

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

KISSA-İ KAHRAMAN-I KÂTİL
(vr. 1-40) (İnceleme-Metin-Dizin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELAHATTİN KIZGINÇELİK

İSTANBUL 2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

KISSA-İ KAHRAMAN-I KÂTİL
(vr. 1-40) (İnceleme-Metin-Dizin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELAHATTİN KIZGINÇELİK

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ZUHAL HASENA KÜLTÜRAL

İSTANBUL 2019

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Selahattin KIZGINÇELİK'in Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil (vr. 1-40) (İnceleme-Metin-Dizin) konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile başarılı bulunmuştur.

İmza

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Zuhal Hasene KÜLTÜRAL
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Doç. Dr. Aylin KOÇ
Üniversitesi Marmara Üniversitesi

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Dilek HERKMEN
Üniversitesi Düzce Üniversitesi

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 13/05 / 2019 tarih ve 2019/11-05 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Okan YEŞİLOT
Müdür

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖN SÖZ.....	IV
ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VII
KISALTMALAR.....	VIII
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	IX
1. İNCELEME.....	1
1.1. TÜRK EDEBİYATINDA MENSUR HİKÂYESLER.....	2
1.2. KAHRAMAN-NÂME.....	6
1.2. Kahraman-nâme Nüshaları.....	6
1.2.2. İncelenen Nüshanın Özellikleri.....	9
1.3. YAZIM ÖZELLİKLERİ.....	10
1.3.1. Ünlülerin Yazılışı.....	10
1.3.1.1 /A/ Ünlüsü.....	10
1.3.1.1.1. Kelime Başında.....	10
1.3.1.1.2. Kelime Ortasında.....	10
1.3.1.1.3. Kelime Sonunda.....	11
1.3.1.2. /E/ Ünlüsü.....	11
1.3.1.2.1. Kelime Başında.....	11
1.3.1.2.2. Kelime Ortasında.....	11
1.3.1.2.3. Kelime Sonunda.....	11
1.3.1.3. /I/, /İ/ Ünlüleri.....	11
1.3.1.3.1. Kelime Başında.....	11
1.3.1.3.2. Kelime ortasında.....	11
1.3.1.3.3. Kelime Sonunda.....	12
1.3.1.4. /O/, /Ö/, /U/, /Ü/ Ünlüleri.....	12
1.3.1.4.1. Kelime Başında.....	12
1.3.1.4.2. Kelime Ortasında.....	12
1.3.1.4.3. Kelime Sonunda.....	12
1.3.2. Ünsüzlerin Yazılışı	12
1.3.2.1. /Ç/ Ünsüzü.....	12
1.3.2.2. /P/ Ünsüzü.....	13

1.3.2.3. /Ñ/ Ünsüzü.....	13
1.3.2.4. /T/, /D/ Ünsüzleri.....	13
1.3.2.5. /S/ Ünsüzü	14
1.3.2.6. /G/, /Ğ/ Ünsüzleri.....	14
1.3.2.7. /K/, /K̂/ Ünsüzleri.....	14
1.3.3. İkili Yazım.....	15
1.3.4. Harekelendirme.....	15
1.3.4.1. Hareke.....	15
1.3.4.2. Şedde.....	15
1.3.4.3. Hemze.....	15
1.4. SES BİLGİSİ.....	16
1.4.1. Ünlü Değişmeleri.....	16
1.4.1.1. i/e Değişmesi.....	16
1.4.2. Ünlü Uyumu	16
1.4.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu	16
1.4.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	16
1.4.2.2.1. Kelimelerde Uyumsuzluk.....	17
1.4.2.2.2. Eklerde Uyumsuzluk.....	17
1.4.3. Ünlü Düşmesi.....	18
1.4.4. Ünlü Türemesi	19
1.4.5. Ünlü Birleşmesi.....	19
1.4.6. Ünsüz Uyumu	19
1.4.7. Tonlaşma.....	20
1.5. ŞEKİL BİLGİSİ	20
1.5.1. İsim Çekim Ekleri.....	20
1.5.1.1. Çokluk Ekleri.....	20
1.5.1.2. İyelik Ekleri.....	21
1.5.1.3. İlgi Hâli Ekleri.....	21
1.5.1.4. Yönelme Hâli Ekleri.....	21
1.5.1.5. Yükleme Hâli Ekleri.....	22
1.5.1.6. Bulunma Hâli Ekleri.....	22
1.5.1.7. Ayrılma Hâli Ekleri	23
1.5.1.8. Eşitlik Ekleri	23
1.5.1.9. Yön Gösterme Ekleri.....	23

1.5.1.10. Vasıta Hâli Ekleri.....	24
1.5.2. Fiil Çekim Ekleri.....	24
1.5.2.1. Basit Zamanlı Fiil Çekimleri.....	24
1.5.2.1.1. Bildirme Kipleri	24
1.5.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Ekleri.....	24
1.5.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki.....	25
1.5.2.1.1.3. Geniş Zaman Ekleri.....	25
1.5.2.1.1.4. Gelecek Zaman Ekleri.....	26
1.5.2.1.1.5. Şimdiki Zaman Ekleri.....	27
1.5.2.1.2. Dilek Kipleri.....	27
1.5.2.1.2.1. İstek Kipi Ekleri.....	27
1.5.2.1.2.2. Emir Kipi Ekleri	28
1.5.2.1.2.3. Şart Kipi Ekleri.....	28
1.5.2.1.2.4. Gereklilik Kipi Ekleri.....	28
1.5.2.2. Birleşik Zamanlı Fiil Çekimleri.....	28
1.5.2.2.1. Hikâye Çekimleri.....	29
1.5.2.2.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâye Çekimi.....	29
1.5.2.2.1.2. Geniş Zamanın Hikâye Çekimi.....	29
1.5.2.2.2. Rivayet Çekimi.....	29
1.5.2.2.3. Şart Çekimi.....	29
2. METİN.....	30
3. DİZİN	57
KAYNAKLAR.....	151
TIPKIBASIM	153

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatına hikâye, İran ve Arap edebiyatından geçmiş edebî bir türdür. Mensur hikâyelerin de edebiyatımıza girmesi çeviri ve uyarlamalar yolu ile olmuştur. Daha sonraki dönemlerde yerli eserler ortaya konulmuştur. Çalışmamızın konusu olan *Kahraman-nâme* de edebiyatımıza çeviri yoluyla giren eserlerdendir. *Kahraman-nâme* Hint menşe'li bir hikâye olup *Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil*, *Kıssa-i Kahraman*, *Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil ve Pehlevân-ı Âdil* adlarıyla da bilinir. Önce Pehlevî diline tercüme edilmiş, daha sonra da H. 5. yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı tahmin edilen mensur *İskender-nâme* yazarı Ebû Tahir Mûsâ el-Tarsûsî tarafından yeniden kaleme alınmış ve Farsçadan edebiyatımıza geçmiştir.

Çalışmamıza konu olan *Kahraman-nâme* nüshası Bibliothèque Nationale de France'da Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 344 numarada yer almaktadır. Eser *Dastan-ı Kahraman Katil ve Pehlivan-ı Akil* adıyla kayıtlıdır. H. 905 (M. 1499) tarihinde hat sanatçısı Ali ibn 'Abdullah tarafından istinsah edilmiştir.

Tez; inceleme, metin, dizin ve tıpkıbasımdan oluşmaktadır. İnceleme bölümünde Eski Türk edebiyatında mensur hikâyeler, *Kahraman-nâme*, *Kahraman-nâme* nüshaları, incelenen nüshanın ve eserin gramer özellikleri incelenmiştir. Gramer bölümünde metnin yazım, ses bilgisi ve şekil bilgisi özellikleri ele alınmıştır. Yazım özelliklerinde seslerin ve kelimelerin Arap ve Latin harfli şekilleri verilmiştir. Daha sonra ses bilgisi incelemesinde metinde görülen ses olayları örnekleri ile beraber sunulmuştur. Şekil bilgisinde ise isim ve fiile gelen çekim ekleri örnekleri ile birlikte açıklanmıştır.

Tezin metin bölümünde, eser çeviri yazıya aktarılmış, sayfa ve satır numaraları metin üzerinde gösterilmiştir. Metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak için noktalama işaretleri kullanılmıştır. Metinde yazım yanlışları ve der-kenar yardımı ile yapılan düzeltmeler dipnotlarla belirtilmiş olup okumasından emin olunamayan kelimeler soru işareti (?) ile gösterilmiştir.

Tezin dizin bölümü alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Metinde kullanılıp sözlük değeri olan her kelime madde başı olarak alınmış olup sadece soru işareti (?) ile belirtilen kelimeler dizine eklenmemiştir. Deyimler anlamları ile verilmiştir. Madde başı kelimelerin ikinci unsur olarak kullanıldığı durumlara (→) ile gönderme yapılmıştır. Tezin sonuna da eserin tıpkıbasımını eklenmiştir.

Tezin hazırlanmasında bana yardımcı olan ve kıymetli vaktini ayıran tez danışmanım Prof. Dr. Zuhâl KÜLTÜRÂL'a, çalışmam sırasında değerli katkılarını esirgemeyen Dr. Emine TEMEL'e, hayatımın her döneminde bana destek olan annem Behiye KIZGINÇELİK, babam Ercan KIZGINÇELİK ve kıymetli eşim Gizem KIZGINÇELİK'e teşekkürü bir borç bilirim.

ÖZET

Çalışmamıza konu olan eser *Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil* olup *Bibliothèque Nationale de France*'da Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 344 numarada yer almaktadır. Eski İran şahlarından Tahmurad'ın oğlu Kahraman'ın maceralarını anlatmaktadır. 15. yüzyılda Türkçeye çevrilmiştir ve mütercimi bilinmemektedir. Eser *Dastan-ı Kahraman Katil ve Pehlivan-ı Akil* adıyla kayıtlıdır. H. 905 (M. 1499) tarihinde hat sanatçısı Ali ibn 'Abdullah tarafından istinsah edilmiştir.

Tezimiz *Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil* adlı eserin 1b-40b varakları arasını kapsamaktadır. Tez, "inceleme", "metin", "dizin" ve "tıpkıbasım" bölümlerini içermektedir. İnceleme bölümünde Eski Türk edebiyatında mensur hikâyeler, *Kahraman-nâme*, *Kahraman-nâme* nüshaları ve incelenen eserin nüsha özellikleri gibi başlıklar altında genel bilgiler verildikten sonra ünlülerin yazılışı, ünsüzlerin yazılışı, ikili yazım ve harekelendirme alt başlıklarında yazım; ünlü değişimleri, ünlü uyumu, ünlü düşmesi, ünlü türemesi, ünlü birleşmesi, ünsüz uyumu, tonlulaşma alt başlıklarında ses; isim ve fiil alt başlıklarında ise çekim ekleri verilerek şekil özellikleri ele alınmıştır.

Tezimizin metin bölümünde eserin Latin harflerine çevirisi yapıldı. Okumasından emin olunamayan kelimeler soru işareti (?) ile gösterildi. Dizin bölümünde, metnin alfabetik sıra dikkate alınarak dizini oluşturuldu ve kelimelerin metinde geçen anlamları verildi. Metinde soru işareti (?) ile gösterilen kelimeler dizine alınmadı. Çalışmanın sonuna eserin tıpkıbasımını eklendi.

ABSTRACT

The subject of this study is the book of *Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil* which is catalogued at Turkish manuscripts section of Bibliothèque Nationale de France with registration number of 344 . The book tells the adventures of *Kahraman*, the son of the former Iranian Shah *Tahmurad*. The book had been translated into Turkish in the 15th century and the translator is unknown. In Hijri 905 (AD1499) the book has been hand-copied by calligrapher Ali ibn ‘Abdullah.

Our thesis covers between 1b-40b sheets of *Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil*. The thesis includes the sections of "review", "text", "index" and "replica". In the review section consist of two subsections. The first subsection provides general information on prose stories in Old Turkish literature, *Kahraman-nâme*, copies of *Kahraman-nâme* and copies of the artwork. The second section covers the usage of vowels and consonants, writing in the sub-headings of binary-notation and marking with a vowelpoint; vowel changes, vowel harmony, vowels drop, vowels genre, vowelsmerging, consonant harmony, sound toning, postpositions in object and verb .

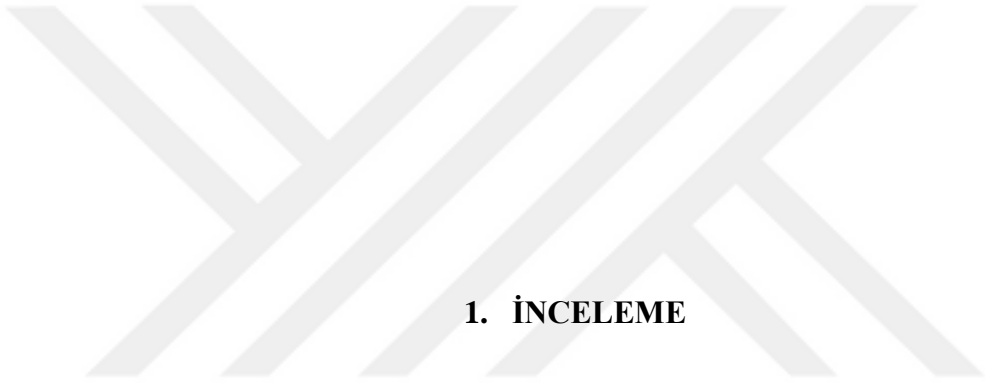
In the text section of our thesis, the book had been translated into Latin letters. Where we are not sure about pronunciation of word, the question mark (?) had been used to mark. In the directory section, the alphabetical index of the text was taken into account, and the meanings of the words in the book were given. The words indicated by the question mark (?) are not indexed. The replica of the book had been added to the end of the work.

KISALTMALAR VE İŞARETLER

Ar.	Arapça.
a.g.e.	Adı geçen eser.
bk.	Bakınız.
C.	Cilt.
e.	Edat.
Far.	Farsça.
hzl.	Hazırlayan.
mec.	Mecaz.
s.	Sayfa.
sf.	Sıfat.
Soğ.	Soğdca.
T.	Türkçe.
ünl.	Ünlem.
vb.	Ve benzeri.
Yun.	Yunanca.
zm.	Zamir.
zf.	Zarf.
+	İsim kök veya gövdelerini gösterir.
-	Fiil kök veya gövdelerini gösterir.
[]	Metne ilave edilen bölümleri gösterir.
→	Maddeye gönderme ifade eder.
<	Bu şekilden gelir.
>	Bu şekle gider.
Ø	Ek olmadığını gösterir.
?	Kesin olarak tespit edilemediğini gösterir.

**ÇEVİRİYAZI
ALFABESİ**

ا	a, ā, e	ص	ş
آ	a, ā	ض	ž, đ
ع	ı	ط	ţ
ب	b	ظ	z
پ	p	ع	e
ت	t	غ	g
ث	ş	ف	f
ج	c, ç	ق	k
چ	ç	ك, ك	g, k, ñ
ح	h	ل	l
خ	h	م	m
د	d	ن	n
ذ	z, d	و	o, ö, u, ū, ü, v
ر	r	ه	a, e, h
ز	z	ی	ı, î, i, y
ژ	j		
س	s		
ش	ş		

1. İNCELEME

1.1. TÜRK EDEBİYATINDA MENSUR HİKÂYELER

Divan edebiyatında nesir daima nazmın gölgesinde kalmıştır. Sanatını göstermek isteyen kişiler bunu en iyi manzum eserlerle başarabileceğini düşünmüş ve neredeyse bütün Divan edebiyatı şairlerinin ve yazarlarının nazarında nesir ikinci planda kalmıştır.¹ Divan şairlerinden ve yazarlarından örnek vermek gerekirse 16. yüzyılda nazım ve nesir alanında pek çok eser veren Lâmiî divanının önsözünde:

Nesrdür gerçi dehre sermâye

Dürr-i nazmun durur velî pâye

diyerek nazmın daima nesre karşı üstün olduğunu², 17. yüzyılın önemli şairlerinden Nefî *Türkçe Divan*'ında:

Tenezzül eylemem inşâya eylesem belki

Müsebbihân-ı felek vird iderdi inşâmı

Hâfız u İbn-i Yemîn'im gazel ü kıt'ada ger

İstesem belki rubâ'îde olurum Hayyâm

diyerek nesre tenezzül etmediğini belirtmiştir.³ Divan nesri bu kadar küçük görülmesine rağmen gelişimini sürdürmüş ve tarih, seyahatnâme, hikâye, menâkıbnâme, tefsir, hadis, fıkıh, siyer gibi birçok alanda önemli eserler ortaya konulmuştur. Hikâye, bu türler içinde en önemsenmeyen nesir türü olmuştur. Bu küçümsemeler öyle bir duruma gelmiştir ki tezkire yazarlar, yalnızca şairlerin hikâyelerini belirtmiş, şair olmayan yazarlardan ve eserlerinden çok az bahsetmişlerdir. Hatta hikâye yazmak ve tercüme etmek bazı tezkirelerde alay konusu dahi olmuştur.⁴

Mensur eser yazmanın bu derece küçümsemesinden ötürü bu tür eser yazarların büyük bir kısmı eserlerini imza atmadan yazmış ve küçümsemekten bu yolla kurtulmaya çalışmışlardır. Bütün bu olumsuz havaya rağmen Divan edebiyatında hikâyecilik gelişmiş, hatta Cinanî, Vahdî, Veysî, Nergisî vb. gibi döneminin meşhur şairleri yüzyıllar boyunca unutulmayacak mensur hikâye kitapları te'lif etmişlerdir.⁵

Klâsik Türk edebiyatında ilk mensur hikâyeler Farsçadan çeviri yoluyla kaleme alınmıştır. *Kelile ve Dimne*, *Marzuban-nâme*, *Bahtiyar-nâme*, *Hikâye-i U'cube ve Mahcûbe*, *Tûtî-nâme*, *Şirvan Şah ve Şemâil Bânû*, *Ferruh ve Humâ*,

¹ Hasan Kavruk, *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1998, s. 5.

² Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 5.

³ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 6.

⁴ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 6.

⁵ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 6.

Sindbad-nâme, Hüsn ü Dil, Hikâye-i Kahraman-ı Kâtil, Kıssa-i Kırân-ı Habeşî, Cevâmi'ü'l-hikâyât, Bülbüliyye vb. gibi Farsçadan çevirileri Arapçadan çeviriler izlemiştir. Bunların en önemlileri, *Elfü'l-leyleti ve'l-leyle, Yûsuf u Züleyha, Antere-nâme, Mıkdâd ile Miyâse, El-Ferec Ba'de's-Şidde, Beşîr ü Şâdân, Kıstâsü'd-devrân, Selvânü'l-mutâ'* gibi eserlerdir. Hint kaynaklı *Kelile ve Dimme, Marzuban-nâme, Bahtiyar-nâme, Tûtî-nâme* gibi eserler de Farsça yoluyla edebiyatımıza geçmiştir. Farsça ve Arapça dışında Fransızcadan bir *Esopos* hikâyesinin dilimize çevrilmiş olduğunu görüyoruz.⁶

15. yüzyılda Vahdî'nin yazdığı *Anabacı Hikâyesi* olarak da bilinen *Bursalı Hoca Abdurraûf Hikâyesi* adlı eser ise en eski te'lif mensur hikâye kitabı olarak kaydedilmektedir.⁷

Klasik Türk edebiyatında mensur hikâyeler farklı konularla karşımıza çıkmaktadır. Hikâyelerde genel olarak dinî, ahlakî ve didaktik konular ele alınmıştır. *Yûsuf u Züleyhâ, İbret-nümâ* dinî konuların, *Marzuban-nâme, Kelile ve Dimne, Hikâye-i U'cûbe ve Mahcûbe, Bostân ve Gülistân* çevirileri ise ahlakî konuların işlendiği eserlere örnek oluşturmaktadır. Bunların yanında *Varka ve Gülşah, Mıkdâd ile Miyâse, Hüsvrev ü Şîrîn, Bursalı Hâce Abdurraûf, Kıssa-i Melîke-i Şehzâde-i Rûm, Leylâ vü Mecnûn* gibi aşk konusunun, *Kahraman-nâme, Hâveran-nâme, Kıssa-i Kırân-ı Habeşî* gibi kahramanlık konusunun işlendiği hikâyeler de bulunmaktadır.⁸

Divan edebiyatında klasik hikâyelerin en önemli amacı okuyucuya bilgi verip dinî ve ahlakî açıdan onları eğitmektir. Hikâyelere amaç değil araç olarak bakıldığından kıssadan hisse çıkarılacak şekilde yazılmışlardır. Hikâyelerde mekân, zaman ve şahıslar da içeriğe göre değişmektedir. Masal unsurları taşıyan hikâyelerde mekân masal ülkeleri olurken zaman unsuru da tamamen hayalî ve görecelidir. Şahıslar idealize edilmiş kişilerdir. İyilerin daima iyi, kötülerin ise daima kötü olduğu dikkat çekmektedir. Sonunda iyiler ödüllendirilir, kötüler de cezalandırılır. Cinler, periler, devler, cadılar, büyü bu hikâyelerde sıkça görülmektedir. Tercüme ve adaptasyon yoluyla edebiyatımıza giren hikâyelerin büyük bir çoğunluğu bu tip hikâyelerdir.⁹ Masal unsuru taşımakla beraber olmuş veya olması mümkün olan, gerçek hayatın yansıtıldığı hikâyelerde görülmektedir. Bu hikâyelerin şahıs kadrosu günlük hayatta karşılaşılabilecek, sıradan kişilerden oluşmakla birlikte iyi veya kötü ayırt edilmeden şahısların tüm özellikleri aktarılmaktadır. Te'lif hikâyeler genellikle bu sınıfa girmektedir.¹⁰

⁶ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 166.

⁷ Hasibe Mazioğlu, *Eski Türk Edebiyatı Makaleleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 540.

⁸ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 167.

⁹ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 168.

¹⁰ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 8.

Klasik mensur hikâyeler dil ve üslup olarak incelendiğinde üç farklı özellikte karşımıza çıkar: Arapça ve Farsça tamlamalara sıkça başvurulup süslü nesirle yazılı olanlar, dili fazla ağır olmamakla beraber sanatlı bir üslupla yazılanlar ve sade bir dille herkesin anlayabileceği şekilde yazılanlar. Klasik mensur hikâyeler genellikle herkesin anlayabileceği gibi sade bir dille yazılmıştır. Amaç hikâyeyi aktarıp okuyucuya faydalı olmak olduğu için süslü nesirle yazılmış hikâyeler çok değildir.¹¹

Mensur hikâyelerde sanat göstermek için secilerle örülü cümleler de kurulmuştur. Secilerle kurulan cümlelerde divan nesrinin özellikleri ön plana çıkarılmıştır. "Tetabu'-ı izafet" adı verilen zincirleme tamlamalar ve birleşik isim ve sıfatlardan oluşturulan cümlelerle anlam ikinci planda kalmış ve arada kaybolmuştur. Mensur hikâyelerde manzum hikâyelerdeki gibi tevhit, münacat, na't gibi ayrı bölümler bulunmamaktadır. Kısa hamd ü senalar, ara ara beyitler, mısralar ve manzum parçalar yer almaktadır.¹² Aruz vezni ile yazılan bu manzum parçalar olayın akışına etki etmemekte ve çıkarıldığında olay akışında bir eksiklik görülmektedir.¹³

Klasik hikâyelerimiz üzerine bazı tasnif çalışmaları yapılmıştır. İlk tasnif çalışmasını yapan araştırmacı Mustafa Nihat Özön'dür.¹⁴ Mustafa Nihat, hikâyeleri:

- 1- Klasik edebiyatımızın manzum hikâyeleri
- 2- Aynı edebiyatın mensur hikâyeleri
- 3- Halk arasında yazılışından okunan hikâyeler
- 4- Halk arasında ağızdan ağza yayılan hikâyeler
- 5- Zümrelerin kendi amaçlarına uygun şekle soktukları hikâyeler

olmak üzere beş gruba ayırmıştır. Agâh Sırrı Levend de tasnif denemesinde bulunmuştur. Agâh Sırrı Levend *Türk Edebiyatı Tarihi*¹⁵ adlı kitabında hikâyeleri kaynaklarına göre:

1- Konularını kutsal kitaplardan ya da Arap ve Fars edebiyatlarından alınmış anonim hikâyeler

- 2- Konuları ulusal hayatımızdan alınmış yerli hikâyeler

olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Daha sonra hikâyeleri konularına ve niceliklerine göre:

- 1- Dinî konular, enbiya ve evliya menkıbeleri
- 2- Aşk hikâyeleri
- 3- Kahramanları tarihten alınmış hikâyeler
- 4- Temsilî hikâyeler

¹¹ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 9.

¹² Agâh Sırrı Levend, "Divan Edebiyatında Hikâyeler", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, Ankara 1967, s. 91.

¹³ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 9.

¹⁴ Mustafa Nihat Özön, *Türkçede Roman*, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, s. 39-40.

¹⁵ Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984, s. 123-124.

- 5- Tasavvufî hikâyeler
- 6- Serüven hikâyeleri
- 7- Sergüzeşt-nâme ve hasbihal yollu hikâyeler

olmak üzere yedi gruba ayırmıştır. Farklı bir tasnif daha denemiş ve hikâyeleri yapısı ve kahramanlarının durumuna göre:

- 1- Çift kahramanlı aşk hikâyeleri
- 2- Tek kahramanlı hikâyeler

olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Hasibe Mazıoğlu'nun¹⁶ da tasnif çalışması olmuştur. Hikâyeleri şekillerine göre:

- 1- Manzum
- 2- Mensur
- 3- Manzum-mensur karışık olanlar

olarak üç gruba ayırmıştır. Hikâyeleri konularının kaynağı bakımından ise:

- 1- Yerli hikâyeler
- 2- Yabancı kaynaklı hikâyeler

olmak üzere iki grupta ele almıştır. Hikâyeler üzerine tasnif yapan bir diğer araştırmacı ise Hasan Kavruk'tur.¹⁷ Kavruk, hikâyeleri kaynaklarına göre:

- 1- Çeviri hikâyeler
 - a) Arapçadan çeviriler
 - b) Farsçadan çeviriler
- 2- Te'lif hikâyeler
- 3- Uyarlama-adaptasyon hikâyeler

şeklinde tasnif etmiştir. Hikâyeleri konularına göre ise:

- 1- Aşk hikâyeleri
- 2- Kahramanlık hikâyeleri
- 3- Dinî-tasavvufî hikâyeler
- 4- Ahlakî hikâyeler
- 5- Serüven hikâyeleri
- 6- Olağanüstü olayları ihtiva eden macera hikâyeleri
- 7- Latifeler

şeklinde yedi gruba ayırmıştır. Tüm bu tasnif denemelerine rağmen klasik hikâyeleri kesin olarak tek bir gruba dâhil etmek oldukça zordur. Hikâyeler, bu sınıflandırmalardaki herhangi

¹⁶ Hasibe Mazıoğlu, *a.g.e.*, s. 533-534.

¹⁷ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s. 14.

bir maddenin özelliklerini ağırlıklı olarak taşısalar da başka bir maddenin özelliklerini de barındırabilmektedirler.

1.2. KAHRAMAN-NÂME

Kahraman-nâme, eski İran şahlarından Tahmurad'ın oğlu Kahraman'ın maceralarını anlatmaktadır. 15. yüzyılda Türkçeye çevrilmiştir ve mütercimi bilinmemektedir. Tespit edilebilen en eski nüshası Bibl. Nat. A.F. 344'te yer almaktadır ve H. 905/M.1499'da yazılmıştır.¹⁸

Hint menşe'li bir hikâye olan eser *Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil*, *Kıssa-i Kahraman*, *Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil* ve *Pehlevân-ı Âdil* adlarıyla da bilinir. Hikâye önce Pehlevî diline tercüme edilmiş, daha sonra da H. 5. yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı tahmin edilen mensur *İskender-nâme* yazarı Ebû Tahir Mûsâ el-Tarsûsî tarafından yeniden kaleme alınmıştır.

"Hermann Ethé, Firdevsî'nin romantik tarih konulu *Şahnâme* tarzının kendisinden sonra en başarılı takipçisinin Ebû Tâhir Muhammed-i Tarsusî olduğunu söyler."¹⁹

Gazneli Mahmud'un sarayında bulunan bir hikâyeci olduğu eldeki Ebû Müslim destanı nüshalarından anlaşılakta ve bu nüshalarda Gazneli Mahmud adına da rastlanmaktadır. Bibliothèque Nationale'de bulunan bir Kıssa-i Ebû Müslim nüshasındaki (*Supplément Persan*, nr. 843, vr. 73) bilgilere göre Ebû Tâhir-i Tûsî âmâdır. Zaman zaman kendisinden Ebû Tâhir-i Karagözi olarak da söz edilir. Bunun dışında, Ebû Tâhir-i Tûsî adı bilhassa Anadolu'da Ebû Tâhir-i Tarsûsî veya Ebû Tâhir-i Tartûsî şeklinde de geçmekte ve Türk edebiyatındaki kahramannâmeler, darabnâmeler ve Veysel Karanî ile ilgili hikâyelerin pek çoğu Ebû Tâhir-i Tûsî'ye mal edilmektedir.²⁰

Eserin İran örneği sekiz ciltten oluşmaktadır.²¹ Daha sonra Mehmed Emin Yümnî tarafından tek bir ciltte toplanmıştır ve H. 1285 yılında Türkçeye tercüme edilmiştir ve aynı yıl İstanbul'da taş baskı ile basılmıştır.²²

1.2.1. Kahraman-nâme Nüshaları

1- *Dâstân-ı Kahramân Kâtil*, Fransa, Fransa Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: Gaulmin/Regius, 1447. 200^{mm} x 150^{mm}, 210 yaprak, yazı türü nestalik, Batı tarzı parşömen cilt.²³

2- *Dâstân-ı Kahramân Kâtil*, Fransa, Fransa Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: Gaulmin/Regius, 1448. İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 1008 (1599). 205^{mm} x 150^{mm}, 216 yaprak, yazı türü nesih, Batı tarzı parşömen cilt.²⁴

¹⁸ Hasan Kavruk, *a.g.e.*, s.28.

¹⁹ Nîmet Yıldırım, *İskendernâme, Firdevsî*, Kabcacı Yayıncılık, İstanbul 2013, s.145.

²⁰ Nurettin Albayrak, Türk Diyanet Vakfı, İslam Ansiklopedisi, *Ebû Müslim Destanı*, C.10, s. 195.

²¹ Milli Eğitim Bakanlığı, İslam Ansiklopedisi, *Kahramân-nâme*, C.6, s.88.

²² Hikmet Günbattı, *Kahraman-name (İnceleme-Metin)*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1998, s.20-21.

²³ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/dastan-i-kahraman-katil/92991> (18/02/2019).

3- *Kıssa-i Kahraman Katil ve Pehlivan-ı Akil*, Fransa, Fransa Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: Gaulmin. İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 1042 (1632). 200^{mm} x 145^{mm} , 305 yaprak, yazı türü nesih, Kahraman-name'den iki cilt (2. ve 8. cilt), Türk tarzı kahverengi meşin cilt.²⁵

4- *Dastan-ı Kahraman Katil ve Pehlivan-ı Akil*, Fransa, Fransa Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: Decambray/Gaulmin. Müstensih : Ali b. Abdullâh. İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 905 (1499), 190^{mm} x 120^{mm} , 262 yaprak, yazı türü nesih, Türk tarzı kahverengi meşin, yaldızlı gömme baskı cilt.²⁶

5- *Hikâye-i Kahramân Kâtil*, Avusturya, Avusturya Millî Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: A.F. 222 c (178), 127^{mm} x 101^{mm} , 7 yaprak, her sayfa 9 satır, yazı türü nesih.²⁷

6- *Kitâb-ı Kahraman*, Kazan-Tataristan, Galimcan İbrahimov Dil, Edebiyat ve Tarih Araştırmaları Enstitüsü Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: Kol. 39 Liste. 1/3497, 271 yaprak.²⁸

7- *Hikâye-i Kahraman*, Bosna-Hersek, Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: 3543. Müstensih : Pehlivân-zade İbrahim b. Ahmed, İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 1191 (1778), 220^{mm} x 158^{mm} , 34 yaprak, her sayfa 21 satır, yazı türü talik.²⁹

8- *Hikâye-i Kahraman Şâh*, Bosna-Hersek, Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: 5580. 205^{mm} x 145^{mm} , 60 yaprak, her sayfa 15 satır, yazı türü talik.³⁰

9- *Kıssa-i Kahraman Katil ve Pehlivan-ı Akil*, Bosna-Hersek, Gazi Hüsrev Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: 2290. 202^{mm} x 143^{mm} , 110 yaprak, her sayfa 11 satır, yazı türü nesih.³¹

10- *Dâstân-ı Kahramân Kâtil*, Kahire-Mısır, Mısır Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: el-Kısas et-Timuriye 30. 300^{mm} x 200^{mm} , 269 yaprak, her sayfa 17 satır.³²

11- *Kahraman-nâme*, Avusturya, Dükalık Kütüphanesi Gotha Koleksiyonu Türkçe Yazmaları: Arşiv No: Theil von pt. 70. Seetzen: Kah.1198. 87 yaprak, her sayfa 25 satır, yazı türü nesih.³³

²⁴ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/dastan-i-kahraman-katil/92987> (18/02/2019).

²⁵ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kissa-i-kahraman-katil-ve-pehlivan-i-akil/93116> (18/02/2019).

²⁶ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kissa-i-kahraman-katil-ve-pehlivan-i-akil/93119> (18/02/2019).

²⁷ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/hikaye-i-kahraman-katil/94897> (18/02/2019).

²⁸ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kitab-i-kahraman/96908> (18/02/2019).

²⁹ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/hikaye-i-kahraman/97980> (18/02/2019).

³⁰ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/hikaye-i-kahraman-sah/98275> (18/02/2019).

³¹ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kissa-i-kahraman-katil-ve-pehlivan-i-akil/98736> (18/02/2019).

³² <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/dastan-i-kahraman-katil/103288> (18/02/2019).

12- *Kahraman-nâme*, Avusturya, Dükalık Kütüphanesi Gotha Koleksiyonu Türkçe Yazmaları: Arşiv No: Theil von pt. 70. Seetzen: Kah.1198. 19 yaprak, her sayfa 12 satır, yazı türü nestalik.³⁴

13- *Kahraman-nâme*, Avusturya, Dükalık Kütüphanesi Gotha Koleksiyonu Türkçe Yazmaları: Arşiv No: Theil von pt. 70. Seetzen: Kah.1198. 30 yaprak, her sayfa 15 satır, yazı türü nesih.³⁵

14- *Kıssa-i Kahraman Katil ve Pehlivan-ı Akil*, Fransa, Fransa Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: Coisilin Saint-Germain-des-Pres, 456. İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 1123 (1711). 200^{mm} x 150^{mm}, 218 yaprak, yazı türü nesih, karton cilt.³⁶

15- *Kıssa-i Kahraman Katil ve Pehlivan-ı Akil*, Fransa, Fransa Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: Regius. Müstensih: Osman b. Abdullah. İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 989 (1581), 200^{mm} x 150^{mm}, 200 yaprak, yazı türü nesih, 5. Cilt.³⁷

16- *Hikâye-i Kahraman*, İstanbul, Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, Arşiv No: E.H. 1660. İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 955 (1548). 212^{mm} x 150^{mm}, 106 yaprak, her sayfa 13 satır, yazı türü nesih, kağıt aharlı, miklep ve şemseli vişne çürüğü deri cilt.³⁸

17- *Hikâye-i Kahraman*, İstanbul, Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: H.1615. 212^{mm} x 155^{mm}, 269 yaprak, her sayfa 17 satır, yazı türü nesih, kağıt aharlı, miklepli kahverengi deri cilt.³⁹

18- *Hikâye-i Kahraman*, İstanbul, Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu: Arşiv No: H. 1618. İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 1019 (1610), 205^{mm} x 140^{mm}, 167 yaprak, her sayfa 17 satır, yazı türü talik kırması, kağıt aharlı, kahverengi deri ve ebru cilt.⁴⁰

19- *Hikâye-i Kahraman Şâh veya Kahraman Kâtil*, İstanbul, Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, Arşiv No: H. 1619. İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 1039 (1629), 205^{mm} x 145^{mm}, 132 yaprak, her sayfa 13 satır, yazı türü dîvânî kırması, kağıt aharlı, kahverengi deri ve ebru cilt, kitabın başı eksik ve yırtıktır.⁴¹

³³ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kahraman-name/107513> (18/02/2019).

³⁴ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kahraman-name/107515> (18/02/2019).

³⁵ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kahraman-name/107517> (18/02/2019).

³⁶ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kissa-i-kahraman-katil-ve-pehlivan-i-akil/110721> (18/02/2019).

³⁷ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kissa-i-kahraman-katil-ve-pehlivan-i-akil/114317> (18/02/2019).

³⁸ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/hikaye-i-kahraman/117028> (18/02/2019).

³⁹ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/hikaye-i-kahraman/117029> (18/02/2019).

⁴⁰ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/hikaye-i-kahraman/117032> (18/02/2019).

⁴¹ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/hikaye-i-kahraman-sah-veya-kahraman-katil/117035> (18/02/2019).

20- *Hikayat-ı Kahraman*, Kütahya, Kütahya Vahitpaşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, Arşiv No: 43 Va 1293. 205^{mm} x 155^{mm} 155^{mm} x 105^{mm}, 89 yaprak, her sayfa 17 satır, yazı türü nesih ve rika, meşin cilt üzeri ebruli kağıt kaplı.⁴²

21- *Kahramannâme*, İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Koleksiyonu, Arşiv No: 34 Ae Tarih 476. Müstensih: Muhammed Himmet. İstinsah Tarihi Hicrî:1008, 286^{mm} x 198^{mm}, 223^{mm} x 140^{mm}, 119 yaprak, her sayfa 20 satır, yazı türü Arap-Nesih, Ali Emiri Vakfı Tarih Sırtı ve etrafı meşin, soğuk şemseli.⁴³

22- *Mecmûa-i Hikâyât*, Fransa, Fransa Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, Arşiv No: Gaulmin/Regius 1450. İstinsah Tarihi Hicrî (Miladî): 1038 (1628), 195^{mm} x 145^{mm}, 426 yaprak, yazı türü nesih, eserin başında Kahraman-name'den bir cilt vardır, Türk tarzı kahverengi meşin, gömme baskılı cilt.⁴⁴

23- *Kitâb-ı Kahramân*, Ankara, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Arşiv No: 06 Mil Yz B 1154. Telif Tarihi Hicrî (Miladî): 1173 (1759), İstinsah Tarihi Miladî:1800?, 320^{mm} x 220^{mm} - 270^{mm} x 170^{mm}, 126 yaprak, yazı türü nestalik, her sayfa 21 satır, sırtı siyah meşin üzeri siyah pandizot kaplı mukavva cilt, eserin I. cildir.⁴⁵

24- *Hikaye-i Tercüme-i Kahraman Katil*, Ankara, Milli Kütüphane, Arşiv No: 06 Mil EHT A 2236. Mütercim: Mehmed Emin Yümnî el-Süleymaniyyevî, Tercüme Tarihi Hicrî (Miladî): 1285 (1869), 24 cm., 136 yaprak, serlevha ve cetvellidir, dış kapakları yoktur.⁴⁶

1.2.2. İncelenen Nüshanın Özellikleri

Tez konusu olarak çalıştığımız Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil adlı eser Bibliothèque Nationale de France'da Türkçe yazmalar bölümünde 344 numarada yer almaktadır. Eser Dastan-ı Kahraman Katil ve Pehlivan-ı Akil adıyla kayıtlıdır. H. 905 (M. 1499) tarihinde hat sanatçısı Ali ibn 'Abdullah tarafından istinsah edilmiştir.

Eser harekeli nesih ile yazılmıştır. 262 yaprak olan eserin her sayfası 11 satır olup 190^{mm} x 120^{mm} boyutlarındadır. Eser, Türk tarzı kahverengi meşin, yıldızlı gömme baskı cilttir. Mensur olan eserin içinde manzum parçalar da bulunmaktadır. Eserde kırmızı mürekkeple Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil başlığı yer almaktadır ve bu sebeple esere Kıssa-i Kahraman-ı Kâtil adı verilmiştir. Eserin bazı sayfalarında der-kenarlar yer almaktadır. Eserin

⁴² <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/hikayat-i-kahraman/153501> (18/02/2019).

⁴³ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/kahramanname/191831> (18/02/2019).

⁴⁴ <http://www.yazmalar.gov.tr/eser/mecmua-i-hikayat/93127> (18/02/2019).

⁴⁵ <https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/tr/manuscripts/catalog/details/405457?SearchType=1> (18/02/2019).

⁴⁶ <https://kasif.mkutup.gov.tr/SonucDetay.aspx?MakId=1096699> (18/02/2019).

her yaprağının "b" bölümünde, sol alt köşede bir sonraki sayfanın başladığı ilk kelime gösterilmiştir.⁴⁷

1.3. YAZIM ÖZELLİKLERİ

İncelediğimiz eserin harekeli nesih ile yazıldığını görüyoruz. Metnin (33a) bölümü hariç her bir varağı 11 satırdan oluşmaktadır. (33a) bölümü 12 satırdan oluşmaktadır. Metinde bazı satırlarında der-kenarların yardımı ile ilaveler ve düzeltmeler yapılmıştır:

(05b/09)' da " bir " olarak yazılan kelime " yir ", (08b/11)'de "geden" olarak yazılan kelime "gergeden", (11a/09) 'da "sîne" olarak yazılan kelime "sîneye", (21b/10)'da "vuşlatdan" olarak yazılan kelime "fürkatden", (23b/03) 'te "Ḳahramān'uñ" olarak yazılan kelime "Ḳahtarān'uñ", (26a/07)'de "ḥīn" olarak yazılan kelime "naşb" şeklinde tamamen; (33a/12) "didi" kelimesi eklenerek, (15b/03)'teki "revān şunup" öbeği ise sadece isim ve fiil unsurları arasına "kol" eklenmek suretiyle "revān ḳol şunup" şeklinde ve der-kenarlar yardımıyla düzeltilmiştir.

Metinde *ile, için, kim* gibi edatlar bazen kelimeye bitişik yazılmıştır:

söz-ile (04a/11), kılıc-ıla (07a/03), 'izzet-içün (25a/07), işitdi-kim (29a/11), geldi-kim (32a/06), ad-içün (39a/03).

1.3.1. Ünlülerin Yazılışı

Metinde Türkçe kökenli kelimelerde söz başında, ortasında ve sonunda yer alan ünlülerin çoğu zaman aynı anda hem harf hem de hareke ile söz ortasında ve sonunda ise bazı ünlülerin sadece hareke ile gösterildiği görülmektedir.

1.3.1.1 /A/ Ünlüsü

1.3.1.1.1. Kelime Başında

Medli elif (ʾ) ile gösterilmiştir: açup (أُجُوبُ) (34a/03), acıyup (أُجُوبُ) (34b/04), at (أَتْ) (37b/09).

Üstün (˘) + elif harfi (ʾ) ile gösterilmiştir: açıldı (أُجِدَى) (40b/09), andan (أَنْدَنْ) (10a/05), akmış (أَقْمِشَنْ) (39b/11).

Elif üzeri dik üstün (ʾ) şeklinde gösterilmiştir: anuñ (أَنْكُ) (01b/09), at (أَتْ) (08b/02), alup (أَلُوبُ) (25a/08) .

1.3.1.1.2. Kelime Ortasında

Üstün (˘) + elif harfi (ʾ) ile gösterilmiştir: şalsa (صَالْسَه) (06b/01), oñat (أُوكَاتُ) (09a/03), tağlaruñ (طَاغْلَرُكُ) (15a/08).

⁴⁷ <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b10318633d.r=kahraman?rk=21459;2> (18/02/2019).

Üstün (˘) ile gösterilmiştir: almadı (آلمدى) (05b/09), şuvaram (صورم) (15a/08), baanuñ (بقانك) (23a/04).

Üstün (˘) + he harfi (ه) ile gösterilmiştir. ıramazlardı (یره مزلدی یره) (06a/07), uralum (یره لم) (27b/07).

1.3.1.1.3. Kelime Sonunda

Üstün (˘) + elif harfi (ا) ile gösterilmiştir: aña (آنا) (05b/09), saña (سكا) (09b/10), baña (بكا) (29a/03).

Üstün (˘) ile gösterilmiştir: añlara (آلر) (21b/03).

Üstün (˘) + he harfi (ه) ile gösterilmiştir.

arada (اراده) (01b/06), ağızına (اغزنه) (09a/04), ayaklarına (ايقلرنه) (38a/08).

1.3.1.2. /E/ Ünlüsü

1.3.1.2.1. Kelime Başında

Üstün (˘) + elif harfi (ا) ile gösterilmiştir: eksük (اڪسوك) (04a/08), erlik (ارلك) (16a/06), eyitdüm (ايتدوم) (34a/11).

1.3.1.2.2. Kelime Ortasında

Üstün (˘) ile gösterilmiştir: gözedürler (كوزدورلر) (04b/01), eküp (چكوب) (05b/03), bileklü (بلكلو) (26a/08).

Üstün (˘) + he harfi (ه) ile gösterilmiştir: idelüm (يده لوم) (04a/05), görelüm (كوره لم) (15a/10), göresin (كوره سين) (38a/03).

1.3.1.2.3. Kelime Sonunda

Üstün (˘) + he harfi (ه) ile gösterilmiştir: birle (برله) (03a/03), görmemekle (كوزممگله) (08a/05), böyle (بوئله) (29a/02).

1.3.1.3. /I/, /İ/ Ünlüleri

1.3.1.3.1. Kelime Başında

Esre () + elif (ا) ile gösterilmiştir: içinde (اچنده) (05b/08), ikinci (اكنجى) (16a/01) ışığınuñ (اشيغناك) (18a/02).

Esre () + elif (ا) + ye (ى) kullanılmıştır: irüp (ايروب) (16a/01), içün (ايچون) (26b/02), iki (ايكى) (37a/01).

1.3.1.3.2. Kelime ortasında

Esre () ile gösterilmiştir: bilicek (بليچاك) (31b/05), bildürüñ (بلدوراك) (36a/05), kırk (قراق) (38a/11).

Esre (.) + ye harfi (ى) ile gösterilmiştir: bınar (بیکاز) (17b/10), gice (كیجه) (22a/11), kız (قیز) (29b/01).

1.3.1.3.3. Kelime Sonunda

Esre (.) + ye (ى) ile gösterilmiştir: imdi (امدى) (02b/08), tağları (طاغلىرى) (08a/04), ilçi (ایلچی) (30b/08).

Esre (.) ile gösterilmiştir: altı (ألتى) (05a/10), gibi (كىبى) (09a/09), saçı (ساچى) (40a/01).

1.3.1.4. /O/, /Ö/, /U/, /Ü/ Ünlüleri

1.3.1.4.1. Kelime Başında

Ötre (') + elif (ا) ile gösterilmiştir: öğrenmişdi (اكرنمىشدى) (03b/09), öldürmege (الدنمگه) (31a/02).

Ötre (') + elif (ا) + vav (و) ile gösterilmiştir: ordusu (اوردوسى) (23b/10), örtüsin (اورتوسىن) (25a/09), ulu (اولۇ) (12a/06).

1.3.1.4.2. Kelime Ortasında

Ötre (') ile gösterilmiştir: idelüm (اده لۇم) (04a/05), buyurdu (بىيوردى) (11a/07), degül (دىكلن) (29b/04).

Ötre (') + vav (و) ile gösterilmiştir: irüp (ايرۇب) (16a/01), otuz (اوتۇز) (24b/08), sözlü (سۆزلۇ) (26a/08).

1.3.1.4.3. Kelime Sonunda

Ötre (') + vav (و) ile gösterilmiştir: ilerü (ایلرۇ) (11b/11), altunlu (آلتۇنلۇ) (13b/04), örtülü (اورتۇلۇ) (25a/02).

1.3.2. Ünsüzlerin Yazılışı

1.3.2.1. /Ç/ Ünsüzü

Söz başında ve ortasında çim (چ) harfi ile gösterilmiştir:

çift (چىفت) (06a/03), çerile (چىرىله) (07b/11), çokluk (چوقلۇق) (20a/09); kaçan (قىچىن) (21b/06), içeri (اىچىرۇ) (24b/04), açıldı (اچىلدى) (40b/09).

Söz sonunda çim (چ) ve cim (ج) harfleri ile gösterilmiştir:

dinç (دىنچ) (18b/09), kılıç (قىلىچ) (27b/06), ağaç (اعاچ) (33a/03); üç (اوچ) (04b/03), birkaç (بىر قىچ) (28b/08).

1.3.2.2. /P/ Ünsüzü

Metinde söz başında p harfi ile başlayan Türkçe kökenli bir kelime bulunmamaktadır. Türkiye Türkçesinde söz başında p ile başlayan ve "pınar" olarak kullanılan kelime bu metinde söz başında be (ب) harfi kullanılarak " biñar " (بيكر) (17b/10) şeklinde gösterilmiştir.

Metinde söz ortasında ve sonunda pe harfi (پ) ile gösterilmiştir:

kapdılar (قيدلر) (05a/01), deprendi (يدبرند) (15b/10), kapu (قپو) (24b/02), şarp (صرب) (36b/08), yepdi (ييدي) (35a/01), kaplan (قپلان) (38a/06), yapılmış (يپلمش) (40a/11).

Metinde -up / -üp zarf-fiil eki belirtilirken yazım geleneği olarak be (ب) harfi kullanılmıştır:

gösterüp (كوسترؤب) (03a/10), berkidüp (بركيدؤب) (05b/11), baqüp (باقؤب) (09a/11), қақıyup (قاقيؤب) (09b/05), işidüp (يشدؤب) (12a/04), irüp (ايرؤب) (16a/01), idüp (ايدؤب), dutup (دؤتؤب) (30b/11), añılup (اكيلؤب) (31b/03), çıkup (چقؤب) (38b/03).

1.3.2.3. /Ñ/ Ünsüzü

Söz ortasında, sonunda ve eklerde kef harfi (ك) ile gösterilmiştir:

diñleyenler (ديگيلئر) (02a/11), biñ (بيك) (05b/10), öñce (اوڭجه) (09a/05), geldüñ (گلدؤڭ) (15a/10), süñü (سؤكؤ) (17b/06), yaluñuz (يلوكؤز) (18a/08), senüñle (سنوكله) (28a/04), gözlerinüñ (كؤزلرينك) (33b/04), yaña (يكا) (34b/07), şoñra (شؤره) (38b/01).

1.3.2.4. /T/, /D/ Ünsüzleri

Metinde Türkçe kökenli kalın sıradan kelimelerde söz başında tı harfi (ط), Türkçe kökenli ince sıradan kelimelerde söz başında te harfi (ت) kullanılmıştır:

tağa (طاعه) (18b/11), tutam (طؤتم) (40a/09), tütün (تؤتؤن) (40b/08).

Söz ortasında ve sonunda ise ince ve kalın sıra fark etmeksizin te harfi (ت) kullanılmıştır:

atası (اتسي) (05b/01), otuz (اؤتؤز) (24b/08), getürmekden (گتؤرمكدن) (29a/02).

çift (چفت) (06a/03), at (ات) (33a/03), it (ايت) (39b/10).

Metinde bazı Türkçe kelimelerde son seste /d/ kullanılmıştır:

yigid (يگيد) (22b/03), and (اند) (36a/07), kanad (قنَاد) (37a/03).

Söz ortasında bazı kelimelerde /t/ yerine /d/ kullanılmıştır:

berkidüp (بركيدؤب) (05b/11), bağışladam (بغيشلادم) (15a/03), getürdüp (گتؤزدؤب) (27a/04).

Metinde söz başında hem /d/ hem de /t/ ile yazılmış kelimeler vardır:

duran (دوران) (22b/08), şurup (شورؤب) (18b/08); dutup (دؤتؤب) (30b/11), şıtdı (شؤتدى) (17a/04); dütün (دؤتؤن) (37a/06), tütün (تؤتؤن) (40b/08).

Günümüzde Türkiye Türkçesinde ön sesteli /t/ li olan bazı kelimeler metinde /d/ ile yazılmıştır:

dürlü (دُرْلُو) (26a/10), ditrerdi (دِتْرَرْدِي) (39a/03), düttün (دُتْتُون) (40b/09).

Günümüzde Türkiye Türkçesinde ön sesteli /d/ li olan bazı kelimeler metinde /t/ ile yazılmıştır:

tağdan (طَاغْدَنْ) (09a/03), tamarları (طَمْرَلَرِي) (15b/10), toğrayup (طُوغْرَايُوب) (20a/03).

1.3.2.5. /S/ Ünsüzü

Metinde /s/ harfi söz başı ve ortasında, kalın sıradan kelimelerde sad harfi (ص), ince sıradan kelimelerde sin harfi (س) ile gösterilmiştir:

şoñra (شُكْرَا) (03b/01), şaru (صَارُو) (08b/09), şakladuğına (صَقْلَادُغْنَه) (29b/08), şalup (صَالُوب) (30b/08); başup (بَصُوب) (10b/11), uşanmaz (اُصَنَمَز) (15b/11).

söz (سُز) (02a/09), seksen (سَكْسَنْ) (08b/07), söyledüp (سُيْلِدُوب) (26b/04), sevindük (سُونْدُك) (37a/10); beslediler (بَسْلَدِيلَر) (05a/08), gösterdi (كُؤْسْتَرْدِي) (25a/05).

Bazı kalın sıradan kelimelerde söz başında sin harfi (س) kullanılmıştır:

sancağ (سَنْجَاق) (08b/08), saçı (سَاچ) (40a/01).

1.3.2.6. /G/, /Ġ/ Ünsüzleri

Metinde ince sıradan kelimelerde kef harfi (ك), kalın sıradan kelimelerde gayın harfi (غ) kullanılmıştır. Metinde söz başında gayın harfinin (غ) kullanılabileceği kalın sıradan Türkçe kelime bulunmamaktadır:

gelmek (كَلْمَك) (09b/09), gemiler (كَمِيلَر) (33a/10), gice (كِيچَه) (38b/01); degildür (دَكِلْدُر) (27b/01), egnine (اَكْنِينَه) (03a/04), begleri (بَكْلَرِي) (07b/06).

çıgırım (چِيغِرِنْ) (02b/05), uğradı (رَدِيَاغ) (16b/07), sıgayup (صِيغَايُوب) (26a/09); sağ (صَاغ) (22b/11), tağ (طَاغ) (37a/05).

1.3.2.7. /K/, /K̄/ Ünsüzleri

Metinde /k/ ünsüzü kalın sıradan kelimelerde kaf harfi (ق), ince sıradan kelimelerde kef harfi (ك) ile gösterilmiştir:

kaşanurlardı (قَشَانُورْلَرْدِي) (05b/05), kol (قُول) (06a/02), kağıdı (قَاغِيدِي) (16a/04); karañu (قَرَاÑU) (17b/09), bağıdı (بَاغِيدِي) (17b/11), çokluk (چُوقْلُك) (20a/09), akmış (اَقْمِش) (39b/11); ayak (اِيَاق) (26a/11), ancak (اَنْجُق) (15b/03).

kendü (كَنْدُو) (20a/03), kimse (كِمْسَه) (32b/11), kişi (كِشِي) (35a/05); bilekli (بِلَكْلِي) (26a/08), çekilmiş (چِكْلِمِش) (23b/11); dimek (دِيمَك) (13a/01), direk (دِرَك) (09a/09), eksük (اَكْسُوك) (04a/08), gerek (كِرَك) (14b/01).

1.3.3. İkili Yazım

Eserde bazı kelimelerin köklerinin ve gövdelerinin iki farklı şekilde yazıldığı görülmektedir:

ayağ (أَيْأُ) (27b/03) ~ ayak (أَيْأُ) (36a/07), beri (بَرِي) (01b/04) ~ berü (بَرُ) (31b/10), degildür (دَكْلُدُر) (27b/01) ~ degül (دَكْلُ) (29b/04), düttün (دُؤْتُونُ) (40b/09) ~ tütün (تُؤْتُونُ) (40b/08), getdi (كَتْدِي) (14a/05) ~ gitdi (كِتْدِي) (18b/11), qorqmayup (قُورْقَمَيُؤْبُ) (37b/09) ~ qorhduq (قُورْحُدُقُ) (37a/01), oqıyup (أَوْقِيُؤْبُ) (37a/09) ~ oqudı (أَوْقُدِي) (36b/11), yeyüp (يِيُؤْبُ) (20a/03) ~ yimemişdi (يِمَمَهْ مِشْدِي) (11b/06), yerinden (يِرْنُدُنْ) 19b/08 ~ yire (يِرَهْ) (14a/05), yigid (يِكْدُ) (30a/03) ~ yigit (يِكْتُ) (23a/07), yürüyüp (يُؤْرِيُؤْبُ) (22b/10) ~ yürüdi (يُؤْرُدِي) (25b/11) ; bulışup (بُولْشُؤْبُ) (19a/07) ~ buluşduğın (بُولْشُدُؤْغُنْ) (27a/04), olınur (أُولْنُؤْرُ) (03a/01) ~ olundı (أُولْنُدِي) (03a/07).

1.3.4. Harekelendirme

1.3.4.1. Hareke

Metin harekeli bir metindir. Metinde kelime sonlarındaki ünlüler hem harf hem hareke ile gösterilmektedir. Fakat kelime sonundaki ünlünün yazılmayıp sadece hareke ile karşılandığı birkaç örneğe rastlamaktayız:

altı (أَلْتِ) (05a/10), gibi (كِبِ) (09a/09), aňlara (اَنْلَر) (21b/03).

1.3.4.2. Şedde

Metinde alıntı kelimelerdeki çift ünsüzü göstermek için şedde kullanılmıştır:

taħassür (تَحْسُرُ) (03a/05), ittifaqı (اِتْتِافَاقِي) (19a/11), şiddeti (شِدْدَتِي) (21b/08), niyyeti (نِيَّيْتِي) (35a/07).

Bazı alıntı kelimelerin hem şeddeli hem de şeddesiz yazıldığı görülmektedir:

periler (پَرِيلَر) (28b/08) ~ perriler (پَرِيلَر) (30a/05).

Metinde "qad" kelimesi ünsüzle başlayan ek aldığıında şeddesiz yazılırken ünlü ile başlayan ek aldığıında şeddeli yazılmaktadır:

qadları (رَقْدَلَر) (08a/11) ~ qadd-ıla (قَدْلَهْ) (08b/10).

1.3.4.3. Hemze

Metinde he (ه) ile biten kelimelerle oluşturulan tamlamalarda esreli hemze (ه) kullanılmıştır: gencine-i sırra (كَنْجِينَهْ سِرْرَهْ) (01b/08), perde-i 'ademde (پَرْدَهْ عَدْمَهْ) (03a/02).

Metinde sonu he (ه) ile biten kelimelerde yükleme hâli eki için esreli hemze (ه) kullanılmıştır: cümleyi (جُمَّلَهْ) (01b/07), seyyāreyi (سَيَّارَهْ) (26b/01), nesneyi (نَسْنَهْ) (38b/06).

1.4. SES BİLGİSİ

1.4.1. Ünlü Değişmeleri

1.4.1.1. *i/e Değişmesi*

Günümüzde /i/ li kullanılan bazı kelimeler metinde /e/ li olarak karşımıza çıkmaktadır. geyüp (03a/03), geyimli (13b/05), eyü (40a/06).

Günümüzde /e / li kullanılan bazı kelimeler metinde /i/ li olarak karşımıza çıkmaktadır:

dinildi (01b/10), idinüp (05a/08), itdürüp (05b/11), yiryüzi (06b/02), irdi (08a/02), dimek (13a/01), gice (17b/02), irişüp (23a/09), ilç (30b/08), virici (33b/09).

Metinde bazı kelimeler hem /e/ li hem de /i/ li olmak üzere iki farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır:

getdi (14a/05) ~ gitdi (18b/11), yediler (20a/05) ~ yimemişti (11b/06), yerinden (05b/03) ~ yirden (13a/04).

1.4.2. Ünlü Uyumu

1.4.2.1. *Kalınlık-İncelik Uyumu*

Türkiye Türkçesinin en belirgin özelliklerinden biri ünlülerdeki kalınlık-incecik uyumudur. Metinde yer alan kelimelerde bu uyumu görebiliyoruz:

yanında (07a/05), diyince (10b/07), alumadığına (16a/03), beslediklerin (27a/03), bunların (31a/06), bilicek (31b/05).

Metinde -ıcağ/-icek zarf fiil eki genel olarak kalınlık-incecik uyumuna girmiştir: göricek (16a/07), diyicek (18b/01), virmeyicek (29a/03), batıcağ (32a/02), atıcağ (39a/10)

Sadece bir kelimedede uyumu bozduğu görülmektedir: varıcek (0035b/06)

-ken zarf fiil eki metinde uyuma girmemektedir:

oynarken (04b/11), kıovarken (08a/07), yaturken (19a/03).

1.4.2.2. *Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu*

Sözcükte düz ünlüden sonra düz ünlünün ve herhangi bir hecede yer alan yuvarlak ünlüden sonra düz-geniş (a, e) ve dar-yuvarlak (u, ü) ünlülerin gelmesi durumudur. Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumu düzenli şekilde görülmez. Hem kelimelerde hem de eklerde uyumsuzluk görülmektedir.

Ünlülerdeki genel yuvarlaklaşma eğilimi ve bazı eklerin devamlı düz veya yuvarlak ünlü ile kalıplaşarak kullanılması uyumu bozan asıl etkenlerdir.⁴⁸

⁴⁸ Hatice Şahin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2003, s. 38.

1.4.2.2.1. Kelimelerde Uyumsuzluk

Metinde uyumsuzluk gösteren kelimelerden bazıları şunlardır: demürden (05b/11), yançulanup (10a/05), altun (14b/02), çarañu (17b/09), gümüş (25a/01), içün (36b/09), karşı (39a/10), eyü (40a/06).

Metinde aynı kelimenin düzlük yuvarlaklık uyumuna girdiği ve girmedği durumlar görülmektedir: beri (01b/04) ~ berü (31b/10), degildür (14b/07) ~ degül (29b/04), okıyup (37a/09) ~ okudı (31a/06).

1.4.2.2.2. Eklerde Uyumsuzluk

Eski Türkiye Türkçesinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olan pek çok ek vardır. Bunun en önemli nedenlerinden biri yaygın olarak görülen yuvarlaklaşmadır. Metinde yuvarlaklaşmalar özellikle eklerde görülmekte ve çok az kelimedede yuvarlaklaşmaya rastlanılmaktadır. Metindeki düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırılık gösteren ekleri yuvarlak ünlülü olanlar ve düz ünlülü olanlar şeklinde iki grupta incelenmiştir.

❖ Yuvarlak Ünlülü Ekler

-alum / - elüm emir ekleri: varalum (19a/08), kelimât idelüm (28a/05).

-erü yön eki: içerü (24b/04), ilerü (11b/11).

-duğ/ -dük görülen geçmiş zaman ekleri: irdük (27b/05), korğduğ (37a/01), sevindük (37a/10).

-duğ/ -dük sıfat-fiil ekleri: şağladuğına (29b/08), itdügine (30b/09).

-du/ -dü görülen geçmiş zaman ekleri: eyitdüm (34a/11), ışmarladum (35a/02).

-dũñ görülen geçmiş zaman eki: eyledũñ (28a/10), geldũñ (35b/09).

- dur / -dür, -durur bildirme ekleri: Muştafâ-durur (01b/07), ol-durur (02b/03), vardur (29a/03), yigitdür (29b/06).

- dur- / -dür- ettirgenlik ekleri: çaldurup (18a/06), kâr itdürmez (33a/02).

-gür- ettirgenlik eki: irügüreyim (36a/06).

-lu / -lü isimden sıfat yapma ekleri: ayaklu (14a/01), bileklü (26a/08).

-sun / -sün emir ekleri: olmasun (20b/06), yarağ görilsün (33b/08).

-suz isimden isim yapma eki: atsuz (07a/11).

-ü zarf-fiil eki: diyü (07b/11).

-(u)m / -(üm), -(u)muz / -(ü)müz iyelik ekleri: südümüz (02a/04), başımı (32b/04), elümden (37b/05), yanumuzda (40b/10).

-(u)ñ / -(ü)ñ, -(u)ñuz / -(ü)ñüz iyelik ekleri: düşmenüñüz (04a/06), başuña (15b/05), göñlüñ (35a/04), murāduñuz (36a/05).

-(u)ñ / -(ü)ñ emir ekleri: gelüñ (19a/10), buyuruñ(33b/08).

-uñ / -üñ , -nuñ / -nüñ ilgi hâli ekleri: anlaruñ (12a/09), senüñ (15b/05), ışığınuñ (18a/02), kimesnenüñ (20b/05).

-up / -üp zarf-fül ekleri: alup (05a/06), girüp (05a/10).

-ur- / -ür- ettirgenlik ekleri: toyursam (15a/09), geçürmek (33a/10).

-ur / -ür geniş zaman ekleri: alur (02a/10), eydür (20a/11).

-uz / -üz, -vuz / -vüz çokluk birinci şahıs ekleri: umaruz (02a/06), kavmiyüz (20b/01), minnetde olavuz (22a/08), çarb idevüz (36a/011).

-yor(ur) şimdiki zaman eki: ceng ideyorur (12a/02), geliyorur (22b/04).

❖ Düz Ünlülü Ekler

-cı isimden isim yapma eki: yardımcıdur (35a/04)

-dı / -di görülen geçmiş zaman ekleri: tıldı (17b/04), gördi (23a/03).

-ğil / -gil emir ekleri: görgil (15a/04), olğil (21a/09).

-ı / -i, -sı / -si iyelik ekleri: suyına(02a/07), öninde (13a/07), ordusu (23b/10), ölüsi (39b/10).

-ı / -i yükleme hâli ekleri: sözi (20b/11), odı (33a/02),.

-ıcağ / -icek zarf-fül ekleri: batıcağ (32a/02), göricek (32a/07).

-(ı)l / -(i)l pasiflik eki: kırıılıp (23b/10), düzülüp (33a/12).

-(ı)n / -(i)n dönüşlülük eki: beyân olınur (05b/01), sevindük (37a/10).

-ince / -ınca zarf-fül ekleri: görünce (19b/08), olınca (22a/11).

mı / mi soru ekleri: yok mı (09b/05), bilür misin (21a/05).

-mış / -miş öğrenilen geçmiş zaman ekleri: oturmuş (14b/11), ölmüş (23a/09).

-mış / -miş sıfat fiil ekleri: düşmüş (32b/02), yapılmış (40a/11).

-nci isimden isim yapma eki: dördüncü (36b/10).

1.4.3. Ünlü Düşmesi

Son hecesinde düz dar (-ı-, -i-) ve yuvarlak dar (-u-, -ü-) ünlüleri bulunan kelimeye dar ünlülü bir ekin gelmesi ile kelimenin orta hecesindeki ünlü vurgusuz kalır ve bu ünlüde düşme meydana gelir. Metinde orta hece ünlüsünün düştüğü örnek kelimeler şunlardır:

egnine (< egin+ine) (03a/04), oğlı (< oğul+ı) (03a/09), gögsi (< göğüs+i) (16b/07), karnı (< karn+ı) (19a/04), eydür (< eyit-ür) (34a/09), eylüge (< eyülük+e) (36b/09), ağzınuñ (< ağız+ınuñ) (39b/10), boynum (< boyun+um) (40a/08).

Metinde *i-* yardımcı fiilinin ünlüsü bazen düşmektedir:

düşmeni-di (29a/11), işidürse (32a/04), giderken (39a/01)

İçün ve *ile* edatları bazı kelimelere söz başında ünlü düşmesi ile eklenmektedir:

çeri-le (< çeri + ile) (07b/11), getürdüğü-çün (<getürdüğü + için) (29a/01).

Bazen de *ile*, *içün* edatları ve *i-* fiilinin çekimli şekilleri sonu ünlü ile biten bir kelimeyle birleştiğinde ünlü karşılaşmasını önlemek için araya bir *-y-* koruyucu ünsüzü gelmektedir:⁴⁹

kimse-y-idi (06b/03), kâhka-y-ıla (07b/09), öyke-y-ile (16a/04), âşinā-y-ıdum (35b/07).

1.4.4. Ünlü Türemesi

Metinde, ünlü türemesinin birkaç örneğine sadece kelime ortasında rastlamaktayız.

Metindeki bazı Arapça ve Farsça kelimelerde ünlü türemesi tespit edilmiştir:

naẓım (06a/07), vehim-nāk (16b/08), ‘aқılları (21b/04), bārigāha (28a/02).

Metinde, ünlü türemesi görülen Türkçe kelimeler şunlardır:

irügüreyim (< ir-ü-gür-eyim) (36a/06).

1.4.5. Ünlü Birleşmesi

Ünlü ile biten bir kelimedenden sonra ünlü ile biten bir kelime veya ek geldiği zaman iki ünlüden biri düşer ve iki kelime birleşir. Metinde geçen bazı birleşme örnekleri şunlardır:

neyleyem (< ne + eyleyem) (15a/02), ancak (ança+oқ) (15b/03), böyle (< bu + ile) (20a/08), niçün (< ne + için) (21a/01), nola (< ne + ola) (22a/04), şimdi (< uş + imdi) (36b/02), nidelüm (< ne + idelüm) (36b/09), nesne (< ne+ise+ne) (38a/02), kimesne (< kim+ise+ne) (38a/06) şöyle (< şu + ile) (39b/11).

1.4.6. Ünsüz Uyumu

Metinde imlası kalıplaşmış olan bazı eklerin tonsuz ünsüz ile biten kelimelere geldiğinde ünsüz uyumuna girmediğini görüyoruz.

-da/-de bulunma hâli ekleri: târiḥde (03b/02), gökde (06b/02), uşda (37a/11).

-dan / -den ayrılma hâli ekleri: dimekden (02b/02), yürimekden (15a/04), başdan (34b/09), taşdan (40a/10).

-duқ /-dük sıfat-fül ekleri: buluşduğın (27a/04), gitdüğın (30a/07).

-dur / -dür bildirme ekleri: dimekdür (13a/01), yoқdur (19a/10), қalmışdur (33a/04), gerekdür (36b/09).

-dur- / -dür- ettirgenlik ekleri: yetişdürdiler (03b/11), unutdurdı (05b/02), kār itdürmez (33a/02).

⁴⁹ Zuhâl Kültürâl, *Hacı Mustafaoğlu'nun Mecmâü'l Envâr'ı Tenkitli Metin, İnceleme*, İstanbul, 2009, s. 33.

-dü, -du, -di görülen geçmiş zaman ekleri: düşdüh (21a/02), eyitdük (31b/08), atdum (39a/05), gitdiler (39a/11).

1.4.7. Tonlulaşma

İki ünlü arasında kalan "p, ç, t, k, k̄" ünsüzleri "b, c, d, g, ğ" ünsüzlerine dönüşerek tonlulaşır. Metinde /k/ ve /g/ seslerinin yazımı için sadece kef harfi (ك) kullanılmıştır ve ayırt edilmelerini sağlayacak herhangi bir işaret bulunmamaktadır. Bu sebeple k/g tonlulaşmasının örnekleri verilmemiştir. Metinde /ç/ ve /c/ sesleri için cim harfi (ج) kullanılabilir. Metnin yazım özelliklerinden ötürü ç/c tonlulaşmasına örnekler verilmemiştir. Metinde görülen tonlulaşma örnekleri şunlardır:

-t/-d-

öğredüp (<öğret-üp) (03b/10), gözedürler (<gözet-ür-ler) (04b/01), yiderdi (<yit-er-di) (04b/08), berkidüp (<berkit-üp) (05b/11), bağışladam (<bağışlat-am) (15a/03), söyledüp (<söylet-üp) (26b/04), eydürdi (<eyit-ür-di) (28b/04), işidürse (<işit-ür-se) (32a/04), kuşadup (<kuşat-up) (38a/08), ilede (<ilet-e) (38b/09).

-k̄/-ğ-

ayırmağa (<ayırmağ-a) (09b/09), urduğın (<urduğ-ı-n) (11a/03), ıřıęıñın (<ışığ-ı-ñın) (18a/02), toprağına (<toprağ-ı-n-a) (20b/04), ayağın (<ayağ-ı-n) (25b/10), tolnmağa (<tolnmağ-a) (32a/05), varlığı (<varlığ-ı) (35a/10).

-p/-b-

dibinde (<dip-i-n-de) (08a/11).

1.5. şEKİL BİLGİSİ

1.5.1. İsim Çekim Ekleri

1.5.1.1. Çokluk Ekleri

Metinde çokluk eki olarak hem yabancı hem de Türkçe kökenli kelimelerde *-lar/-ler* kullanılmıştır:

sancağlar (08a/10), ejderhālar (10b/04), du'ālar (21b/03), dīvler (27a/02), işidenler (28b/03), gemiler (33a/10), serverler (33a/05), kuşlar (37a/01).

Eski Türkçede kullanılan *-an/-en* çokluk eki bu metinde iki sözcükte karşımıza çıkmaktadır: erenler (10a/08), oğlanı(30a/06).

1.5.1.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri, ismin karşıladığı nesnenin kime veya neye ait olduğunu bildiren, arada sahiplik bağlantısı kuran eklerdir.⁵⁰

Metinde iyelik ekleri ünlü ile biten kelimelere doğrudan eklenirken ünsüz ile biten kelimelere geldiğinde araya yardımcı ses olarak yuvarlak ünlüler (-u, -ü) girer. Bu yardımcı sesler birinci, ikinci şahıs teklik ve çokluk iyelik eklerinde görülmektedir. Üçüncü şahıs teklik ve çokluk iyelik eklerinde ise düz (-ı, -i) ünlüler yer almaktadır:

❖ Teklik

I. şahıs: -m, -(u)m, -(ü)m

atama (21a/04), başumı (32b/04), gönüm (34a/09).

II. şahıs: -ñ, -(u)ñ, -(ü)ñ

atañı (21a/05), murāduñ (29a/02), fikrñ (34a/07).

III. şahıs: -ı, -i, -sı, -si

korğusından (05a/11), sünüsün (09a/04), saçın (38b/04), üstinde (38a/06).

❖ Çokluk

I. şahıs: -müz, -(u)muz, -(ü)müz

ümīdümüz (02a/07), başumuza (18a/07), ikimiz (36b/11),

Metinde üç yerde birinci şahıs çokluk iyelik ekinin ünlüsü dar kullanılmıştır: serverlerimiz (12b/01), şāhımız (20b/02), şāhımızun (22a/08).

II. şahıs : -ñüz, -(u)ñuz, -(ü)ñüz

düşmenñüz (04a/06), cümleñüzñ (25a/11), murāduñuz (36a/05).

III. şahıs: -ları, -leri

aralarında (12a/10), gözlerinden (21b/01).

1.5.1.3. İlgi Hâli Ekleri

İlgi hâli eki ünlü ile biten isimlerde -uñ / -üñ, ünsüz ile biten isimlerde -nuñ / -nüñ şeklinde görülmektedir. Ekin ünlüsü daima yuvarlaktır:

-uñ / -üñ: anlaruñ (21b/03), oquñ (37b/08), sözüñ (0002b/01), görenüñ (39b/09).

-nuñ / -nüñ: oğlınuñ (05a/03), ışığınuñ (18a/02), kimesnenüñ (20b/05), birbirinüñ (21a/11).

1.5.1.4. Yönelme Hâli Ekleri

Metinde yönelme hâli eki olarak ünlü uyumuna girecek şekilde -a /-e kullanılmıştır. Eski Türkçedeki -ğa/-ge ve -ka/-ke ekinden gelmiştir. Batı Türkçesinde şahıs zamirlerinin

⁵⁰ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri: Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009, s. 259.

yönelme hâlinin /ñ/ sesini bulundurması (baña, saña, oña), ekin başında bulunan /g/ ve /ğ/ seslerinin sonradan düşmüş olduğunu göstermektedir.⁵¹

tolunmağa (32a/05), eylüge (36b/09), yire (37a/08).

Yönelme hâli eki ünlü ile biten bir kelimeye geldiği zaman (-y-) yardımcı sesi araya girmektedir:

ğazāya (03a/11), dünyāya (08b/02), ortaya (20a/03), kimseye (28b/03), kendüye (30b/09).

1.5.1.5. Yükleme Hâli Ekleri

Yükleme hâli eki Eski Türkçede ünlü uyumuna bağlı olarak -(i)ğ, -(i)g/-(u)ğ, -(ü)g şekilleri ile karşımıza çıkarken Batı Türkçesine geçince /ğ/ ve /g/ sesleri düşünce geriye kalan yardımcı ünlüler ekin görevini üstlenerek asıl ek durumuna gelmişlerdir. Eski Anadolu Türkçesinde daima ünlü düzdür.⁵² Metinde de ekin ünlüsü düzdür.

Eski Türkçede yükleme hâli eki olarak isimlerde +(I, U) g, zamirlerde +nI, ve iyelik eki almış isimlerde ise + In kullanılmıştır.⁵³ Metnimize baktığımızda yükleme hâli eki iki şekilde karşımıza çıkmaktadır:

/-ı/, /-i/ yükleme hâli ekleri: Bu ek ünsüz ile biten kelimelere doğrudan eklenirken ünlü ile biten kelimelere eklendiğinde pronominal (-n-) veya (-y-) yardımcı sesi araya girmektedir.

sözi (10b/03), leşkeri (11a/05), meydānı (13b/10), şahşı (14b/03), kendüyi (27a/03), başımı (32b/04), belāyı (32b/08), niyyetini (35a/05), elini (40a/06).

/-n/ yükleme hâli eki: III. şahıs teklik ve çokluk iyelik eklerinden sonra gelmektedir.

kapuların (05b/03), süñüsin (09a/04), göğsin (09a/07), kendülerin (14b/02), atların (19b/01), başın (40a/04), saçın (40a/09).

Metinde bazı yerlerde yükleme hâlinin eksiz kullanıldığı görülmektedir: "İy server! Göñlün kavî tut kim niyyeti hayr olana Hağ yardımcıdur." didi (35a/03-04).

1.5.1.6. Bulunma Hâli Ekleri

Metinde bulunma hâli eki olarak -da/-de kullanılmıştır ve ünsüz uyumuna girmemektedir:

gökde (06b/02), yirde (23b/11), yolda (34b/10), kapusunda (37b/10).

⁵¹ Faruk Kadri Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2012, s. 69.

⁵² Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2009, s. 115.

⁵³ Ahmet Bican Erçilasun, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Ankara, Akçağ Yayınları, 2004, s. 185.

1.5.1.7. Ayrılma Hâli Ekleri

Metinde ayrılma hâli eki olarak *-dan/-den* kullanılmıştır ve ünsüz uyumuna girmemektedir :

tağdan (09a/03), yağasından (11a/04), pehlevānlıktan (14b/06), yürimekten (15a/04), yirlerinden (18b/08).

1.5.1.8. Eşitlik Ekleri

Kelime gruplarında ve cümlede fiilin nasıl ve ne şekilde olduğunu, o fiilin oluş ve yapılış tarzını ifade eden ektir.⁵⁴ Eşitlik hâli ekleri */-ca /, /-ce/ ve /-çe/* dir. Metinde ekin */ç/* li hâli birkaç kere "niçe" (30a/05) kelimesinde görülmekte olup diğer örneklerinde */-ca/, /-ce/* kullanılmıştır:

yanınca (04b/08), hılāfınca (06b/08), niçe (07b/08), kadarca (07b/10), öñince (08b/07), öñce (09a/05), ardınca (09b/11), dilince (13a/01), olanca (15b/09), bunca (18a/09), nice (0019a/08), kavlince (35b/01).

Metinde sadece bir yerde "ādetce" (14b/05) kelimesinde */-ce/* eşitlik ekinin tonsuz ünsüze denk geldiği ve ünsüz uyumunu bozduğu görülmektedir.

Metinde bulunan " inileyin" (26b/11) örneğinde */-leyin/* ekinin */-ce/, /-ca/* ekini "gibi" anlamı ile karşıladığı görülürken "düşdükleyin" (39a/06) kelimesinde bu ekin "zaman" anlamı için kullanıldığı görülmektedir.

1.5.1.9. Yön Gösterme Ekleri

Fiilin meydana geldiği yolu gösteren, ismi fiile bağlayan eklerdendir.⁵⁵ İncelenen metinde yön eki olarak */+ra/, /+re/, /+rü/ ve /+erü/* eklerinin kullanıldığını görüyoruz.

+ra, +re, +rü / +erü: Türkçenin tarihî devirlerinde özellikle de Orhun Yazıtları ve Osmanlı metinlerinde karşımıza çıkan +ra, +re, +ri, +rü ekleri eldeki verilere göre bugünkü Türk şivelerinde ancak kalıplaşmış şekilde görülmektedir.⁵⁶ Metinde de kelimelerde kalıplaşmış şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Eski Türkçede *+garu/+gerü* şeklinde kullanılan ek Batı Türkçesine geçerken */ğ/ ve /g/* seslerinin düşmesiyle */+aru/, /+erü/* şeklini almıştır.⁵⁷ Metinde bu ek düzlük-yuvarlaklık uyumunu bozmaktadır.

içre (0001b/08), soñra (0003b/01), girü (0004a/04), üzere (0008a/08), nireye (0009b/08), berü (0031b/10).

⁵⁴ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul 1998, s. 239.

⁵⁵ Muharrem Ergin, *a.g.e.*, s. 241.

⁵⁶ Suzan Duran, "Türkçede Cihet ve Mekan Gösteren Ek ve Sözcükler", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten*, 1956, s. 17.

⁵⁷ Muharrem Ergin, *a.g.e.* s. 242.

Metinde sadece "beri (01b/04)" kelimesinde /+ri/yön eki kullanılmıştır içerü (24b/04), ilerü (25a/05).

1.5.1.10. Vasıta Hâli Ekleri

İsmin belirttiği varlık ya da nesnenin fiildeki harekette aracı olduğunu veya birliktelik bildirdiğini aktaran eklerdir.⁵⁸ Eski Türkçede vasıta hâli eki /-n/ dir. Bu ek Batı Türkçesinde işleliğini kaybetmiş ve klişe olarak bazı kelimelerde varlığını sürdürmektedir.⁵⁹ Bu ekin yerine günümüzde "ile" edatından eklenen /-(y)la/ kullanılmaktadır.⁶⁰

Metinde vasıta durumu için -ıla / -ile, -la / -le, ve -n ekleri kullanılmıştır:

/-n/ : Bu ek metinde çok az görülmekte ve sadece iki kelimedede kalıplaşmış bir şekilde karşımıza çıkmaktadır: yayan (19b/02), için (20b/03).

-ıla / -ile: söz-ile (02a/11), kan-ıla (17b/04), şaf-ıla (26b/03), elüñ-ile (36a/10).

Bu ek ünlü ile biten kelimeye eklendiği zaman (-y-) yardımcı sesi araya girmektedir: kendü-y-ile (27a/06), kâhka-y-ıla (07b/09), bāzū-y-ıla (29a/04).

-la/-le: Bu ekler "ile" edatının ilk hecesinin düşmesi ile oluşmuştur.⁶¹ birle (0003a/03), çeri-le (07b/11), anuñ-la (12b/03), destüruñ-la (12b/08), nazarı-la (13a/05), kanı-la (18a/01), lağabı-la (16a/06), şüreti-le (34b/06), bizümle (37a/03), işâreti-le (37a/09).

1.5.2. Fiil Çekim Ekleri

1.5.2.1. Basit Zamanlı Fiil Çekimleri

Fiillerin yapılarında şekil ve zaman kavramı taşıyan kiplerden bir tanesini bulundurmasıdır.

1.5.2.1.1. Bildirme Kipleri

Bildirme kipleri, fiilin belirttiği işin olup sonuçlandığını, olmakta bulunduğunu yahut gelecekte olacağını haber veren ekleri içerir. Bunlar görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman, gelecek zaman ve şimdiki zaman ekleridir.⁶²

1.5.2.1.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Ekleri

Görülen geçmiş zaman eki -dı/-di 'dir. Ekin ünsüzü olan " d " metinde ünsüz uyumuna girmemektedir.⁶³ Ekin ünlüsü ise birinci ve ikinci şahıs teklik ve çoklukta yuvarlak, üçüncü şahıs teklik ve çoklukta düzdür. Ekteki ünlülerin bu durumundan ötürü görülen geçmiş zaman

⁵⁸ Zeynep Korkmaz, a.g.e. s. 25.

⁵⁹ Muharrem Ergin, a.g.e. s. 237.

⁶⁰ Zeynep Korkmaz, a.g.e. s. 25.

⁶¹ Faruk Kadri Timurtaş, a.g.e., s. 75.

⁶² Zeynep Korkmaz, a.g.e. s. 26.

⁶³ Gürer Gülsevin, a.g.e., s. 89.

ekleri düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmemektedir. Metinde ikinci şahıs çoklukta bu ek kullanılmamıştır.

❖ **Teklik**

I. şahıs -dum/-düm: büyüdüm (20b/10), işitdüm (21b/04), kıodum (32b/04), ışmarladum (35a/02), öpdüm (35b/08), atdum (39a/05).

II. şahıs -dün : düşdün (21a/02), getürdün (29a/02), geldün (35b/09).

III. şahıs -dı /-di: ‘ālim oldu (03a/04), unutturdu (05b/02), çaldı (10a/01), döküldü (10b/09), sürdü (14a/02), dirildi (23a/09), ilette (29b/02).

❖ **Çokluk**

I. şahıs -duğ/-dük: irdük (27b/05), eyitdük (31b/08), geldük (35b/04), kırıduğ (37a/01), uçduğ (37a/03), kınduğ (37a/05), sevindük (37a/10), gördük (40a/10).

III. şahıs -dılar /-diler: gözlediler (02b/05), yetişdürdiler (03b/11), kaptılar (05a/01), beslediler (05a/08), sürdiler (10a/03), şaldılar (29b/07), kıodılar (30a/02), döküldiler (40b/11).

1.5.2.1.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

Metinde kullanılan öğrenilen geçmiş zaman eki *-miş/-miş'tir*. Ekin ünlüsü daima düzdür ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmemektedir. Metinde ek genellikle üçüncü şahısta kullanılmıştır. Birinci ve ikinci şahısta kullanımı çok azdır. Birinci ve ikinci şahıs çoklukta ise kullanılmamıştır:

❖ **Teklik**

I. şahıs: belā çekmişem (30b/07), sihrine düşmişem (34b/01).

II. şahıs: da‘vā eylemişsin (06b/02), içmişsin (40b/05).

III. şahıs: tıolmuş (08b/02), kırımış (18a/01), geçmişdür (23a/08), virmiş (24a/04), göndermiş (28b/08).

❖ **Çokluk**

III. şahıs: varmışlar (07a/10), çekmişler (08b/08) berkitmişler (08b/11), kaptmışlar (21a/04), gitmişler (28b/09).

1.5.2.1.1.3. Geniş Zaman Ekleri

Geniş zaman eki için Eski Türkçede genellikle *-ur/-ür*, nadiren *-ar/-er* ve çok az olarak da *-ır/-ir* kullanılırdı. Ünlü ile biten kelimeye *-(y)ur/-y(ür)* ve nadiren de *-r* şeklinde eklenirdi.⁶⁴ Metinde geniş zaman için *-r*, *-ar/-er* ve *-ur/-ür* ekleri kullanılmıştır.

⁶⁴ Faruk Kadri Timurtaş, *a.g.e.*, s. 122.

-r: Ünlü ile biten fiillere eklenmektedir. Metinde bu ekin birinci ve ikinci şahıstaki örnekleri yer almazken sadece teklik üçüncü şahıstaki örneklerini tespit edebilmekteyiz:

dört pâre eyler (11a/03), kıdd u kımet bağlar (30a/03).

-ar/-er: Metinde daha çok üçüncü şahısta kullanılmakla beraber birinci şahıs çokluk kullanımında örneği yoktur. Diğer şahıslarda da örneği azdır.

❖ **Teklik**

I. şahıs: kabûl iderem (28b/04).

II. şahıs: hareket idersin (09b/04), gidersin (09b/08).

III. şahıs: pervâz ider (08a/11), irer (11a/02), kırar (11a/05), döyer (12a/03), oñar (35a/05), kıoçar (39b/10).

❖ **Çokluk**

II. şahıs: gidersiz (20a/09), kızmet idersiz (36a/05).

III. şahıs: ceng iderler (30a/09).

-ur/-ür: Ek ünlüsü yuvarlak olduğundan düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmemektedir. Metinde sadece çokluk ikinci şahıs ile teklik ve çokluk üçüncü şahısta kullanılmıştır.

❖ **Teklik**

III. şahıs: alur (02a/10), eydür (07a/11), buyurur (29b/06), dirilür (30b/08), şanur (35a/08).

❖ **Çokluk**

II. şahıs: bilürsüz (04a/02).

III. şahıs: gözedürler (04b/01), bildürürler (10b/03), getirürler (30a/02), gösterürler (38a/01), yaturlar (40a/11).

Metinde geniş zamanın olumsuzu için **-maz/-mez** ekleri kullanılmıştır. Metinde geniş zamanın menfisi teklik birinci şahıs ile üçüncü kişi teklik ve çoklukta kullanılmıştır.

❖ **Teklik**

I. şahıs: gitmezem (15a/07), bilmezem (21a/07).

III. şahıs: döymez (13b/02), uşanmaz (15a/11), bilinmez (32b/01).

❖ **Çokluk**

III. şahıs: nesne idemezler (38a/02).

1.5.2.1.1.4. Gelecek Zaman Ekleri

Metinde gelecek zaman eki olarak **-isar/-iser** kullanılmıştır ve sadece bir yerde geçmektedir:

bulısardur (35a/11).

Metinde bazen gelecek zaman için *-a/-e* istek eki de kullanılmıştır:

Bu efsünü okı dağı oğuñ birisin ol oduñ içine at. Sen dağı korkmayup ardınca var. Bir zamān içinde gitdükden şoñra bir sarāya irüp kapusunda bir ‘aceb kavm *göresin*. (37b/08-11)

1.5.2.1.1.5. Şimdiki Zaman Ekleri

Metinde şimdiki zaman eki olarak *-e yor(ur)* kullanılmıştır ve iki yerde karşımıza çıkmaktadır. Bu yapı şimdiki zaman çekimi için XV. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. O yüzyıldan sonra da kullanım alanı genişlemiş ve Anadolu’daki Türkçenin işlek şimdiki zaman eki olmuştur:⁶⁵

ceng ideyorur (12a/02), geleyorur (22b/04).

1.5.2.1.2. Dilek Kipleri

Fiildeki oluş ve kılışın daha gerçekleşmeyip tasarlanmış olduğunu belirten kipleri içerir.⁶⁶ Bunlar istek, emir, şart ve gereklilik kipleridir.

1.5.2.1.2.1. İstek Kipi Ekleri

Metinde istek eki *-a/-e* 'dir. Bu ekin Eski Türkçede gelecek zaman, gereklilik ve dilek kiplerini oluşturan *-ğa/-ge (-ğay/-gey)* eklerinden geldiği düşünülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde ön seste yer alan *g/ğ* ünsüzlerinin düşmesiyle *-a/-e* şeklini almıştır:⁶⁷

❖ Teklik

I. şahıs: bağışladam (15a/03), sürem (36a/02), kesem (40a/04), varam (40a/05).

II. şahıs: necil olasin (14b/10), varasin (37b/08), bilesin (38a/09), gönderesin (38b/09).

III. şahıs: gide (07a/08), şına (12b/04), gele (12b/08), uğraya (17b/07).

❖ Çokluk

I. şahıs: gidevüz (22a/05), varavuz (22a/09), taqrir idevüz (23b/08), nice olursavuz olavuz (32b/05).

II. şahıs: işleyesiz (04a/05), hayr idesiz (04a/09).

III. şahıs: intikām alalar (04b/01), geleler (0030a/06), gideler (30a/11).

İstek kipinin olumsuzunun metinde sadece teklik üçüncü şahıs örnekleri görülmektedir:

himmət olmaya (12a/03), döymeyeydi (16a/06).

⁶⁵ Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997, s. 98.

⁶⁶ Zeynep Korkmaz, *a.g.e.* s. 26.

⁶⁷ Mustafa Özkın, "Tarihi Türkiye Türkçesi Metinlerinde İstek eki *-a/-e*'nin Kullanılışı Üzerine", *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 30, 2003, s. 359-360.

1.5.2.1.2.2. Emir Kipi Ekleri

Emir kipi çekimi *-eyin, -gil/-gıl/Ø, -sun/-sün, -alum/-elüm, -ñ/-uñ/-üñ*/olmak üzere beş farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Teklik ikinci şahıs çekimi ünlüsü düz olduğundan, diğer şahıs çekimleri de ünlülerinin yuvarlak olması sebebiyle düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmemektedir.

Metinde emir kipinin çokluk üçüncü şahısta örneği bulunmamaktadır.

Metinde görülen emir kipi çekimleri şu şekildedir:

❖ Teklik

I. şahıs: göreyin (14b/03).

II. şahıs: görgil (15a/04), olğıl (21a/09); getir- (15a/09), at- (38a/04).

III. şahıs: qarşulasun (22b/06), otursun (25b/01), yarağ görilsün (33b/08).

❖ Çokluk

I. şahıs: görelüm (12b/08), varalum (0019a/08), kılıç uralum (27b/07), nidelüm (36b/09).

II. şahıs: gelüñ (19a/10), buyuruñ (33b/08), bildürüñ (36a/05), diñ (36a/06), hāzır oluñ (36b/08).

1.5.2.1.2.3. Şart Kipi Ekleri

Metinde şart eki *-sa/-se* 'dir. Metinde şart kipinin teklik birinci ve üçüncü şahsı ile çokluk ikinci şahsının örnekleri bulunmaktadır:

şalsa (06a/09), neberd itse (06b/02), toyursam (15a/09), itseñüz (13a/03), toğunsa (16a/06), hastalansa (31a/11), toğsa (31b/11), uyusa (38b/03), nice ise (40a/11).

1.5.2.1.2.4. Gereklilik Kipi Ekleri

Metinde gereklilik kipi için bir ek kullanılmamıştır. Bu şekil şart ekine "*gerek*" kelimesi eklenerek yapılmaktadır.⁶⁸

"İy server! Ben meydāna kimse sözi-le gelmedüm yine kimse sözi-le gitmezem ve hem bu leşker-ile ceng itdügümden murād oldur kim bu şahrāları leşker qanı-la şuvaram ve bu tağlaruñ canavarların ādem eti-le toyursam *gerekdür*. " (15a/06-09).

1.5.2.2. Birleşik Zamanlı Fiil Çekimleri

Fiillerin yapısında birden fazla kip ekinin bulunmasıdır. Metinde hikāye, rivayet ve şart olarak karşımıza çıkmaktadır.

⁶⁸ Faruk Kadri Timurtaş, *a.g.e.*, s. 132.

1.5.2.2.1. Hikâye Çekimleri

Metinde öğrenilen geçmiş zamanın ve geniş zamanın hikâyelerine örnekler vardır. Bunların da büyük çoğunluğu üçüncü şahıslarda çekimlenmiştir.

1.5.2.2.1.1. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâye Çekimi

hün-rîz olmuşdı (05b/04), gitmişdi (07a/04), tabanca yemişlerdi (07b/08), komışlardı (08a/03), uğramışdı (19a/04), almışdı (31a/02), eylugin görmüş idüm (35b/08), kızdırmışdı (39a/05).

1.5.2.2.1.2. Geniş Zamanın Hikâye Çekimi

germ olurdı (04b/04), olurdı (04b/10), atardı (05b/04), kaçanurlardı (05b/05), burardı (06a/03), götürürdi (06a/04), yağıardı (06b/01).

1.5.2.2.2. Rivayet Çekimi

Metinde rivayet çekimi örneği olarak bir kelime yer almaktadır ve geniş zamanın rivayeti olarak çokluk üçüncü şahısta çekimlenmiştir: dilerlermiş (07a/10).

1.5.2.2.3. Şart Çekimi

Metinde sadece geniş zamanın şart çekiminin örnekleri yer almaktadır. Bunların da çoğunluğu teklik üçüncü şahısta çekimlenmekle beraber teklik ikinci şahıs, çokluk birinci ve ikinci şahıs çekimlerinin birer örneği yer almaktadır:

olursa (12b/09), dirseñiz (13a/03), rāst getirürse (18b/06), emān olursa (23b/08), alursa (28b/04), işidürse (32a/04), nice olursavuz (32b/05), kayyüm-ı cihān olursa (35a/11), elden gelürse (36a/06), iğdām iderseñ (37b/05); irmezse (02a/04), dermān olmazsa (33b/03), gelmezsem (39b/08).

2. METİN

[01b] Hazā Kitāb-ı Kışsa-i Kahramān-ı Kātil

(02) Kavı-i evvel zıkr-i hallāk-ı vecūd

Pādişāh-ı bī-bedel hayy-ı vedūd

(03) Zāt-ı pāki hālik-ı cinn ü nās⁶⁹

Bī-niyāz u lāyık u şükr ü sipās

(04) Vaşf-ı pāki şibh-i rü'yetden beri

Luţfına şāhān-ı 'ālem müşterī

(05) Zerreden 'ālem hüveydā eyleyen

Emr-i künden kevnı peydā eyleyen

(06) Var iden yoğdan bu milk-i milleti

Arada insāna viren devleti

(07) İtmege bu cümleyi mevcūd Rab

Muştafā-durur hemān belki sebep

(08) Kıldı halk içre anı şāh-ı güzīn

Kim ola gencine-i sırra emīn

(09) Şāh-ı meşhūrı anuñ eflākdür

Zīr-i pāyı kulle-i eflākdür

(10) Oldı anuñ 'izzeti qadırı-la var

Ol kişiler kim dinildi çār-yār

⁶⁹ Metinde "enās" şeklinde harekelenmiş olup "nās" şeklinde kaydedilmiştir.

- (11) Āline aşhābına olsun yakın
Raḥmetullāh-ı ‘aleyhim ecma‘in
- [02a] Yevm-i maḥşerde olur olan kabūl
Tābi‘-i evlād-ı aşhāb-ı resūl
- (02) Ol kula eyler ‘ināyet pādişāh
Muştafā kavlı-la varış ola rāh
- (03) Yā ilāhī luṭfuñ eyle reh-nümā
Kim kıla bize şefā‘at Muştafā
- (04) Yoḥsa cümle sūdümüz oldı ziyān
Vāy eger irmezse luṭfuñdan emān
- (05) Baḥr-ı luṭfuñ bī-nihāyetdür senüñ
Dāyimā işüñ ‘ināyetdür senüñ
- (06) Umaruz maḥbūl idesin cānı sen
‘Afv idesin cümle ‘isyānı sen
- (07) Eyleme ümīdümüz varın ‘adem
Muştafā yüzi şuyına kıl kerem
- (08) Dībāce-i Dāsītān-ı Qahramān-ı Qātil**
- (09) İbtidā’i söz ki bismillāh ola
Lā-cerem virür şafā cān u dile

(10) Ol sözüñ sözi ider cāna eşer
Diñleyen alur naşibin mā-ḥazar

(11) Söz ki cāndan söz-ile gelür dile
Diñleyenler şevḳ-ıla ma'mür ola

[02b] Zire sözüñ aşlı şevḳ olur ezel
Ehl-i şevḳe olımaz āḫir bedel

(02) Söz demekden şimdi budur murād
Tā kim olmaz Ḳahramān'dan kışşa yād

(03) Ol-durur şāḫib-ḳırānuñ evveli
Her gelenler didiler aña belī

(04) Ādemī aşlında oldur ibtidā'
Kim cihāngīrlık aña virdi Ḥudā

(05) Bāḳiler anuñ yolın gözlediler
Ḳahramān'ıñ çığırın izlediler

(06) Herbiri erlikden aldı ḫişşesin
Yiri gelse zıkr idevüz kışşasın

(07) Sām u Rüstem Zāl ü hem Efrāsiyāb
Andan oldılar ḳamu ehl-i nişāb

(08) Diñle imdi gel cihāngīrden kelām
Vir şalavāt Muştafā'ya ve's-selām

(09) **Kelām-ı Ḥikāyet-i Ḳahramān-ı Ḳātil**

(10) Rāviyān-ı tevārīh-i ‘ālem ve nākılān-ı sergüzešt-i benī ādem (11) aḥvāl-ı çarḥ-ı gerdündan ve ef‘āl-i dünyā-yı dündan [03a] ol vech-ile naql ve beyān olunur kim ol vaqt kim (02) keyfiyyet-i ādem perde-i ‘ademde mestür-ıdı. İktizā-yı (03) irādetullāh birle zuhūra gelüp kerāmet tācın geyüp (04) ictibā ḥil‘atin egnine aldı. ‘İlm-i⁷⁰ esmāya ‘ālim oldı. (05) Ol devleti buldı-kim melā’ike taḥassür eyledi. Ol devlet-ile (06) nesl-i insān üreyüp cedd-i erkānı zāhir olup (07) tekliḫāt-ı emr, nehy, emr ve me’mūr ta’yīn olundu. Riyāset (08) ve siyāset bildi. Hüküm ve hükümet sürüldi Ādem nebī ‘aleyhi’sselām (09) evvel kendü zamānında oğlu Keyūmers’e erkān-ı hüküm-i (10) salṭanat gösterüp Şit peygāmberi ḫalife naşb (11) idüp Qābil kavmine ğazāya gönderdi. Ol ḫāl-ile ‘ādet [03b] olup Keyūmers’den soñra oğlu Tahmūraş pādişāh (02) oldı. Ol ḫāl-ile söz çokdur. Tārīḫde bārī Tūfān-ı (03) Nūh’dan soñra nesl-i Keyūmers bin Ādem’den yine bir pādişāh (04) oldı. Adına Tahmūraş-ı dīv-bend dirlerdi. Tahmūrād daḫı (05) dirler. Tahmurād’uñ zamānında dīvler şeytān-ı recīm iġvāsı-la (06) ādeme çok ziyān eylediler. Ol ḫālī Tahmurād bilüp zamānında (07) Bürd bin Miḫlāl ḫalife idi. Tahmurād Şāh-ı Bürd bin Miḫlāl’e (08) gelüp dīvleruñ fesādın añlatdı. Bürd ḫalife daḫı (09) İdrīs peygāmber ‘aleyhi’sselām ‘ilminden ‘ilm-i teşḫir öğrenmişdi. (10) Ol ‘ilmi ḫalife Tahmurād şāha daḫı öğredüp ol sebep-ile (11) dīvlerle çok elem yetiştürdiler. Meger ol zamān dīvleri [04a] şeytānuñ yanına cem‘ olup ādemden şikāyet eylediler. (02) Şeytān āh id-üp eydür: "İy nesl-i nūr-ı nār! Benüm bilürsüz kim (03) ol ādem ucından başuma ne belā gelmişdür. Ādem-ile siz şimden (04) girü āşikāre ceng idüp ḫayr idemezsiniz. Geregi oldur ki (05) işi nihānī işleyesiz" didi. Eyitdiler: "Nice idelüm? " İblīs eydür: (06) "Şimdi sizuñ düşmenüñüz Tahmurād’dur. Siz ḫod yöresine iremezsiniz. (07) Zirā kim tḫāta ve ‘ibādete meşġüldür. Dāyim yanından melek (08) eksük olmaz. Ammā eger Tahmurād’uñ üzerine olursañuz (09) bāşed ki bir ḫayr idesiz. Zirā kim ol pādişāhdur. Dāyim (10) ‘işe ve nūşa, hüküm, hükümete meşġüldür. " didi. Ol (11) söz-ile melā’in işidüp dāyim Tahmurād’uñ fırsatın [04b] gözedürler kim bir vech-ile zarar idüp intikām alalar.

⁷⁰ Metinde " ‘alim " şeklinde harekelenmiş olup " ‘ilm " olarak kaydedilmiştir.

(02) **Ehl-i tārīḫ kavline**, meger ol zamān Ṭahmurād'ũñ (03) bir oğlı var-ıdı. Üç yaşında idi. Qahramān dirlerdi. (04) Hüsni-le güneşe germ olurdı. Cünbüşinden eşer-i cihāngīrlık (05) zāhir idi. Meger Ṭahmurād'ũñ yine bir qarındaşı var-ıdı. (06) Adına Gürşāsb dirlerdi. Ol dağı ol kadar şāhib- (07) şecā'at idi ki ceng-ile ejderhāları ve evrenleri zebün (08) idüp yanınca yiderdi. Gürşāsb'ũñ bir oğlı dağı var-ıdı. (09) Adına Qahtarān dirlerdi. Ol zamān ol dağı yedi yaşında (10) idi. İki qarındaş oğlı dāyim bir yirde olurdı. Meger bir gün (11) dīvler fırsat bulup ol şehzādeler bāğçede oynarken [05a] irüp Ṭahmurād'ũñ oğlı ki Qahramān'dur qapdılar. Ammā Qahtarān (02) büyük olmağın el virmedi. Ol haber Ṭahmurād'a irişdi. (03) Ođlınuñ ol hāline ğāyet melül olup ne kadar kim isteyüp (04) cehd eyledi. Eline girmeyüp ol harāret-ile Ṭahmurād'a dağı (05) ecel irüp öldi. Yerine qarındaşı Gürşāsb şāh oldı. (06)

Üstād kavline, bu cānibde Qahramānı kim dīvler alup (07) gitdilerdi. Getürüp Kūh-ı Qāf'ũñ eteginde Heyhāt Şahrāsı'nda (08) beslediler. Ol fikr-ile kim kendülerũñ idinüp anuñ eli-le (09) insāndan intikām alalar. Tā kim Qahramān on üç yıl dīvler-ile (10) olup ondan⁷¹ altı yaşına girüp bir heybetlü pehlevān oldı-kim (11) qorğusından kimsene yüzine bakmazdı. Tevārīḫde şöyle [05b] beyān olunur kim Qahramān eyle pehlevān oldı-kim atası (02) Ṭahmurād'ı 'ammūsı Gürşāsb'ı unutturdı. Cengine ve darbına (03) leşker ve pehlevān döymezdi. Qal'alar qapuların çeküp yerinden (04) atardı. Eyle hūn-riz olmışdı-kim cihān pehlevānları (05) " Qahramān geldi! " diyicek qan qaşanurlardı. Hergiz kendüye (06) kimseyi yoldaş idinmezdi. Helāk iderdi. Üç yüz yıl (07) tenhā 'ālemi geşt idüp elinden dīv ve perī emān bulmazdı. (08) Şöyle kim rub'-ı meskūn içinde Qahramān elinden qan dökülmedük (09) yir⁷² qalmadı. Cihānda kimesne aña ğarīm olmazdı. Gāh gāh (10) cūşa gelüp kendü kendü-y-ile ceng iderdi. Biñ batman (11) demürden bir 'amūd itdürüp yire berkidüp beş yüz batman [06a] demürden bir pence dağı itdürüp ol 'amūda berkitmiş (02) idi. Gāh gāh germiyyet-ile qol şunup ol penceyi (03) şağına ve şolına burardı. Şoñra kırq çift şu (04) şığırı qoşarlardı. Ol penceyi güc-ile yerine getirürdi. (05) Yine vaqt olurdı Qahramān kırq zencir

⁷¹ Metinde "andan" şeklinde yazılı olup "ondan" olarak kaydedilmiştir.

⁷² Metinde "bir" şeklinde yazılı olup "yir" olarak kaydedilmiştir.

taçup (06) buyururdu. Ol zincirlerüñ her birin bir pehlevān tutup (07) kuvvet idüp
Ḳahramān'ı yerinden ıramazlardı.

Nazım

(08) Eyle şahib-ḳuvvet-idi Ḳahramān
Kim elinden ‘aciz-idi ins ü cānn

(09) Ḳahr idüben şalsa hışm-ıla kemend
Mār-ı ‘arşı ḳılur-ıdı ḳayd-ı bend

(10) Yir olurdu pāy-ı raḥşından ğubār
Gürzi Ḳāfı ḳılur-ıdı tār u mār

(11) Zūrına döymezdi bāzū-yı felek
Zār-ıdı zīrinde gāv-ıla semek

[06b] Şalsa tığın baḥrı yaḳardı şihāb
Cengine sīmurğ gelmezdi zübāb⁷³

(02) Yiryüzinde itse ḥaşm-ıla neberd
Na‘rasından ürker-idi gökde ra‘d

(03) İşbu resme kimse-y-idi Ḳahramān
İttifāķı böyle dir ehl-i beyān

(04) **Ehl-i kelām ḳavlince**, bārī ol zamān kim Ḳahramān'ı dīvler (05) ḳapup on üç yıl
kim beslediler. Ne ḳadar kim cidd ü cehd (06) eylediler kendülere uyduramadılar. Ḳahramān
daḥı (07) gördi-kim bu dīv ḳavmi bir murdār ḳavm, t̄ā’ife dirlikleri (08) kendünüñ ḥilāfinca.
Āḥir öz ḥālinden su‘āl idüp (09) kendüsi kim olup bunda niçün geldügin bilüp (10) dīvlere
hışm idüp kendüyi cebrī rub‘-ı meskūna ilettdi. (11) Ammā Ḳahramān rub‘-ı meskūna gelicek

⁷³ Metinde " zübāb " şeklinde yazılı olup " zübāb " olarak kaydedilmiştir.

‘ammūsı daḡı fevt [07a] olup ol zamān Deşt diyārından bir pādīşāh ḡopmıř (02) idi. Adına Hūřeng dirlerdi. Atasına Hilehlān dirlerdi. (03) Ammā Hūřeng yedi iḡlīmi ḡılıc-ıla tutup cūmlesinūñ (04) řāhları ḡaçup Hind'e gitmiřdi. Varup Rāy-ı Hindī (05) yanında ḡizmet eyleyüp dāyim Hūřeng'den řikāyet idüp (06) diyārların alıvireydi. Rāy daḡı niḡe yıl yaraḡ görüp (07) ḡırḡ kez yüz biñ er otuz biñ nerre fil cem‘ itdi-kim (08) Hūřeng üstine gide. **Ez-īn cānīb**, meger Hūřeng (09) řāh daḡı iřitdi kim dūřmenleri ḡaçup Hind diyārına (10) varmıřlar. Alup Rāy-ı Hindū'yı gelmek dilerlermiř. (11) Hūřeng eydür: "Ben ḡod atsuz daḡı Hindūstān'a varup [07b] anı daḡı fetḡ itmek murādum idi. Bu ḡanı kim bu ḡadar (02) bahāne oldı." diyüp hemān on yedi kerre yüz biñ (03) er cem‘ id-üp ḡařd idüp Hind'e gitdi. Meger cāsūslar (04) varup Rāy-ı Hind'e Hūřeng ḡaberin getürdiler kim on (05) yedi kerre yüz biñ er-ile Oř üstüne gelür. Īrān (06) ve Tūrān begleri kim Hūřeng řāhdan ḡaçup Rāy-ı Hind'e (07) gelmiřlerdi. Ol ḡaberdan be-ḡāyet bī-ḡuzūr olup ḡayrān (08) ḡaldılar. Zīrā kim Hūřeng'den bir niḡe kerre tabanca yemiřlerdi (09) Ammā Rāy ol ḡaberi iřidicek elin eline urup ḡahḡahay-ıla⁷⁴ (10) ḡülüp eydür: "Zehī eceli gelmiř Hūřeng kim bu ḡadarca (11) ḡeri-le benüm gibinūñ üzerine gelür." diyü germ oldı. **Ez-īn cānīb**, [08a] Hūřeng řāh daḡı üç yıllıḡ yaraḡ görüp tā kim ‘azm-i (02) Hindūstān itdi. Meger yolu gelüp ol diyāra irdi-kim (03) ḡahramān'ı dīvler getürüp ol yirde ḡomıřlardı. Ol (04) yire ḡahramān Ṭaḡları dirlerdi. Meger ḡahramān daḡı insān (05) ḡörmemekle vaḡřī olup kendüsi ol ṫaḡlarda (06) ḡezüp řikār iderdi. Bir řabāḡ yerinden ṫurup giderken (07) binüp řikār ḡovarken gelüp bir ṫaḡ ḡullesine irdi. (08) Gördi-kim bir ‘acāyib leřker-i müzeyyen tertīb-i insān üzere (09) ālāy ālāy, fevc fevc mevc urup ḡöḡüp gelür. (10) Ālāyda řāhāne sancaḡlar, süleymānī ‘alemler, per aḡup pervāz (11) ider⁷⁵. ‘Alemler dibinde pehlevānlar var kim ḡadları ‘alemlere berāber [08b] olmiř. Ol leřkerūñ řadāsı rū-yı zemīne hirāsān (02) řalmıř. At, fil, gergeden āvāzı dūnyāya ṫolmiř.

(03) Ṭartūs Ḥakīm ḡavlince, ḡahramān ol leřkerūñ zīnetine (04) taḡsīn id-üp bir zamān ṫurup temāřā eyledi. Tā kim (05) on yedi kerre yüz biñ er daḡı yigirmi dört bölük olup (06) gelüp Kūhistān der-bendine girdi. Velī ol leřkerūñ (07) öñince seksen biñ gergeden-süvār muḡaddem seksen (08) sancaḡ ḡötürüp bir sultānī ‘alem ḡekmiřler. ‘Alem dibinde (09)

⁷⁴ Metinde "ḡahḡahā" şeklinde yazılı olup "ḡahḡaha" olarak kaydedilmiştir.

⁷⁵ Metinde "eydür" şeklinde harekelenmiş olup "ider" olarak kaydedilmiştir.

bir şahş bir şaru gergedene süvār olmış. Altmış üç (10) arış qaddı-la merdāne tāk libāslar geyüp öñince yine (11) bir gergeden⁷⁶ üzerine ol pehlevānuñ ālāt-ı harbın berkitmişler. [09a] Ol hāl-ile seksen biñ gergeden-süvāruñ öñine düşüp (02) çeküp gelür. Qahramān ol tertibi göricek "Leşkeri (03) dağı oñat temāşā idem." diyüp tağdan inüp (04) der-bend ağızına gelüp odun gibi süñüsin tayanup (05) tırdı. Gelen leşkere nazar eyledi. Gördi-kim öñce gelen (06) leşkerüñ gönülleri raşş-ı raşşān oynadup leşkerüñ (07) öñince göğsin gerüp gelür. Gördiler kim der-bend (08) ağızında bir ādem tıurur. Qırq beş arış qad çekmiş bir tağ (09) gibi gergeden binüp bir direk gibi süñü tayanup tıurur. (10) Ol qahramānī gözleri-le leşkere haşm-āne nazar ider. (11) Ol şüret-ile Qahramān'ı göricek birbirine baqıp bir [09b] bir ulusı ilerü varup süñü tayanup eydür: "İy bī-gāne! (02) Kimsin kim bu yol üzere bunuñ gibi 'azametlü leşkere (03) ya bu qadar cihān-dest serverlere qarşu tıurup (04) böyle küstāh-āne hareket idersin? Qanı edebüñ ya havfuñ (05) yok mı? " didi. Qahramān ol herifüñ bu sözine eyle kaqıyup (06) hışma geldi-kim herif ol hālini göricek Qahramān'ıñ (07) öñine tıurmağa mecālī qalmayup döndi. Qahramān bir kez (08) hayqırup eydür: "İy qağbe-zen! Nireye gidersin kim yoldan (09) ādem ayırmağa geldüñ? Bir dem tıura ādem üzerine gelmek (10) nice olur saña göstereyim! " diyüp irince herifüñ ihtiyārı (11) qalmayup dönince Qahramān gürleyü ardınca böyle irüp [10a] ol kemerinden alup eyle yere çaldı-kim hırd hām oldı. (02) Ol hālī göricek leşker halkı birbirine toqınup yer yer (03) Qahramān'ıñ üzerine sürdiler. Qahramān dağı kendünüñ (04) üzerine düşmenüñ hücumın göricek bir kez eyle na'ra (05) urdı kim āvāzından kūh, kūh-istān yanqulanup (06) ol leşker biri birine toqındı. Leşkerüñ öñi ardına (07) başa der-bende yıqıldı. Meger Qahramān'ıñ bu işin çünki (08) gördiler. Ol leşkerde iş görmüş erenler göricek (09) biri ilerü gelüp eydür: "İy şāhib-şecā'at! Bu kuvvet, (10) şalābet ki sende vardur. Lāyık mıdur ki böyle şenā'at (11) idüp Hūşeng gibi şāha bu qadar cihāngirler-ile böyle [10b] idesin? Hıuşūşā ki uş şāhuñ ser-leşkeri Behrām-ı (02) Cebelī gibi kimesne gelüp hāy özüñi bil vegerni (03) bildürürler. " didi. Qahramān ol sözi işidüp eydür: "İy (04) bī-haber! Benüm cengüme ejderhālar gerek vegerni Behrām kim (05) olur, ya Hūşeng kim olur ? " diyüp yine eyle ceng (06) eyledi-kim ol seksen biñ gergeden-süvārī Behrām'ıñ üzerine (07) yıqıldı. Meger dağı gelürken gavgā işidüp "Ne hāl? " diyince (08) gördi-kim leşker qavmi gürleyü ürküp gelüp kendünüñ (09) üzerine döküldi. "Hāy ne hāl ? " diyince gördi-kim qırq (10) beş arış qadlu bir gergeden-süvār anuñ gibi 'azım leşkere (11)

⁷⁶ Metinde "geden" şeklinde yazılı olup der-kenar ile "gergeden" olarak düzeltilmiştir.

eyle kılıç urmuş kim biri birin başup. Behrām Qahramān'ı [11a] göricek birez tırup cengin temāşā eyledi. Şöyle kim (02) sürdüğine irer, irdüğine gürz⁷⁷ urup zır ü zeber (03) eyler, kılıç urduğın raşş-ıla dört pāre eyler, niçesin (04) yaqasından tıutup birine dağı atup ikisin bile helāk (05) ider. Yanar od gibi girüp ol leşkeri eyle kırar kim (06) gören vehm ider. Behrām, Qahramān'ı cengin göricek kim (07) olduğın bilüp hemān buyurdu. Yedekden bir Kūh-ı (08) Elbrüz ve kūh-peyker gibi bir zinde gergeden çekdiler. Ālāt-ı (09) harbe müstağrak olup süvār oldu. Siper sīneye⁷⁸, süñü (10) şağda aldı, gergeden sürdü. Qahramān dağı ol germiyyet-ile (11) ceng iderken gördi-kim qarşudan bir altmış beş arış [11b] kāmetslü, merrīh-i felek heybetlü bir pehlevān pūlāddan (02) silāha ġarq olup bir gürz-i girān⁷⁹ başı üzerine (03) şalup gelür. Qahramān ol hāl-ile geldügin göricek (04) begendi. İrüp Behrām dağı Qahramān'a bir muhkem, haşm-āne (05) gürz urdu. Gerçi Qahramān gürzin berāber virüp (06) redd eyledi velī bir đarb yidi-kim dağı kimseneden yimemişdi. (07) Behrām geçince irüp Qahramān dağı Behrām'a bir đarb (08) urdu-kim Behrām dağı ne hāl ise redd eyledi. Ammā (09) herifüñ kim olduğın bildi. Ol iki ejderhā bu (10) cengi iderken **ez-in cānib**, haber Hüşeng Şāh'a (11) irdi-kim: "İy şāh! İlerü der-bend ağzında bir gergeden-süvār [12a] tenhā seksen biñ cebelī çerisin tayayup uş Behrām-ı (02) Cebelī ile ceng ideyorur. Ammā eger kim şāhdan himmet (03) olmaya ne leşker döyer ve ne Behrām." didiler. Ol sözi (04) Hüşeng işidüp eydür: "Hāy ne sözdür ve niçe yaluñuz (05) gergeden-süvārdur kim bu qadar leşkerüñ ya bu niçe cihān- (06) dest serverlerüñ öñine gelüp benüm gibi ulu şāhuñ (07) hışmından qorqmayup bu şenā'ati ide ve hem Cebel-i Kebir (08) leşkeri kim zamān-ı evvelden yedi iklīm leşkerine kılıç ura- (09) gelmişdür ve dağı anlaruñ kılıcı üzere şulh olmamışdur. (10) Hüşüşā ki aralarında Behrām gibi server bile ola kırk (11) yıl bize ne işler itmişdür. Qal'a-ı cihān-nümā üzerinde ne [12b] serverlerimiz helāk eylemişdür. Ol zamān bu zamāndur ki (02) dağı cengine kimse řākat getürmedi. Şimdi ne (03) rüsvāylıqdur kim yaluñuz bir kimesne anuñla ceng idüp (04) leşkerin şına? Bunı ġāfil añlamaq olmaz, görmek gerek." (05) diyince yir yir server ve ser-girānlaruñ⁸⁰ uluları ilerü (06) gelüp didiler: "İy şāh! bir aşlı dağı var ola. Vegerni (07) bir yaluñuz kimesnenüñ ne miqdārı ola kim bunuñ gibi leşkerüñ(08) öñine gele? Buyur destürüñla varup görelüm. Eger (09) Angerüş dīv dağı olursa kayd-ı bend-ile hizmetüñe (10) getürelüm." diyüp hüm(?) ve hücüm gösterdiler. Meger Hüşeng, (11) pāy-ı

⁷⁷ Metinde "gürz" şeklinde harekelenmiş olup "gürz" olarak kaydedilmiştir.

⁷⁸ Metinde "sīne" şeklinde yazılı olup der-kenar ile "sīneye" olarak düzeltilmiştir.

⁷⁹ Metinde "gerān" şeklinde harekelenmiş olup "girān" olarak kaydedilmiştir.

⁸⁰ Metinde "ser-gerān" şeklinde harekelenmiş olup "ser-girān" olarak kaydedilmiştir.

taht-ı cihān pehlevānı, ya'nī Karağan ibn-i Tamgac kim [13a] Gürşasb'dur. Tamgac dimek Kürd dilince pādīşāh dimekdür. (02) Bārī Қаhtarān söze gelüp eydür: "İy cihāngir! Her ne (03) dirseñiz elüñizden gelür. Qādırsız, itseñüz olur. (04) Ammā biz dağı cümle şāh-ıla bir yirden varup şāh (05) nazarı-la ol kişiyi görelüm." diyüp evvel Қаhtarān raşşından (06) ālāt-ı ħarбі ve esbābı ħāzır idüp dükeli serverler (07) şāh öñinde cebe vü cevşen geyüp fil ve gergedenlere (08) pülād geyürdiler. Cümle şāh öñinde yüz urup süvār (09) oldılar. Andan leşkeri yarup der-bend ağızına geldiler. (10) Gördiler kim Cebel-i Kebir leşkeri tayanmış, orta yirde kırk (11) beş arış kadlu merrīĥ-i felek heybetlü bir kimesne tırup [13b] Behrām'ıla ceng ider. Velī şöyle heybeti var kim қаһımasına⁸¹ (02) cigerler döymez. Ol şüret-ile irüp bir bir kim Қаһramān'ı (03) gördiler. Görenler taḥsīn eyledi. Қаһramān dağı Behrām'ıla (04) ceng iderken gördi-kim bir ālāy altunlu, cevherī, (05) cebelū pülād geyimlü gergeden-süvārlar gelüp der-bend (06) içinden leşkeri iki yarup gelüp ālāy ile tırup (07) kendüden yaña nazar idüp ol ħālī Қаһramān göricek (08) ġayret-ile bir kez şunup Behrām'uñ kemerin tıutup kuvvet (09) idüp bir na'ra eyle urdı-kim silkince Behrām'ı tağ pāresi (10) gibi yerinden қаpup қолına aldı. Bir kez meydānı cevlan (11) idüp yire şaldı. Ol ħālī göricek Sührāb-ı [14a] ejder-süvār ol on iki ayaklı canavarı bir kez ħayķırup (02) Қаһramān'uñ üzerine sürdi. İrüp 'azamet-ile bir gürz (03) urdı. Қаһramān redd eyleyüp şavdı. Anuñ dağı kemerin (04) alup kuvvet eyledi. Қолına aldı. Altından ol canavar (05) geçüp getdi. Anı dağı yire çaldı. Andan Behmen-i fil- (06) süvār irüp fil üzerinden gürz urdı. Anı dağı (07) şavup yıķdı. Andan Seylān, Türkistānī, Noğarğarī, Kişmirī (08) māḥaşalı yetmiş adı bellü pehlevānı birer birer geleni yıķdı. (09) Hüşeng Şāh ol ħālī göricek ġazaba gelüp қаşd (10) itdi kim kendü vara. Velī Қаhtarān қол şunup 'inān⁸² (11) tıutup eydür: "İy şāh-ı cihān! Bu kişiden igen ġāfil olmamaķ [14b] gerek. Bugün bu server bize meḥek-i merdān oldu. Gör kim (02) kendülerin altun şananlar bugün baķır yerine tıurmadı. İy şāh! (03) Evvel bu şaḥşı ben қuluñ göreyin." diyüp ol siyāh reng (04) tāzīyı sürüp meydāna yürüdi. Қаһramān'a berāber gelüp (05) 'ādetce selām virdi. Ol dağı 'aleyk aldı. Қаhtarān'ı görüp (06) begendi. Nazar idüp Қаhtarān'uñ⁸³ şekl-i simāsında pehlevānlıķdan (07) ve pādīşāhlıķdan eşer gördi. Bildi-kim ħālī kimesne degildür. (08) Қаһramān dağı ol zamāna dek kimseneye meyl-i muḥābā⁸⁴ itmemişdi. (09) Ammā Қаhtarān

⁸¹ Metinde " қоһımasına " şeklinde harekelenmiş olup " қаһımasına " olarak kaydedilmiştir.

⁸² Metinde " 'enān " şeklinde harekelenmiş olup " 'inān " olarak kaydedilmiştir.

⁸³ Metinde " Қаһramān'un " şeklinde yazılı olup " Қаhtarān'un " olarak kaydedilmiştir.

⁸⁴ Metinde " meḥābe " şeklinde harekelenmiş olup " muḥābā " olarak kaydedilmiştir.

eyitdi: "İy server! Kimsin ve ol kadar niçün(10) tecävüz idersin kim soñra necil olasin? Bunuñ gibi leşkerden (11) ya Hüşeng gibi pādişāhdan ne hayr idem dirsın? Bu leşkerde [15a] şimdi kimseler vardur kim Kūh-ı Qāf dīvlerin şikār ider. (02) Sen bir yaluñuz neyleyem dirsın? Gel seni şāha iledeyim, şuçuñ (03) bağışladam. Şāh qadr, kıymet bilür pādişāhdur ve hem sen-dağı (04) pādişāhlar dīvānın görgil. Bu serkeşlik idüp yürimekten (05) neyleyem dirsın? " didi.

Rāvī qavlınce, eydür. Çünki bu sözleri (06) Qahramān işidüp eydür: "İy server! Ben meydāna kimse sözi-le (07) gelmedüm yine kimse sözi-le gitmezem ve hem bu leşker-ile ceng itdügümden (08) murād oldur kim bu şahrāları leşker qanı-la şuvaram ve bu tağlaruñ (09) canavarların ādem eti-le toyursam gerekdür. Getür sen-dağı (10) neyle geldüñ, görelüm." didi. Qahtarān gördi bir hūn-riz- (11) dūr kim qan dökmekten uşanmaz. Eger Hüşeng leşkerinden [15b] gayrı leşker olsa elinden biri dağı sağ ve selāmet (02) kırtulmazdı. Hemān Qahtarān eydür: "Buña gūşmāl gerekdür (03) kūhī ancaq." diyüp revān qol⁸⁵ şunup bir pūlād gürz-i kūh- (04) peyker çeküp qolına aldı. Eydür: "İy bī-gāne! Hāzır (05) baş ol kim senüñ ‘ aqluñ başuña getüreyim." diyüp hışm-ıla (06) irüp qazā’-ı nā-gehān gibi havāle itdi. Qahramān dağı (07) herifüñ gelişinden kim olduğın bilüp kendü ‘amūdın berāber (08) virdi. İrdi-kim qarab ‘amūda toqandı. ‘Amūduñ tırākı (09) tākā irdi. Velī Qahramān bir qarab yidi-kim vücūdınıñ olanca (10) tamarları deprendi. Cān u gönülden āferin idüp eydür: "Hāy (11) uşda bu oynamağa yarar." diyüp terāzūsinden ol kadar indi ki [16a] begendi. Ol idi kim bir dağı irüp Qahtarān ikinci qarabı (02) urdı. Qahramān evvel gāfil idi. Bu kerre ter halāş itdi. (03) Qahtarān iki qarabda alumaduğına incinüp hışma geldi, (04) qakıdı. Güyā kim yıldırımdur şakıdı. İrüp öyke-y-ile üzengi (05) üzerine gelüp qol şalup bir qarab eyle urdı-kim eger kūh-ı (06) Elbrüz'a toqunsa döymeye-y-di. Velī Qahramān erlik laqabı-la (07) şavup bir kılına qatā gelmedi. Hüşeng şāh ol reddi göricek (08) taşsin eyledi. Eydür: "İy serverler! Uş Qahtarān dağı kendü (09) qarimin buldı." diyince nevbet bu yaña Qahramān'a degdi. Hemān (10) gürz-i kūh-peyker çeküp bir eyle heybet-ğurūş⁸⁶ gösterdi-kim (11) görenler vehm idüp Qahtarān'dan ümidlerin kesdiler. Ol, [16b] cūş ve ħurūş-ıla kim Qahtarān'ıñ üstine vardı. Qahtarān (02) dağı Allāh tevekkül idüp Qahramān gürzine kendü gürzin (03) berāber virdi. Qahramān irüp eyle qarab urdı-kim Qahtarān'ıñ (04) güyā ki başına kıyāmet qopdı ammā ne

⁸⁵ Metinde olmayıp der-kenar ile eklenmiştir.

⁸⁶ Metinde " heybet-ğurūş " şeklinde yazılı olup " heybet-ğurūş " olarak kaydedilmiştir.

hāl-ise men' eyledi. (05) Ol iki pūlād gürzlerüñ eyle 'alevi oldı-kim ahtarān (06) ve ahramān od içinde kaldılar. ahramān arb urup heybetlü (07) geçüp gelüp Őāh ālāyınıñ öñine uğradı. Gögsi gürüldüsin (08) işidenüñ 'aklı gitdi. Görenler ahramān'dan vehim-nāk oldılar. (09) Zīrā kim anuñ gibi ere dağı tuş gelmemişlerdi. Bārī ahtarān (10) dağı ol od içinde kim Őağ u selāmet ıkıdı. Görenler (11) Őükr eyledi. ahramān gördi-kim haşm avī irüp bir arb dağı [17a] urdı. Yine redd eyledi. Tā kim bir nevbet yine ahtarān'a gelüp (02) ol gün ikisi aħşam irince cān cengin itdiler. Vaqtā kim (03) aħşam yakın oldı. İrüp ahramān ol Őunup ahtarān'uñ (04) kemerin tıtdı. Hemān Hūşeng Őāh ol hāli göricek bir kez (05) hayķırup el kılıç abzasına urup raħş Őaldı. Ardınca (06) kırķ biñ nām-dār pehlevān bile Őalup yürüdi. ahramān (07) dağı gelenleri göricek revān ahtarān'ı olından oyup (08) gelenlere arşu yürüdi. Evvel Bū el-āsım'a gelüp tuş oldı. (09) Bir gürz urup hırd hām eyledi. Andan Sehlū-yı Yemān'e(?) irüp (10) helāk eyledi. Bārī nice nām u dār kimseler kim vardur her anķısı (11) öñine gelürse helāk idüp ol bī-nihāyet leşkerüñ [17b] içine girüp yemāne ve yesāra öñin ardına Őaldı. Ol (02) gice Őabāh olunca meş'aleler yaķup ceng idüp ele (03) getürmediler. Őabāhdan ceng germ olup aħşam olunca (04) ceng eyledi. Üzerinde cebe vü cevşen ādem anı-la tıldı. (05) Birez yoşudı. Kendünüñ niçe yirde zaħmı dağı var-ıdı dağı (06) nevreside genc idi. Bārī bir arafa gelüp bir zamān süñü (07) tayanup kimüñ ne cānı var kim yöresine uğraya. Aħşam (08) dağı yakın irmişdi. ahramān gergedan sürüp tağ yolın (09) tıutup gitdi. Vaqt dağı arañu oldı. Nireye varduğın (10) kimse bilmeyüp bir bınar üzerine irüp gergedenden düşdi. (11) 'Aklı gidüp birez baķdı. 'Aklı gelüp gördi-kim üzerinde [18a] cebe vü cevşen ādem anı-la urımış. Revān tur-up Őu (02) bulup hañcer yalmanından od alup ışığınuñ içine Őu oyup (03) ilitdi dağı olan zaħımları anın yudı. Hūşk-bend idüp (04) yine yatup uyudı. **Ez-İN cānīb**, Hūşeng Őāh dağı (05) dönüp bār-gāhına gelüp seririne geçüp dīvān tırdı. (06) Yimek gelüp yendi. Hūşeng baş aldurup eydür: "İy cihān (07) ĥalifeginüñ serverleri! Bu Hindūstān yolında bizüm başumuza (08) 'aceb belā geldi kim bu yaluñuz süvār gelüp on yedi kerre (09) yüz biñ erüñ yolın bağlayup bunca serverleri helāk (10) eyleyüp yine Őağ u selāmet ıkıup ĥalāş ola gide. Bu hāli (11) ırakdan, yakından işiden cihān Őāhları ne diye?" didi. Ol [18b] söz-ile Őāh eyle diyicek ahtarān ibn Tamğac eyitdi: (02) "İy Őāh-ı heft-ķişver! Bu senüñ yoluña gelen bir serverdür kim (03) eger senüñ leşkeründen ĥayrı leşker olaydı biri dağı Őağ (04) urtulmazdı. Hele bu adar kim oldı bunu ĥāfil görmek (05) olmaz. Ben uluñ destürüñla birķaç serverler-ile ol (06) dil-āverüñ ardın süreyim. Eger Hāķ rāst

getürürse ele (07) getüreydüm. Ola şāh devletinde" didi. Andan şāh emri-le (08) Qahtarān işāreti-le kırk server yirlerinden tūrup yine (09) ālāt-ı esbāb tāzeleyüp birer dinc atlara binüp andan (10) 'ayyārlardan Gerden-keşān ve Şīr-pence-i 'Āşım'ı alup önlerine (11) şalup gitdi. Ol gitdügi tağa 'azm itdiler. Tā kim gelüp [19a] bir kulleyle irüp qarār eylediler. 'Ayyār dağı dāyireye teccessüse (02) gitdi. 'Ayyārlar dağı seyr ide ol yire irdiler ki Qahramān (03) çeşmenüñ üzerinde yatmışdı. Meger Qahramān yaturken üzerine (04) bir tağ canavarı uğramışdı. Anı şikār idüp qararı ac-ıdı, (05) kebāb iderdi. Gerden-keşān, Qahramān'ı göricek Şīr-pence'yi (06) erenlere gönderüp kendüler gözleyüp tūrdılar. Tā kim (07) Şīr-pence gelüp erenlere buluşup haber viridi. Erenler (08) birbirine bakup eytdiler: "Bu herīfūñ üzerine nice varalum?" (09) Herbiri bir söz didi. Qahtarān eydür: "İy dil-āverler! Buña (10) ceng-ile çāre yoğdur. Gelūñ buña dost-āne varalum. (11) Ola kim bizüm idebilevüz." diyüp ol ittifākı kabūl eylediler. [19b] Cümlesi atların sürüp gitdiler. Tā kim yakın iricek kırkı (02) dağı atlarından inüp yayan olup Qahramān'a qarşu yürüdiler. (03) Qahramān dağı gelenleri göricek eyü nazar idüp tamām añladı-kim (04) kırk kimesne yayan olup etek miyānlarından alup edeb (05) birle kendüden yaña gelürler. Bildi-kim önlerince gelen server (06) kendü-y-ile der-bend ağızında söyleşüp ceng iden herīfdür. (07) Qahramān kim evvelden dağı Qahtarān'a muhabbet idüp nazarında (08) nağşı qalmışdı. Hemān görünce bī-ihtiyār şāhīn gibi yerinden (09) şıçrayup qarşu vardı. İrüp birbirine 'izzet idüp (10) kol şunup görüşdiler. Andan bākīlerle dağı merhabālaşup (11) ol sevinmek-ile Qahtarān'ūñ elin tūtup alup bīnar üzerine [20a] geldi. Qahtarān kendü yerine geçüp oturup ol bākī (02) serverleri yirlü yirince, bir bir yanına oturup andan şikārın (03) ortaya getürüp kendü eli-le toğrayup evvel bir loğma yeyüp (04) cümlesine teklīf eyledi. Anlar dağı edeb birle şunup (05) yediler. Tamām olup du'ā kıldılar. Andan serverler yirlü yerine (06) varup 'ayyārlar teber tayanup qarşu tūrdılar. Qahramān (07) tekrār 'izzet idüp bunlara eydür: "Merhabā İy dil-āverlerūñ (08) güzīdeleri! Hoş geldiñiz, kimlersiz ve ne diyārdansız? Böyle (09) çoğluk leşker, bu kadar serverler gelüp qanda gidersiz?" didi. (10) "Ve hem kime tābi'lersiz, şāhīñiz kimdür?" didi. Andan Qahtarān (11) dağı edeb-ile söze gelüp eydür: "İy pehlevān! Cümlemüz Īrān [20b] ve Tūrān qavmiyüz. Deşt-i Helhelān şāh oğlı Hūşeng (02) şāh qullarıyuz. Bu dem şāhımız Hindüstān diyārın seyr (03) itmek için ārzū idüp giderken uş bi-ğamdi'llāh yolumuz (04) bu diyāra irüp sen dil-āverūñ ayağı toprağına irişdük. Ammā (05) İy pehlevān! Bu diyārlarda bu zamāna dek senūñ gibi

kimesnenüñ (06) nām u nişānı yoğ-ıdı. Bi'llāhi küstāhlık olmasun. Kimsin, ne şadef (07) dürrisin ve ne diyār gevherisin? " didi. Qahramān eydür: "İy pehlevān! (08) Rāst dirsın. Ben bende bu diyārdan degülem. Gerçi aşlum ādemī- (09) zādedür. Velī bu zamāna gelince dīv içinde olup kūh-ı Qāf (10) eteginde Heyhāt Şahrāsı'nda büyüdü. Uşbu diyāra yaqın (11) zamānda geldüm." didi. Qahtarān ol sözi işidüp eydür: [21a] "İy server! Kimüñ neslisin ve hem diyār-ı kūh-ı Qāfa niçün (02) düşdüñ?" didi. Qahramān bir kez āh idüp eydür: "İy server! (03) Ben bende ol diyāra düşicek üç yaşumda idüm. Ammā ol qadar (04) işitdüm ki atama dīvler ğazab idüp beni qapmışlar." didi. Qahtarān (05) eydür: "İy pehlevān! 'Acebdür kim benüm cigerümden söylersin. Atañı bilür misin? " (06) didi. Eydür: "Bildügüm bu qadardur kim atama Tahmurād dirlerdi. (07) Andan ğayrı hālin bilmezem." didi. Qahtarān ol sözi işidüp (08) bir kez āh eyledi. Qahramān'ıñ üzerine düşüp eydür: "İy gözüm (09) nūrı Qahramān! Bil ve āġāh olġıl kim ben senüñ atañ Tahmurād'ıñ (10) qarındaşı Gerşāsb oġlıyam." didi. Qahramān dağı cān cigerlerin (11) bulup iki bürāzer-zādeler birbirinüñ üzerine düşüp [21b] ikisinüñ dağı gözlerinden hasret yaşı revān olup (02) birbirinüñ vuşlat şarābına mest ve bī-hüş oldılar. Ol hāli (03) görüp anlara 'ayyārlar du'ālar idüp şādī kıldılar. Tā kim anlaruñ (04) 'ağılları gelüp birbirine māyil olup ol ikisinüñ zevk ü (05) şevkından cümle yārān zevk sürür buldılar.

Nazm

- (06) Her qaçan bulsa iki hasret vuşul
Ol zamān dirler olur hācet qabul
- (07) Nüş iden fūrkat belāsı-la elem
Oldı vaşlat ni'meti-le muġtenem
- (08) Şiddet-i fūrkatden olmayan za'if
Ola mı vaşlat hevāsına harif
- (09) İy gönül çek var fūrkatden ġamı
Tā naşibüñ ola vuşlat 'ālemi

(10) İtme fūrkatden⁸⁷ ŧikāyet zīnhār
Fūrkatūñ olur me'āli vaŧl-ı yār

(11) Nār-ı fūrkat ehlin eyler zer⁸⁸-i hāŧŧ
Ġıll u ğıŧdan⁸⁹ pāk olur bulur hālās

[22a] Lāyık olur vaŧlınuñ esbābına
Hālka olur belki vaŧlat bābına

(02) **Tartūs Hakīm kavlince**, ol vaħt kim ol iki ħasret birbirine (03) bulıŧup biliŧdi. Andan Ķaħtarān eydür: "İy cigerüm pāresi! Bi-ħamdi'llah kim (04) uŧ ħāl ma'lūm oldu. Nola, iy pehlevān! Luħf idüp ħadem- (05) rence ħıluŧ bizümle Hūŧeng ŧāh'a bile gidevüz. Zīrā ŧāhumuz (06) bizi ğöndericek didi kim ol servere benden selām idüp da'vet (07) idüñ. Ola kim luħf idüp gele didi. İy ğözüm nūrı Ķahramān! (08) Bu dem ŧāhımızun ğözi yoldadır. Luħf idesiz minnetde olavuz. (09) ŧāhumuza senüñ pehlevān-ıla bile varavuz." didi. Ķahramān daħı ħolı baŧına (10) ħoyup eydür ki : "Nola, sen ki bizi anuñ ğibi ŧāha da'vet idesiz. (11) Biz daħı varup ħizmet idelüm." diyüp ol ğice ŧabāħ olunca [22b] kelimāt idüp ŧabāħ Ķaħtarān ŧīr-pence'yi Hūŧeng ŧāh'a (02) ğönderüp ol daħı yıldırım ğibi irüp ŧāhuñ ħademinde (03) baŧ urup eydür: "İy ŧāh-ı cihān! Ol yığid, Ķaħtarān'uuñ⁹⁰ 'ammūsı, (04) ŧahmurād'uuñ oğlı Ķahramān'ımıŧ. Uŧ alup ŧāhuñ ħizmetine geleyorum. " (05) didi. Ol sözi Hūŧeng iŧidüp ŧād olup 'ayyāra māl (06) virüp eydür: "Beni seven Ķahramān'ı ħarŧulasun. " diyüp on yedi (07) kerre yüz biñ ŧipāhī cümle Ķahramān'a ħarŧu ğidüp ŧāh-ıla dört (08) yüz vezīr ħalup sultān-ı ŧāħib-serīr ħalup yanında duran (09) on iki biñ hāŧ ħul ħaldı. **Ez-īn cānib**, Ķahramān daħı (10) dārāt-ıla süvār olup öñinde Gerden-keŧān ve 'Āŧım yürüyüp (11) ŧağ ħarafında Ķaħtarān ve ŧolında Behrām-ı cebelī yürüyüp ol ħırħ [23a] server daħı kimi öñince ve kimi ardınca yürüyüp giderken (02) baħup Ķahramān, Gerden-keŧān'uuñ hey'āt-ı ŧimāsında bir ħālet (03) ğördi-kim ħerīf ser-bāz-ı mekkār-ı cihān-ğüzār kimsedür kim yüzine (04) baħanuñ zehresi ħāk olur. Andan dönüp Behrām-ı Cebelī'ye naħar (05) idüp ħoŧ ħadd ü ħāmet, yāl ü bāl ve heybet

⁸⁷ Metinde " vaslatdan " ŧeklinde yazılı olup der-kenar ile " fūrkatden " olarak kaydedilmiŧtir.

⁸⁸ Metinde " zerr " ŧeklinde yazılı olup " zer " olarak kaydedilmiŧtir.

⁸⁹ Metinde " ğaŧdan " ŧeklinde harekelenmiŧ olup " ğıŧdan " olarak kaydedilmiŧtir.

⁹⁰ Metinde " Ķahramān'uuñ " ŧeklinde yazılı olup der-kenar ile " Ķaħtarān'uuñ " olarak kaydedilmiŧtir.

ve şalābet (06) nihāyetde bir kimsedür. Dönüp Qahtarān'a eydür: "İy 'ammū! Bu server (07) kimdür?" Eydür: "Ciger-küşem! Bu yigit Cebel-i Kebir sultānının kızı (08) oğludur. Bir 'aceb vākı'a başından geçmiştir ki Hāq Te'ālā hāzretinin (09) luftı irişüp ölmüş iken yine dirildi." Qahramān eydür: "Bi'llāhī (10) öldi." Eydür: "İy server! Bunuñ kışşası çokdur ammā muhtaşarı (11) bu kim bu yigidi ma'sūkı-la bir cāzū sihr idüp taş eyledi. [23b] Yigirmi dört yıl dağı turup leyle ve nehāren, ebhār ve hāzān (02) bilmeyüp āhır bu Gerden-keşān didükleri 'ayyār varup ol (03) cāzūyı şikār idüp getürüp bunların üzerinde helāk (04) idüp hālāş eyledi." didi. Qahramān ol sözi işidüp (05) ol yigidün hālne 'ucbe qalup Gerden-keşānün dilirliğine (06) taşsin id-üp Gerden-keşān'ı yine merhabālayup hikāyetün (07) aşlın şorup eydür: "İy pehlevān! Kışşa çokdur. İnşā'allāh u te'ālā (08) eger ecelden emān olursa vaqt-ile hizmetinize takrİR idevüz." (09) diyüp ol hāl-ile gelüp irüp gördiler kim bir şahrāda on (10) yedi kerre yüz biñ erün ordusu, bārūsı, büngāhı qurilup (11) leşker içinde yigirmi dört yirde sultān serā-perdeleri çekilmiş. [24a] Rāst orta yirde dört biñ dört yüz kızıl altundan (02) direkli bir serā-perde-i hākānī kırmızı atlasdan tutulmuş, anuñ gibi (03) ordunuñ önünde bir 'aceb ceş-i müzeyyen kendülere qarşu (04) turup iki taraf kol virmiş. Dağı yakın iricek ol kavm, (05) Qahramān'a du'ālar idüp önince, ardınca bile yürüdiler. Evvel (06) gördi dört biñ dört yüz kızıl altunlu, çevgānlu çavuşlar (07) Qahramān'a qarşu gelüp önince şavul yort-ıla andan 'Āşım birle (08) cihān-dest yigirmi biñ çöpükler altun zeng (?) elmāslu nacağ (09) getürüp gelüp du'ālar idüp Gerden-keşān'a baş urup iki (10) iki kolında Qahramān önince yürüdiler. Tā kim ol ulu bār-gāhuñ (11) önine iricek vaqtda ol bār-gāhdan ol kadar ekābir [24b] a'yān çıkdı kim bī-hād cümle piyāde oldılar. Ol 'izzet-ile (02) Qahramān'ı kapu önine getürince gergedanlarından indiler. Yine (03) ol çadırdan ne kadar ki şāh-zādelar var-ısa qarşu gelüp (04) 'izzet-ile önine düşüp alup içerü girince ol yedi (05) sultān dağı ayak üzere gel-üp bir bir irüp cümle Qahramān'ıla (06) görüşüp alup ol dört yüz vezir Qahramān'ı taht önine (07) getürüp durdılar. Qahramān gördi-kim kırk sekiz ayaklı bir (08) taht-ı zerrin turur. Cevāhirla müzeyyen üzerinde otuz arış (09) kadlu bir sultān oturur. Başına tēc-ı şāh, beline kemer-i keyānī, arkasına (10) dībā-yı şāhī geyüp eyle yaraşık sultāndur kim yedi iklim (11)

şahları hizmetine lâyık. Pāy-ı tahtda dört yüz vezir oturmuş, [25a] sağ u sol ol kadar altun ve gümüş şanduklar kim nihāyeti yok, (02) yine altmış üç şandal siyāh atlaslar üzerine örtülü. Qahramān (03) ol hāli göricek bildi-kim der-bend ağzında kendüsi-le ceng (04) idüp kılıcından gidenlerdür. Ol hāle inşāf idüp kendünün (05) hūn-rizliğine peşimānlık şüretin gösterdi. Andan ilerü (06) varup pāy-ı tahta baş urdı. Hūşeng dahı ol taht-ı (07) ‘azımden Qahramān'a ‘izzet-içün aşağa inüp kol şunup Qahramān'ı (08) bağına başup elin alup buyurdi. Cihān pehlevānlık kürsisinün (09) cevher örtüsün giderüp dönüp şah ol cümle divān (10) halkına nazār id-üp cümlesine bir yirden eydür: "İy cihān serverleri! (11) Cümleñüzün ittifākı ve icāzeti-le Qahramān şahib-kırānlık [25b] kürsisine otursun. Zirā kim hem pehlevān ve hem nesl-i (02) sultāndur. " didi. Cümle didiler kim : "Şāhuñ fikri şevābına (03) hezār taḥsīn, mübārek olsun." didiler. Ol vech-ile Qahramān dahı (04) gelüp oturup andan aşağa Qahtarān oturup muḳābelesine (05) Behrām-ı cebelī oturup bu seyyāre yedi biñ yedi yüz Gerden-keşān (06) pehlevān oturup andan yedi biñ şehzāde, altı biñ altı yüz (07) server-zādeler oturup dört biñ dört yüz kur kuşaklı (08) mübārizler oturup dört yüz ehl-i hikmet vezir oturup (09) üç yüz münecim oturup şahuñ kafasında on iki biñ (10) zerrin külāh kullar ayağın turup yigirmi altı biñ çavuş ve bevvāb (11) hizmetine yürüdi. On üç biñ cellād, sekiz biñ elmās teberlü [26a] hūn-riz peyikler geldi. On yedi kerre yüz biñ sipāhi divāna (02) turup hān-sālār ve çāšnī-girler yürüyüp selāṭin serverlerle (03) önine harir piş-girler şalup sumat çekdiler. Envā' ni‘metler (04) gelüp yendi. Şükriñ didiler. Esbāb-ı ni‘met gidüp her taraftan (05) melek edebli, sükkerin lebli, simin gabgablu serdihler ortaya (06) girüp simin, zerrin bādeyeleri altun, gümüş sepālar⁹¹ üzere (07) naşb⁹² idüp andan serv-i hūramān boylu ferişte hūylu, ayva (08) eñekli, simin bilekli, güneş yüz, şirin sözlü, güzel gözlü (09) sākiler ortaya girüp bilekler şıgayup cevheri kadehleri zerrin (10) badiyelerden la‘lin şarāblar-ıla pür kılup dürlü nāz u şive birle (11) yürüdiler. Selāṭin ve serverlere ve mübāriz mihterlere elden ayak [26b] virüp yāḳūt seyyāreyi seyr itdürdiler. Andan bezm-i şāha (02) zinet virmek için zühre sāzlu, bülbül āvāzlu sāzendeler (03) şaf-ıla oturup ellerinde çeng ve kāmūn ve şeştā ve gayrılar (04) alup yir yir gūşmāl virüp tertib ve terbiyet birle söyledüp (05) gizli rāzları beyān, sözleri bi-ḥarf terkib, taḳrīr itdiler. (06) Lisān-ı gaybdan ḥaber virüp cān u dilleri cūşa getürdiler. (07) Bir zamān sāz u söz cūşa getürdiler, bir zamān sāz u söz (08) şöḫbet olup andan kā‘ide üzere birez dahı selāṭin-serverler (09) ‘ahd ü imān zāhir olup birbirine mihr ü

⁹¹ Metinde " sipālar " şeklinde harekelenmiş olup " sepālar " olarak kaydedilmiştir.

⁹² Metne der-kenar dikkate alınarak " hūn " kelimesi yerine " naşb " kaydedilmiştir.

maḥabbet 'arz itmek-içün (10) fūrūdāşt idüp emîn oldılar. Andan Hüşeng Şāh (11) baş kaldurup Qahramān'ı inileyin merḥabālayup seferinden haber şorup [27a] luṭf-ıla kelimāta çekdi. Qahramān daḥı edeb, erkān-ıla bildügi (02) kadar sergüzeştin beyān eyledi. Üç yaşında iken dīvler Kūh-ı (03) Qāf eteginde, Heyhāt Şahrāsı'nda besledüklerin āḥir kendüyi (04) dīvlere rub'-ı meskūna getürdüp bu yirlerde şāha buluşduğun (05) cümle beyān eyledi. Ammā şāhuñ luṭfindan utanup itdügi (06) serkeşlikden be-gāyet utandı. Şāh daḥı kendü-y-ile kelimāt iderken (07) çekdügi şermden bedel Qahramān'a milk ü diyār u ḥayme vü ḥazīne (08) ve kul ve nöker, ḥadem ve ḥaşem, ṭabl u 'alem virüp Qahramān'a şükranē, (09) cümle selāṭin ve serverlere ve mīr ü sipāha bahşış idüp māl (10) ve ḥazīne virüp cümlesin ḡanī eyledi. Andan ol germiyyet-ile (11) sāzendelerine dürlü şūhlıklar gösterüp ol gün Qahramān [27b] germiyyetine eyle şöbet oldı kim daḥı olmış degildir. Andan (02) şāh Qahramān'a Hindūstān'a gitmegi añdı.

Ḥakīm kavlince, şāh eyle (03) diyicek Qahramān ayağ üzere gelüp baş urup eydür: "İy (04) şāh-ı heft-kişver⁹³! Bi-ḥamdi'llah ki bu dem sen şāhuñ ḥizmetine (05) irdük. Şāh devletinde eger emr olursa Deryā-yı Muḥīt gibi Kūh-ı (06) Qāf etegin belki cümlesin şikār idüp dīv Ehrimen'e kılıç (07) uralum. Hindūstān ḳanda? " diyüp du'ā itdi. Şāh daḥı şād (08) olup buyurdi. Leşkerüñ içinde ne kadar şeh-zādeler ve serdārlar (09) var-ısa güzide kılıp cümlesin cem' idüp kırk biñ server (10) ve server-zādeleri Qahramān'a teslim eyledi.

Leşkerde bir bölük (11) oldı. Tā kim ol ḥāl-ile meclis kemāline irüp şarāb buḥārı başa [28a] çıkdı. Andan şāh işāreti-le destūr olup Qahramān'ı şāh (02) virdügi bārigāha getürdiler. Serverlerüñ herbiri baş urup (03) döndiler, gıtdiler. Gerden-keşān daḥı gitmek dileyicek Qahramān eydür: (04) " İy server! Luṭf idüp bizi tenhā koyup gitme. Senüñle birez (05) kelimāt idelüm. " diyüp alup çadıra girdi. Geçüp oturdılar, (06) buyurdi. Şāh virdügi ḥaş ḳullar şarāb getürüp birez kim (07) kelimāt itdiler. Qahramān eydür: "İy şāh! Di imdi. Luṭf idüp (08) bize ol taş olan yigidüñ sergüzeştin beyān eyle." didi. Andan (09) Gerden-keşān baş urup eydür: "İy server! Bu 'aceb ḳažiyyedür ki (10) çünki su'al eyledüñ, diñle." diyüp söze geldi.

Ehl-i tārīḥ kavlince, (11) Gerden-keşān eydür: "İy şāhib-ḳırān! Sözüñ aşlı oldur kim [28b] zamān-ıla Cebel-i Kebīr şāhınuñ bir maḥbūbe ḳızı var-ıdı. Adına (02) Qamer-ruḥ

⁹³ Metinde " şāh-ı heft-i kişver " şeklinde harekelenmiş olup " şāh-ı heft-kişver " olarak kaydedilmiştir.

dirlerdi. Hüsni-le ol kadar çavı çıkdı kim ırakdan, yakından (03) işidenler 'aşık olup atasından dilerlerdi. Velî kimseye varmayup (04) eydürdi kim: "Her kim beni ceng-ile alursa anı kabül iderem." dirdi. (05) Her diyârdan server ü selâfîn-zâdelerden her kim gelürse zebûn (06) iderdi. Meger ol zamân Gülistân-ı Bâğ-ı İrem didükleri diyârûñ (07) bir şâhı var-ıdı. Adına Şebâl-i Perî dirlerdi. Ol dağı işidüp (08) Kamer-ruḥ'ı cân u gönülden sevüp birkaç perîler göndermiş. Gelüp (09) fırsat-ıla Kamer-ruḥ'ı kapup alup gitmişler, Deryâ-yı Muḥîṭ'i geçmişler, (10) geçüp Heyhât Şahrâsı'nda Diyâr-ı Bâğ-ı İrem'e iledürler. Meger Kamer-ruḥ (11) dağı Şebâl-i Perî'yi göricek 'aşık olur ammâ kendüyi cebr-ile [29a] getürdüğü-çün qahr idüp eydür: "Perrî! Beni niçün bunda (02) getürdüñ? Böyle zulm-ıla getürmekden murâduñ muḥabbet ise benüm (03) 'ahdüm vardur kim baña kuvveti-le cevâb virmeyicek kimseye râm (04) olmazam. Zür-ı bâzû-y-ıla cevâb vire." didi. Şebâl dağı zamânuñ (05) diliri idi. Kamer-ruḥ'ıla her dürlü vech-ile kuvvet deñeyüp (06) gâlib oldı. Kamerruḥ dağı kabül itdi. Şebâl dağı Kamer- (07) ruḥ'ı 'âdetlerince nikâḥ idüp aldı. Kamer-ruḥ'ıla Şebâl bir zamân (08) bile olup Kamer-ruḥ Şebâl'den ḥâmile oldı. Meger ol (09) târiḥde yine Kûh-ı Kamer nâm diyâr ki yine Qâf etegidür, bir şâh (10) var-ıdı. Adına Ekvâl dirlerdi. Yüz seksen arış qaddı var-ıdı. (11) Ol la'în, Şebâl'üñ meger düşmeni-di. İşitdi-kim Şebâl, âdemî-zâd [29b] diyârından bir kız kapup getirüp ḥâtûn idinüp nikâḥ (02) idinmiş. Ol la'în, fırsat-ıla gelüp Kamer⁹⁴-ruḥ'ı kapup Kûh-ı Kamer'e ilettdi. (03) Yüz seksen arış qadlu la'indür görür kim Kamer'üñ kendü-y-ile (04) muşâḥabete qâbil degül. Kamer-ruḥ'ı muḥkem ḥabs ider. Kamer-ruḥ (05) ḥâmileydi. 'İddeti tamâm olur bir erkek 'ayâl getürdi-kim (06) bu Behrâm-ı Cebelî didükleri yigiddür. Yâ server! Ekvâl-i La'în buyurur. (07) Bu toğan ma'sûmı dîv götürüp Deryâ-yı Rîke'ye revâne şaldılar. (08) Anda qalup helâk ola diyü Haḫ Te'âlâ şakladuğına kimse elem (09) idemez. Meger ol târiḥde Ümm'ül Ḥayât sultânı Semendün u Hezâr, (10) yek-dest Deryâ-yı Rîk-Revân üzerinden geçüp bu ma'sûmı (11) görüp buyurdu. İnüp dîv qapdılar, getürdiler. Alup diyârına [30a] gidüp buyurur. Varup rub'-ı meskûndan birkaç murzı'a dâyeler (02) kapup getirürler. Ol ḥâl-ile Behrâm diyüp ad qodılar, beslerler. (03) Tâ kim ulalup yigid olur, qadd u qâmet bağlar. Şâhib-quvvet (04) olup Ümm'ül Ḥayât dîvlerin qarib-ıla zebûn

⁹⁴ Metne der-kenar dikkate alınarak eklenmiştir.

eyledi. Meger bu (05) hâli Şehbâl-i Perrî işidüp bir niçe perriler gönderdi kim varup (06) oğlanı alup geleser. Ol hâl-ile gelüp perriler buluşup alup (07) gitdiler. Bunuñ gitdügin Semendün işidüp ardınca dīvler (08) gönderüp meger perriler dağı Çin deryâsında geçerken dīvler gelüp (09) irüp perrilerle deryâ üzerinde ceng iderler. Behrâm anda bir (10) cezîreye düşer. Perrileri şıyup soñra kaçd iderler kim Behrâm'ı (11) yine alup gideler. Behrâm dīvlere el virmeyüp ol cezîrede [30b] kalup bunuñ üzerine çok zamân geçüp Behrâm Deryâ-yı (02) Çin'i dersü zabt idüp ne kadar cezîre var-ısa tutdı. Leşker (03) ve hazîne idinüp Çin şahınıñ kızın istedi. Ol dağı virmedi. (04) Varup cebr-ile, kılıc-ıla aldı. Ol hâl Çin şahına 'âr gelüp (05) yine ol zamânda Kūh-ı Āteş'de meger bir cāzū var-ıdı. Adına Azrak (06) cāzū dirlerdi. Pehlevān ol cāzūnuñ niçe kerre ben bende sihrine (07) düşüp niçe zamân belâ çekmişem. Bārī cāzū-y-ıla şah-ı Çin dost (08) dirilür. Tamā'-ı Çin'den Kūh-ı Āteş'e ilçi şalup şikâyet eyledi. (09) Cāzū la'in dağı Çin şahı bu kadar kendüye i'tibār itdüğine (10) germ olup andan cāzū leşkeri-le Cezîre-i Ābān'a(?) gelüp sihr-ile (11) Behrâm'ı dutup alup Çin'e geldi. Şah-ı Çin ol hâli görüp [31a] cāzūya hizmetler eyledi. Behrâm'ı öldürmek diledi. Kızı kim Behrâm (02) almışdı. Behrâm'a muhabbet itmişdi. Üstine düşüp öldürmege komadı. (03) Ol hâl-ile kız dağı muhkem kayd-ı bende çekdiler. Cāzū eydür: "Bunlara (04) bir iş idelüm kim ölüm anuñ katında eyü dirlik olsun." diyüp (05) buyurdı. İkinin dağı 'üryān idüp bir şahrāya çıkarup cāzū (06) bunlaruñ üzerlerine bir sihr okudı. İki dağı taş olup (07) şöyle müsevvā birbirine karşı kaldılar. "Yā server! uşbu serverüñ (08) taş olduğınuñ aşlı budur. Ammā yine halāşınıñ aşlı (09) budur. kim iy pehlevān, şahumuz diledi kim Çin'i dağı fetḥ ide. Seyrān (10) iderken ol yire irdi-kim bu kālıblar ṭurur. Ol yirde, ol (11) diyārda at hastalansa yā kimsenüñ ḥāceti olsa varup [31b] taşları ziyāret id-üp i'tikād-ıla ḥācet dileyüp (02) du'ā iderlerdi. Murād her ne-y-ise ḥāşıl olurdı. Meger şahumuz (03) Hūşeng katında bu hâl añılup gelüp şah-ıla ol iki (04) kālībuñ üzerine irüp irdügi iki ḥacer birbirine karşı (05) şöyle ṭurur. Şahumuz bunlaruñ ḥāllerin şorup bilicek (06) acıyup ḥayf eyledi. Eydür: " 'Aceb bunlaruñ cānı var mı ola?" (07) su'āl itdükde ol yirüñ ḥalkı eyitdiler ki: "Bile vardur. (08) Biz eyitdük: " Neden ma'lūm ve hem bunlaruñ bu hâli olalı ne kadar (09) zamāndur? " Eyitdiler: "Yigirmi dört yıldur." Biz eyitdük: "Ol zamāndan (10) berü bunlar sağ olduğı neden ma'lūmdur? " Ol kavm eyitdiler: (11) " Bundan ma'lūmdur ki vaqtā ki şabāḥ gün toğsa bu kālıblaruñ [32a] yüzleri güneşe

dönüp güneş nice seyr iderse bunlar dağı bile (02) seyr ider, döner." didiler. "Ve hem gün toğup batıcağ bunlardan eyle (03) zārī ve enīn gelür kim işidenüñ zehresi çāk olur. İnsāndan (04) ve hayvāndan kim işidürse bile zārī kıılır." didiler. Hūşeng Şāh (05) bu sözi işidüp ol aḥşam anda olup vaḫtī kim güneş tolnmağa (06) vardı. Gördük bu ḫālībırlardan inildü ve enīn geldi-kim işidenler (07) ḫan ağıladı. Şāhumuz ol ḫālī göricek dönüp yanında olan (08) serverlere ve server-selāḫīnlere eydür: "İy şāh-ı cihān ḫalkınuñ (09) güzīdeleri! 'Aceb bu iki mübtelālara dermān olmaya mı?" Ol sözi (10) aşḫāb-ı şāh işidüp didiler kim: "İy şāh! Bunlara dermān olmağ (11) ma'lūm degıldür. Zīrā bunları bu ḫāle getüren cāzūya kim ḫaşm ola? [32b] Hem ḫanda olup sağ mıdır ol dağı bilinmez. İy şāh-ı cihān! Sarāyında (02) niçe bunuñ gibi dermānsuz derde düşmiş var. Biri dağı (03) bu." didiler. Hūşeng Şāh eydür: "Eger bunlara bir dermān var-ısa (04) ben bunlarıñ yolına mālumi, başımı ḫodum. Bunlara bir dermān olaydı, (05) ya bunlarıñ yolında⁹⁵ bizler dağı nice olursavuz olavuz." didi. Şāh (06) ol himmeti idicek ol yirüñ ḫalkından ba'zılar didiler kim: "İy (07) şāh! Kūh-ı Āteş'de kim Deryā-yı Muḫīḫ'üñ öte ḫarafıdır anda bir cāzū (08) vardur. Adına Azrak cāzū dirler. Bunlarıñ başına bu belāyı (09) ol la'īn getürdi." diyüp aşlın ben pehlevāna didüğü gibi (10) beyān eylediler. Hūşeng Şāh ol sözi işidicek eydür: " 'Aceb ol (11) cāzūyı bilür kimse var mı ola? " Eyitdiler: "İy şāh-ı 'ālem! Ol Azrak [33a] cāzūnuñ ḫiç kimse fırsatın bulımaz. Zīrā kim yedi deryānuñ öte (02) ḫarafında Kūh-ı Āteş'de olur. Siḫr-ile odı kār itdürmez. Anuñ (03) niçe bunuñ gibi siḫri vardur. Kimin ağaç, kimin at, kimin it, (04) kimin ḫuş itmişdür. Herbiri bunuñ gibi bir derd içinde ḫalmışdır." (05) didi. Şāh bu sözleri işidicek dönüp eydür: İy serverler! (06) Uş yeri yurd-ıla cāzū bilindi diñ yarağ görüñ. Her çı (07) bād-ābād! didi. Vezīrleriñ ulusu Şerīf Ḥakīm eydür: İy şāh! (08) Bu bir dermānsuz derddür kim çāresi yoğdur. Zīrā kim cāzūnuñ (09) maḫāmı yedi deryādan öte Āteş içindedür. Hele deryāya mālār (10) döküp gemiler düzüp leşker geçürmek olaydı ammā varup (11) Āteş'e nice gireler? İy şāh! Bunuñ dermānı oldur kim hemān (12) Allāh'dan ola, vegerni buña düzilüp varılmağ fāyiđe eylemez. " didi.⁹⁶ [33b] Şāh ol sözi işidüp eydür: "İy ḫakīm! Bir la'īn kim cihānda (02) bu ḫadar ḫulm ve ḫayf ide. Biz dağı zamānuñ şāḫīb-ḫırānı (03) olavuz. Aña bir dermān olmazsa bu ḫayret bizi helāk (04) ider." diyüp ḫayret-ile şāhuñ gözleriñ seyl-ābı revān (05) oldu. Ol himmet server ve selāḫīnler göricek bir bir didiler kim: (06) "İy şāh-ı heft-

⁹⁵ Metne der-kenar dikkate alınarak eklenmiştir.

⁹⁶ Metne der-kenar dikkate alınarak eklenmiştir.

kişver⁹⁷! Çünkü bu kadar ikdāmuñ var. Cānumuz (07) yoluña qurbān olsun. Bunuñ gibi gāzā-yı ekber qanda bulunur? (08) Buyuruñ yaraq görilsün. İmkān olduqda biz varalum. (09) Bāķī fırsat ve nuşret virici Allāh." diyüp du'ā itdiler. Şāh (10) dağı serverlerüñ ol himmetlerin görüp buyurdı-kim yaraq (11) görüle. Yine Şerif Hākīm eydür: "Bunuñ gibi işe bu aşıl [34a] qayduñ fāyidesi yoqdur. Çünkü bu kadar ikdām var. Geregi (02) oldur ki bir cihān-dest serbāz ola. Varup cāzūyı tecessüs (03) idüp fırsat-ıla bir iş başara. Yoħsa aña leşker fāyidesi yoqdur. (04) Hemān māl, hazīne zāyī' idüp ādem kırdurmaqdur." didi. Şāh (05) ol sözi işidüp yine melül oldı. Dönüp ben bendenüñ (06) yüzine baqıp eydür: "İy server-i 'ayyārān! Sen-dağı cihānuñ (07) bir zeber-destisin⁹⁸. Bu tedbırde senüñ fikrüñ nedür? " didi. (08)

Ṭartūs Hākīm qavlince, Gerden-keşān eydür: "İy pehlevān! Şāh (09) eyle diyicek ben bendeye dağı gayret gelüp göñlüm eydür: "Eger (10) bunca kimse 'āciz olduğı maşlahatı kim hāşıl idem. Ne bahā?" (11) diyüp şāh öñinde yüz urup eyitdüm: "İy şāh-ı cihān! Ben [34b] bende dağı niçe kerre ol cāzūnuñ sihrine düşmişem. Bir kerre (02) yedi yıl qolan şüreti idüp sihr-ile gezüp gözler (03) yaşın dökdüm. Āhir şeytān-ı recīm sebebi-le ħalāş oldum. Yine (04) bir dağı ol işe acıyup cāzūya ħizmet itdüm fırsat (05) bulup intiqām alam diyü. Yine beni şikāra getürüp quzgun (06) eyledi. Yedi yıl dağı quzgun şüreti-le yürüdüm. Āhir 'Attār (07) cāzū dirler, Şehr-i Heftegān'dan yaña olur, ol qurtardı. (08) İy şāh! Bu def'a dağı senüñ himmetüñle bu iki 'āşığı ve ma'sūķı (09) yolına cān u başdan geçüp yine varayım. Yā budur ki Allāh rāst (10) getürüp cümle intiqāmı alam cāzūdan yāħūd bu yolda qurbān (11) olup teslīm olam." diyüp du'ā idüp şāh dağı ben bendeden [35a] ol himmeti göricek qol şunup arqam yepdi. Eydür: " İy Gerden-keşān! (02) Var kim Allāh'a işmarladum. Ammā zinhār ihtiyāt-ıla⁹⁹ ol. Bizler (03) dağı senden ħaber bilmeyince bu diyārdan gitmeyelüm. Velī iy server! (04) Göñlüñ qavī tut kim niyyeti ħayr olana Ĥaķ yardımcıdur." didi.

Nazm

(05) Ĥayra niyyetini idicek bir kişi
Oñar anuñ lā-cerem elbetde işi

⁹⁷ Metinde " şāh-ı heft-i kişver " şeklinde harekelenmiş olup " şāh-ı heft-kışver " olarak kaydedilmiştir.

⁹⁸ Metinde " ziber-destisin " şeklinde harekelenmiş olup " zeber-destisin " olarak kaydedilmiştir.

⁹⁹ Metinde " ihtiyāt-ıla " şeklinde yazılı olup " ihtiyāt-ıla " olarak kaydedilmiştir.

- (06) Zire hayr işe ma'āvindür Hudā
Hak 'ināyet idicek olmaz kaẓā'¹⁰⁰
- (07) Niyyeti hayra olan itmez ziyān
Olmadı iflāhı şirrīre uyan
- (08) Sa'y iden zulm ü fesād iden müdām
Belki şanur kim alınmaz intiķām
- (09) İtdügi kalur be-küllī yanına
Germ oluban fırsat-ı devrānuna
- (10) Eyle bilmez itdügi zulm u 'itāb
Tā kim ider varlığı kaşrın harāb
- (11) Ne kadar olursa kayyūm-ı cihān
İtdügin bulısardur iy fülān

[35b] Şāhib-i kelām kavlince, Gerden-keşān eydür: "İy pehlevān! Çünki (02) şāh öñinde bu kavli idüp andan yoldaşum Şir-pence'yi bile (03) aldum ki ne hāl olursa benüm haberüm getüre. Üç yıla kavlı (04) idüp gitdük. Bir yıl gidüp Şehr-i Heftegān'a geldük. Ol (05) kavm perrīlerdür. Yılda altı ay uyurlar, altı ay uyanuķ olurlar. (06) Bizler ol diyāra varıcek gördük. Perrīler uyurlar. andan geçüp (07) 'Aṭṭār cāzūnuñ şehrine varup evvelden anuñla āşinā-y-ıdum, (08) eylugin görmiş idüm. Varup kademinde baş urup elin öpdüm. (09) 'Aṭṭār beni görüp bilüp eydür: "Hāy miskīn! Yine neye geldüñ?" (10) Ben eyitdüm: "İy sulṭān-ı sāhirān! Ol eylugi kim senden gördüm, (11) hiç kimesneden görmedüm. Eyle olsa fikr itdüm ki sen baña bu kadar [36a] eylük idesin. Senüñ hizmetüñden ayru olmaķ mürüvvet degildür. (02) Uşbu fikr-ile geldüm kim bākī 'ömri senüñ hizmetünde sürem (03) diyüp iy pehlevān, bir yıl daḥı cāzūnuñ hizmetin eyledüm. Bir gün (04) cāzū beni yoldaşumla tenhā getirüp

¹⁰⁰ Metinde "kaẓā" şeklinde yazılı olup "kaẓā" olarak kaydedilmiştir.

eydür: " İy Gerden-keşân! (05) Siz ki bu kadar hizmet idersiz. Bildürüñ kim benden murāduñuz (06) nedür? Diñ göreyim. Eger elden gelürse sizi murāda irügüreyim." (07) And içdi. Ben dağı cāzūnuñ öñinde baş urup ayak üzere (08) turup hāli beyān eyledüm kim: "İy sultān-ı sāhirān! Senüñ bize (09) itdügüñ luḫı Hüşeng Şāh'a beyān eyledüm. Ol dağı saña selām (10) idüp bizi senüñ hizmetüñe gönderdi-kim senüñ elüñ-ile Azrağ (11) cāzūya bir darb idevüz diyü du'ā itdük." 'Aḫḫār bu sözi [36b] işidicek bir zamān fikre varup eydür: "İy 'ayyār! Büyük (02) da'vā eylemişsin. Şimdi cihānda Azrağ gibi cāzū yoğdur. (03) Ne kadar cāzū var-ısa cümle anuñ şākirdidür. Ammā Hüşeng (04) Şāh kimdür? " Ben dağı Hüşeng'i vaşf eyledüm. Eydür: "Ha, belī, Hüşeng'i (05) bildüm. Ol, Diyār-ı Deşt'den qopan şahdur ki benüm qarındaşum Hurrem (06) cāzūyı Tamğac Tağları'nda Şütür¹⁰¹-serler elinden halāş (07) itmişdür. Benüm dağı ol şāha bir eylük itmek murādum idi. (08) Ammā igen şarp işe qaşd itmiş. Sizler dağı hāzır oluñ. (09) Nidelüm? Eylüğe eylük gerekdür." diyüp ol dağı bu iş için (10) kuşanup üç gün yarağ görüp dördüncü gün seherden (11) bizi yanına oқыup üzerümüze sihr oқudı. İkimüz dağı [37a] iki siyāh kuşlar olduq. Şöyle kim birbirimizden qorhqduq. (02) Andan cāzū dağı kendüye sihr idüp 'uqqāb şeklinde (03) bir ulu kuş olup bizümle qanad açup uçduq. Ol (04) hāl-ile yedi deryāyı geçüp Kūh-ı Āteş'e geldük. Yağın yirde (05) qonduq, gördüm. Yine evvel gördüğüm gibi tağ, şahrā (06) tutuşup yanar od yalıñı ve dütün dünyāyı dutmuş. Ol (07) od içinde dürlü şadā ve şancılar gelür kim işidenüñ 'aqlı (08) zāyil olur. İy pehlevān! Ol yire yağın iricek cāzūnuñ (09) işāreti-le qonduq. Cāzū yine bir sihr oқыup bizi ādem eyledi. (10) Biz dağı yine ādem olduğumuza sevindük. 'Aḫḫār eydür: "İy 'ayyārlar! (11) Uşda Kūh-ı Āteş'e geldük. Azrağ bunuñ içindedür velī key [37b] ihtiyāt gerekdür kim bizi tuymaya." diyüp bir dāyire cizüp (02) içine qoydı. Andan yaña bir efsün oқыup ürdi. (03) İçinden bir mīl görüñdi. Baña eydür: "İy Gerden-keşân! Cān u baş (04) bāzārınuñ yerine geldük. Azrağ'uñ sarāyı ol mīl dibindedür. (05) Benüm anda varmaq elümden gelmez. Eger sen iqdām iderseñ saña (06) bir efsün örgedeyim. Anı ol bilmez." diyüp öğretti. Andan (07) elüme bir yay-ıla dört oқ virüp eydür: "Al bu oқı, yayı. (08) Vaqtā ki oda yağın varasın. Bu efsünü oқı dağı oқuñ (09) birisin ol oduñ içine at. Sen-dağı qorqmayup ardınca (10) var. Bir zamān içinde gitdükdən soñra bir sarāya irüp qapusında (11) bir 'aceb qavm göresin. Ol yirde yine efsünü oқı, oқuñ [38a] birin dağı at. Gerçi qaşd şüretin gösterürler ammā qorqma, (02)

¹⁰¹ Metinde " şütr" şeklinde harekelenmiş olup " şütür " olarak kaydedilmiştir.

nesne idemezler. Anlardan dağı geçüp kim sarāya iresin. Sarāy (03) avlūsında bir ‘aceb okluđ canavar gōresin. Anlaruđ dağı (04) üzerine efsūn oğı. Ođuđ birin dağı at. Andan dağı (05) içerü girüp bir ulu köške irüp gōresin kim altundan (06) bir tađt üstinde bir kimesne yatur. Yüzi aplan yüzine beñzer, (07) olları arslan pencesine beñzer, arnı keçi arnına beñzer, ayakları (08) deve ayaklarına beñzer bir ejderhā ol tağtı uşadup yatur. (09) Ol vađt bilesin kim ol yatan Azrađ cāzūdur. Hī üşenme. (10) Efsūnı oğı, ol ođuđ birin dağı ejderhā üzerine at. (11) orđma, tađt üzerine ık. Ol cāzū yılda bir kez kırđ [38b] gün uyur gice ve gündüz. Şoñra bir yıla dek hīç uyımaz. (02) Uş yatalı dağı isābda üç gündür. Otuz yedi gün (03) dağı uyusa gerek. Tađta ığup ellerin bu sac-ıla bağla." (04) diyüp iki bölük ‘avrat sağın viridi dağı didi-kim: (05) "Yedi kez bu efsūnı oğı dağı cāzūyı getirüp bunda gel." (06) diyü baña her nesneyi ki tamām bildürüp gönderdi. Ben dağı Allāh'a (07) tevekkül idüp oğları elüme alup bunlara vidā' idüp (08) didüm ki: " Eger ben gelmezsem luđ idüp bu yoldaşımı rub'-ı meskūna (09) ilet. Diyār-ı Çin'e gönderesin kim benim aberüm şāha ilede. Beni (10) ayr du‘ādan unutmayup arşu rūhumı du‘ā eyleyeler. Sen (11) arındaş, āhiret ađđın elāl eyle." diyüp cān, baş ele [39a] alup gitdüm. İy şāhib-kırān! Ol āl-ile giderken vađtahā (02) cāzūnuđ elinden idügüm şerbetler öñüme gelüp yüregüm (03) orđu cānum ditrerdi veli ayret-ile ad-içün cān u başdan (04) geçüp gitdüm. Tā kim gelüp Āteş'e irdüm. Ol ođuđ birine (05) efsūn oğıyup atdum. Gerçi oduđ ‘alevi beni ızdırmışdı. (06) Ammā od içine düşdükleysin bir oş hevā gelüp beni rāhat (07) eyledi. Andan sarāy öñine gelüp bir ‘aceb āyife gördüm. (08) Yetmiş iki milletüğ, yüz yigirmi dört şıfatuğ, biñ bir ümmetüğ (09) birine biri beñzemez. Yine efsūnı oğıyup ođuđ birin dağı (10) atdum. Gerçi kim arşu yürümişlerdi veli ođ atıcağ yine (11) dönüp gitdiler. Andan gelüp ol mīl dibinde ol oddan [39b] sarāyuđ içine girüp gördüm; bī-nihāyet canavarlar yürür. (02) Anlar dağı baña arşu gelince efsūn oğıyup oğı atdum. Anlar (03) dağı def' oldu. Andan sarāya girüp gördüm. Bir muraşsa' (04) köşk üzere bir tađt-ı zerrīn dāyiresinde bir ejderhā alđa¹⁰² (05) olmuş yatur. Ejderhā beni göricek baş getürdi. Ben dağı efsūnı (06) oğıyup ođuđ birin dağı buña atdum. Ol dağı sākin oldu. (07) Andan cān, baş ele alup tağta ığdum, gördüm la‘ini. ‘Ađđār (08) didüği gibi aplan şüret,

¹⁰² Metinde " alđa " şeklinde yazılı olup " alđa " olarak kaydedilmiştir.

arслан dest, keçi qarın, deve ayak (09) bir zişt murdār şüretdür kim yüzün görenüñ 'aqlı zāyil olur. (10) Nefesinüñ rāyiḥası it ölüsi gibi қоқар. Ağzınuñ bir yanına (11) zaqqūm¹⁰³ aqmış . Şöyle bil iy pehlevān! Ol şüret-ile la'ini [40a] göricek başumuñ saçı ör[ü]ce tırdı. Yine ğayret idüp (02) efsūnı oқыyup üzerine varup bir niçe kerre tecribe idüp (03) gördüm hīç ḥaberi yoқ. Hemān furşatı ğanīmet bilüp қаşd (04) itdüm ki başın kesem. Yine bu da'vāya geldüm ki eger Ḥaқ rāst (05) getürüp bunu bu şüret-ile Hūşeng Şāh öñine alup varam. (06) Bir eyü ad қoram diyüp hemān ol saç-ıla elini muḥkem қafasında (07) baғlayup daḥı efsūnı oқыyup getürüp gitdüm gelüp 'Aṭṭār'a (08) yitdüm 'Aṭṭār beni görüp taḥsīn eyledi arқam yepüp boynum (09) öpdi andan cāzūnuñ bir tutam saçın kesüp ol oduñ (10) içine atdı od küllī maḥv oldı gördük қара таşdan (11) yapılmış bir ḥişār nice ise cāzūlar her taraфdan yaturlar [40b] daḥı esīrlerüñ dürlü canavarlaruñ nihāyeti yoқ idi İy (02) server bunları göricek benüm daḥı çekdügüm derd öñüme düşüp (03) 'Aṭṭār'a eyitdüm İy sultān-ı sāḥirān nice olaydı kim bu bī-çāreleri (04) қayd u bendden ḥalāş ideydüñ cāzū gelüp eydür sen-daḥı (05) bu şerbeti içmişsin diyüp Azraқ'a tekrār dārū virüp (06) bendin berkitdi daḥı eydür var imdi Azraқ'uñ saçınuñ bir (07) miқdārın bunlaruñ üzerlerine buḥūr eyle ben daḥı itdüm gördüm (08) ol esīrlerüñ üzerlerine bir tütүн çeküp bir zamāndan soñra (09) dütүн açıldı gördüm cümle ādem olmışlar anlar daḥı baқup (10) bizüm yanumuzda Azraқ cāzūyı esīr görüp ayağumuza (11) döküldiler andan ol yatan cāzūları 'Aṭṭār buyurdi cümlesin (helāk eylediler).

¹⁰³ Metinde " zaqqūm " şeklinde yazılı olup " zaqqūm " olarak kaydedilmiştir.

3. DİZİN

-A-

‘acāyib <Ar. [Ar. acībe'nin çoğul

biçimi] Tuhaf.

‘a. 08a/08

‘aceb <Ar. 1. Şaşılacak şey.

‘a. 18a/08, 23a/08, 28a/09

2. Tuhaf.

‘a. 24a/03, 32a/09, 37b/11, 38a/03,

39a/07

‘a.+ dür 21a/05

3. (soru edatı) Acaba.

‘a. 31b/06, 32b/10,

acı - Üzölmek.

a.- yup 31b/06, 34b/04

‘āciz < Ar. Gücü yetmeyen.

‘ā.+ idi 06a/08

‘ā. (ol-) 34a/10

aç - Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.

a.- up 08a/10, 37a/03

aç Tok olmayan, aç.

a.+ ıdı (acıdı) 19a/04

açıl - Dumanın dağılması, yoğunluğunu kaybetmesi.

a.- dı 40b/09

ad İsim.

a.+ ı 14a/08

a.+ için 39a/03

a.+ ina 03b/04, 04b/06, 04b/09,
07a/02, 28b/01, 28b/07, 29a/10,
30b/05, 32b/08

a. (ad ço-) 30a/02, 40a/06

‘adem <Ar. Yokluk, bilinmezlik.

‘a. (eyle-) 02a/07

→ perde-i ‘a.

Ādem <Ar. Hz. Ādem.

ā. 03a/08

→ nesl-i Keyūmerş bin Ā.

ādem <Ar. İnsan.

ā. 04a/03, 09a/08, 09b/09, 15a/09,

17b/04, 18a/01, 37a/10

ā. 34a/04

ā.+ den 04a/01

ā.+ e 03b/06

ā.+ ile 04a/03

ā. (eyle-) 37a/09

ā. (ol-) 40b/09

→ keyfiyyet-i ‘ā.

ādemī <Ar. ādem + ī. İnsana özgü, beşeri.

ā. 02b/04

ādemī-zād / ādemī-zāde < Ar. ādem+ī+Far.

zād. İnsanoğlu.

ā. 29a/11

ā.+ dür 20b/08

‘ādet < Ar. Usul.

‘ā.+ lerince 29a/07

‘ā. (ol-) 03a/11

‘**adetce** < Ar. ‘ādet + T. ce Adet üzere.

‘ā. 14b/05

āferīn < Far. Beğenmek.

ā. (it-) 15b/10

‘**afv** < Ar. Bağışlama.

‘a. (it-) 02a/06

ağaç Ağaç.

a. 33a/03

āgāh <Far. Bilgili, haberli.

ā. (ol-) 21a/09

ağız 1. Organ adı, ağız.

a.+ inuñ (ağzınıñ) 39b/10

2. Bir yerin giriş yeri, başlangıcı.

a.+ ina (ağzına) 09a/04, 13a/09

a.+ ında (ağzında) 09a/08, 11b/11,

19b/06, 25a/03

ağla - Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık
vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek.

→ kan a.

āh < Far. ü. Feryat.

ā. (eyle-) 21a/08

ā. (it-) 04a/02, 21a/02

‘**ahd** <Ar. Yemin.

‘a.(‘ahd ü imān) 26b/09

‘a.+ üm 29a/03

āhir < Ar. Sonra.

ā. 02b/01, 06b/08, 23b/02, 27a/03,

34b/03, 34b/06

āhīret < Ar. Öbür dünya.

ā. 38b/11

ağşam < Soğ. Akşam.

a. 17a/02, 17a/03, 17b/07, 32a/05

a. (ol-) 17b/03

aḥvāl < Ar. [Ar. ḥāl'in çoğul biçimi]

Durumlar, hâller.

a.-ı (aḥvāl-i çarḥ-ı gerdün) 02b/11

aķ - Aşağıya yönelmek, akmak.

a.- mış 39b/11

‘**aķıl** [Ar. ‘aķl] Akıl.

▪ ‘**aķılları gel-** : Kendilerine gelmek.

21b/04

▪ ‘**aķlı gel-** : Kendine gelmek.

17b/11

▪ ‘**aķlı git-** : Korkmak. 0016b/08,

17b/11

▪ ‘**aķlı zāyil ol-** : Korkmak.

0037a/07, 39b/09

▪ ‘**aķluñ başuñ getür-**: Ayıltmak,

kendine getirmek. 15b/05

al - 1. Tutmak.

a. 37b/07

a.- up 25a/08, 26b/04, 38b/07

2. Giymek.

a.- dı 03a/04

3. Yakalamak.

a.- up 10a/01, 14a/04

4. Erkek, kadınla evlenmek.

a.- dı 29a/07

5. Elde etmek, kazanmak.

a.- dı 02b/06	a.+ da 08a/10
a.- mışdı 31a/02	a.+ muñ 16b/07
a.- ursa 28b/04	▪ ālāy ālāy: Toplu olarak, grup grup.
6. Kaldırmak.	08a/09
a.- dı 11a/10, 13b/10, 14a/04,	‘alem <Ar. Sancak, bayrak.
15b/04	‘a. 08b/08
a.- up 18a/02	‘a.+ ler 08a/10
7. Ele geçirmek.	‘a.+ lere 08a/11
a.- dı 07a/06,30b/04	→ tabl u ‘a.
a.- ı (vir-) 07a/06	‘ālem <Ar. Evren, kainat.
a.- up 07a/10, 30a/11, 30b/11	‘ā. 01b/05
a.- (uma-) 16a/03	‘ā.+ i 05b/07, 21b/09
8. Birlikte götürmek.	→ rāviyān-ı tevārīḥ-i ‘ā., şāh-ı ‘ā.,
a.- dum 35b/03	şāhān-ı ‘ā.
a.- up 05a/06, 18b/10, 19b/11,	‘alev Sıcaklık.
22b/04, 24b/04, 24b/06, 28a/05,	.a.+ i 39a/05
28b/09, 29b/11, 30a/06, 40a/05	.a.+ i (ol-) 16b/05
9. Geçmek, yol almak.	‘aleyhi's selām Allah'ın selamı onun
a.- up 19b/04	üzerine olsun. (Arapça bir dua.)
→‘aleyk a., cān baş ele a., intiḳām	‘a. 03a/08, 03b/09
a., naşibin a, od	‘aleyk < Ar. Senin üzerine.
āl < Ar. Soy, sülale.	▪ ‘aleyk al-: Selam almak.
ā.+ ine 01b/11	14b/05
ālāt <Ar. [Ar. āletin çoğul biçimi]	alın - Alınmak.
Aletler, araçlar.	→ intiḳām a.
ā.-ı (ālāt-ı esbāb) 13a/06, 18b/09	‘ālim <Ar. Bilen, bilgili.
ā.-ı (ālāt-ı ḥarb) 08b/11, 11a/08	
13a/06	
ālāy < Far. Ordu, asker topluluğu.	
a. 13b/04, 13b/06	

‘ā. (ol-) 03a/04	‘a.+ sı 05b/02, 06b/11, 22b/03
Allāh < Allah.	‘amūd <Ar. Savaş aleti olarak kullanılan
a. 16b/02, 33b/09, 34b/09	uzun ve kalın direk.
a.+ a 38b/06	‘a. 05b/11
a.+ dan (ol-) 33a/12	‘a.+ a 15b/08
▪ Allāh'a ışmarla- : Allah'a emanet etmek.	‘a.+ a 06a/01
35a/02	‘a.+ ın 15b/07
alt Üst karşıtı, alt.	‘a.+ uñ 15b/08
a.+ ından 14a/04	añ - Bahsetmek.
altı Sayı adı, altı.	a.- dı 27b/02
a. 05a/10, 35b/05	aña Şahıs zamiri, ona.
altı biñ altı yüz Sayı adı, altı bin altı yüz.	a. 02b/03, 02b/04, 05b/09, 33b/03, 34a/03
a. 25b/06	ancağ e. Ama.
altmış beş Sayı adı, altmış beş.	a. 15b/03
a. 11a/11	and Ant, yemin.
altmış üç Sayı adı, altmış üç.	▪ and iç- : Yemin etmek. 36a/07
a. 08b/09, 25a/02	anda 1. İşaret zamiri, orada.
altun Kıymetli maden, altın.	a. 29b/08, 30a/09, 32a/05, 32b/07
a. 14b/02, 24a/08, 25a/01, 26a/06	2. İşaret zamiri, oraya.
a.+ dan 24a/01, 38a/05	a. 37b/05
altunlu Altın işlemeli, altınlı.	andan 1. Şahıs zamiri, ondan.
a. 13b/04, 24a/06	a. 25b/04, 37b/02,
ammā <Ar. bağ. Ama.	2. İşaret zamiri, ondan.
a. 04a/08, 05a/01, 06b/11, 07a/03,	a. 21a/07, 23a/04,
07b/09, 11b/08, 12a/02, 13a/04,	3. İşaret zamiri, oradan.
14b/09, 16b/04, 20b/04, 21a/03,	a. 35b/06,
23a/10, 27a/05, 28b/11, 31a/08,	4. Ondan sonra, daha sonra.
33a/10, 35a/02, 36b/03, 36b/08,	a. 02b/07, 13a/09, 14a/05, 14a/07,
38a/01, 39a/06	17a/09, 18b/07, 18b/09, 19b/10,
‘ammū < Ar. Amca.	
‘a. 23a/06	

	20a/02, 20a/05, 20a/10, 22a/03, 24a/07, 25a/05, 25b/06, 26a/07, 26b/01, 26b/08, 26b/10, 27a/10, 27b/01, 28a/01, 28a/08, 30b/10, 35b/02, 37a/02, 37b/06, 38a/04, 39a/07, 39a/11, 39b/03, 39b/07, 40a/09, 40b/11	a.+ la 12b/03, 35b/07 2. İşaret zamiri, onun. 24a/02, 31a/04
‘Angerüş	Özel ad.	<Ar. Utanma, utanç duygusu.
	‘a. 12b/09	‘ā. 30b/04
anı	1. Şahıs zamiri, onu. a. 01b/08, 14a/05, 14a/06, 28b/04 2. İşaret zamiri, onu. a. 07b/01, 19a/04, 37b/06	ara e. İç. a.+ da 01b/06 a.+ larında 12a/10
añıl -	Söz konusu olmak. a.- up 31b/03	arış Kolun dirsekten parmaklara kadar olan bölümü, arşın. a. 08b/10, 09a/08, 10b/10, 11a/11, 13a/11, 24b/08, 29a/10, 29b/03
añla -	İdrak etmek, anlamak. a.- dı 19b/03	arğa Arka, sırt. a.+ sına 24b/09 ▪ arkam yep- : Sırt sıvazlamak, okşamak. 35a/01, 40a/08
añlamak	Anlamak. a. 12b/04	arslan Arslan. a. 38a/07, 39b/08
anlar	1. Şahıs zamiri, onlar. a. 20a/04, 40b/09 a.+ a 21b/03 a.+ dan 38a/02 a.+ uñ 12a/09, 21b/03, 2. İşaret zamiri, onlar. a. 39b/02 a.+ uñ 38a/03	‘arş <Ar. Göğün en yüksek katı. → mār-ı ‘a.
añlat -	Nakletmek. a.- dı 03b/08	art Arka. a.+ ina (ardına) 17b/01 a.+ inca (ardınca) 09b/11, 17a/05, 23a/01, 24a/05, 30a/07, 37b/09 ▪ ardın sür- : Takip etmek. 18b/06 → öñi a. baş-
anuñ	1. Şahıs zamiri, onun. 01b/09, 01b/10, 02b/05, 05a/08, 10b/10, 14a/03, 16b/09, 22a/10, 33a/02, 35a/05, 36b/03	‘arz <Ar. Sunma, takdim. ‘a. (it-) 26b/09
		ārzū <Far. İstek.

	ā. (it-) 20b/03		a.- ıcağ 39a/10
aşhāb	<Ar. [Ar. şāhib'in çoğul biçimi] Sahipler. a.-ı (aşhāb-ı şāh) 32a/10 a.+ ma 01b/11 → tābi'-i evlād-ı a.-ı resūl 02a/01		a.- up 11a/04
		at	Bir hayvan türü, at. a. 08b/02, 31a/11, 33a/03 a.+ lara 18b/09 a.+ ların 19b/01 a.+ larından 19b/02
aşıl	< Ar.1. Esas. a. 33b/11 a.+ ı (aşlı) 02b/01, 12b/06, 28a/11, 31a/08 a.+ ın (aşlın) 23b/07, 32b/09 a.+ ında (aşlında) 02b/04 2. Soy, nesep. a.+ um (aşlum) 20b/08	ata	Baba. a.+ ma 21a/04, 21a/06 a.+ ñ 21a/09 a.+ ñı 21a/05 a.+ sı 05b/01 a.+ sına 07a/02 a.+ sından 28b/03
'Āşım	Özel ad. .ā. 22b/10, 24a/07	Āteş	Yer adı. ā. 33a/09 ā.+ e 33a/11, 39a/04
aşağa	Aşağı. a. 25a/07, 25b/04	atsuz	Atı olmayan, atsız. a. 07a/11
'āşık	<Ar. Aşık. 'ā.+ ı 34b/08 'ā. (ol-) 28b/03, 28b/11	ağlas	Ar. Üstü ipek, altı pamuk kumaş. a.+ dan 24a/02 a.+ lar 25a/02
āşikāre	< Far. Aşikar olarak, açıkça. ā. 04a/04	'Attār	<Ar. Özel ad. 'a. 34b/06, 35b/07, 35b/09, 36a/11, 37a/10, 39b/07, 40a/08, 40b/11 'a.+ a 40a/07, 40b/03
āşinā	< Far. Bildik, tanıdık. ā. +yıdum 35b/07	āvāz	<Far. Ses. ā.+ ı 08b/02 ā.+ ından 10a/05
at -	Fırlatmak. a. 37b/09, 38a/01, 38a/04, 38a/10 a.- ardı 05b/04 a.- dı 40a/10 a.- dum 39a/05, 39a/10, 39b/02, 39b/06	āvāzlu	<Far. āvāz + T. +lu Sesli. ā. 26b/02
		'avrat	<Ar. Kadın.

‘a. 38b/04	‘ayyār < Ar. Zeki, kurnaz.
ay Ay, yılın on ikide biri.	‘a. 19a/01, 23b/02
a. 35b/05	‘a. 36b/01
ayağ/ ayak Bir organ adı, ayak.	‘a.+ a 22b/05
a. 36a/07, 39b/08	‘a.+ lar 19a/02, 20a/06, 21b/03,
a.+ ı (ayağı) 0020b/04	37a/10
a.+ ları 38a/07	‘a.+ lardan 18b/10
a.+ larına 38a/08	
a.+umuza (ayağumuza) 40b/10	
▪ ayağ üzere gel- : Ayağa kalkmak.	‘ayyārān < Ar. [Ar. ‘ayyār'ın çoğul
27b/03	biçimi] Zekiler, kurnazlar.
▪ ayağın тұr- : Ayakta durmak.	→ server-i ‘a. 34a/06
25b/10	
▪ ayağ üzere gel- : Ayağa kalkmak.	‘azamet < Ar. Heybet, gösteriş.
24b/05	‘a.+ ile 14a/02
▪ ayağ üzere тұr- : Ayağa kalkmak.	‘azametlü < Ar. ‘azamet + T. lü Heybetli.
36a/07	‘a. 09b/02
ayağ (II) Kadeh.	
a. 26a/11	
ayağlı Ayağı olan.	‘azım < Ar. Büyük, ulu.
a. 14a/01, 24b/07	‘a. 10b/10
‘ayāl <Ar. Eş.	→ taht-ı ‘a.
‘a. 29b/05	
a’yān <Ar. İleri gelenler.	‘azm <Ar. Gitme, gidiş.
a. 24b/01	‘a.-i (‘azm-i Hindūstān it-) 08a/01
ayırmaq Ayırmak.	‘a. (it-) 18b/11
a.+ a (ayırmağa) 09b/09	
ayru Uzak.	Azraq Özel ad.
a. (ol-) 36a/01	a. 30b/05, 32b/08, 32b/11, 36a/10,
ayva Ayva.	36b/02, 37a/11, 38a/09, 40b/10
a. 26a/07	a.+ a 40b/05
	a.+ uñ 37b/04, 40b/06

-B-

- bāb** <Ar. İş, husus.
b.+ ina 0022a/01
- bādeye / badiye** [Yun. batya] İçine şarap konulan büyük kap.
b.+ leri 26a/06
b.+ lerden 26a/10
- bāğ** <Far. Bağ, büyük bahçe.
→diyār-ı b.-ı irem, gülistān-ı b.-ı irem
- bāğçe** <Far. bağ+çe Bahçe.
b.+ de 04b/11
- bağır** Göğüs, bağır.
▪ **bağırına baş-** : Kucaklamak. 25a/08
- bağışlat-** Bağışlama işini yaptırmak.
b.- am (bağışladam) 15a/03
- bağla-** Bağlamak.
b. 38b/03
b.- yup 40a/07
→qadd u kāmēt b., yolın b.
- bahā** <Far Kıymet.
b. 34a/10
- bahāne** <Far. Sebep.
b. (ol-) 07b/02
- bahār** <Far. Bahar.
b. 23b/01
- bağır** <Ar. Deniz.
b.-ı (bağır-ı luṭf) 02a/05
b.+ ı 06b/01
- bağışış** <Far Bahışış, ihsan.
b. (it-) 27a/09
- bağ -** Bakmak.
b.- anuñ 23a/04
- b.- dı 17b/11
b.- mazdı 05a/11
b.- up 09a/11, 19a/08, 23a/02, 34a/06, 40b/09
- bağır** Kırmızıya çalan metal maden.
b. 14b/02
- bākī** <Ar. 1. Ebedi.
b. 33b/09
2. Geri kalan.
b. 20a/01 , 36a/02
b.+ ler 02b/05
b.+ lerle 19b/10
- bāl** <Far. Boypos.
→ yāl ü b.
- baña** zm. I. teklik şahıs zamirinin yönelme hâli, bana.
b. 29a/03, 35b/11, 37b/03, 38b/06, 39b/02
- bār-gāh / bārigāh** <Far. bār + gāh Çadır.
b.+ a 28a/02
b.+ dan 24a/11
b.+ ina 18a/05
b.+ uñ 24a/10
- bārū** <Far. Siper, sığınak.
b.+ sı 23b/10
- bārī** <Far. e. Hasılı, hülasa.
b. 03b/02, 06b/04, 13a/02, 16b/09, 17a/10, 17b/06, 30b/07
- baş -** Ezmek, altına almak.
b.- up 10b/11
→ bağırına b., öñi ardına b.
- baş** Kafa, baş.
b. 18a/06, 26b/11

- b.+ a 27b/11
- b.+ ı 11b/02
- b.+ ın 40a/04
- b.+ ina 16b/04, 22a/09, 24b/09,
32b/08
- b.+ uma 04a/03
- b.+ umuñ 40a/01
- b.+ umuza 18a/07
- **başından geç-** : Zamanında böyle
bir durumla karşılaşmış
olmak.23a/08
- **baş getir-** : (Uykudan) uyanmak,
başını kaldırmak. 39b/05
- **baş ur-** : Huzura çıkmak. 22b/03,
24a/09, 25a/06, 27b/03, 28a/02,
28a/09, 35b/08, 36a/07
- 'aqluñ b.ına getir-, cān b. ele al-,
cān u b., cān u b.dan geç-, hāzır b.
ol-, yolına malumı b.umı ko-
- başar** - Başarmak, üstesinden gelmek.
b.- a 34a/03
- bāşed** <Far. e. Olur, ola.
b. 04a/09
- bat** - Dünyanın dönüşü dolayısıyla
güneş, ay ve yıldızın ufkun altına
inmesi.
b.- ıcağ 32a/02
- batman** <Soğ. Bir ağırlık ölçüsü.
b. 05b/10, 05b/11
- bāzār** <Far. Pazar, çarşı.
b.+ ımuñ 37b/04
- ba'zı** <Ar. Bir kısım.
- b.+ lar 32b/06
- bāzū** <Far. Pazı.
b.-y1 (bāzū-y1 felek) 06a/11
→ zūr-ı b.
- be-gāyet** < Far. be + Ar. gāyet Son derece.
b. 07b/07, 27a/06
- be-küllī** < Far. be + Ar. küllī
Bütünüyle, tamamen.
b. 35a/09
- bedel** < Ar. Karşılık.
b. 27a/07
b. (ol-) 02b/01
- beg** Bey.
b.+ leri 07b/06
- begen** - Hoşuna gitmek, beğenmek.
b.- di 11b/04, 14b/06, 16a/01
- Behmen-i fil-süvār** < Özel ad.
b. 14a/05
- Behrām / Behrām-ı Cebelī** Özel ad.
b. 10b/01, 10b/04, 10b/11, 11a/06,
11b/04, 11b/07, 11b/08, 12a/01,
12a/03, 12a/10, 22b/11, 25b/05,
29b/06, 30a/02, 30a/09, 30a/11,
30b/01, 31a/01
b.+ a 11b/07, 31a/02
b.+ ı 13b/09, 30a/10, 30b/11,
31a/01
b.+ ıla 13b/01, 13b/03
b.+ uñ 10b/06, 13b/08
b.+ ye 23a/04
- bel** Bel.
b.+ ine 24b/09

- belā** 1. Musibet. → kayd-ı b., kayd-ı b. kıl-, kayd u
b.+ yı 32b/08 b., kayd-ı b.e çek-
2. Keder, üzüntü.
b.+ sıla 21b/07
- **belā gel-**: Kötülüğe, felakete uğramak. 04a/03, 18a/08
- **belā çek-** : Eziyet görmek. 30b/07
- belī** <Far. Evet.
b. 02b/03, 36b/04
- belki** <Ar. bel + Far. ki. *bağ*.
Muhtemelen, adeta.
b. 01b/07, 22a/01, 27b/06, 35a/08
- bellü** Tanınan, bilindik.
b. 14a/08
- ben** zm. I. Teklik şahıs zamiri.
b. 07a/11, 14b/03, 15a/06, 18b/05,
20b/08, 21a/03, 21a/09, 30b/06,
32b/04,
32b/09, 34a/05, 34a/09, 34a/11,
34b/11, 35b/10, 36a/07, 36b/04,
38b/06, 38b/08, 39b/05, 40b/07
b.+ den 22a/06, 36a/05
b.+ i 21a/04, 22b/06, 28b/04,
29a/01, 34b/05, 35b/09, 36a/04,
38b/09, 39a/05,
39a/06, 39b/05, 40a/08
b.+ üm 04a/02, 07b/11, 10b/04,
12a/06, 21a/05, 29a/02, 35b/03,
36b/05, 36b/07, 37b/05, 38b/09,
40b/02
- bend** <Far. Bağ.
b.+ in 40b/06
- bende** <Far. Kul, köle.
b. 20b/08, 21a/03, 30b/06, 34b/01
b.+ den 34b/11
b.+ nüñ 34a/05
b.+ ye 34a/09
- benī ādem** < Ar. benī + Ar. ādem İnsanlar.
→ nākīlān-ı sergūzešt-i b.
02b/10
- beñze** - Benzemek.
b.- mez 39a/09
- beñzer** Benzeyen.
b. 38a/06, 38a/07, 38a/08
- berāber** <Far. Birlikte, beraber.
b. (ol-) 08a/11
▪ **berāber gel-** : Bir araya gelemlk.
14b/04
▪ **berāber vir-** : Dövüş sırasında
düşmanın silahına aynı nitelikte
silah ile karşılık vermek.
11b/05, 15b/07, 16b/03
- beri/ berü** e. Bu yana.
b. 01b/04, 31b/10
- berkit** - Kuvvetlendirmek,
sağlamlaştırmak.
b.- di 40b/06
b.-miş (i-) 06a/01
b.- mişler 08b/11
b.- üp (berkidüp) 05b/11
- besle** - Yetiştirmek, büyütme.
b.- düklerin 27a/03
b.- diler 05a/08, 06b/05
b.- rler 30a/02

beş yüz Sayı adı, beş yüz.

b. 05b/11

bevvāb < Ar. Hademe.

b. 25b/10

beyān < Ar. Açıklama, anlatma.

b. 26b/05

b. (eyle-) 27a/02, 27a/05, 28a/08,
32b/10, 36a/08, 36a/09

(olın-) 03a/01, 05b/01

→ ehl-i b.

bezm <Far. Meclis.

b.-i (bezm-i şāh) 26b/01

bīñār Pınar.

b. 17b/10, 19b/11

bī-bedel < Far. bī + Ar. bedel

Benzersiz, eşsiz.

→ pādīşāh-ı b.

bī-çāre <Far. bī + Far. çāre Çaresiz,

zavallı.

b.+ leri 40b/03

bī-gāne <Far. bī + gāne Kayıtsız, ilgisiz.

b. 09b/01, 15b/04

bī-ḥaber <Far. bī + Ar. ḥaber Habersiz.

b. 10b/04

bī-ḥad <Far. bī + Ar. ḥadd Sınırsız.

b. 24b/01

bi-ḥamdi'llāh Allah'a şükürler olsun.

(Arapça bir dua.)

b. 20b/03, 22a/03, 27b/04

bī-ḥarf <Far. bī + Ar. ḥarf Sözsüz.

b. 26b/05

bī-hūş <Far. bī + <Far. bī + hūş

Kendinden geçmiş.

b. (ol-) 21b/02

bī-ḥuzūr <Far. bī + + Ar. ḥuzūr Huzursuz.

b. (ol-) 07b/07

bī-iḥtiyār <Far. bī + + Ar. iḥtiyār Elinde

olmadan.

b. 19b/08

bī-nihāyet <Far. bī + + Ar. nihāyet

Sonsuz.

b. 17a/11, 39b/01

b.+ dūr 02a/05

bī-niyāz <Far. bī + Far. niyāz İhtiyaçsız.

b.(bī-niyāz u lāyık u şükr ü sipās)

01b/03

bil - 1. Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş
bulunmak.

b.- di 03a/08, 11b/09, 14b/07

b.- dügi 27a/01

b.- dügüm 21a/06

b.- esin 38a/09

b.- ıcek 31b/05

b.- meyüp 17b/10, 23b/02

b.- mez 35a/10, 37b/06

b.- mezem 21a/07

b.- üp 03b/06, 06b/09, 15b/07

b.- ürsiz 04a/02

2. Tanımak.

b. 21a/09, 39b/11

b.-di 19b/05, 25a/03

b.- düm 36b/05

b.- üp 11a/07, 35b/09

b.- ür 21a/05, 32b/11

→ ğanīmet b., ḥaber b., ḳadr b.,

ḳıymet b., özüñi b.

bildür - Bildirmek, haberdar etmek.

- b.- üñ 36a/05
b.- üp 38b/06
b.- ürler 10b/03
- bile** e. Beraber, birlikte, ile.
b. 11a/04, 12a/10, 17a/06, 22a/05, 22a/09, 24a/05, 31b/07, 32a/01, 32a/04, 35b/02
b. (ol-) 29a/08
- bilek** Bilek.
b.+ ler 26a/09
- bileklü** Bileği olan (kimse).
b. 26a/08
- bilin** - Anlaşılmak, öğrenilmek.
b.- di 33a/06
b.- mez 32b/01
- biliş** - Tanışmak.
b.- di 22a/03
- bi'llāhi** < Ar. Allah için.
b. 20b/06, 23a/09
- bin** - Binmek.
b.- üp 08a/07, 09a/09, 18b/09
- biñ** Sayı adı, bin.
b. 05b/10, 12a/01
- biñ bir** Sayı adı, bin bir.
b. 39a/08
- bir** 1. Bir.
b. 04b/03, 04b/05, 04b/08, 05a/10, 06a/06, 08b/08, 08b/09, 09b/07, 10a/04, 11b/04, 11b/06, 11b/07, 11b/11, 12b/06, 13b/08, 13b/10, 14a/01, 14a/02, 15a/02, 15b/09, 16a/01, 16a/05, 16a/07, 16b/11, 17a/01, 17a/04, 17a/09, 20a/03, 21a/02, 21a/08, 27b/10, 31a/04, 34b/01, 34b/04, 35b/04, 36a/03, 37b/01, 37b/06, 37b/07, 38a/05, 38a/06, 38a/08, 38a/11, 38b/01, 39b/03, 39b/09, 39b/10, 40a/06, 40a/09, 40a/11, 40b/08
2. (Herhangi) bir.
b. 03b/03, 04a/09, 04b/01, 05b/11, 06a/01, 06b/07, 07a/01, 08a/06, 08a/07, 08a/08, 08b/09, 08b/11, 09a/08, 09a/09, 10b/10, 11a/07, 11a/08, 11b/01, 11b/02, 12b/03, 12b/07, 13a/04, 13a/11, 13b/04, 15a/10, 15b/03, 16a/10, 17b/10, 18b/02, 19a/01, 19a/04, 19a/09, 23a/02, 23a/06, 23a/08, 23a/11, 23b/09, 24a/02, 24a/03, 24b/07, 24b/09, 28b/01, 28b/07, 29a/09, 29b/01, 29b/05, 30a/09, 30b/05, 31a/05, 31a/06, 32b/03, 32b/04, 32b/07, 33a/04, 33a/08, 33b/01, 33b/03, 34a/02, 34a/03, 34a/07, 35a/05, 36a/11, 36b/07, 37a/03, 37a/09, 37b/02, 37b/03, 37b/11, 38a/03, 39a/06, 39a/07, 39b/04,
3. Aynı.
b. 04b/10, 25a/10
- **bir bir** : Birer birer. 0009a/11, 0013b/02, 0020a/02, 0024b/05, 0033b/05
- **bir niçe** : Birçok. 0007b/08, 0030a/05, 0040a/02
- **bir zamān** : Bir süre.

- 008b/04, 0017b/06, 0026b/07,
0029a/07, 0036b/01, 0037b/10,
0040b/08
- **bir dem** : Bir vakit. 0009b/09
- **bir mîkdâr** : Biraz. 0040b/06
- birkaç** sf. Az sayıda.
b. 18b/05, 28b/08, 30a/01
- birbiri** Birbiri.
b.+ müzden 37a/01
b.+ ne 09a/11, 10a/02, 19a/08,
19b/09, 21b/04, 26b/09, 31a/07,
31b/04
b.+ ne 22a/02
b.+ nüñ 21a/11, 21b/02
- birer** Birer.
b. 18b/09
- **birer birer** : Herbiri ayrı olarak.
14a/08
- birez** 1. Kısa bir süre.
b. 11a/01, 17b/11, 28a/04, 28a/06
2. Az miktarda
b. 17b/05, 26b/08
- biri** zm. Biri, birisi.
b. 10a/09, 15b/01, 18b/03, 32b/02,
39a/09
b.+n 38a/01, 38a/04, 38a/10,
39a/09, 39b/06
b.+ ne 11a/04, 39a/04, 39a/09
b.+ sin 37b/09
- biri biri** Birbiri.
b.+ n 10b/11
b.+ ne 10a/06
- birle** e. İle.
- b. 03a/03, 19b/05, 20a/04, 24a/07,
26a/10, 26b/04
- bismillâh** < Ar. Allah'ın adıyla.
b. (ol-) 02a/09
- biz** zm. I. çokluk kişi zamiri, biz.
b. 13a/04, 22a/11, 31b/08, 31b/09,
33b/02, 33b/08, 37a/10
b.+ e 02a/03, 12a/11, 14b/01,
28a/08, 36a/08
b.+ i 22a/06, 22a/10, 28a/04,
33b/03, 36a/10, 36b/11, 37a/09,
37b/01
b.+ ler 32b/05, 35a/02, 35b/06
b.+ üm 18a/07, 19a/11, 40b/10
b.+ ümle 22a/05, 37a/03
- boylu** Boylu, boyu olan (kimse).
b. 26a/07
- boyun** Boyun.
b.+ um (boynum) 40a/08
- bölük** 1. Askeri birlik.
b. (ol-) 08b/05, 27b/10
2. Saç bölüğü, parça.
b. 38b/04
- böyle** Böyle, bu şekilde.
b. 06b/03, 09b/04, 09b/11, 10a/10,
20a/08, 29a/02
b. (it-) 10a/11
- bu** 1. İşaret sıfatı, bu.
b. 01b/06, 01b/07, 05a/06, 06b/07,
07b/10, 09b/02, 09b/03, 09b/05,
10a/07, 10a/09, 10a/11, 11b/09,
12a/05, 12a/07, 12b/01, 14a/11,
14b/03, 14b/11, 15a/04, 15a/05,

15a/07, 15a/08, 16a/02, 16a/09,
18a/07, 18a/08, 18a/10, 18b/04,
19a/08, 20a/09, 20b/02, 20b/04,
20b/05, 20b/08, 20b/09, 21a/06,
22a/08, 23a/06, 23a/07, 23a/11,
25b/05, 27a/04, 27b/04, 29b/10,
30a/04, 30b/09, 31a/10, 31b/03,
31b/08, 31b/11, 32a/05, 32a/06,
32a/09, 32a/11, 32b/08, 33a/05,
33b/02, 33b/03, 33b/06, 34a/01,
34a/07, 34b/08, 34b/10, 35a/03,
35b/02, 35b/11, 36a/05, 36a/11,
36b/09, 37b/07, 37b/08, 38b/03,
38b/05, 38b/08, 40a/04, 40a/05,
40b/03, 40b/05
2. İşaret zamiri, bu.
b. 07b/01, 15b/11, 18b/02, 23b/02,
28a/09, 29b/06, 29b/07, 32b/03,
33a/08, 33b/11
b.+ dur 02b/02, 31a/08, 31a/09
b.+ ña 15b/02, 19a/09, 19a/10,
33a/12, 39b/06
b.+ nca 18a/09, 34a/10
b.+ nda 06b/09, 29a/01, 38b/05
b.+ ndan 31b/11
b.+ nı 12b/04, 18b/04, 40a/05
b.+ nlar 31b/10, 32a/01
b.+nlara 20a/07, 31a/03, 32a/10,
32b/03, 32b/04, 38b/07
b.+ nlardan 32a/02
b.+ nları 32a/11, 40b/02
b.+nlarıñ 23b/03, 31a/06, 31b/05,
31b/06, 31b/08, 32b/04, 32b/05,
32b/08, 40b/07

b.+nuñ 09b/02, 12b/07, 14b/10,
23a/10, 30a/07, 30b/01, 32b/02,
33a/03, 33a/04, 33a/11, 33b/07,
33b/11, 37a/11

→ yā b. ki

Bū el Kāsim <Ar. Özel ad.

b.+ a 17a/08

bugün Bugün.

b. 14b/01, 0014b/02

buḥār <Ar. Buḡu.

b.+ ı 27b/11

buḥūr <Far. Tütsü.

b. (eyle-) 40b/07

bul - 1.Aramak, arayıp bulmak.

b.- up 18a/02, 21a/11

2.Cezaya uğramak.

b.- isardur 35a/11

→ devleti b., emān b., fırsat b.,
fırsatın b., gārīmin b., ḥalāş b.,
sürür b., vuşul b., zevk b.

bulın - Bir yerde mevcut olmak.

b.- ur 33b/07

buluş -/ buluş - 1.Bir araya gelmek,

karşılaşmak.

b.- duḡın 27a/04

b.- up 19a/07, 30a/06

2.Kavuşmak.

b.-up 22a/03

bur - Bükmek.

b.- ardı 06a/03

buyur - Emretmek, buyurmak.

b. 12b/08

b.- dı 11a/07, 25a/08, 27b/08,
28a/06, 29b/11, 31a/05, 33b/10,
40b/11
b.- uñ 33b/08
b.- ur 29b/06, 30a/01
b.- urdđ 06a/06
bülbül < Far. Bülbül.
b. 26b/02
büngāh < Far. Çadır.
b.+ ı 23b/10
bürāzer-zāde < Far. bürāzer + zāde
Kardeş çocuğu, yeğen.
b.+ ler 21a/11
Bürd / Bürd bin Mihlāl Özel ad.
b. 03b/07, 03b/08
büyü - Büyümek, yetişmek.
b.- düm 20b/10
büyük Büyük.
b. 36b/01
b. (olmağın) 05a/02
-C-
cān < Far. 1.Can, ruh.
c. 17a/02, 21a/10
c.+ dan 02a/11
c.+ ı 02a/06, 17b/07, 31b/06
c. (cān u baş) 37b/03
c.+ um 39a/03
c.+ umuz 33b/06
2. Gönül, can.
c.+ a 02a/10
c. (cān u dil) 02a/09, 26b/06
c. (cān u gönül) 15b/10, 28b/08
▪ **cān u başdan geç-** : Ölümü göze
almak.34b/09, 39a/03

▪ **cān baş ele al-** : Ölümü göze
almak. 38b/11, 39b/07
cānavar < Far. Canavar.
c. 14a/04, 38a/03
c.+ ı 14a/01, 19a/04
c.+ lar 39b/01
c.+ ların 15a/09
c.+ laruñ 40b/01
cānib < Ar. Taraf, yön.
c.+ de 05a/06
cān [Ar. cānn] Cin taifesi.
→ ins ü c.
cāsūs < Ar. Hafiye, gizli haberler
öğrenerek veya sırları çözerek
haber veren kişi.
c.+ lar 07b/03
cāzū < Far. Cadı.
c. 23a/11, 30b/05, 30b/06, 30b/09,
30b/10, 31a/03, 31a/05, 32b/07,
32b/08, 33a/06, 34b/07, 36a/04,
36b/02, 36b/03, 37a/02, 37a/09,
38a/11, 40b/04
c.+ dan 34b/10
c.+ dur 38a/09
c.+ lar 40a/11
c.+ ları 40b/11
c.+ nuñ 30b/06, 33a/01, 33a/08,
34b/01, 35b/07, 36a/03, 36a/07,
37a/08, 39a/02, 40a/09
c.+ ya 31a/01, 32a/11, 34b/04,
36a/11
c.+ yı 23b/03, 32b/11, 34a/02,
36b/06, 38b/05, 40b/10
c.+ yıla 30b/07

- cebe** <Far. Zincirden veya demir halkadan örme zırh.
c. (cebe vü cevşen) 13a/07, 17b/04, 18a/01
- Cebel-i Kebîr** Özel ad.
c.-i 12a/07, 13a/10, 23a/07, 0028b/01
- cebelû** < Ar. Zırlı.
c. 13b/05
- cebr** < Ar. Zor, zorlama.
c.+ ile 28b/11, 30b/04
- cebrî** < Ar. cebr +î Zorla.
c. 06b/10
- cedd** < Ar. Dede, ata.
c.-i (cedd-i erkân) 03a/06
- cehd** <Ar. Çaba, gayret, çalışma.
c. (eyle-) 05a/04
→ cidd ü c. eyle-
- cellād** <Ar. Ölüm cezasına çarptırılanları öldürmekle görevli olan kimse.
c. 25b/11
- cem'** <Ar. Toplama, bir araya getirme.
c. (it-) 07a/07, 07b/03, 27b/09
c. (ol-) 04a/01
- ceng** < Far. Savaş.
c. 17b/03
c.+ ile 19a/10, 28b/04
c.+ in 11a/01, 11a/06
c.+ ine 05b/02, 06b/01, 12b/02
c.+ üme 10b/04
c. (eyle-) 10b/05, 17b/04
c. (it-) 04a/04, 04b/07, 05b/10, 11a/11, 12a/02, 12b/03, 13b/01,
- 13b/04, 15a/07, 17b/02, 19b/06, 25a/03, 30a/09
c.+ i (it-) 11b/10
c.+ in (it-) 17a/02
- cevāb** < Ar. Yanıt, karşılık.
▪ **cevāb vir-** : Karşılık vermek.
29a/03, 29a/04
- cevāhîr** < Ar. [Ar. cevher'in çoğul biçimi] Cevherler, elmaslar.
c.+ le 24b/08
- cevher** < Ar. Öz, maya.
c. 25a/09
- cevherî** < Ar. cevher + î Değerli taşlarla yapılmış veya işlenmiş olan.
c. 13b/04, 26a/09
- cevlān** < Ar. Dolaşma.
c. (it-) 13b/10
- cevşen** < Far. Zırh.
→ cebe vü c., cebe vü c. gey-
- ceyş** <Ar. Asker, ordu.
c.-i (ceyş-i müzeyyen) 24a/03
- cezîre** <Ar. Ada.
c. 30b/02
c.+ de 30a/11
c.+ ye 0030a/10
- cidd** <Ar. Ciddilik, bir işi hakkıyla yapma.
▪ **cidd ü cehd eyle-** : Çok çalışma.
- ciger** <Far. Ciğer, bağır.
c.+ ler 13b/02
c.+ lerin 21a/10
c.+ üm 22a/03
c.+ ümden 21a/05
- ciger-küşe** <Far. Evlat.

c.+ m 23a/07
cihān <Far. Dünya, âlem.
c. 05b/04, 18a/06, 18a/11, 25a/08,
25a/10
c.+ da 05b/09, 33b/01, 36b/02
c.+ uñ 34a/06
→ kıyyūm-ı c. ol-, pāy-ı taht-ı c.,
şāh-ı c.

cihān-dest <Far. Cihan elinde olan,
kudretli.
c. 09b/03, 12a/05, 24a/08, 34a/02

cihān-güzār <Far. Yaşayan, dünyadan
geçen.
→ ser-bāz-ı mekkār-ı c.

cihān-nümā <Far. Dünyayı gören.
kal'a-ı c. 0012a/11

cihān-gīr <Far. Kahraman.
c. 13a/02
c.+ den 02b/08
c.+ lerile 10a/11

cihān-gīrlık <Far. cihān-gīr + T. lik
Kahramanlık.

c. 02b/04
→ eşer-i c.

cinn <Ar. Cin.
→ hālik-ı c. ü nās

cūş <Far. Coşma.
c. 16b/01
▪ **cūşa gel-** : Coşmak. 05b/10
▪ **cūşa getir-** : Coşturmak. 26b/06,
26b/07

cümle 1.Bütün.

c. 02a/04, 02a/06, 21b/05, 25a/09,
27a/09, 34b/10,

2. zm. Herkes, hep. 0027a/05,

c. 13a/04, 13a/08, 22b/07, 24b/01,
24b/05, 25b/02, 36b/03, 40b/09

c.+ müz 20a/11

c.+ nüzüñ 25a/11

c.+ si 19b/01

c.+ sin 27a/10, 27b/06, 27b/09,
40b/11

c.+ sine 20a/04, 25a/10

c.+ sinüñ 07a/03

c.+ yi 01b/07

cünbüş <Ar. Kııldanma, hareket.
c.+ inden 04b/04

çadır Çadır.
ç.+ a 28a/05
ç.+ dan 24b/03

çāk <Far. Yırtık, yarık.
→ zehresi ç. ol-

çal - Vurmak, atmak.
→ yere ç.

çāpük <Far. Çabuk, seri.
ç.+ ler 24a/08

çār-yār <Far. çār + yār Dört halife.
ç. 01b/10

çāre <Far. Çıkar yol, çözüm yolu.
ç. 19a/10
ç.+ si 33a/08

çarḥ <Far. Felek.
→ aḥvāl-ı ç.-ı gerdün

çāşnî-gîr < Far. çāşnî+gîr Saraylarda ve konaklarda yemeklerin lezzetine, tadına bakan kimse, aşçıbaşı.

ç.+ ler 26a/02

çav Şöhret, nam.

ç.+ ı 28b/02

çavuş Çavuş.

ç. 25b/10

ç.+ lar 24a/06

çek- 1. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürümek.

ç.- diler 11a/08

2. Asmak, bağlamak.

ç.- mişler 08b/08

3. Alıp götürmek.

ç.- üp 09a/02

4. Bulunduğu yerden çıkarmak.

ç.- üp 05b/03

5. Sermek.

ç.- diler 26a/03

6. (Silaha) davranmak, (silahını) hazırlamak.

ç.-üp 15b/04, 16a/10

→ gam ç., kelimâta ç., kayd-ı

bende ç., şerm ç., derd ç., kıdd ç.,

belâ ç., tütün ç.

çekil - Asılmak, gerilmek.

ç.- miş 23b/11

çeng <Far. Kanuna benzer, dik tutularak çalınan bir çeşit saz.

ç. 26b/03

çeri Asker.

ç.+ le 07b/11

ç.+ sin 12a/01

çeşme <Far. Çeşme.

ç.+ nüñ 19a/03

çevgānlu <Far. çevgān + T. lu Değnekli,

çevgenli.

ç. 24a/06

çığır İz.

ç.+ ın 02b/05

çık - 1. (Yüksek bir yere) çıkmak.

ç. 38a/11,

ç.- dum 39b/07

ç.-up 38b/03

2. (Dışarı) çıkmak.

ç.- dı 24b/01

3. Yayılmak, duyulmak.

28b/02

4. Kurtulmak.

ç.+dı 16b/10, 18a/10, 28a/01

çıkar - Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.

ç.- up 31a/05

çift Toprağı sürmek için birlikte koşulan iki hayvan.

ç. 06a/03

Çin Çin.

ç. 30a/08, 30b/03, 30b/04, 30b/09

ç.+ e 30b/11

ç.+ i 31a/09

çiz- Çizmek.

ç.-üp 37b/01

çok Çok, fazla.

ç. 03b/06, 03b/11, 30b/01

ç.+ dur 03b/02, 23a/10, 23b/07

çokluk Çok.

ç. 20a/09, 38a/03

çün	< Far e. - dığı zaman, için. ç. 29a/01	08a/01, 08a/04, 08b/05, 14a/03, 18a/03, 37b/08, 38b/04, 38b/05, 40a/07, 40b/06
çünki	< Far. Çünkü, mademki. ç. 10a/07, 15a/05, 28a/10, 33b/06, 34a/01, 35b/01	3. sf. Daha. 09a/03, 24a/04
dağı	e. 1. Dahı, de, da d. 03b/04, 03b/08, 03b/10, 04b/06, 04b/08, 04b/09, 05a/04, 06a/01, 06b/06, 06b/11, 07a/06, 07a/09, 07a/11, 07b/01, 10a/03, 11a/10, 11b/04, 11b/07, 11b/08, 12b/09, 13a/04, 13b/03, 14a/05, 14a/06, 14b/05, 14b/08, 15a/03, 15a/09, 15b/01, 15b/06, 16a/08, 16b/02, 16b/10, 17a/07, 17b/05, 17b/09, 18a/04, 18b/03, 19a/01, 19a/02, 19b/02, 19b/03, 19b/07, 19b/10, 20a/04, 20a/11, 21a/10, 21b/01, 22a/09, 22a/11, 22b/02, 22b/09, 23a/01, 24b/05, 25a/06, 25b/03, 26b/08, 27a/01, 27a/06, 27b/07, 28a/03, 28b/07, 28b/11, 29a/04, 29a/06, 30a/08, 30b/03, 30b/09, 31a/03, 31a/05, 31a/06, 31a/09, 32a/01, 32b/01, 32b/02, 32b/05, 33b/02, 33b/10, 34a/06, 34a/09, 34b/01, 34b/06, 34b/08, 34b/11, 35a/03, 36a/07, 36a/09, 36b/04, 36b/07, 36b/08, 36b/09, 36b/11, 37a/02, 37a/10, 37b/09, 38a/02, 38a/03, 38b/06, 39b/02, 39b/03, 39b/05, 40b/01, 40b/02, 40b/04, 40b/07, 40b/09	4. Daha, henüz. 10b/07, 11b/06, 12a/09, 12b/02, 16b/09, 16b/11, 17b/08, 27b/01, 38b/02
		5. Var olana, elde bulunana ek olarak. 11a/04, 12b/06, 16a/01, 23b/01, 34b/04, 36a/03, 38a/01, 38a/04, 38a/10, 38b/03, 39a/09, 39b/06
		dārāt <Far. Büyük gösteriş. d.+ ıla 22b/10
		darb <Ar. Vurma, dövme. d. 11b/07, 15b/08, 16a/05, 16b/03, 16b/06, 16b/11 d.+ da 16a/03 d.+ ı 16a/01 d.+ ıla 30a/04 d.+ ına 05b/02 d. (it-) 36a/11 ▪ darb yi- : Darbe almak. 11b/06, 15b/09
		dārū <Far. İlaç. d. 40b/05
		dāsītān <Far. Destan, hikaye. → dībāce-i d.-ı Kāhramān-ı kātıl 02a/08
		da'vā <Ar. 1.İddia, sav. d. (eyle-) 36b/02
	2. Sonra.	

2.Mesele.
d.+ ya 40a/04
da'vet < Ar. Davet, çağırma.
d. (it-) 22a/06, 22a/10
dāye < Far. Dadı.
d.+ ler 30a/01
dāyim [Ar. dā'im] Devamlı, sürekli.
d. 04a/07, 04a/09, 04a/11, 04b/10,
07a/05
dāyimā [Ar. dā'imā] Devamlı olarak.
d. 02a/05
dāyire [Ar. dā'ire] Ar. 1.Çember.
d. 37b/01
2.Çevre.
d.+ sinde 39b/04
d.+ ye 19a/01
def <Ar. Ortadan kaldırma.
d. (ol-) 39b/03
def'a <Ar. Kere, kez.
d. 34b/08
deg - Ulaşmak, varmak.
d.- di 16a/09
değil / degül Değil.
d. 29b/04
d.+ dür 14b/07, 27b/01, 32a/11,
36a/01
d.+ em 20b/08
dek e. Kadar, değin.
d. 14b/08, 20b/05, 38b/01
dem <Far. Zaman.
c. 20b/02, 22a/08, 27b/04

→ bir d.
demür Demir.
d.+ den 05b/11, 06a/01
deñe - Bir işe, başarmak amacıyla
başlamak, girişimde bulunmak,
teşebbüs etmek.
d.- yüp 29a/05
depren - Kımıldamak, hareket etmek.
d.- di 15b/10
der-bend <Far. Geçit.
d. 09a/04, 09a/07, 11b/11, 13a/09,
13b/05, 19b/06, 25a/03
d.+ e 10a/07
d.+ ine 08b/06
derd <Far. Sıkıntı, tasa.
d. 33a/04,
d.+ dür 33a/08
▪ **derde düş-** : Sorunla karşılaşmak.
32b/02
▪ **derd çek-** : Sıkıntıya katlanmak.
40b/02
▪ **derd içinde kal-** : Sorunla
karşılaşmak. 33a/04
dermān <Far. Çare.
d. 32b/03
d.+ ı 33a/11
d. (ol-) 32a/09 , 32a/10, 32b/04,
33b/03
dermānsuz <Far. dermān + T. suz Çaresi
olmayan.
d. 32b/02, 33a/08
dersü Hepsi, baştan başa.

d. 30b/02	▪ devlet i bul- : Mutlu olmak.
deryā < Far. Deniz.	03a/05
d. 30a/09	devrān < Ar. Zaman, devran.
d.+ dan 33a/09	→ fırsat-ı d. 35a/09
d.+ nuñ 33a/01	di - Demek, söylemek.
d.+ sında 30a/08	d. 28a/07
d.+ ya 33a/09	d.- di 04a/05, 04a/10, 09b/05,
d.+ yı 37a/04	10b/03, 15a/05, 15a/10, 18a/11,
Deryā-yı Çin Özel ad.	18b/07, 19a/09, 20a/09, 20a/10,
d.+ i 30b/01	20b/07, 20b/11, 21a/02, 21a/04,
Deryā-yı Muhiṭ Özel ad.	21a/06, 21a/07, 21a/10, 22a/06,
d. 27b/05	22a/07, 22a/09, 22b/05, 23b/04,
d.+ i 28b/09	25b/02, 28a/08, 29a/04, 32b/05,
d.+ üñ 32b/07	33a/05, 33a/07, 33a/12, 34a/04,
Deryā-yı Rīke/ Deryā-yı Rīk-Revān Özel	34a/07, 35a/04, 38b/04
ad.	d.- diler 02b/03, 12a/03, 12b/06,
d. 29b/10	25b/02, 25b/03, 26a/04, 32a/02,
d.+ ye 29b/07	32a/04, 32a/10, 32b/03, 32b/06,
dest < Far. El.	33b/05
d. 39b/08	d.- dügi 39b/08
destūr < Far. Müsaade, izin.	d.- dügüm 32b/09
d. (ol-) 28a/01	d.- dükleri 23b/02, 28b/06, 29b/06
d.+ uñla 12b/08, 18b/05	d.- düm 38b/08
Dešt Yer adı.	d.- lerlerdi 28b/03
d. 07a/01	d.- ñ 33a/06, 36a/06
Dešt-i Helhelān Özel ad.	d.- r 06b/03
d. 20b/01	d.- rdi 28b/04
deve Deve.	d.- rler 03b/05, 21b/06, 32b/08,
d. 38a/08, 39b/08	34b/07
devlet < Ar. 1. Devlet.	d.- rlerdi 03b/04, 04b/03, 04b/06,
d.+ inde 18b/07, 27b/05	04b/09, 07a/02, 08a/04, 21a/06,
2. Mutluluk.	28b/02, 28b/07, 29a/10, 30b/06
d.+ i 01b/06	d.- rseñiz 13a/03
d.+ ile 03a/05	

- d.- rsin 14b/11, 15a/02, 15a/05,
20b/08
- d.- ye 18a/11
- d.- yicek 05b/05, 18b/01, 27b/03,
34a/09
- d.- yince 10b/07, 10b/09, 12b/05,
16a/09
- d.- yü 07b/11, 29b/08, 34b/05,
36a/11, 38b/06
- d.- yüp 07b/02, 09a/03, 09b/10,
10b/05, 12b/10, 13a/05, 14b/03,
15b/03, 15b/05, 15b/11, 19a/11,
22a/11, 22b/06, 23b/09, 27b/07,
28a/05, 28a/10, 30a/02, 31a/04,
32b/09, 33b/04, 33b/09, 34a/11,
34b/11, 36a/03, 36b/09, 37b/01,
37b/06, 38b/04, 38b/11, 40a/06,
40b/05
- dībā** <Far. Bir çeşit kumaş.
▪ **dībā-yı şahī** : Bir kumaş türü.
24b/10
- dībāce** <Ar. Giriş, ön söz.
d.-i (dībāce-i dāsītān-ı Kahramān-ı
kātīl 02a/08
- dil (I)** Tat alma organı.
d.+ e 02a/11
- dil (II)** Lisan, dil.
d.+ ince 13a/01
- dil (II)** < Far. Gönül.
d.+ e 02a/09
d.+ leri 26b/06
→ cān u d.e, cān u d.leri
- dil-āver** < Far. Yiğit, kahraman.
d.+ ler 19a/09
- d.+ lerüñ 20a/07
d.+ üñ 18b/06, 20b/04
- dile** - İstemek.
d.- di 31a/01, 31a/09
d.- rlermiş 07a/10
d.- yicek 28a/03
d.- yüp 31b/01
- dilīr** <Far. Kahraman.
d.+ i (i-) 29a/05
- dilīrlīk** <Far. dilīr + T. lik Kahramanlık.
d.+ ine 23b/05
- dimek** Demek, söylemek.
d. 13a/01
d.+ den 02b/02
d.+ dūr 13a/01
- dinç** Dinç, sağlam, kuvvetli.
d. 18b/09
- dinil** - Denilmek, söylenmek.
d.- di 01b/10
- dinīle** - Dinlemek, kulak vermek.
d. 02b/08, 28a/10
d.- yen 02a/10
d.- yenler 02a/11
- dip** Bir şeyin hemen yanı başı, dip.
d.+ inde (dibinde) 08a/11, 08b/08,
39a/11
d.+ indedūr (dibindedūr) 37b/04
- direk** Direk, sütun.
d. 09a/09
- direklü** Direkleri olan (şey).
d. 24a/02
- diril** - 1. Canlanmak.
d.- di 23a/09
2. İyi geçinmek.

- d.- ür 30b/08
- dirlik** Yaşayış, hayat.
d.+ leri 06b/07
d. (ol-) 31a/04
- ditre -** Titremek.
d.- rdi 39a/03
- dīv** <Far. Dev.
d. 05b/07, 06b/07, 12b/09, 20b/09,
27b/06, 29b/07, 29b/11
d.+ ler 03b/05, 04b/11, 05a/06,
06b/04, 08a/03, 21a/04, 27a/02,
30a/07, 30a/08
d.+ lere 03b/11, 06b/10, 27a/04,
30a/11
d.+ leri 03b/11
d.+ lerile (ol-) 05a/09
d.+ lerin 15a/01, 30a/04
d.+ lerüñ 03b/08
- dīvān** < Ar. Büyük meclis.
e. 25a/09
d.+ ın 15a/04
▪ **dīvān tūr-** : Huzurda hazır olarak
beklemek. 18a/05
▪ **dīvāna tūr-** : Huzurda hazır
olarak beklemek. 26a/01
- diyār** < Ar. Memleket, ülke.
d. 20b/07, 29a/09
d.+ a 08a/02, 20b/04, 20b/10,
21a/03, 35b/06
d.+ da 31a/11
d.+ dan 20b/08, 28b/05, 35a/03
d.+ dansız 20a/08
d.+ ın 20b/02
d.+ ına 07a/09, 29b/11
- d.+ ından 07a/01, 29b/01
d.+ lar da 20b/05
d.+ lar ın 07a/06
d.+ uñ 28b/06
→ milk ü d. u hayme vü hazîne
- Diyār -ı Bāğ-ı İrem** Özel ad.
d.+e 28b/10
- Diyār -ı Çin** Özel ad.
d.+e 38b/09
- Diyār -ı Deşt** Özel ad.
d.+ den 36b/05
- Diyār -ı Kūh-ı Kāf** Özel ad.
d.+ a 21a/01
- dost** <Far. Dost, arkadaş.
d. 30b/07
- dostāne** <Far. dost + āne Dostça.
d. 19a/10
- dök -** 1. Akıtmak, dökmek.
d.- düm 34b/03
2. Bir yere çokça bir şey yığmak,
taşımak.
d.- üp 33a/10
→ gözler yaşın d.
- dökmek** Dökmek.
→ kan d.
- dökül -** 1. Üşüşmek, toplanmak.
d.- di 10b/09
d.- diler
2. Akmak.
d.- medük 05b/08
- dön -** 1. Geri gelmek, geri gitmek.
d.- di 09b/07
d.- ince 09b/11

- d.- üp 18a/05,
2. (Arkasına) dönmek.
d.- diler 28a/03
üp 39a/11
3. Yönelmek.
d.- er 32a/02
d.- üp 23a/04, 23a/06, 25a/09,
32a/01, 32a/07, 33a/05, 34a/05,
- dördüncü** Dördüncü.
d. 36b/10
- dört** Sayı adı, dört.
d. 37b/07
d. 11a/03
- dört biñ dört yüz** Sayı adı, dört biñ dört yüz.
d. 24a/01, 24a/06, 25b/07
- dört yüz** Sayı adı, dört yüz.
d. 22b/07, 24b/06, 24b/11, 25b/08
- döy -** Dayanmak, katlanmak.
d.- er 12a/03
d.- meyeydi 16a/06
d.- mez 13b/02
d.- mezdi 05b/03, 06a/11
- du'ā** <Ar. Dua.
d.+ dan 38b/10
d. (eyle-) 38b/10
d. (it-) 27b/07, 31b/02, 33b/09,
34b/11, 36a/11
d. (kıl-) 20a/05
d.+ lar (it-) 21b/03, 24a/05, 24a/09
- dün** <Ar. Bayağı, aşağılık.
→ ef'āl-i dünyā-yı d.
- dur -** bkz. ıur-
- d.- an 22b/08
d.- dılar 24b/07
- dut -** 1. Sarmak, bürümek.
d.- mış 37a/06
2. Alıkoymak, zapt etmek.
d.- up 30b/11
- dükeli** Bütün, cümle.
d. 13a/06
- dünyā** <Ar. Dünya.
d.+ ya 08b/02
d.+ yı 37a/06
→ ef'āl-i d.-yı dün
- dürlü** Türlü, çeşitli.
d. 26a/10, 27a/11, 29a/05, 37a/07,
40b/01
- dürr** <Ar. İnci.
d.+ isin 20b/07
- düş -** 1. Aşağıya doğru hızla inmek,
düşmek.
d.- di 17b/10
d.- dükleyin 39a/06
2. Gelmek, sığınmak.
d.- düñ 21a/02
d.- er 30a/10
d.- ıcek 21a/03
→ derde d., öñine d., öñüme d.,
sihrine d., üstine d., üzerine d.
- düşmen** <Far. Düşman.
d.+ idi 29a/11
d.+ leri 07a/09
d.+ üñ 10a/04
d.+ üñüz 04a/06
- dütün** Duman.

- d. 37a/06, 40b/09
- düz -** Düzene sokmak, sıralamak.
d.- üp 33a/10
- düzil-** Düzene sokulmak, sıralanmak.
d.- üp 33a/12
- ecel** < Ar. Ömrün sonu, ecel.
e. 05a/05
e.+ den 23b/08
▪ **eceli gel-** : Ölümü veya yok olması kaçınılmaz duruma gelmek. 07b/10
- edeb** < Ar. Terbiye, iyi ahlak.
e. 19b/04, 20a/04, 27a/01
e.+ ile 20a/11
e.+ üñ 09b/04
- edeblü** < Ar. edeb + T. lü Terbyeli, iyi ahlaklı.
e. 26a/05
- ef'âl** < Ar. [Ar. fil'in çoğul biçimi] İşler, ameller.
e.-i (ef'âl-i dünyâ-yı dün) 02b/11
- eflâk** < Ar. [Ar. felek 'in çoğul biçimi] Semalar, gökler.
e.+ dür 01b/09
→ kulle-i e.
- Efrâsiyâb** Özel ad.
E. 02b/07
- efsün** < Far. Büyü, sihir.
e. 37b/06
▪ **efsün okı-** : Büyü yapmak.
37b/02, 38a/04, 39a/05, 39b/02
- **efsün okı-** : Büyü yapmak.
37b/08, 37b/11, 38a/10, 38b/05, 39a/09, 39b/05, 40a/02, 40a/07
- eger** < Far. e. Eğer, şayet.
e. 02a/04, 04a/08, 12a/02, 12b/08, 15a/11, 16a/05, 18b/03, 18b/06, 23b/08, 27b/05, 32b/03, 34a/09, 36a/06, 37b/05, 38b/08, 40a/04
- egin** Arka, sırt.
e.+ ine (egnine) 03a/04
- ehl** < Ar. 1. Sahip, malik.
e.-i (ehl-i beyân) 06b/03
e.-i (ehl-i hikmet) 25b/08
e.-i (ehl-i şevk) 02b/01
2. Bir işte yetkili olan, erbab.
e.-i (ehl-i kelâm) 06b/04
e.-i (ehl-i nişâb ol-) 02b/07
e.-i (ehl-i târih) 04b/02, 28a/10
e.+ in 21b/11
- Ehrimen** Özel ad.
e.+ e 27b/06
- ejder-süvâr** < Far. ejder + süvâr Ejderha binicisi
14a/01
- ejderhâ** < Far. Ejderha.
e. 11b/09, 38a/08, 38a/10, 39b/04, 39b/05
e.+ lar 10b/04
e.+ ları 04b/07
- ekâbir** < Ar. [Ar. ekber 'in çoğul biçimi] Rütbece büyük olanlar, devlet ricali.
e. 24a/11
- ekber** < Ar. En büyük.

→ gāzā-yı e.

eksük Az, eksik.

- **eksük olma-** : Her vakit ve her fırsatta bulunmak. 04a/08

Ekvāl / Ekvāl-i La'īn Özel ad.

e. 29a/10, 29b/06

el El.

e.+den 26a/11

e.+ ile 05a/08, 20a/03

e.+ in 07b/09, 19b/11, 25a/08,
35b/08

e.+ inden 05b/07, 05b/08, 06a/08,

15b/01, 36b/06, 39a/02

e.+ ine 07b/09

e.+ ini 40a/06

e.+ lerin 38b/03

e.+ lerinde 26b/03

e.+ üme 37b/07, 38b/07

e.+ üñile 36a/10

- **elden gel-** : Muktedir olmak.

36a/06

- **ele getir-** : Yakalamak, ele geçirmek. 17b/02, 18b/06

- **elümden gel-** : Muktedir olmak.

37b/05

- **elüñizden gel-** : Muktedir olmak.

13a/03

- **eline gir-** : Ele geçirmek. 05a/04

- **el ur-** : El atmak, girişmek. 17a/05

- **el vir-** : Yardımcı olmak, yardım etmek. 05a/02, 30a/11

→ cān baş e.e al-

elbetde < Ar. Mutlaka, kesin olarak, elbette.

e. 35a/05

elem <Ar. Acı, üzüntü, keder.

e. 21b/07

e. (it-) 29b/08

- **elem yetişdür-** : Acı vermek.
03b/11

elmās < Ar < Yun. *adamās* Kıymetli taş, elmas.

e. 25b/11

elmāslu < Ar. Elmās + T. lu Elmas taşıyan, bulunduran.

e. 24a/08

emān < Ar. Bağışlama, bağış.

- **emān ol-** : Bağışlamak. 23b/08

- **emān bul-** : Kurtulmak. 05b/07

- **emān ir-** : Bağışlamak. 02a/04

emīn <Ar. Güvenen, şüphe etmeyen.

e. (ol-) 01b/08, 26b/10

emr < Ar. Buyruk, emir.

e. 03a/07

e.+ ile 18b/07

e. (ol-) 27b/05

- **emr-i kūn:** Allah'ın yaratmak istediđi řeye verdiđi "ol! " emri.
01b/05

→ tekliřāt-ı e.

eñeklü Çeneli.

e. 26a/08

enīn < Far. İnilti, inleme.

e. 32a/03, 32a/06

envā' < Ar. [Ar. nev' 'in çoğul biçimi]

Çeşitler, türler.

e. 26a/03

er Asker.

e. 07a/07, 07b/03, 08b/05

e.+ ile 07b/05

e.+ üñ 18a/09, 23b/10

2.Yiğit, kahraman.

e.+ e 16b/09

eren Yiğit, kahraman kimse.

e.+ ler 10a/08, 19a/07

e.+ lere 19a/06, 19a/07

erkān < Ar. Kural, kaide.

e.-1 (erkān-1 hük-m-i salṭanat)

03a/09

e.+ ıla 27a/01

→ cedd-i e.

erkek Erkek.

e. 29b/05

erlik Yiğitlik, kahramanlık.

e. 16a/06

e.+ den 02b/06

esbāb < Ar. [Ar. sebeb 'in çoğul biçimi]

1.Vasıtalara, lazımlara.

e.+ ı 13a/06

e.-1 (esbāb-1 ni'met) 26a/04

e.+ ma 22a/01

→ ālāt-ı e.

eşer < Ar. 1.Bir kimsenin meydana getirdiği şey.

02a/10

2.Nişan, iz, alamet.

e. 14b/07

e.-i (eşer-i cihāngirlik) 04b/04

esir < Ar. Tutsak.

e. 40b/10

e.+ lerüñ 40b/01, 40b/08

esmā < Ar. [Ar. ism 'in çoğul biçimi]

Adlar, isimler.

→ 'ilm-i e.

et Et.

e.+ ile 15a/09

etek 1.Etek.

f. 19b/04

2. Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı şeylerin alt kısmı.

e.+ idür 29a/09

e.+ in 27b/06

e.+ inde 05a/07, 20b/10, 27a/03

evlād < Ar. [Ar. veled' 'in çoğul biçimi]

Çocuklar, sülale.

→ tābi'-i e.-1 aşhāb-ı resūl

evren Ejderha, büyük yılan.

e.+ leri 04b/07

evvel < Ar. 1. Önce.

e. 03a/09, 13a/05, 14b/03, 16a/02, 17a/08, 20a/03, 24a/05, 37a/05

e.+ den 19b/07, 35b/07

2. Başlangıç, ilk.

e.+ i 02b/03

→ kavlı-i e., zamān-ı e.

eyit - Söylemek.

e.- di 14b/09, 18b/01

e.- diler 04a/05, 19a/08, 31b/07,
31b/09, 31b/10, 32b/11

e.- dük 31b/08, 31b/09

e.- düm 34a/11, 35b/10, 40b/03

e.- ür (eydür) 04a/02, 04a/05,
07a/11, 07b/10, 09b/01, 09b/08,
10a/09, 10b/03, 12a/04, 13a/02,
14a/11, 15a/05, 15a/06, 15b/02,
15b/04, 15b/10, 16a/08, 18a/06,
19a/09, 20a/07, 20a/11, 20b/07,
20b/11, 21a/02, 21a/05, 21a/06,
21a/08, 22a/03, 22a/10, 22b/03,
22b/06, 23a/06, 23a/07, 23a/09,
23a/10, 23b/07, 25a/10, 27b/03,
28a/03, 28a/07, 28a/09, 28a/11,
29a/01, 31a/03, 31b/06, 32a/08,
32b/03, 32b/10, 33a/05, 33a/07,
33b/01, 33b/11, 34a/06, 34a/08,
34a/09, 35a/01, 35b/01, 35b/09,
36a/04, 36b/01, 36b/04, 37a/10,
37b/03, 37b/07, 40b/04, 40b/06

e.- ürdi (eydürdi) 28b/04

eyle - Yapmak, etmek.

→ ādem e., ‘adem e., āh e., beyān
e., buḥūr e., cehd e., cidd ü cehd e.,
da‘vā e., dōrt pāre e., du‘ā e., fāyiḍe
e., ḡanī e., ḡalāṣ e., ḡelāl e., ḡayf e.,
helāk e., ḡizmet e., ḡizmetin e.,
ḡizmetler e., ḡurd-ḡām e., ḡüveydā
e., ‘ināyet e., ḡabūl e., ḡarār e.,
ḡuvvet e., ḡuzḡun e., men‘ e., nazār
e., peydā e., rāḡat e., redd e., reh-

nümā e., su‘āl e., ṣikāyet e., ṣükr e.,
taḡassür e., taḡsīn e., taṣ e., teklīf e.,
temāṣā e., teslīm e., vaṣf e., zer-i
ḡāṣ e., zīr ü zeber e., zebūn e., ziyān
e.,

eyle

1. Öyle, o kadar.
e.05b/01, 05b/04, 06a/08, 09b/05,
10a/01, 10a/04, 10b/05, 10b/11,
13b/09, 16a/05, 16a/10, 16b/03,
16b/05, 24b/10, 27b/01, 32a/02

2. O şekilde, o tarzda.

11a/05, 18b/01, 27b/02, 34a/09,
35a/10

e. (ol-) 35b/11

eylük

İyilik, güzellik.

e. 36b/09

e.+ e (eylüge) 0036b/09

e. (it-) 36a/01, 36b/07

e.(eylügin görmüş i-) 35b/08

▪ **eylügi gör-** : Birinden maddi,
manevi yardım görmek. 35b/10

▪ **eylügin gör-**: Birinden maddi,
manevi yardım görmek. 35b/08

eyü

1. İyi.

31a/04, 40a/06

2. Dikkatlice.

e. 19b/03

ez-în cānib Bu taraftan.

e. 07a/08, 07b/11, 11b/10,
0018a/04, 22b/09

ezel

<Ar. Başlangıcı olmayan geçmiş
zaman., öncesizlik.

e. 02b/01

- fāyide** [Ar. fā'ide] Yarar, kazanç.
f.+ si 34a/01, 34a/03
f. (eyle-) 33a/12
- felek** <Ar. Gökyüzü, felek.
→ bāzū-yı f., merrīḥ-i f.
- ferište** < Far. Melek.
f. 26a/07
- fesād** <Ar. Fitne, bozgunculuk.
f.+ ın 03b/08
→ zulm ü f. it-
- feth** <Ar. Zapt etme, ele geçirme.
f. (it-) 07b/01, 31a/09
- fevc** <Ar. Bölük.
▪ **fevc fevc**: Bölük bölük. 08a/09
- fevt** <Ar. Elden çıkma, kaybolma.
▪ **fevt ol-** : Ölmek. 06b/11
- fikr** <Ar. Düşünce, fikir.
f.+ i 25b/02
f.+ ile 05a/08, 36a/02
f. (it-) 35b/11
f.+ üñ 34a/07
▪ **fikre var-** : Düşünmek. 36b/01
- fil** < Ar. Fil.
f. 07a/07, 08b/02, 13a/07, 14a/06
- furşat** <Ar. Uygun zaman, elverişli durum.
f. 33b/09
f.-ı (furşat-ı devrān) 35a/09
f.+ ıla 28b/09, 29b/02, 34a/03
f.+ ın 04a/11
▪ **furşat bul-** : Uygun, el verişli zaman bulmak. 04b/11, 34b/04
- **furşatın bul-** : Uygun durum yakalamak. 33a/01
▪ **furşatı ğanîmet bil-** : Fırsatı iyi değerlendirmek. 40a/03
- fülân** < Ar. Herhangi bir şahıs, yer veya zaman, belirsiz şey.
f. 35a/11
- fürqat** <Ar. Ayrılık.
f. 21b/07
f.+ den 21b/09, 21b/10
→ nār-ı f., şiddet-i f.
- fürüdāšt** XIV. yüzyılda mûsikide yaygınlaşan sazlı-sözlü bir tür olan nevbet-i mürettebin bir bölümü.
f. (it-) 26b/10
- ğabğablu** <Ar. ğabğab + T. lu Gerdanlı.
ğ. 26a/05
- ğāfil** <Ar. 1.İlerisini iyi düşünemeyen, ihmal eden, dikkatsiz.
ğ. 12b/04
2.Habersiz.
ğ. (i-) 16a/02
ğ. (olmamak) 14a/11
▪ **ğāfil görmek** : Anlamamak. 18b/04
- ğāh** < Far.Ara sıra, bazen.
g. 06a/02
▪ **ğāh ğāh** : Zaman zaman. 05b/09
- ğālib** <Ar. Üstün gelen, yenen.
ğ. (ol-) 29a/06
- ğam** <Ar. Dert, keder.
▪ **ğamı çek-** : Kaygılanmak, üzülmek. 21b/09
- ğanî** <Ar. Zengin.

- ğ. (eyle-) 27a/10
- ğanîmet** <Ar. Faydalanılacak şey.
→ fırsatı ğ. bil-
- ğarîm** <Ar. Hasım, düşman.
ğ.+ in 16a/09
ğ. (ol-) 05b/09
- ğark** <Ar. Boğulma.
ğ. (ol-) 11b/02
- ğāv** <Ar. Öküz.
g.+ ıla 06a/11
- ğāvġā** <Ar. Kavga, dövüşme, vuruşma.
ğ. 10b/07
- ğayb** <Ar. Bilinmeyen.
→ lisān-ı ğ.
- ğāyet** <Ar. Son derece, çok fazla.
ğ. 05a/03
- ğayrı** <Ar. Başka.
ğ. 15b/01, 18b/03, 21a/07
ğ.+ lar 26b/03
- ğayret** <Ar. Çalışma, çabalama.
ğ. 33b/03
ğ. (it-) 40a/01
ğ.+ ile 13b/08, 33b/04, 39a/03
▪ **ğayret gel-** : Bir işi yapmaya veya bitirmeye özenmek; canlanmak.
34a/09
- ğazā** <Ar. Din uğruna savaş, gaza.
ğ.+ ya 03a/11
▪ **ğazā-yı ekber:** Din uğruna yapılan büyük savaş. 33b/07
- ğazāb** <Ar. Hiddet, öfke, gazap.
ğ. (it-) 21a/04
- **ğazāba gel-** : Hiddetlenmek.
14a/09
- geç -** 1. (Bir yerden) geçmek.
g.- erken 30a/08
g.- üp 14a/05, 16b/07, 29b/10, 35b/06,
2. Bir yerden başka bir yere gitmek.
g.- ince 11b/07
g.- üp 18a/05, 20a/01, 28a/05, 30b/01
3.(Bir yeri) aşmak, geçmek.
g.- mişler 28b/09, 28b/10
g. -üp 37a/04
4. (Zaman) geçmek.
g.- üp 30b/01
→ başından g., cān u başdan g.
- geçürmek** Bir yerin aşılmasını sağlamak, geçirmek.
g. 33a/10
- gel -** Gelmek.
g. 02b/08, 15a/02, 38b/05
g.- di 05b/05, 26a/01, 32a/06,
g.- dügin 06b/09, 11b/03
g.- düm 20b/11, 36a/02
g.- düñ 09b/09, 15a/10, 35b/09
g.- e 12b/08, 22a/07
g.- en 09a/05, 18b/02, 19b/05
g.- eni 14a/08
g.- enler 02b/03
g.- enlere 17a/08
g.- enleri 17a/07, 19b/03
g.- icked 06b/11
g.- mezdi 06b/01
g.- mezsem 38b/08

g.- üñ 19a/10
g.- üp 08a/07, 08b/06, 09a/04,
10b/02, 10b/08, 12a/06, 13b/05,
13b/06, 16a/05, 16b/07, 17a/08,
17b/06, 18a/05, 18a/06, 18a/08,
19a/07, 20a/09, 23b/09, 24a/09,
25b/04, 26a/04, 28b/08, 29b/02,
30a/08, 31b/03, 39a/06, 39a/07,
40b/04
g.- ür 02a/11, 07b/11, 08a/09,
09a/02, 09a/07, 11b/03, 32a/03,
37a/07
g.- ürken 10b/07
g.- ürler 19b/05
g.- ürse 17a/11, 28b/05
2. Getirmek.
g.- di 20a/01, 30b/11
g.- eler 30a/06
g.- eyorur 22b/04
g.- üp 30a/06
3. Ulaşmak, varmak.
g.- diler 13a/09
g.- dük 35b/04, 37a/04, 37a/11,
37b/04
g.- ince 20b/09
g.- mişlerdi 07b/07
g.- üp 08a/02, 18b/11, 30b/10,
39a/04, 39a/11, 40a/07
g.- ür 07b/05,
4. (Sıra) gelmek.
g.- üp 17a/01,
→ 'aқılları g., 'aқlı g., 'ār g., ayag
üzere g., ayak üzere g., belā g.,

berāber g., cūşa g., eceli g., elden
g., elümden g., elüñizden g., ğayret
g., ğazaba g., hışma g., hoş g., ilerü
g., karşı g., kılına hata g., meydāna
g., önüme g., söze g., tuş g., ura g.,
yiri g., zühūra g.

geliş Gelme, geliş.
g.+ inden 15b/07

gelmek 1. Gelmek.

g.09b/09

2. Getirmek.

g. 07a/10

gemi Gemi.

g.+ ler 33a/10

genc Delikanlı, genç.

g. (i-) 17b/06

gencine <Far. Hazine.

g.-i (gencine-i sırr) 01b/08

ger - Gergin duruma getirmek.

→ gögsin g.

gerçi Her ne kadar, ise de.

g. 11b/05, 20b/08, 38a/01, 39a/05,
39a/10

Gerden-keşān < Far. Özel ad.

g. 18b/10, 19a/05, 22b/10, 23b/02,
25b/05, 28a/03, 28a/09, 28a/11,
34a/08, 35a/01, 35b/01, 36a/04,
37b/03

g.+ a 24a/09

g.+ ı 23b/06

g.+ üñ 23a/02, 23b/05

gerdün <Far. Dünya, alem.

→ aḥvāl-ı çarḥ-ı g.

gerek 1. Lazım, gerekli.
g. 10b/04, 12b/04, 14b/01
g.+ dür 15a/09, 15b/02, 36b/09,
37b/01
g.+ i (geregi) 04a/04, 34a/01
2. Güçlü ihtimal bildirir, her hâlde.
g. 38b/03

gergeden < Far. Gergedan.
g. 08b/02, 08b/11, 09a/09, 11a/08,
11a/10, 17b/08
g.+ e 08b/09
g.+ den 17b/10
g.+ lere 13a/07
g.+ lerinden 24b/02

gergerden-süvār < Far. Gergedana binen.
g. 08b/07, 10b/10, 11b/11
g.+dur 12a/05
g.+ı 10b/06
g.+lar 13b/05
g.+ uñ 09a/01

germ < Far. Sıcak, kızgın.
g. (ol-) 04b/04, 07b/11, 17b/03,
30b/10, 35a/09

germiyyet < Far. germ + Ar. iyyet
Sıcaklık.
g.+ ile 06a/02, 11a/10, 27a/10
g.+ ine 27b/01

gešt < Far. Gezme, dolaşma.
g. (it-) 05b/07

get - bkz. git-
g.- di 14a/05

getür - 1. Alıp gelmek, getirmek.
g. 15a/09
g.- di 29b/05, 32b/09

g.- diler 28a/02
g.- dügi 29a/01
g.- düñ 29a/02
g.- elüm 12b/10
g.- en 32a/11
g.- ince 24b/02
g.- üp 05a/07, 08a/03, 20a/03,
23b/03, 24a/09, 24b/07, 28a/06,
29b/01, 38b/05, 40a/07

g.- ürler 30a/02

2. İletmek, bildirmek.

g.- diler 07b/04, 29b/11

g.- e 35b/03

3. Bir şeyi bir duruma rastlatmak,
isabet ettirmek. 36a/04

→ 'aqluñ başuña g., baş g., cüşa

g., ele g., rāst g., şikāra g., tākāt g.,
tenhā g., yerine g.

getürmek Getirmek.

g.+ den 29a/02

getürt - Getirtmek.

g.- üp (getürdüp) 27a/04

gevher < Far. Elmas, cevher.

g.+ isin 20b/07

gey - Giymek, takmak.

g.- üp 03a/03, 08b/10, 13a/07,
24b/10

geyimlü Giyimli, donanımlı.

g. 13b/05

geyür - Giydirmek.

g.- diler 13a/08

gez - Dolaşmak.

g.- üp 08a/06, 34b/02

gıll < Ar. Gizli kin, düşmanlık.
▪ **gıll u gış** : Kin ve hile. 21b/11

gış < Ar. Hile.
→ gıll u g.

gibi e. Gibi.
g. 09a/04, 09a/09, 09b/02, 10a/11,
10b/02, 10b/10, 11a/05, 11a/08,
12a/06, 12a/10, 12b/07, 13b/10,
14b/10, 14b/11, 15b/06, 16b/09,
19b/08, 20b/05, 22a/10, 22b/02,
24a/02, 27b/05, 32b/02, 32b/09,
33a/03, 33a/04, 33b/07, 33b/11,
36b/02, 37a/05, 39b/08, 39b/10
g.+ nüñ 07b/11

gice Gece.
g. 17b/02, 22a/11, 38b/01

gider - Ortadan kaldırmak, yok etmek.
g.- üp 25a/09

gir - 1. Girmek
g.- di 08b/06, 28a/05
g.- ince 24b/04
g.- üp 26a/06, 26a/09, 38a/05,
39b/01, 39b/03
2. (Bir yeri) almak, zaptetmek.
g.- eler 33a/11
3. Erişmek, ulaşmak.
g.- üp 05a/10
4. Saldırmak.
g.- üp 11a/05, 17b/01
→ eline g.

girān < Far. Ağır.
→ gürz-i g.

git - 1. Bir yere doğru yönelmek,
gitmek.
g.- di 07b/03, 17b/09, 18b/11,
19a/02
g.- diler 19b/01
g.- dügi 18b/11
g.- dük 35b/04
g.- düm 39a/01, 40a/07
g.- erken (giderken) 08a/06,
20b/03, 23a/01, 39a/01
g.- ersin (gidersin) 09b/08
g.- ersiz (gidersiz) 20a/09
g.- evüz (gidevüz) 22a/05
g.- mişdi 07a/04
g.- üp (gidüp) 30a/01
2. Bir yerden ayrılmak, uzaklaşmak.
g.- diler 28a/03, 39a/11
g.- e (gide) 18a/10
g.- me 28a/04
g.- meyelüm 35a/03
g.- mezem 15a/07
g.- üp (gidüp) 26a/04
3. Kaçmak.
g.- diler 30a/07
g.- dilerdi 05a/07
g.- dügin 30a/07
g.- eler (gideler) 30a/11
g.- enlerdür (gidenlerdür) 25a/04
g.- mişler 28b/09
4. Yol almak.
g.- dükden 37b/10
g.- düm 39a/04
g.- üp (gidüp) 35b/04
5. Sefer eylemek.

- g.- e (gide) 07a/08,
→ ‘aklı g., karşı g
- gitmek** 1. Gitmek.
g.+ i (gitmegi) 27b/02
2. Bir yerden ayrılmak, uzaklaşmak,
gitmek.
g. 28a/03
- gizli** Gizli, saklı.
g. 26b/05
- göç -** Göç etmek, bulunduğu yerden
ayrılıp başka bir yere gitmek.
g.- üp 08a/09
- gögüs** Göğüs, sine.
g.+ i (gögsi) 16b/07
▪ **gögsin ger:** Övünmek,
böbürlenmek. 09a/07
- gök** Gökyüzü, gök.
g.+ de 06b/02
- gönder-** Göndermek, yollamak.
g.- di 03a/11, 30a/05, 36a/10,
38b/06
g.- esin 38b/09
g.- ıcek 22a/06
g.- miş 28b/08
g.- üp 19a/06, 22b/02, 30a/08
- göñül** Gönül.
g. 21b/09
g.+ leri 09a/06
g.+ üm 34a/09
▪ **göñlün kavî tut-** : Rahat olmak.
35a/04
→ cān u g.
- gör -** 1. Görmek.
- g. 14b/01
g.- di 06b/07, 08a/08, 09a/05,
10b/08, 10b/09, 11a/11, 13b/04,
14b/07, 15a/10, 16b/11, 17b/11,
24a/06, 24b/07
g.- diler 09a/07, 10a/08, 13a/10,
13b/03, 23b/09
g.- düğüm 37a/05
g.- dük 32a/06, 35b/06, 40a/10
g.- düm 37a/05, 39a/07, 39b/01,
0039b/03, 0039b/07, 0040a/03,
40b/07, 40b/09
g.- elüm 12b/08, 13a/05, 15a/10
g.- en 11a/06
g.- enler 13b/03, 16a/11, 16b/08,
16b/10
g.- enün 39b/09
g.- esin 37b/11, 38a/03, 38a/05
g.- eyin 14b/03
g.- gil 15a/04
g.- ıcek 09a/02, 09a/11, 09b/06,
10a/02, 10a/04, 10a/08, 11a/01,
11a/06, 11b/03, 13b/07, 13b/11,
14a/09, 16a/07, 17a/04, 17a/07,
19a/05, 19b/03, 25a/03, 28b/11,
32a/07, 33b/05, 35a/01, 39b/05,
40a/01, 40b/02
g.- ince 19b/08
g.- üp 14b/05, 21b/03, 29b/11,
30b/11, 33b/10, 35b/09, 40a/08,
40b/10
g.- ür 29b/03
2. Anlamak.
g.- di 23a/03,

- g.- eyim 36a/06
→ eyelügi g., eyelügin g.miş i-, iş g.,
yarağ g.
- göril -/ görül-** Yapılmak, ifa edilmek.
→ yarağ g.
- görüş -** Görüşmek.
g.- üp 24b/06
- görmek** Görmek.
g.12b/04
ğāfil g. 18b/04
- görmemek** Görmemek.
g.+ le 08a/05
- görün -** Görünmek.
g.- di 37b/03
- görüş -** Buluşup konuşmak.
g.- diler 19b/10
- göster -** Göstermek, ortaya koymak.
g.- di 16a/10, 25a/05
g.-diler 12b/10
g.- eyim 09b/10
g.- üp 03a/10, 27a/11
g.- ürler 38a/01
- götür -** 1. Götürmek.
g.- üp 29b/07
2. Taşımak.
g.- üp 08b/08
- göz** Göz.
g.+ lerile 09a/10
g.+ lerinden 21b/01
g.+ lerinüñ 33b/04
g.+ üm 21a/08, 22a/07
▪ **gözi yolda:** Bir şeyi bekleyen
(kimse) . 22a/08
- **gözler yaşın dök-** : Ağlamak.
34b/02
- gözet -** Kollamak, beklemek.
g.- ürler (gözedürler) 04b/01
- gözle -** 1.Beklemek.
g.- diler 02b/05
2. Gizlice bakmak, gözetlemek.
g.- yüp (tır-) 19a/06
→ yolın g.
- gözlü** Gözü olan.
g. 26a/08
- ğubār** <Ar. Toz.
ğ. (ol-) 06a/10
- güşmāl** <Far. güş + māl Kulağını bükme.
g. 15b/02
▪ **güşmāl vir-** : Azarlamak, ihtar
vermek. 26b/04
- güyā** <Far. Sanki.
g. 16a/04, 16b/04
- güç** Güç, zor.
g.+ ile (gücile) 06a/04
- gül -** Gülmek.
g.- üp 07b/10
- gül-istān** <Far. Gül bahçesi.
g.-1 (gül-istān-ı bāğ-ı irem) 28b/06
- gümiş** Gümüş.
g. 25a/01, 26a/06
- gün** 1. Gün.
g. 04b/10, 14b/01, 14b/02, 17a/02,
27a/11, 36a/03, 36b/10, 38b/01,
38b/02
g.+ dür 38b/02
2. Güneş.
g.31b/11, 32a/02

gündüz Gündüz.	h. 36b/04
g. 38b/01	
güneş Güneş.	haber <Ar. Havadis, bilgi.
g. 26a/08, 32a/01, 32a/05	h. 05a/02, 11b/10, 26b/11
g.+ e 04b/04, 32a/01	h.+ den 07b/07
gürle - Kalın ve gür bir ses çıkarmak.	h.+ i 07b/09, 40a/03
g.- yü 09b/11, 10b/08	h.+ in 07b/04
Gürşāsb / Gerşāsb Özel ad.	h.+ üm 35b/03, 38b/09
g. 04b/06, 05a/05, 21a/10	▪ haber bil- : Haber almak, bilgi edinmek. 35a/03
g.+ dur 13a/01	▪ haber vir- : Bildirmek, haber ulaştırmak. 19a/07, 26b/06
g.+ ı 05b/02	
g.+ uñ 04b/08	habs <Ar. Hapis, bir yere kapama.
gürüldü Gürültü.	h. (it-) 29b/04
g.+ sin 16b/07	hacer <Ar. Taş.
gürz <Far. Büyük topuz, gürz.	h. 31b/04
g. 11a/02, 11b/05, 14a/02, 14a/06, 17a/09	hācet <Ar. İstek, dilek.
g.+ i 06a/10	h. 21b/06, 31b/01
g.+ in 11b/05, 16b/02	h.+ i (ol-) 31a/11
g.+ ine 16b/02	hadem <Ar. Hizmetçiler.
g.+ lerüñ 16b/05	h. 27a/08
▪ gürz-i girān : Büyük, iri topuz 11b/02	Ḥaḳḳ [Ar. Ḥaḳḳ] Allah'ın 99 isminden "el Ḥaḳḳ" karşılığıdır: Varlığı ve vücudu gerçek olan.
▪ gürz-i kūh-peyker : Büyük gürz. 15b/03, 16a/10	h. 18b/06, 35a/04, 35a/06, 40a/04
güzel Güzel.	Ḥaḳ te'ālā < Ar. Allah.
g. 26a/08	h. 23a/08, 29b/08
güzide <Far. Seçkin, seçilmiş.	ḥākānī <Ar. ḥākān+ ī Hakan ile ilgili, hakana mensup.
g.+ leri 20a/08, 0032a/09	→ serā-perde-i ḥ.
▪ güzide kıl- : Seçmek, ayırmak. 27b/09	ḥakīm < Ar. Hikmet sahibi, âlim.
güzin <Far. Seçkin, üstün.	h. 08b/03, 22a/02, 27b/02, 0033a/07, 33b/01, 33b/11, 34a/08
→ şāh-ı g. kıl- 01b/08	
ha <i>ünl.</i> Evet.	

- hakk** <Ar. Verilmiş emekten doğan manevi yetki.
h.+ ın 38b/11
- hâl** <Ar. Durum, vaziyet, hâl.
h. 10b/07, 10b/09, 11b/08, 13b/07, 13b/11, 22a/04, 30b/04, 31b/03
h.+ e 25a/04, 32a/11
h.+ i 03b/06, 10a/02, 14a/09, 17a/04, 18a/10, 21b/02, 25a/03, 27b/11, 30a/05, 30b/11, 31b/08, 32a/07, 36a/08
h.+ ile 03a/11, 03b/02, 09a/01, 11b/03, 23b/09, 30a/02, 30a/06, 31a/03, 37a/04, 39a/01
h.+ in 21a/07
h.+ inden 06b/08
h.+ ine 05a/03, 23b/05
h.+ ini 09b/06
h.+ ise 16b/04
h.+ lerin 31b/05
h. (ol-) 35b/03
- halâş** <Ar. Kurtulma, kurtuluş.
h. (eyle-) 23b/04
h.+ muñ 31a/08
h. (it-) 40b/04, 16a/02, 36b/06
h. (ol-) 18a/10, 34b/03
▪ **halâş bul-** : Kurtulmak. 21b/11
- hâlet** <Ar. Hâl, durum, vaziyet.
h. 23a/02
- hâlî** <Ar. Boş, kimsesiz.
h. 14b/07
- halîfe** <Ar. 1. Halife, padişah.
h. 03b/08, 03b/10
- h. (i-) 03b/07
h.+ sinüñ 18a/07
2. Birinin yerine geçen kimse.
h. 03a/10,
- hâlik** <Ar. Yaratıcı.
h.-ı (hâlik-ı cinn ü nâs) 01b/03
- halk** <Ar. İnsanlar, halk.
h. 01b/08
h.+ ı 10a/02, 31b/07
h.+ ına 25a/10
h.+ ından 32b/06
h.+ ınıñ 32a/08
- halka** <Ar. Çember biçiminde olan.
h. (ol-) 39b/04
2. Çeşitli metallere veya tahtadan yapılmış çember
h. (ol-) 22a/01
- hallâk** <Ar. Yaratıcı, Allah.
→ zıkr-i h.-ı vecūd
- hâmile** <Ar. Gebe.
h. (ol-) 29a/08
h.+ ydi 29b/05
- hân-sâlâr** <Far. hân+sâlâr Sofracıbaşı.
h. 26a/02
- hançer** <Ar. Ucu sivri, iki yanı keskin bıçak, hançer.
h. 18a/02
- harâb** <Ar. Yıkık, viran, harap.
h. (it-) 35a/10
- harâret** <Ar. Sıcaklık.
h.+ ile 05a/04
- harb** <Ar. Savaş, cenk.
→ âlât-ı h.

hareket < Ar. Davranış, tutum.

h. (it-) 09b/04

harif < Ar. Rakip, denk.

h. (ol-) 21b/08

harir < Ar. İpek.

h. 26a/03

hāş [Ar. hāşş] Bir kimseye mahsus,
özel.

h. 22b/09, 28a/06

→ zer-i h. eyle-

hāşıl < Ar. Meydana gelme, olma.

h. (ol-) 31b/02

h.(it-) 34a/10

haşm < Ar. Düşman, hasım.

h. 16b/11

h.+ ıla 06b/02

h. (ol-) 32a/11

haşmâne < Ar. haşm + < Far. āne

Düşmanca.

h. 09a/10, 11b/04

hasret < Ar. Özleyiş, özlem.

h. 21b/01, 21b/06, 22a/02

hastalan - Hasta olmak.

h.- sa 31a/11

haşem < Ar. Maiyet, bir kimsenin yanında

bulunanlar.

h 27a/08

hātūn < Ar. Eş, zevce.

h. (idin-) 29b/01

haṭā < Ar. Zarar.

→ kılına h. gelme- 16a/07

havāle < Ar. Atma, fırlatma.

h. (it-) 15b/06

havf < Ar. Korku, korkma.

h.+ uñ 09b/04

havlū < Yun. *avli* Avlu.

h.+ sında 38a/03

hāy < Far. ünl. Vay, eyvah.

h. 10b/02, 10b/09, 12a/04, 15b/10,
35b/09

hayf < Ar. 1. Acınma, üzülmeye.

h. (eyle-) 31b/06

2. Haksızlık, zulüm.

h. 33b/02

h. (it-) 33b/02

haykır - Bağırarak, feryat etmek.

h.- up 09b/08, 14a/01, 17a/05

hayme < Ar. Çadır, otağ.

→ milk ü diyār u h. vü hāzine

hayr < Ar. 1. Hayırlı, iyi.

h. 35a/06, 38b/10

2. Güzellik, iyilik.

h.+ a 35a/05, 35a/07

h. (it-) 04a/04, 04a/09, 14b/11,

35a/04

hayrān < Ar. Şaşmış, şaşma kalmış.

▪ **hayrān kal-** : Şaşırmak. 07b/07

hayvān < Ar. Hayvan.

h.+ dan 32a/04

hayy < Ar. Bütün varlıkların hayat

kaynağı, ebedî ve hakikî hayat

sahibi anlamında esmâ-i hüsnâdan

(Allah'ın en güzel isimlerinden) dir.

h.-ı (hayy-ı vedūd) 01b/02

hazā < Ar. Bu, şu, o.

h. 01b/01

hazān < Far. Sonbahar.

- h. 23b/01
- h azır** <Ar. Mevcut, bizzat bulunan, hazır.
h. (it-) 13a/06
h. (oluŃ-) 36b/08
- h azır-baŃ** < Ar. h azır + Far. baŃŃ
Hazırlıklı, hazır.
h. (ol-) 15b/04
- h azine** <Ar. Hazine.
h. 27a/10, 30b/03, 34a/04
→ milk   diy r u h ayme v  h.
27a/07
- h azret** <Ar. Kutsal görülen ve saygı gösterilen zatlar için kullanılan unvan.
h.+ in Ń 0023a/08
- heft-kiŃver** <Far. heft+kiŃver Dünyanın yedi bölgesi.
→ Ń h-ı h.
- hel k** <Ar. Mahvolma, yok olma.
h. (eyle-) 12b/01, 17a/10, 18a/09
h. (it-) 5b/06, 11a/04, 17a/11,
23b/03, 33b/03
h. (ol-) 29b/08
- hel l** <Ar. Dinin kurallarına aykırı olmayan, din  bakımdan yasaklanmamıŃ olan.
▪ **hel l eyle-**:  zerinde hiçbir hak iddia etmeksizin baĖıŃlamak.
0038b/11
- hele** bağ. Özellikle.
h. 18b/04, 33a/09
- hem** 1. Hem.
- 12a/07, 15a/03, 15a/07, 20a/10,
21a/01, 31b/08, 32a/02, 32b/01
2. Hem de, bir de.
h. 02b/07
3. İki Ńeyin birlikte yapılması anlamında kullanılır.
25b/01
- hem n** <Far. Derhal, çabucak, hemen.
h. 01b/07, 07b/02, 11a/07, 15b/02,
16a/09, 17a/04, 19b/08, 33a/11,
34a/04, 40a/03, 40a/06
- her** Her, her bir.
h. 02b/03, 26a/04, 28b/05, 29a/05,
38b/06, 40a/11
▪ **her biri** : Ayrı ayrı hepsi. 02b/06,
19a/09, 28a/02, 33a/04
▪ **her birin** : Ayrı ayrı hepsini.
06a/06
▪ **her kaçan** : Her ne zaman. 21b/06
▪ **her ka kısı** : Rast gele, hangisi olursa olsun. 17a/10
▪ **her kim** : Her kimse. 28b/04,
28b/05
▪ **her ne** : Her ne. 13a/02, 31b/02
- her i b d- b d** < Far. Ne olursa olsun.
h. 33a/06
- hergiz** <Far. e. her + giz Asla, katiyen.
h. 05b/05
- herif** [Ar. harif] Adam.
h. 09b/06, 23a/03
h.+ d r 19b/06
h.+  Ń 09b/05, 09b/10, 11b/09,
15b/07, 19a/08
- hev ** <Ar. 1.Hava.

- h. 39a/06
2. Heves, arzu, istek.
h.+ sina 21b/08
- hey'ât** <Ar. [Ar. hey'et 'in çoğul biçimi] Şekiller, suretler.
h.-1 (hey'ât -1 sîmâ) 23a/02
- heybet** <Ar. Korku ve saygı uyandıran görünüş, gösteriş.
h. 23a/05
h.+ i 13b/01
- heybet-ğurüş** < Ar. heybet + Far. ğurüş.
Kuvvetli bağırma, coşma.
h. 16a/10
- heybetlü** <Ar. heybet + T. lü Gösterişli, heybetli.
h. 05a/10, 11b/01, 13a/11, 16b/06
- Heyhât** Özel ad.
h. 05a/07, 20b/10, 27a/03, 28b/10
- hezâr** < Far. Binlerce.
h. 25b/03
- ğurâmân** <Far. Salına salına, nâz ve eda ile yürüyen
→ serv-i ğ.
- ğışm** <Ar. Kızgınlık, öfke.
ğ.+ ıla 06a/09, 15b/05
ğ.+ ından 12a/07
▪ **ğışma gel-** Kızmak, öfkelenmek.
09b/06, 16a/03
▪ **ğışm it-**: Kızmak, öfkelenmek.
06b/10
- hîc** [Far. hîç] Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz.
- h. 38a/09, 38b/01, 40a/03
▪ **hîc kimse** : zm. Bir kişi bile.
33a/01
▪ **hîc kimesne** : zm. Bir kişi bile.
35b/11
- ğikâyet** <Ar. Hikaye.
ğ.+ üñ 23b/06
→ kelâm-ı ğ.-i Ğahramân-ı ğâtil
- ğikmet** <Ar. Bilgelik, hikmet.
→ eh1-i ğ.
- ğilâf** <Ar. Karşı, zıt.
ğ.+ ınca 0006b/08
- ğil'at** <Ar. Padişah tarafından mükafat için verilen kaftan.
ğ.+ in 0003a/04
- Hilehlân** Özel ad.
h. 0007a/02
- ğimmet** <Ar. Çaba, gayret.
h.+ i 35a/01
h.+ i (it-) 32b/06
2. Bir kimseye yapılan manevî yardım, iyi davranma.
h. 33b/05
h.+ lerin 33b/10
3. Yardım.
h. (ol-) 12a/02
h.+ üñle 34b/08
- Hind** <Ar. Hindistan.
h. 07a/09
h.+ e 07a/04, 07b/03
- Hindüstân** Hindistan.
h. 18a/07, 20b/02, 27b/07
h.+ a 07a/11, 27b/02

- ‘azm-i h. it-
- hirāsān** < Far. Korkan, korkak.
 ▪ **hirāsān şal-** : Herkesi korkutmak.
 08b/01
- hısāb** < Ar. Oran, hesap.
 h.+ da 38b/02
- hişār** < Ar. Kale.
 h. 40a/11
- hişşe** < Ar. Pay, nasip.
 h.+ sin 02b/06
- hizmet** < Ar. İş, iş görmek, hizmet.
 h.+ ine 22b/04, 24b/11, 25b/11,
 27b/04
 h.+ iñize 23b/08
 h.+ üñde 36a/02
 h.+ üñden 36a/01
 h.+ üñe 12b/09, 36a/10
 h. (eyle-) 07a/05
 h. (it-) 22a/11, 34b/04, 36a/05
 h.+ in (eyle-) 36a/03
 h.+ ler (eyle-) 31a/01
- hod** < Far. zm. Kendi, bizzat.
 h. 04a/06, 07a/11
- hoş** < Far. İyi, güzel.
 h. 39a/06
 ▪ **hoş geldiñiz** : Gelene söylenen
 seslenme sözü, hoş geldiniz.
 20a/08
- Hudā** < Far. Allah, Tanrı.
 h. 02b/04, 35a/06
- hün-riz** < Far. hün+riz Kan dökken, kan
 dökücü.
 h. 26a/01
- h.+ dür 15a/10
 h. (ol-) 05b/04
- hün-rizlik** < Far. hün-riz +T. lik Kan
 dökücülük.
 h.+ ine 25a/05
- hurd- hām** < Far. Paramparça.
 h. (eyle-) 17a/09
 h. (ol-) 10a/01
- Hurrem** < Far. Özel ad.
 h. 36b/05
- hurüş** < Far. Coşma, gürültü.
 h.+ıla 16b/01
- huşüşā** < Ar. Bilhassa, ayrıca.
 h. 10b/01, 12a/10
- Hüşeng** < Far. Özel ad.
 h. 07a/02, 07a/03, 07a/08, 07a/11,
 07b/04, 07b/06, 07b/10,
 08a/01, 10a/11, 10b/05, 11b/10,
 12a/04, 12b/10, 0014a/09, 14b/11,
 15a/11, 16a/07, 17a/04, 18a/04,
 18a/06, 20b/01, 22a/05, 22b/01,
 22b/05, 25a/06, 26b/10, 31b/03,
 32a/04, 32b/03, 32b/10, 36a/09,
 36b/03, 40a/05
 h.+ den 07a/05, 07b/08
 h.+ i 36b/04
- huşk-bend** < Far. huşk + bend Sargı, sargı
 bezi.
 h. (it-) 18a/03
- hūylu** < Far. hūy + T. lu Tabiatlı, mizaçlı.
 h. 26a/07
- hücüm** < Ar. Saldırı, saldırma.
 h. 12b/10
 h.+ ın 10a/04

→ hūm ve h. göster-

hüküm <Ar. Hüküm, emir.
h. 04a/10
▪ **hüküm ve hükümet sürül-** : Ülke yönetiminin başında bulunmak.
03a/08
→ erkān-ı h.-i saltanat

hükümet <Ar. Güç, yönetim.
h.+ e 04a/10
→ hüküm ve h. sürül-

hüsn <Ar. Güzellik.
h.+ ile 04b/04, 28b/02

hüveydā <Far. Açık, apaçık.
h. (eyle-) 01b/05

ır - Ayırmak.
1.- amazlardı 06a/07

ırak Uzak.
1.+ dan 18a/11, 28b/02

ışmarla – Emanet etmek.
→ Allāh'a 1.

ışık Demir başlık, miğfer.
1.+ inuñ (ışığıñun) 18a/02

i - Yardımcı fiil; olmak.
→ berkitmiş i., diliri i., eylugin görmüş i., gāfil i., genç i., hāl i., hālīfe i., koptmuş i.muhabbet i., murādum i., nice i., ol i., ölmüş i., şāhib-şecā'at i., yaşumda i., yaşında i., yok i., zāhir i.,

'ibādet < Ar. Allah'ın emirlerini yerine getirme, tapma, tapınma.
i.+ e 04a/07

İblis <Ar. Şeytan.
i. 04a/05

ibtidā' < Ar. İlk, başlangıç.
i. 02b/04

ibtidā'ī < Ar. ibtidā' + ī İlk, ilk derecede.
i. 02a/09

icāzet < Ar. İzin, onay.
i.+ ile 25a/11

ictibā < Ar. Seçmek, seçkin bir şeyi almak.
i. 03a/04

iç 1. Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, iç.
i.+ inde 05b/08, 16b/06, 16b/10,
i.+ indedür 33a/09, 37a/11
i.+ inden 13b/06, 37b/03
i.+ ine 18a/02, 37b/02, 37b/09,
39a/06, 39b/01, 40a/10
i.+ inde (ol-) 37a/07, 37b/10
2. Benzerleri arasında bulunan nesne veya kimse.
i.+ inde 23b/11, 27b/08
i.+ ine 17b/01
i.+ inde (ol-) 20b/09
→ derd i. kal-

iç - İçmek.
i.- düğüm 39a/02
i.- mişsin 40b/05
→ and i.

içerü İçeri, içeriye.
i. 24b/04, 38a/05

- içre** İçinde, arasında.
i. 01b/08
- içün** e. 1. İçin.
i. 36b/09
2. Sebebiyle, ...den dolayı.
i. 20b/03, 25a/07, 26b/02, 26b/09
- ‘iddet** < Ar. Boşanma veya kocasının ölmesinden ötürü yeniden evlenecek kadının beklemesi gereken süre.
‘i.+i 29b/05
- idin** - Kendini bir şeye sahip kılmak, elde etmek.
i.- üp 05a/08, 30b/03
→ hātün i., nikāh i., yoldaş i.
- İdris** İdris Peygamber.
i. 03b/09
- iflāh** < Ar. Kurtulmak, selamete çıkmak.
i.+ ı (ol-) 35a/07
- igen** Çok, pek.
i. 14a/11, 36b/08
- iğvā** < Ar. Ayartma, yoldan çıkarma.
i.+ sıla 03b/05
- ihtiyār** < Ar. Seçme hakkı, irade.
i.+ ı 09b/10
- ihtiyāt** < Ar. Tedbirli davranma, ihtiyat.
i.+ ıla 35a/02
i. 37b/01
- iḳdām** < Ar. Gayretle çalışma.
i. 34a/01
i.+ uñ 33b/06
i. (it-) 37b/05
- iki** İki.
i. 04b/10, 11b/09, 16a/03, 16b/05, 21a/11, 21b/06, 22a/02, 24a/04, 24a/09, 24a/10, 31b/03, 31b/04, 32a/09, 34b/08, 37a/01, 38b/04
i.+ müz 36b/11
i.+ si 17a/02, 31a/06
i.+ sin 11a/04, 31a/05
i.+ sinüñ 21b/01, 21b/04
▪ **iki yar-** : İki tarafa ayırmak 13b/06
- ikinci** İkinci.
i. 16a/01
- iḳlīm** < Ar. Ülke, memleket.
i. 12a/08, 24b/10
i.+ i 07a/03
- iḳtizā** < Ar. Gerekme, gerekli olma.
i.-yı (iḳtizā-yı irādetullāh) 03a/02
- İlāhī** < Ar. ünl. ilāh + ī Allah'ım.
i. 02a/03
- ilçi** Elçi.
▪ **ilçi şal-** : Elçi göndermek. 30b/08
- ile** e. İle.
i. 12a/02, 13b/06
- ilerü** Önde olan.
i. 11b/11
▪ **ilerü gel-** : Öne çıkmak. 10a/09, 12b/05
▪ **ilerü var-** : Öne çıkmak. 25a/05
- ilet -/ ilit** - Götürmek, ulaştırmak.
i. 38b/09
i.- di 06b/10, 29b/02, 18a/03
i.- e (ilede) 38b/09
i.- eyim (iledeyim) 15a/02
i.- ürler (iledürler) 28b/10

‘ilm <Ar. İlim, bilme.

‘i.+ i 03b/10

‘i.+ inden 03b/09

‘i.-i (‘ilm-i esmā) 03a/04

‘i.-i (‘ilm-i teşhīr) 03b/09

īmān <Ar. Allah'a inanma, iman etme.

→ ‘ahd ü ī.

imdi Şimdi, artık.

i. 02b/08, 28a/07, 40b/06

imkān <Ar. Yararlanılan uygun şart veya durum, olanak.

i. (ol-) 33b/08

in - 1. Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru inmek.

i.- üp 25a/07, 29b/11

i.- di 15b/11

2. Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak.

i.- diler 24b/02

i.- üp 19b

3. Dağ, tepe vb. yüksek bir yerden gelmek.

i.- üp 09a/03

‘inān : < Ar. Dizgin.

.e.+ in 14a/10

‘ināyet <Ar. İyilik, yardım.

.i.+ dür 02a/05

.i. (eyle-) 02a/02

.i. (it-) 35a/06

incin - Üzüntü duymak, gücenmek.

i.- üp 16a/03

iñi Küçük erkek kardeş.

i.+ leyin 26b/11

iñildü İnilti, inleme sesi.

i. 32a/06

ins <Ar. İnsan, beşer.

▪ **ins ü cān** : İnsan ve cinler. 06a/08

iñşāf < Ar. Merhamete, vicdana veya mantığa dayanan adalet.

i. (it-) 25a/04

insān < Ar. İnsan, beşer.

i. 08a/04

i.+ a 01b/06

i.+ dan 05a/09, 32a/03

→ nesl-i i., tertīb-i i.

iñşā’allāh < Ar. “Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse” anlamında dilek sözü.

i. (iñşā’allāh u te’ālā) 23b/07

intikām <Ar. Öç.

▪ **intikām al-** : Öç almak. 04b/01, 05a/09, 34b/05, 34b/10 35a/08

ir - Erişmek, ulaşmak.

i.- di 08a/02, 08a/07, 11b/11,

15b/09, 31a/10

i.- di 15b/08

i.- diler 19a/02

i.- dügi 31b/04

i.- dügine 11a/02

i.- dük 27b/05

i.- düm 39a/04

i.- emezsiz 04a/06

i.- er 11a/02

i.- esin 38a/02	i. 34a/03, 36b/09
i.- ıcek 19b/01, 24a/04, 24a/11, 37a/08	i.+ e 33b/11, 34b/04, 35a/06, 36b/08
i.- ince 09b/10, 17a/02	i.+ i 04a/05, 35a/05
i.- üp 05a/01, 05a/05, 09b/11, 11b/04, 11b/07, 13b/02, 14a/02, 14a/06, 15b/06, 16a/01, 16a/04, 16b/03, 16b/11, 17a/03, 17a/09, 17b/10, 19a/01, 19b/09, 20b/04, 22b/02, 23b/09, 24b/05, 30a/09, 31b/04, 37b/10, 38a/05	i.+ in 10a/07
→ emān i., kemāline i., yakın i.	i.+ ler 12a/11
irādetullāh < Ar. Allah'ın iradesi.	i.+ üñ 02a/05
→ iktizā-yı i.	i. (it-) 31a/04
İrān İnan.	▪ iş gör- : Bir işi yapmaya uygun. 10a/08
İ. 07b/05, 20a/11	‘iş < Ar. Zevk ve safa.
irem <Ar. Cennet.	‘i .+e 04a/10
→ gülistān-ı bāğ-ı i., diyār-ı bāğ-ı i.	işāret <Ar. Bir şeyi (kaş, göz, parmak, baş ile) gösterme.
iriş - Ulaşmak, erişmek.	i.+ ile 18b/08, 28a/01, 37a/09
i.- di 05a/02	işbu Bu.
i.- dük 20b/04	▪ işbu resme : Böyle bunun gibi. 06b/03
i.- üp 23a/09	işit - Duymak.
irügür - Ulaştırmak, eriştirmek.	i.- di 07a/09, 29a/11
→ murāda i.	i.- düm 21a/04
iste - İstemek, talep etmek.	i.- en (işiden) 18a/11
i.- di 30b/03	i.- enler (işidenler) 28b/03, 32a/06
i.- yüp 05a/03	i.- enüñ (işidenüñ) 16b/08, 32a/03, 37a/07
‘isyān <Ar. Baş kaldırma.	i.- ıcek (işidicek) 07b/09, 32b/10, 33a/05, 36b/01
‘i.+ ı 02a/06	i.- üp (işidüp) 04a/11, 10b/03, 10b/07, 12a/04, 15a/06, 20b/11, 21a/07, 22b/05, 23b/04, 28b/07, 30a/05, 30a/07, 32a/05, 32a/10, 33b/01, 34a/05
iş İş, amel.	i.- ürse (işdürse) 32a/04

işle - Yapmak.
i.- yesiz 04a/05

it - Yapmak, etmek.
i.- düği 27a/05
i.- düği 35a/09, 35a/10
i.- düğün 35a/11
i.- düğün 36a/09
i.- düm 40b/07
i.- e 12a/07
i.- mişdür 12a/11, 33a/04
i.- señüz 13a/03
i.- üp (idüp) 26b/10, 34b/02
i.- e (ide bil-) 19a/11
→ āferīn i., ‘afv i., āh i., ārzū i., ‘azm i., ‘azm-i Hindūstān i., baḥşīş i., böyle i., cem‘ i., ceng i., cengi i., cevlān i., çarb i., da‘vet i., du‘ā i., eylük i., fetḥ i., fikr i., fūrūdāşt i., ğayret i., ğazab i., geşt i., ḥalāş i., hareket i., ḥavāle i., ḥayf i., ḥayr i., ḥāzır i., helāk i., ḥışm i., himmet i., himmeti i., ḥızmet i., ḥuşk-bend i., iḳdām i., ‘ināyet i., inşāf i., i‘tibār i., ‘izzet i., ḳabūl i., ḳahr i., ḳaşd i., ḳavl i., kelimāt i., ḳuvvet i., luṭf i., maḳbūl i., meyl-i muḥābā i., muḥabbet i., naşb i., nazār i., neberd i., niyyet i., niyetini i., selām i., seyr i., seyrān i., su‘āl i., şenā‘at i., şenā‘ati i., serkeşlik i., siḥr i.,

şikār i., şikāyet i., taḥsīn i., taḳrīr i., tecāvüz i., tecessüs i., tecrube i., tevekkül i., ‘üryān i., vehm i., vidā‘ i., zabt i., zarar i., zāyī‘ i., zebūn i., zıkr i., ziyān i., ziyāret i., zulm i.

it İt, köpek.
i. 33a/03, 39b/10

‘itāb < Ar. Azarlama.
→ zulm u ‘i.

itdür - Ettirmek, yaptırmak.
i.- üp 05b/11
→ kār i., pence i., seyr i.

i‘tibār < Ar. Değer verme, saygı gösterme.
i. (it-) 30b/09

i‘tikād < Ar. İnanç, inanma.
i.+ ıla 31b/01

itmek Etmek.
→ ‘arz i., eylük i., fetḥ i., seyr i., mevcūd i.

ittifāḳ < Ar. Anlaşma, ittifak.
i.+ ı 19a/11, 25a/11

ittifāḳī < Ar. ittifāḳ + ī Anlaşmaya, sözleşmeye, birleşmeye ait.
i. 06b/03

iy ünl. Ey.
i. 04a/02, 09b/01, 09b/08, 10a/09, 10b/03, 11b/11, 12b/06, 13a/02, 14a/11, 14b/02, 14b/09, 15a/06,

- 15b/04, 16a/08, 18a/06, 18b/02,
19a/09, 20a/07, 20a/11, 20b/05,
20b/07, 21a/01, 21a/02, 21a/05,
21a/08, 21b/09, 22a/03, 22a/04,
22a/07, 22b/03, 23a/06, 23a/10,
23b/07, 25a/10, 27b/03, 28a/04,
28a/07, 28a/09, 28a/11, 31a/09,
32a/08, 32a/10, 32b/01, 32b/06,
32b/11, 33a/05, 33a/07, 33a/11,
33b/01, 33b/06, 34a/06, 34a/08,
34a/11, 34b/08, 35a/01, 35a/03,
35a/11, 35b/01, 35b/10, 36a/03,
36a/04, 36a/08, 36b/01, 37a/08,
37a/10, 37b/03, 39a/01, 39b/11,
40b/01, 40b/03
- izle** - Takip etmek.
i.- diler 02b/05
- ‘izzet** < Ar. 1.Hürmet, saygı.
‘i. 25a/07
‘i.+ ile 24b/01, 24b/04
‘i. (it-) 19b/09, 20a/07
2. Güç, kudret.
‘i.+ i 01b/10
- ķābil** < Ar. Kabul eden.
ķ. 29b/04
- ķābil** < Hz. Adem'in büyük oğlu olan ve
kardeşi Hābil'i öldüren kişi.
ķ. 03a/11
- ķabūl** <Ar. Onama, benimseme.
ķ. (eyle-) 19a/11
ķ. (it-) 28b/04, 29a/06
- ķ. (ol-) 02a/01, 21b/06
- ķabza** <Ar. Silah, kılıç vb. seylerde
tutulacak yer, sap.
ķ.+ sına 17a/05
- ķaç** - Kaçmak, uzaklaşmak.
ķ.- up 07a/04, 07a/09, 07b/06
- ķaçan** Ne zaman.
→ her ķ.
- ķadar** < Ar. e. ... denli, ... derece .
ķ. 04b/06, 05a/03, 06b/05, 07b/01,
09b/03, 10a/11, 12a/05, 14b/09,
15b/11, 18b/04, 20a/09, 21a/03,
24a/11, 24b/03, 25a/01, 27a/02,
27b/08, 28b/02, 30b/02, 30b/09,
31b/08, 33b/02, 33b/06, 34a/01,
35a/11, 35b/11, 36a/05, 36b/03
ķ.+ dur 21a/06
- ķadarca** e. Kadar, denli. 07b/10
- ķadd** < Ar. Boy.
ķ.+ ı 0029a/10
ķ.+ ıla 0008b/10
ķ.+ ları 08a/11
ķ. (ķadd u ķāmet) 0023a/05
▪ **ķad çek-**: (Bir şeyin) boyunun
uzunluğu. 09a/08
▪ **ķadd u ķāmet bağla-**: Boylanmak.
0030a/03
- ķadeh** < Ar. İçki bardağı.
ķ.+ leri 26a/09
- ķadem** < Ar. Ayak.
ķ.+ inde 22b/02, 35b/08
- ķadem-rence** < Ar. ķadem + Far. rence
Tenezzül, lutfen kabul.

- **ka-dem-rence kıl-**: Lutfetmek,
teveccüh etmek. 22a/04
- ka-dir** < Ar. Gücü yeten.
k.+ siz 13a/03
- ka-dlu** < Ar. ka-dd + T. lu Boylu.
k. 10b/10, 13a/11, 24b/09, 29b/03
- ka-dr** < Ar. Kıymet, şeref, değer.
k.+ ıla 01b/10
- **ka-dr bil-**: Değerini bilmek.
0015a/03
- ka-f** < Ar. Şark kavimleri
kozmojisinde yeryüzünü
çepeçevre kuşattığı ve Ankâ
kuşunun yaşadığı kabul edilen
efsanevi dağ.
k. 29a/09
k.+ ı 06a/10
- ka-fa** < Ar. Baş, kafa.
k.+ sında 25b/09, 40a/06
- ka-hbe-zen** < Ar. ka-hbe + Far. zen Kahpe
kadın. *mec.* Korkak.
k. 09b/08
- ka-hka-ha** < Ar. Yüksek sesle çok gülme.
k.+ yıla 07b/09
- ka-hr** < Ar. 1. Zulüm.
k. (it-) 06a/09
2. Çok kederlenme, çok üzüntü
duyma.
k. (it-) 29a/01
- ka-hramān** Özel ad.
k. 04b/03, 05a/09, 05b/01, 05b/05,
05b/08, 06a/05, 06a/08, 06b/03,
06b/06, 06b/11, 08a/04, 08b/03,
09a/02, 09b/05, 09b/07, 09b/11,
10a/03, 10b/03, 11a/10, 11b/03,
11b/05, 11b/07, 13b/03, 13b/07,
14a/03, 14b/08, 15a/06, 15b/06,
15b/09, 16a/02, 16a/06, 16b/02,
16b/03, 16b/06, 16b/11, 17a/03,
17a/06, 17b/08, 19a/02, 19a/03,
19b/03, 19b/07, 20a/06, 20b/07,
21a/02, 21a/09, 21a/10, 22a/07,
22a/09, 22b/09, 23a/02, 23a/09,
23b/04, 24a/10, 24b/07, 25a/02,
25a/11, 25b/03, 27a/01, 27a/11,
27b/03, 28a/03, 28a/07
k.+ a 11b/04, 14b/04, 16a/09,
19b/02, 22b/07, 24a/05, 24a/07,
25a/07, 27a/07, 27a/08, 27b/02,
27b/10
k.+ dan 02b/02, 16b/08
k.+ dur 05a/01
k.+ ı 05a/06, 06a/07, 06b/04,
08a/03, 09a/11, 10b/11, 13b/02,
19a/05,
22b/06, 24b/02, 24b/06, 25a/07,
26b/11, 28a/01
k.+ ıla 24b/05
k.+ ımış 22b/04
k.+ uñ 02b/05, 09b/06, 10a/03,
10a/07, 11a/06, 14a/02, 21a/08
→ dībāce-i dāsītān-ı k.-ı kātīl,
kelām-ı hikāyet-i k.-ı kātīl, kitāb-ı
kışsa-i k.-ı kātīl
- ka-hramānī** < Ar. ka-hramān + ī
Kahramanca, yiğitçe.
k. 09a/10

Ḳaḥṭarān Özel ad.

ḳ. 04b/09, 05a/01, 13a/02,
0013a/05, 14a/10, 14b/09, 15a/10,
15b/02, 16a/01, 16a/03, 16a/08,
16b/01, 16b/05, 16b/09, 18b/01,
18b/08, 19a/09, 20a/01, 20a/10,
20b/11, 21a/04, 21a/07, 22a/03,
22b/01, 22b/11, 25b/04
ḳ.+ a 17a/01, 19b/07, 23a/06
ḳ.+ dan 16a/11
ḳ.+ ı 14b/05, 17a/07
ḳ.+ uñ 14b/06, 16b/01, 16b/03,
17a/03, 19b/11, 22b/03

Ḳaḥṭarān ibn Ṭamğac/ Ḳaraḥan ibn- i

Ṭamğac Özel ad.

i. 12b/11, 18b/01

ḳā'ide < Ar. Usul.

ḳ. 26b/08

ḳaḳı - /ḳaḳı- Öfkelenmek.

ḳ.- dı 16a/04

ḳ.- yup 09b/05

ḳ.+ masına 13b/01

ḳal - 1. Olduğu yeri ve durumu korumak,
sürdürmek.

ḳ.- dı 22b/09

ḳ.- madı 05b/09

ḳ.- mayup 09b/11

ḳ.- mişdı 19b/08

ḳ.- up 22b/08, 29b/08, 30b/01

2. Durmak, hareket edememek.

ḳ.- dılar 16b/06

→ derd içinde ḳ., ḥayrān ḳ., ḳarşu

ḳ, mecāli ḳ., 'ucbe ḳ., yanına ḳ.

ḳal'a < Ar. Kale, hisar.

ḳ.-ı (ḳal'a-ı cihān-nümā) 12a/11

ḳ.+ lar 05b/03

ḳaldur – Kaldırmak.

ḳ-up 18a/06, 26b/11

ḳālīb < Ar. Kalıp.

ḳ.+ lar 31a/10

ḳ.+ lardan 32a/06

ḳ.+ laruñ 31b/11

ḳ.+ uñ 31b/04

Ḳamer-ruḥ / Ḳamer Özel ad.

ḳ. 28b/02, 28b/10, 29a/06, 29a/08,
29b/04

ḳ.+ ı 28b/08, 28b/09, 29a/06,

29b/02, 29b/04

ḳ.+ ıla 29a/05, 29a/07

ḳ.+ uñ 29b/03

ḳāmet < Ar. Boy.

→ ḳadd ü ḳ., ḳadd u ḳ bağla-

ḳāmetlü < Ar. ḳāmet + T. lü Boylu.

ḳ. 11b/01

ḳamu zm. Hepsi

ḳ. 02b/07

ḳan Kan.

ḳ. 05b/05, 05b/08

ḳ.+ ıla 15a/08, 17b/04, 18a/01

ḳ.+ ın 18a/03

▪ **ḳan ağla -** : Büyük bir üzüntü
içinde bulunmak. 32a/07

▪ **ḳan dökme:** Cana kıymak,
öldürmek. 15a/11

ḳanad Kanat.

ḳ. 37a/03

ķanda zm. Nerede, nereye.
ķ. 20a/09, 27b/07, 33b/07
ķ. (ol-) 32b/01

ķanı Hani, nerede.
ķ. 07b/01, 09b/04

ķankı zm. Hangisi.
→ her ķ.

ķānūn < Ar. Bir musiki aleti.
ķ. 26b/03

ķap - Yakalayıp almak.
ķ.- dılar 05a/01, 29b/11
ķ.- mışlar 21a/04
ķ.- up 06b/05, 13b/10, 28b/09,
29b/01, 29b/02, 30a/02

ķaplan Kaplan.
ķ. 38a/06, 39b/08

ķapu Kapı.
ķ. 24b/02
ķ.+ ların 05b/03
ķ.+ sında 37b/10

ķār < Far. İşleme, etki, tesir.
k. (itdür-) 33a/02

ķara Siyah, kara.
ķ. 40a/10

ķarañu Karanlık.
ķ. (ol-) 17b/09

ķarār < Ar. Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.
▪ **ķarār eyle-**: Oturmak, durmak.
19a/01

ķarın Karın.
ķ. 39b/08
ķ.+ ı (ķarnı) 19a/04, 38a/07
ķ.+ ına (ķarnına) 38a/07

ķarındaş Kardeş.
ķ. 04b/10, 38b/11
ķ.+ ı 04b/05, 05a/05, 21a/10
ķ.+ um 36b/05

ķarşu Karşı.
ķ. 17a/08, 19b/02, 31b/04, 38b/10,
39a/10
ķ.+ dan 0011a/11
▪ **ķarşu gel-** : Karşılama, karşısına çıkmak. 24a/07, 24b/03, 39b/02
▪ **ķarşu git-** : Karşılama, karşısına çıkmak. 22b/07
▪ **ķarşu ħal-** : Karşı karşıya durmak.
31a/07
▪ **ķarşu ħur-** : Karşısına geçmek.
09b/03, 20a/06, 24a/03
▪ **ķarşu var-** : Karşılama. 19b/09

ķarşula - Karşılama.
ķ.- sun 22b/06

ķaşd < Ar. Niyet , kötü niyet.
ķ. 38a/01
ķ. (it-) 07b/03, 14a/09, 30a/10,
36b/08, 40a/03

ķaşr < Ar. Köşk, saray.
ķ.+ ın 35a/10

ķaşan - İşemek.
ķ.- urlardı 05b/05

ķat 1. Yan.
ķ.+ ında 31a/04
2. Huzur.
ķ.+ ında 31b/03

ķātil <Ar. Öldüren, katleden.

- dībāce-i dāsītān-ı ahramān-ı
., kelām-ı hikāyet-i ahramān-ı .,
kitāb-ı kışşa-i ahramān-ı .
- avl** <Ar. Sz.
.-i (avl-i evvel) 01b/02
.+ ıla 02a/02
.+ ince 04b/02, 05a/06, 06b/04,
08b/03, 15a/05, 22a/02, 27b/02,
28a/10, 34a/08, 35b/01
. (it-) 35b/03
.+ i (it-) 35b/02
- avī** <Ar. Gcl, kuvvetli.
. 16b/11
→ gnln  tt-
- avm** <Ar. Kavim, ahali.
. 06b/07, 24a/04, 31b/10, 35b/05,
37b/11
.+ i 06b/07, 10b/08
.+ ine 03a/11
.+ iyz 20b/01
- ayd** < Ar. 1.Ayaa vurulan zincir, ba.
.-ı (ayd-ı bend) 12b/09, 40b/04
.-ı (ayd-ı bend ıl-) 06a/09
▪ **ayd-ı bende ek-** : Balamak.
31a/03
2.Endişe, kaygı.
.+ un 34a/01
- ayym** < Ar. İdare eden, yneten.
.-ı cihān olursa 35a/11
- azā'** < Ar. Allah tarafından takdir edilen
şey.
.-ı (azā'-ı nā-gehān) 15b/06
- . (ol-) 35a/06
- aziyye** < Ar. İş, husus, mesele.
.+ dr 28a/09
- ebāb** < Ar. Kebap.
k. (it-) 19a/05
- ei** Kei.
k. 38a/07, 39b/08
- elām** < Ar. Sz.
k. 02b/08
.-ı (kelām - ı hikāyet-i ahramān-ı
ātil) 02b/09
→ ehl-i k., řāhib-i k.
- elimāt** [Ar. kelime'nin oul
biimi] Kelimeler; sz, ibare.
k. (it-) 22b/01, 27a/06, 28a/05,
28a/07
▪ **elimāta ek-** : Bir konu hakkında
konuşmak. 27a/01
- emāl** < Ar. Olgunluk, mkemmellik.
▪ **emāline ir-** : Mkemmell hāle
gelmek. 27b/11
- emend** < Far. Ucuilmekli uzun ip,
kement.
k. 06a/09
- emer** < Far. Kemer.
.+ in 13b/08, 14a/03, 17a/04
.+ inden 10a/01
▪ **emer-i keyānī** : Byk
hkmdarlara mahsus kemer.
24b/09
- end** zm. Kendi, kendisi.
k. 03a/09, 05b/10, 14a/10, 15b/07,
16a/08, 16b/02, 20a/01, 20a/03
.+ den 0013b/07, 0019b/05

k.+ ler 19a/06
k.+ lere 06b/06, 24a/03
k.+ lerin 14b/02
k.+ lerüñ 05a/08
k.+ nüñ 06b/08, 10a/03, 10b/08,
17b/05, 25a/04
k.+ si 06b/09, 08a/05
k.+ sile 25a/03
k.+ ye 05b/05, 30b/09, 37a/02
k.+ yi 06b/10, 27a/03, 28b/11
k.+ yile 05b/10, 19b/06, 27a/06,
29b/03
kerāmet <Ar. Kerem, bağış, lütuf.
k. 03a/03
kerem <Ar. Cömertlik, lütuf.
k. (kıl-) 02a/07
kerre <Ar. Defa, kez.
k. 07b/02, 07b/05, 07b/08, 08b/05,
16a/02, 18a/08, 22b/07, 23b/10,
26a/01, 30b/06, 34b/01, 40a/02
kes - Kesmek.
k.- em 40a/04
k.- üp 40a/09
→ ümīdlerin k.
kevn < Ar. Var olma vücut.
k.+ i 01b/05
key Çok.
k. 37a/11
keyānī < Far. keyān + ī Büyük
hükümdarlara mahsus.
→ kemer-i k.
keyfiyet < Ar. Nitelik.
k.-i (keyfiyet-i ādem) 03a/02

Keyūmerş Özel ad.
k.+ den 03b/01
k.+ e 03a/09
Keyūmerş bin Ādem Özel ad.
k. (nesl-i Keyūmerş bin Ādem)
03b/03
kez Kere, defa.
k. 07a/07, 09b/07, 10a/04, 13b/08,
13b/10, 14a/01, 17a/04, 21a/02,
21a/08, 38a/11, 38b/05
kıl - Yapmak, etmek.
→ du'ā k., güzīde k., kadem-rence
k., kayd-ı bend k., kerem k., pür k.,
şādī k., şāh-ı güzīn k., şefā'at k, tār
u mār k., zārī k.
kıl Kıl.
▪ **kılına haṭā gelme-** : En ufak bir
zarara maruz kalmamak. 16a/07
kılıç Kılıç.
k. 10b/11, 11a/03, 12a/08
, 17a/05 27b/06
k.+ ı (kılıcı) 12a/09
k.+ ıla (kılıcıla) 07a/03, 30b/04
k.+ ından (kılıcından) 25a/04
kır - Öldürmek.
k.- ar 11a/05
kırdurmak Öldürtmek.
k.+ dur 34a/04
kırk Sayı adı, kırk.
k. 06a/03, 06a/05, 07a/07, 12a/10,
18b/08, 19b/04, 22b/11, 38a/11
k.+ ı 19b/01
kırk beş Sayı adı, kırk beş.

ķ. 09a/08, 10b/09, 13a/10
ķırķ biñ Sayı adı, kırķ bin.
ķ. 17a/06, 27b/09
ķırķ sekiz Sayı adı, kırķ sekiz.
ķ. 24b/07
ķırmızı Kırmızı, al.
ķ. 24a/02
ķışsa Ar. Hikaye, kıssa.
ķ. 02b/02, 23b/07
ķ.+ sı 23a/10
ķ.+ sın 02b/06
→ kitāb-ı ķ.-i Ķahramān-ı ķātil
ķiyāmet <Ar. Büyük felaket.
▪ **ķiyāmet ķop-** : Bir yerde ķok
gürültü ve telaş olmak. 16b/04
ķiyemet <Ar. Değer, kıymet.
▪ **ķiyemet bil-**: Önemini, değerini
bilmek. 15a/03
ķız Kız.
ķ. 29b/01
ķ.+ ı 23a/07, 28b/01, 31a/01,
31a/03
ķ.+ ın 30b/03
ķızdır - Isıtmak.
ķ.- mışdı 39a/05
ķızıl Kızıl.
ķ. 24a/01, 24a/06
ķi < Far. bağ. Ki.
k. 02a/09, 02a/11, 04a/04, 04a/09,
04b/07, 05a/01, 10a/10, 10b/01,
12a/10, 12b/01, 15b/11, 16b/04,
19a/02, 21a/04, 22a/10, 23a/08,
24b/03, 27b/04, 28a/09, 29a/09,
31b/07, 31b/11, 34a/02, 35b/03,

35b/11, 36a/05, 36b/05, 37b/08,
38b/06, 38b/08, 40a/04
→ yā budur k.
ķim *zm.* 1.Bağlama zamiri, ki.
k. 01b/08, 01b/10, 02a/03, 02b/04,
03a/01, 03a/05, 04a/02, 04a/07,
04a/09, 04b/01, 05a/03, 05a/06,
05a/08, 05a/09, 05a/10, 05b/01,
05b/04, 05b/08, 06a/08, 06b/04,
06b/05, 06b/07, 07a/07, 07a/09,
07b/01, 07b/04, 07b/06, 07b/08,
07b/10, 08a/02, 08a/08, 08a/11,
09a/05, 09a/07, 09b/02, 09b/06,
09b/08, 10a/01, 10a/05, 10b/06,
10b/08, 10b/09, 10b/11, 11a/01,
11a/05, 11a/11, 11b/06, 11b/08,
11b/11, 12a/02, 12a/05, 12a/08,
12b/03, 12b/11, 13a/10, 13b/01,
13b/02, 13b/04, 13b/09, 14a/10,
14b/01, 14b/07, 14b/10, 15a/01,
15a/08, 15a/11, 15b/05, 15b/08,
15b/09, 16a/01, 16a/04, 16a/05,
16a/10, 16b/01, 16b/03, 16b/05,
16b/09, 16b/10, 16b/11, 17a/10,
17b/07, 17b/11, 18a/08, 18b/02,
18b/04, 19b/03, 19b/05, 19b/07,
21a/05, 21a/06, 21a/09, 22a/02,
22a/03, 22a/06, 23a/03, 23a/11,
23b/09, 24b/01, 24b/07, 24b/10,
25a/01, 25a/03, 25b/01, 25b/02,
27b/01, 28a/06, 28a/11, 28b/02,
28b/04, 29a/03, 29a/11, 29b/03,
29b/05, 30a/05, 30a/10, 31a/01,
31a/04, 31a/09, 31a/10, 32a/03,

32a/06, 32a/10, 32a/11, 32b/06,
32b/07, 33a/01, 33a/08, 33a/11,
33b/01, 33b/05, 33b/10, 34a/10,
35a/02, 35a/04, 35a/08, 35b/10,
36a/02, 36a/05, 36a/08, 36a/10,
37a/01, 37a/07, 37b/01, 38a/02,
38a/05, 38a/09, 38b/04, 38b/09,
39a/10, 39b/09, 40b/03

2. Soru zamiri, kim.

k. 32a/04

k.+ dūr 20a/10, 23a/07, 36b/04

k.+ e 20a/10

k.+ lersiz 20a/08

k. (ol-) 06b/09, 10b/04, 10b/05,
11a/06, 11b/09, 15b/07

k.+ sin 09b/02, 14b/09, 20b/06

k.+ ūñ 17b/07, 21a/01

→ her k., ola k. tā k.

kimesne / kimsene Kimse.

k. 05a/11, 05b/09, 10b/02, 12b/03,
13a/11, 14b/07, 19b/04, 38a/06

k.+ den 11b/06

k.+ nūñ 12b/07, 20b/05

k.+ ye 14b/08

→ hīc k.

kimi *zm.* Kimisi, bazıısı.

k. 23a/01

k.+ n 33a/03, 33a/04

kimse 1. Herhangi biri.

k. 12b/02, 15a/06, 15a/07, 17b/10,
29b/08, 32b/11

k.+ nūñ 31a/11

k.+ ye 28b/03, 29a/03

k. + yi 05b/06

2. Birey, fert.

k. 34a/10

k.+ dūr 23a/03, 23a/06

k.+ ler 15a/01, 17a/10

k.+ yidi 06b/03

→ hīc k.

kişi Kişi, kimse.

k. 35a/05

k.+ den 14a/11

k.+ ler 01b/10

k.+ yi 13a/05

Kiṣmīrī Kişmirli.

k. 14a/07

kitāb < Ar. Kitap.

k. (kitāb-ı kıṣṣa-i Qahramān-ı kātīl)
01b/01

ko - Bırakmak, terk etmek.

ko.- madı 31a/02

ko.- mışlardı 08a/03

→ ad ko., yoluna malumı başumı ko.

koḳ - Kokmak.

ko.- ar 39b/10

kol 1. Kol

ko. 06a/02, 14a/10, 15b/03, 16a/05,

17a/03, 19b/10, 25a/07, 35a/01

ko.+ ı 22a/09

ko.+ ına 13b/10, 14a/04, 15b/04

ko.+ ında 24a/10

ko.+ ından 17a/07

ko.+ ları 38a/07

▪ **koḳ vir-** : Yayılmak. 24a/04

kolān Yaban eṣeği.

ķ. 34b/02
ķon - (Kuş vb.) bir yere inmek.
ķ.- duķ 37a/05, 37a/09
ķop - Ortaya çıkmak, peyda olmak.
ķ.- an 36b/05
ķ.- mış (i-) 07a/01
→ ķiyāmet ķ.
ķorķu Korku.
ķ. 39a/03
ķ.+ sından 05a/11
ķorķ - /**ķorķ** - Korkmak.
ķ.- duķ 37a/01
ķ.- ma 38a/01, 38a/11
ķ.- mayup 12a/07, 37b/09
ķoş - Hayvanı çekeceği arabaya, sabana vb.ne bağlamak.
ķ.- arlardı 06a/04
ķov - Kovalamak, takip etmek.
ķ.- arken 08a/07
ķoy - 1. Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek.
ķ.- dı 37b/02
ķ.- up 22a/10, 17a/07
2. Doldurmak.
ķ.- up 18a/02
→ tenhā ķ.
ķoşķ < Far. Kōşķ.
k. 39b/04
k.+ e 38a/05
ķūh < Far. Daę.
k. 10a/05
ķūh-peyķer < Far. Heybetli, iriyarı.
k.11a/08

ķūh-ı Āteş Yer adı.
k.+ de 30b/05, 32b/07, 33a/02
k.+ e 30b/08, 37a/04, 37a/11
ķūh-ı Elbrūz Özel ad.
k. 11a/07
k.+a 16a/05
ķūh-ı Ķāf Özel ad.
k.+ 15a/01, 20b/09, 27a/02, 27b/05
k.+ ı 06a/10
k.+ uñ 05a/07
ķūh-ı Ķamer Özel ad.
k. 29a/09
k.+e 29b/02
ķūh-ı Elbrūz Yer adı.
k. 11a/08, 16a/06
ķūh-ı Ķamer Yer adı.
ķ. 29a/09
ķ.+ e 29b/02
ķūhī < Far. ķūh + ī Daę gibi güçlü olan.
k. 15b/03
ķūh-istān < Far. ķūh + istān Daęlık.
k. 08b/06, 10a/05
ķul Kul.
ķ. 22b/09
ķ. 27a/08
ķ.+ a 02a/02
ķ.+ lar 25b/10, 28a/06
ķ.+ larıyuz 20b/02
ķ.+ uñ 14b/03, 18b/05
ķulle < Ar. Tepe, doruk.
ķ.-i (ķulle-i eflāk) 01b/09
ķ.+ sine 08a/07
ķ.+ ye 19a/01
ķur ķuşaklı Mevki sahibi kimse.

- ķ. 25b/07
- ķurbān** < Ar. Fedā.
- ķ. (ol-) 33b/07, 34b/10
- ķurı** - Kurumak.
- ķ.- mış 18a/01
- ķurıl** - Hazırlanmak.
- ķ.- up 23b/10
- ķurtar** - Kurtarmak.
- ķ.- dı 34b/07
- ķurtul** - Teklikeli veya kötü bir durumu atlatmak.
- ķ.- mazdı 15b/02, 18b/04
- ķuř** Kuş.
- ķ. (ol-) 37a/03
- ķ (it-) 33a/04
- ķ.+ lar (ol-) 37a/01
- ķuřan** - Silahlanmak.
- ķ.- up 36b/10
- ķuřat** - Çevresini sarmak.
- ķ.- up (ķuřadup) 38a/08
- ķuvvet** < Ar. Güç, kuvvet.
- ķ. 10a/09, 29a/05
- ķ.+ ile 29a/03
- ķ. (eyle-) 14a/04
- ķ. (it-) 06a/07, 13b/08
- ķuzgun** Bir kuş, karakarga.
- ķ. 34b/06
- ķ. (eyle-) 34b/05
- ķulāh** < Far. (Eskiden) giyilen genellikle keçeden, ucu sivri veya yüksek bir başlık.
- k. 25b/10
- ķüllı** < Ar. küll + ı Bütün.
- k. 40a/10
- ķün** < Ar. (Emir) Ol, olsun.
- emr-i k.
- ķürd** Özel ad, Kürt.
- k. 13a/01
- ķürsı** < Ar. Taht.
- k.+ sine 25b/01
- k.+ sinüñ 25a/08
- ķüstāhāne** < Far. ķüstāh + āne Edepsizce, saygısızca.
- k. 09b/04
- ķüstāhlık** < Far. ķüstāh + lık Kabalık, saygısızlık.
- k. olmasun 20b/06
- ķā-cerem** < Ar. ķā + cerem Şüphesiz, kuşkusuz, besbelli.
- l. 02a/09, 0035a/05
- ķā'in** < Ar. Lanetlenmiş, istenilmeyen.
- l. 29a/11, 29b/02, 30b/09, 32b/09, 33b/01
- l.+ dūr 29b/03
- l.+ i 39b/07, 39b/11
- ķākab** < Ar. Bir kimseye, kendi asıl adından başka takılan ad.
- l.+ ıla 16a/06
- ķā'lin** < Ar. Kırmızı renkli.
- l. 26a/10
- ķāyık** < Ar. Yakışan, uygun düşen.
- l. 10a/10, 24b/11
- l. (ol-) 22a/01
- bı-niyāz u l. u şukr ü sipās
- ķeblü** < Far. leb + T. lü Dudaklı.
- l. 26a/05

leşker < Far. Asker.

l. 05b/03, 10a/02, 10a/06, 10b/08,

12a/03, 15a/08, 15b/01, 20a/09,

23b/11, 30b/02, 33a/10, 34a/03

l.+ de 10a/08, 14b/11, 27b/10

l.+ den 14b/10

l.+ e 09a/05, 09a/10, 09b/02,

10b/10

l.+ i 09a/02, 12a/08, 13a/09,

13a/10, 13b/06

l.+ i 11a/05

l.+ ile 15a/07, 30b/10

l.+ in 12b/04

l.+ inden 15a/11

l.+ ine 12a/08

l.+ üñ 08b/01, 08b/03, 08b/06,

09a/06, 10a/06, 12a/05, 12b/07,

17a/11, 27b/08

l.+ üñden 18b/03

l. -i (leşker-i müzeyyen) 08a/08

l. (ol-) 18b/03

leylen < Ar. Geceleyin, gece vakti.

▪ **leylen ve nehāren** : Gece ve gündüz vakti. 23b/01

libās < Ar. Giysi, elbise.

l.+ lar 08b/10

lisān < Ar. Dil.

▪ **lisān-ı ğayb** : Gayb dili. 26b/06

loḳma < Ar. Ağza bir defada alınıp

götürülen yiyecek parçası

l. 20a/03

luṭf < Ar. İyilik, lütuf.

l.+ ı 23a/09, 36a/09

l.+ ıla 27a/01

l.+ ına 01b/04

l.+ ından 27a/05

l.+ uñ 02a/03

l.+ uñdan 02a/04

l. (it-) 22a/04, 22a/07, 22a/08,

28a/04, 28a/07, 38b/08

→ baḥr-ı l.

mā-ḥazar < Ar. mā + ḥazar Hazır olan, hazırda bulunan şey.

m. 02a/10

ma'āvin < Ar. [Ar. ma'ūnet'in çoğul

biçimi] Yardımlar.

m.+ dür 35a/06

maḥabbet bkz. muḥabbet

→ mihr ü m.

māḥaşal < Ar. Netice, sonuç.

m.+ ı 14a/08

maḥbūbe < Ar. [maḥbūb sözünün müennes

biçimi] Sevilen kimse, sevgili.

m. 28b/01

maḥşer < Ar. Kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer.

→ yevm-i m.

maḥv < Ar. Yok etme.

m. (ol-) 40a/10

maḳām < Ar. Oturulan yer, mevki.

m.+ ı 33a/09

maḳbūl < Ar. Kabul gören.

m. (it-) 02a/06

māl < Ar. Varlık, mal.

m. 22b/05, 27a/09, 34a/04

m.+ lar 33a/09

→ yolına m.umı başumı ḳo-

- ma'lūm** <Ar. Bilinen.
 m. 31b/08, 32a/11
 m.+ dur 31b/10, 31b/11
 m. (ol-) 22a/04
- ma'mūr** <Ar. Bakımlı, bayındır.
 ▪ **ma'mūr ol-**: Huzura kavuşmak.
 02a/11
- mār** < Far. Yılan.
 m.-1 (mār-1 'arş) 06a/09
- maşlahat** <Ar. İş, husus, durum.
 m.+ 1 34a/10
- ma'sūm** <Ar. Suçsuz kimse.
 m.+ 1 29b/07, 29b/10
- ma'sūq** <Ar. Sevilen, sevgili.
 m.+ 1 34b/08
 m.+ ıla 23a/11
- māyil** <Ar. Hevesli, istekli, düşkün.
 m. (ol-) 21b/04
- me'āl** <Ar. Netice, sonuç.
 m.+ i 21b/10
- mecāl** < Ar. Güç, kuvvet.
 ▪ **mecāli kalma-**: Gücü kalmamak,
 güçsüzleşmek. 09b/07
- meclis** < Ar. Ziyafet, sohbet, istişare gibi
 vesilelerle bir araya gelmiş insan
 topluluğu.
 m. 27b/11
- meger** < Far. bağ. Meğer, oysa.
 m. 03b/11, 04b/02, 04b/05, 04b/10,
 0007a/08, 07b/03, 08a/02, 08a/04,
- 10a/07, 10b/07, 12b/10, 19a/03,
 28b/06, 28b/10, 29a/08, 29a/11,
 29b/09, 30a/04, 30a/08, 30b/05,
 31b/02
- mehek** [Ar. mehekk] Birinin değerini,
 ahlakını anlamaya yarayan ölçüt,
 mihenk.
 ▪ **mehek-i merdān ol-** : Yiğitlerin
 yeteneklerini anlamada ölçü
 olmak. 14b/01
- mekkār** < Ar. Düzenbaz, hileci.
 → ser-bāz-1 m.-1 cihān-güzār
- melā'ike** <Ar. [Ar. melek'in çoğul biçimi]
 Melekler.
 m. 03a/05
- melā'in** <Ar. [Ar. mel'un'un çoğul
 biçimi] Herkesin nefret ve lanetini
 kazanmışlar, melunlar.
 m. 04a/11
- melek** <Ar. Melek.
 m. 04a/07, 26a/05
- melūl** <Ar. Üzüntülü.
 m. (ol-) 05a/03, 34a/05
- me'mūr** <Ar. Bir işle görevlendirilmiş,
 yükümlü.
 m. 03a/07
- men'** <Ar. Yasaklama.
 m. (men' eyle-) 16b/04
- merdān** <Far. [Far. merd' in çoğul
 biçimi] Yiğitler.
 → mehek-i m. ol-

merdāne <Far. merd + āne Erkeğe

yakışacak şekilde, mertçe.

m. 08b/10

merḥabā < Ar. "Geniş ve mamur yere

geldiniz, rahat ediniz, günaydın,

hoş geldiniz" anlamlarında bir

esenleşme veya selamlaşma sözü.

m. 20a/07

merḥabāla - < Ar. merḥabā + T. la

Selamlamak.

m.- yup 23b/06, 26b/11

merḥabālaş - < Ar. merḥabā + T. laş

Selamlaşmak.

m.- up 19b/10

Merrīḥ < Ar. Merih.

m.-i (Merrīḥ-i felek) 11b/01, 13a/11

meskūn < Ar. Yaşanan, oturulan yer.

→ rub⁶-ı m.

mest <Far. Sarhoş.

m. (ol-) 21b/02

mestūr <Ar. Gizli.

m.+ ıdı 03a/02

meş'ale < Ar. Ucunda, alev çıkararak

yanıcı bir madde bulunan,

aydınlatmaya yarayan değnek.

m.+ ler 17b/02

meşgūl < Ar. Bir işle uğraşan, meşgul.

m.+ dür 04a/07, 04a/10

meşhūr < Ar. Şöhretli, ünlü.

→ şāh-ı m.

mevc < Ar. Dalga.

▪ **mevc ur-** : Dalgalanmak. 08a/09

mevcūd < Ar. Var olan şey, mevcut.

▪ **mevcūd itmek** : Yaratmak. 01b/07

meydān 1. Bulunulan yer ve çevresi,

ortalık.

m.+ ı 13b/10

2.Savaş meydanı.

m.+ a 14b/04

▪ **meydāna gel-** : Ortaya çıkmak.

15a/06

meyl < Ar. Eğilim.

m.-i (meyl-i muḥāba it-) 14b/08

mı/mi e. Soru edatı.

m. 09b/05, 21b/08, 31b/06, 32a/09,

32b/11

m.+ dur 10a/10, 32b/01

m.+ sin 21a/05

mihr < Far. Sevgi.

m. (mihr ü maḥabbet) 26b/09

mihter < Far. Ulu, büyük, baş olan kimse.

m.+ lere 26a/11

miqdār <Ar. 1.Bir şeyin ölçüsü, sayısı.

m.+ ın 40b/07

2. Değer, önem.

m.+ ı (ol-) 12b/07

mīl <Ar. Sivri dağ tepesi.

m. 37b/03, 37b/04, 39a/11

miik < Far. Bir kimsenin tasarrufunda

olan taşınmaz malların bütünü,

mülk.

m.-i (miik-i millet) 01b/06

m. (miik ü diyār u ḥayme vü

ḥazīne) 27a/07

- millet** <Ar. Topluluk.
m.+ uñ 39a/08
→ milk-i m.
- minnet** <Ar. Gönül borcu.
m.+ de (ol-) 22a/08
- mîr** < Far. Komutan.
m. (mîr ü sipâh) 27a/09
- miskîn** < Ar. Zavallı, düşkün.
m. 35b/09
- miyân** < Far. Orta, ara.
m.+ larından 19b/04
- muğtenem** < Ar. Ganimet olarak elde edilmiş.
m. (ol-) 21b/07
- muḥābā** < Ar. Korku
→ meyl-i m. it-
- muḥabbet** < Ar. Sevgi, muhabbet.
m. (i-) 29a/02
m. (it-) 19b/07, 31a/02
- muḥkem** <Ar. Sağlam, kuvvetli.
m. 11b/04, 31a/03
2. İyice, sıkıca.
m. 29b/04, 40a/06
- muḥtaşar** <Ar. Kısaltılmış, özetlenmiş.
m.+ ı 23a/10
- muḳābele** <Ar. Karşı, karşısına gelme.
m.+ sine 25b/04
- muḳaddem** <Ar. Önde olan, önde giden.
m. 08b/07
- murād** < Ar. Dilek, istek.
m. 02b/02, 15a/08, 31b/02
m.+ uñ 29a/02
- m.+ uñuz 36a/05
m.+ um (i-) 07b/01, 36b/07
▪ **murāda irügür-** : İsteğine ulaştırtmak. 36a/06
- muraşşāʿ** < Ar. Değerli taşlarla bezenmiş.
m. 39b/03
- murdār** < Far. Kirli, pis.
m. 06b/07, 39b/09
- murziʿa** <Ar. [murziʿ sözünün müennes biçimi] Çocuğa süt veren, süt emziren, bebeğe süt vermek üzere para ile tutulan kadın.
m. 30a/01
- muşāḥabet** <Ar. Konuşma, görüşme, sohbet.
m.+ e 29b/04
- Muṣṭafā** Hz Muhammed'in adlarından biri.
m. 02a/02, 02a/03, 02a/07
m+ durur 01b/07
m.+ ya 02b/08
- mübārek** <Ar. Kutlu, hayırlı.
m. (ol-) 25b/03
- mübārız** <Ar. Savaşçı, cengaver.
m. 26a/11
m.+ ler 25b/08
- mübtelā** <Ar. Tutulmuş.
m.+ lara 32a/09
- müdām** <Ar. Sürekli, devamlı.
m. 35a/08
- müneccim** <Ar. Yıldız falcısı.
m. 25b/09
- mürüvvet** <Ar. İnsaniyet, mertlik.
m. 36a/01

müsevvä < Ar. Düz hâle getirilmiş,
düzeltilmiş.
m. 31a/07

müstağrak < Ar. İnsanın başını döndüren,
hayrette bırakan.
m. (ol-) 11a/09

müşterî < Ar. Alıcı, istekli.
m. 01b/04

müzeyyen < Ar. Süslü.
m. 24b/08

→ ceş-i m., leşker-i m.

nacağ Sapı kısa, küçük odun baltası.
n. 24a/08

nā-gehān < Far. Ansızın, birdenbire.
→ każā'-ı n.

nākilān < Ar. [Ar. nākil'in çoğul biçimi]
Nakledenler.
(nākilān-ı sergüzeşt-i benī ādem)
02b/10

naql <Ar. Anlatılan şey, hikaye, söz.
n (olın-) 03a/01

naqş <Ar. Suret.
n.+ ı 19b/08

nām < Far. Ad, isim.
n. 29a/09
n.(nām u nişān) 20b/06

nām-dār / nāmudār < Far. nām + dār Ünlü,
şöhretli.
n. 17a/06, 17a/10

nār < Ar. Ateş.
▪ **nār-ı fūrkat** : Ayrılık ateşi. 21b/11
→ nesl-i nūr-ı n.

na'ra < Ar. Bağırma, haykırış.

n.+ sından 06b/02

▪ **na'ra ur-** : Haykırmak. 10a/04,
13b/09

nās < Ar. . [Ar. ins'in çoğul
biçimi] İnsanlar.
→ hālik-ı cinn ü n.

naşb < Ar. 1. Atama.

▪ **naşb it-** : Tayin etmek. 03a/10
2. Dikme.

▪ **naşb it-** : Dikmek. 26a/07

naşīb < Ar. 1. Pay, hisse.

▪ **naşībın al-** : Güzel, hoş giden bir
şeyden kısa bir süre de olsa
yararlanmak, sebeplenmek.
02a/10

2. Allah'ın kısmet ettiği şey.
n.+ üñ (ol-) 21b/09

nāz < Far. Cilve, işve.

n. (nāz u şīve) 26a/10

nażar < Ar. Bakma, bakış.

n.+ ıla 13a/05

n.+ ında 19b/07

n. (eyle-) 09a/05

n. (it-) 09a/10, 13b/07, 14b/06,
19b/03, 23a/04, 25a/10

nażım < [Ar. nażım] Şiir, manzume.

n. 06a/07, 21b/05, 35a/04

ne 1. Ne?

n.+ dür 34a/07, 36a/06

2. *sf.* Ne.

n. 04a/03, 05a/03, 06b/05, 10b/07,
10b/09, 11b/08, 12a/11, 12b/02,
12b/07, 14b/11, 16b/04, 24b/03,

- 27b/08, 30b/02, 31b/08, 34a/10,
35a/11, 35b/03, 36b/03
3. *zm.* Ne.
n. 18a/11
n.+ yle 15a/10
4. *sf.* Ne kadar.
n. 17b/07
5. *sf.* Hangi.
n. 20a/08, 20b/06, 20b/07
6. *zf.* Niçin.
n.+ ye 35b/09
→ her n., her n.yise
- ne...ne** *bağ.* Cümle içinde birden fazla unsuru birleştirmek için kullanılan bağlaç.
n. 12a/03
- neberd** < Far. Kavga, dövüş, savaş.
n. (it-) 06b/02
- nebi** < Ar. Peygamber.
n. 03a/08
- necil** < Ar. Soylu.
n. (ol-) 14b/10
- neden** Niçin, ne sebepten.
n. 31b/08, 31b/10
- nefes** < Ar. Soluk, nefes.
n.+ inüñ 39b/10
- nehâren** < Ar. Gündüzleyin, gündüz vakti.
→ leylen ve n.
- nehy** < Ar. Yasak etme.
n. 03a/07
- nerre** < Far. Erkek.
n. 07a/07
- nesl** < Ar. Soy, nesil.
n.-i (nesl-i insân) 03a/06
n.-i (nesl-i Keyümers bin Âdem) 03b/03
n.-i (nesl-i nūr-ı nâr) 04a/02
n.-i (nesl-i sultân) 25b/01
n.+ isin 21a/01
- nesne** 1.(Olumsuz cümlelerde) hiçbir şey.
n. (it-) 38a/02
2. Şey.
n.+ yi 38b/06
- nevbet** < Ar. Sıra.
n. 16a/09, 17a/01
- nev-reside** < Far. nev + reside Yeni yetişmiş, yeni yetme.
n. 17b/06
- neyle** - Ne yapmak.
n.- yem 15a/02, 15a/05
- nice** sf.1. Birçok.
n. 17a/10
zf. 2. Nasıl.
n. 19a/08, 32a/01, 33a/11
n. (it-) 04a/05
n. (ol-) 09b/10, 40b/03
n. (olursavuz ol-)
3. Nasıl. 32b/05
n. (i-) 40a/11
- niçe** sf. 1. Birçok , çok.
n. 07a/06, 07b/08, 12a/05, 17b/05, 30a/05, 30b/06, 30b/07, 32b/02, 33a/03, 34b/01, 40a/02
zm. 2. Birçok.
n.+ sin 11a/03
3. Nasıl.

n. 12a/04
niçün Niçin, neden.
n. 06b/09, 14b/09, 21a/01, 29a/01
nihānī < Far. nihān + ī Gizlice, gizli olarak.
n. 04a/05
nihāyet < Ar. Son.
n.+ de 23a/06
n.+ i 25a/01, 40b/01
nikāh < Ar. Nikah.
n. (idin-) 29b/01
n. (it-) 29a/07
ni'met 1.Yiyecek, içecek.
n.+ ler 26a/03
2. İyilik, ihsan, lütuf.
n.+ ile 21b/07
→ esbāb-ı n.
nireye Nereye.
n. 09b/08, 17b/09
nişāb < Ar. Derece, istenilen had.
→ ehl-i n. ol-
nişān < Far. Belirti, iz.
→ nām u n.
nit - [ne + it-] Ne etmek, ne yapmak?
n.- elüm (nidelüm) 0036b/09
niyyet <Ar. Niyet, maksat.
n.+ i 35a/04
n.+ i (ol-) 35a/07
n.+ ini (it-) 35a/05
Noğargārī Nogargarlı.
n. 14a/07
nola [ne + ola] Ne olur, ne çıkar?
n.- a 0022a/04, 0022a/10

nöker [Far. nūger] Kul, köle, hizmetçi.
n. (27a/08)
nūr <Ar. Aydınlık, ışıltı, parıltı.
→ nesl-i n.-ı nār
n.+ ı 21a/09, 22a/07
nuşret <Ar. Yardım.
n. 33b/09
nūş < Far. İçki, işret.
n.+ a 04a/10
n. (it-) 21b/07
od Ateş.
o. 11a/05, 16b/06, 16b/10, 18a/02,
37a/06, 37a/07, 39a/06, 40a/10
o.+ a 37b/08
o.+ dan 39a/11
o.+ ı 33a/02
o.+ uñ 37b/09, 39a/05, 40a/09
odun Odun.
o. 09a/04
oğul Erkek çocuk, oğul.
o.+ ı (oğlı) 03a/09, 03b/01, 04b/03,
04b/08, 04b/10, 05a/01, 20b/01,
22b/04, 30a/06
o.+ ıdur (oğlıdur) 23a/08
o.+ ınuñ (oğlınuñ) 05a/03
o.+ ıyam (oğlıyam) 21a/10
oķ Ok.
o. 37b/07, 39a/10
o.+ ı 37b/07, 39b/02
o.+ ları 38b/07
o.+ uñ 37b/08, 37b/11, 38a/04,
38a/10, 39a/04, 39a/09, 39b/06
oķı -/ oķu - 1.Okumak.
o.- dı 31a/06

o.- yup 37a/09
 2. Çağırarak.
 o.- yup 36b/11
 → efsün o., sihr o.

ol - 1. Mevcut olmak.
 o.- ursa 12b/09, 31b/06
 2. Bulunmak.
 o.- a 12a/10, 32b/11
 o.- an 32a/07
 o.- sa 15b/01
 o.- up 32a/05
 o.- ur 33a/02, 34b/07
 o.- urdı 04b/10
 2. Bir durumdan başka bir duruma geçmek.
 o.- alı 31b/08
 o.- duğumuza 37a/10
 o.- duğ 37a/01
 o.- up 37a/03
 3. Meydana gelmek.
 o.- an 18a/03
 o.- aydı 33a/10
 o.- mış 27b/01
 o.- ur 13a/03,
 4. Uygun düşmek, yerinde görülmek.
 o.- maz 18b/05
 ■ **ola kim** : Belki, olur ki.
 19a/11, 12b/07, 22a/07
 → ‘aciz o., ‘adem o., ‘agāh o., aḥşam o., ‘aqlı zāyil o., ‘alevi o., ‘ālim o., Allāh’dan o., ‘aşıq o., bahāne o.,

bedel o., berāber o., bī-hūş o., bī-ḥuzūr o., bile o., bismillāh o., bölük o., cem’ o., def’ o., dermān o., destūr o., devletinde o., dirlik o., dīvlerle o., ehl-i nişāb o., eksük o., emān o., emīn o., emr o., eyle o., fevt o., gāfil aḥlamak o., gālib o., gārīm o., gārḳ o., germ o., gūbār o., ḥāceti o., ḥāl o., ḥalāş o., ḥalka o., ḥāmīle o., ḥarīf o., ḥāşıl o., ḥaşm o., ḥayr o., ḥāzır o., ḥāzır baş o., helāk o., himmet o., ḥūn-rīz o., ḥurd-ḥām o., içinde o., iflāḥı o., iḥtiyātıla o., imkān o., ḳabūl o., ḳabūl olan o., ḳanda o., ḳarañu o., ḳayyūm-ı cihān o., ḳazā’ o., kim o., ḳurbān o., küstāḥlık o., lāyık o., leşker o., maḥv o., ma’lūm o., ma’mūr o., māyil o., meḥek-i merdān o., mest o., miḳdārı o., melūl o., minnetde o., muğtenem o., mübārek o., müstağraḳ o., naşībūñ o., necīl o., nice o., niyyeti o., pādişāh o., pāk o., pehlevān o., piyāde o., rām o., revān o., şabāḥ o., şağ o., şāḥib-ḳırānı o., şāḥib-ḳuvvet o., sākin o., serbāz o., şoḥbet o., şulḥ o., süvār o., şād o., şāh o., şevḳ o., taḥsīn o., tamām o., taş o., teslīm o., tuş o., uyanuḳ o., vaḥşī o., vaḳt o., var o., varış o., vaşl-ı yār o., vehim-nāk o., yād o.,

yaqın o., yayan o., yigid o., zāhir o.,
za'if o., zehresi çāk o., ziyān o.,

ol

1. İşaret sıfatı, o.
o. 01b/10, 02a/02, 02a/10, 03a/01,
03a/05, 03a/11, 03b/02, 03b/06,
03b/10, 03b/11, 04a/03, 04a/10,
04b/02, 04b/09, 04b/11, 05a/02,
05a/03, 05a/04, 05a/08, 06a/01,
06a/02, 06a/04, 06b/04, 07a/01,
07b/07, 07b/09, 08a/02, 08a/03,
08a/05, 08b/01, 08b/03, 08b/06,
08b/11, 09a/01, 09a/02, 09a/10,
09a/11, 09b/05, 09b/06, 10a/01,
10a/02, 10a/06, 10a/08, 10b/03,
10b/06, 11a/05, 11a/10, 11b/03,
11b/09, 12a/03, 12b/01, 13a/05,
13b/02, 13b/07, 13b/11, 14a/01,
14a/04, 14a/09, 14b/03, 14b/08,
14b/09, 15b/11, 16a/07, 16b/05,
16b/10, 17a/02, 17a/04, 17a/11,
17b/01, 18a/11, 18b/05, 18b/11,
19a/02, 19a/11, 19b/11, 20a/01,
20b/11, 21a/03, 21a/07, 21b/02,
21b/04, 21b/06, 22a/02, 22a/06,
22a/11, 22b/03, 22b/05, 22b/11,
23b/02, 23b/04, 23b/05, 23b/09,
24a/04, 24a/10, 24a/11, 24b/01,
24b/03, 24b/04, 24b/06, 25a/01,
25a/03, 25a/04, 25a/06, 25a/09,
25b/03, 27a/10, 27a/11, 27b/11,
28a/08, 28b/02, 28b/06, 29a/08,
29a/11, 29b/02, 29b/09, 30a/02,
30a/06, 30a/11, 30b/04, 30b/05,

30b/06, 30b/11, 31a/03, 31a/10,
31b/03, 31b/07, 31b/09, 31b/10,
32a/05, 32a/07, 32a/09, 32b/06,
32b/09, 32b/10, 32b/11, 33b/01,
33b/05, 33b/10, 34a/05, 34b/01,
34b/04, 35a/01, 35b/04, 35b/06,
35b/10, 36b/07, 37a/03, 37a/06,
37a/08, 37b/04, 37b/09, 37b/11,
38a/08, 38a/09, 38a/10, 38a/11,
39a/01, 39a/04, 39a/11, 39b/11,
40a/06, 40a/09, 40b/08, 40b/11

2. Şahıs ve işaret zamiri, o.

o. 04a/09, 04b/06, 04b/09, 06a/06,
14b/05, 16a/01, 16a/11, 22b/02,
28b/07, 30b/03, 32b/01, 34b/07,
36a/09, 36b/05, 36b/09, 37b/06,
39b/06
o.+ dur 02b/04, 04a/04, 15a/08,
28a/11, 33a/11, 34a/02
o + durur 02b/03

olanca Bütün.

o. 15b/09

olın -/ olun - Olunmak.

→ beyān o., naql o., ta'yīn o.

olmağ Olmak.

→ ayru o., büyük o., dermān o.

olmamak Olmamak.

→ gāfil o.

on Sayı adı, on.

o.+dan

oñ - Düzene girmek, yoluna girmek.

o.- ar 35a/05

on iki Sayı adı, on iki.

- o. 14a/01
- on iki biñ** Sayı adı, on iki bin.
o. 22b/09, 25b/09
- on üç** Sayı adı, on üç.
o. 05a/09, 06b/05
- on üç biñ** Sayı adı, on üç bin.
o. 25b/11
- on yedi** Sayı adı, on yedi.
o. 07b/02, 07b/04, 08b/05, 18a/08,
22b/06, 23b/09, 26a/01
- oñat** Gereği gibi, iyice.
o. 09a/03
- ordu** Ordu, ordugah.
o.+ nuñ 24a/03
o.+ sı 0023b/10
- orta** Bir yerin içi, merkezi, orta.
o. 13a/10, 24a/01
o.+ ya 20a/03, 26a/05, 26a/09
- Oş** Yer adı.
O. 07b/05
- otur -** 1.Oturmak.
o.- dılar 28a/05
o.- up 20a/01, 20a/02, 25b/04,
25b/05, 25b/06, 25b/07, 25b/08,
25b/09, 26b/03
o.- ur 24b/09
2.Makamında bulunmak.
o.- miş 24b/11
3. Tahta geçmek.
o.- sun 25b/01
- otuz** Sayı adı, otuz.
o. 24b/08
- otuz biñ** Sayı adı, otuz bin.
o. 07a/07
- otuz yedi** Sayı adı, otuz yedi.
o. 38b/02
- oyna -** (Oyun) oynamak.
o.- rken 04b/11
- oynamak** Hareket etmek.
o.+ a (oynamaga) 15b/11
- oynat -** Hareket ettirmek.
→ rahş-ı rahşān o.
- öğren -** Öğrenmek.
ö.- mişdi 03b/09
- öğret -** Öğretmek.
ö.- di 37b/06
ö.- eyim (ögredeyim) 37b/06
ö.- üp (öğredüp) 03b/10
- öl -** Ölmek.
ö.- di 05a/05, 23a/10
ö.- miş (i-) 23a/09
- öldürmek** Öldürmek.
ö. 31a/01
ö.+ e (öldürmege) 31a/02
- ölü** Ölü, ölmüş olan.
ö.+ si 39b/10
- ölüm** Ölüm.
ö. 31a/04
- 'ömr** <Ar. Ömür, yaşam, hayat.
.ö.+ i 36a/02
- öñ** 1. Bir şeyin esas tutulan yüzü, ön tarafı.
ö.+ in 17b/01
ö.+ ince 08b/07, 08b/10, 09a/07,
23a/01, 24a/05, 24a/07, 24a/10
ö.+ inde 22b/10, 24a/03
ö.+ ine 16b/07, 24b/02, 26a/03

ö.+ lerince 19b/05
ö.+ lerine 18b/10
2. Huzur.
ö.+ inde 13a/07, 13a/08, 34a/11,
35b/02, 36a/07, 40a/05
ö.+ine 24b/06
3. Karşı.
ö.+ ine 90b/07, 12a/06, 12b/08,
17a/11
4. Civar, yöre.
ö.+ ine 24a/11, 39a/07
▪ **öñüme düş-** : Kılavuzluk etmek.
40b/02
▪ **(I) öñine düş-** : Birinin önünden
gitmek. 09a/01
▪ **(II) öñine düş-** : Önünde eğilmek.
24b/04
▪ **önüme gel-** : Hatırlamak. 39a/02
▪ **öni ardına baş-** : Korkup kaçmak.
10a/06
öñce Başta, ilk olarak.
ö. 09a/05
öp - Öpmek.
ö.- di 40a/09
ö.- düm 35b/08
örü Kalkık.
▪ **ör[ü]ce tur-**: (Korkudan) saçları
dikilmek. 40a/01
örtü Örtü.
ö.+ sin 25a/09
örtülü Bir nesne ile örtülmüş olan.
ö. 25a/02
öte Öbür taraf, ileri.

ö. 32b/07, 33a/01, 33a/09
öyke Öfke, hışım.
ö.+ yile 16a/04
öz Kendi, öz.
ö. 06b/08
ö.+ üñi (bil) 10b/02
pāy < Far. Ayak.
p.-1 (pāy-ı raḥş) 06a/10
p.-1 (pāy-ı taḥt) 0024b/11, 0025a/06
p.-1 (pāy-ı taḥt-ı cihān) 12b/11
→ zīr-i p.
pādişāh <Far. Padişah, hükümdar.
p. 02a/02, 07a/01, 13a/01
p.+ dan 14b/11
p.+ dur 04a/09, 15a/03
p.+ lar 15a/04
p.-1 (pādişāh-ı bī-bedel) 01b/02
p. (ol-) 03b/01, 03b/03
pādişāhlık <Far. pādişāh + T. lık
Padişahlık, hükümdarlık.
p.+ dan 14b/07
pāk < Far. 1.Kutsal, mübarek.
→ vaşf-ı p., zāt-ı p.
2. Temiz, arı.
p. (ol-) 21b/11
pāre < Far. Parça.
p.+ si 13b/09, 22a/03
p. (eyle-) 11a/03
pehlevān < Far. Yiğit, kahraman.
p. 05b/03, 06a/06, 11b/01, 17a/06,
20a/11, 20b/05, 20b/07, 21a/05,
22a/04, 23b/07, 25b/01, 25b/06,

- 30b/06, 31a/09, 34a/08, 35b/01,
36a/03, 37a/08, 39b/11
p.+ a 32b/09
p.+ ı 12b/11, 14a/08
p.+ ıla 22a/09
p.+ lar 08a/11
p.+ ları 05b/04
p.+ uñ 08b/11
p. (ol-) 05a/10, 05b/01
- pehlevānlık** < Far. pehlevān + T. lık
Yiğitlik, kahramanlık.
p. 25a/08
p.+ dan 14b/06
- pence** [Far. pençe] Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları.
p.+ sine 38a/07
p.+ yi 06a/02, 06a/04
p. (itdür-) 06a/01
- per** < Far. Kanat.
p. 08a/10
- perde** < Far. Örtü, engel.
p.-i (perde-i ‘adem) 03a/02
- perrī / perī** < Far. Peri.
p. 05b/07, 29a/01
p.+ ler 28b/08, 30a/05, 30a/06,
30a/08, 35b/06
p.+ lerdür 35b/05
p.+ leri 30a/10
p.+ lerle 30a/09
- pervāz** < Far. Uçma, uçuş.
p. (it-) 08a/10
- peşimānlık** < Far. peşimān+T.lık
Pişmanlık.
- p. 25a/05
- peydā** < Far. Meydanda olan, mevcut.
▪ **peydā eyle-** : Ortaya çıkarmak.
01b/05
- peygāmbēr** < Far. Peygamber.
p. 03b/09
p.+ i 03a/10
- peyik** [Far. peyk] Atlı askerin yanında koşan haberci.
p.+ ler 26a/01
- pīş-gīr** < Far. Havlu.
p.+ ler 26a/03
- piyāde** < Far. Yaya.
p. (ol-) 24b/01
- pūlād** < Far. Polat, çelik.
p. 13a/08, 13b/05, 15b/03, 16b/05
p.+ dan 11b/01
- pūr** < Far. Dolu.
p. (kıl-) 26a/10
- Rab** < Ar. Allah, Tanrı.
r. 01b/07
- ra’d** < Ar. Gök gürültüsü.
r. 06b/02
- rāh** < Ar. Yol.
r. 02a/02
- rāhat** < Ar. Sakin, huzurlu.
r. (eyle-) 39a/06
- rahmetullāh-ı ‘aleyhim ecma. in** Allah’ın rahmeti hepimizin üzerinde olsun. (Arapça bir dua.)
‘a. 01b/11
- rahş** < Ar. At.

- r. 17a/05
r.+ ıla 11a/03
r.+ ından 13a/05
▪ **raḥş-ı raḥşān oynat-** : Coşkuyla at sürmek. 09a/06
→ pāy-ı r.
- raḥşān** <Ar. Aydınlik, parlak.
→ raḥş-ı r. oynat-
- rām** <Ar. Boyun eğen, itaat eden.
▪ **rām ol-** : Boyun eğmek, itaat etmek. 29a/03
- rāst** < Far. Doğru, uygun.
r. 20b/08, 24a/01
▪ **rāst getir-**: Uygun getirmek, başarılı kılmak.
34b/09, 40a/04, 18b/06
- rāvi** <Ar. Rivayet eden, anlatıcı.
r. 15a/05
- rāviyān** <Ar. [Ar. rāvi'nin çoğul biçimi] Rivayet edenler, anlatanlar.
r.-ı (rāviyān-ı tevāriḥ-i 'ālem)
02b/10
- Rāy** < Far. Raca, Hint hükümdarı.
r. 07a/06, 07b/09
- Rāy-ı Hind**
r.+ e 07b/04, 07b/06
- Rāy-ı Hindī**
r. 07a/04
- Rāy-ı Hindū**
r. 07a/10
- rāyiḥa** < Ar. Koku.
r.+ sı 39b/10
- rāz** < Far. Sır.
r.+ ları 26b/05
- recīm** <Ar. Lanetlenmiş, melun.
→ şeytān-ı r.
- redd** <Ar. Geri döndürme, geri çevirme.
r.+ i 16a/07
r. (eyle-) 11b/06, 11b/08, 14a/03, 17a/01
- reh-nümā** < Far. Yol gösteren, kılavuz.
r. (eyle-) 02a/03
- resūl** <Ar. Peygamber.
→ tābi'-i evlād-ı aşḥāb-ı r.
- revān/ revāne** < Far. 1. Akan, akıp giden.
r. (ol-) 21b/01, 33b/04
2. Hemen.
r. 15b/03, 17a/07, 18a/01, 29b/07
- riyāset** <Ar. Başkanlık, baş olma.
r. 03a/07
- rū** < Far. Yüzey, satıh.
▪ **rū-yı zemīn** : Yeryüzü. 08b/01
- rub'** < Ar. Dörtte bir, çeyrek.
▪ **rub'-ı meskūn** : Yeryüzü.
r. 05b/08
r.+ a 06b/10, 06b/11, 27a/04, 0038b/08
r.+ dan 30a/01
- rūḥ** <Ar. Ruh, can.
r.+ umı 38b/10
- Rüstem** Özel ad.
R. 02b/07

rüsvâyılık < Far. rüsvây + T. lık Rezillik,
rezalet.

r.+ dur 12b/03

rü'yet < Ar. Görme.

→ şibh-i r.

şabâh <Ar. Sabah.

ş. 08a/06, 17b/02, 22b/01, 31b/11

ş.+ dan 17b/03

ş. (ol-) 22a/11

saç Saç.

s.+ ı 40a/01

s.+ ıla 40a/06

s.+ ıla (sacıla) 38b/03

s.+ in 38b/04, 40a/09

s.+ inuñ 40b/06

şadâ <Ar. Ses.

ş. 37a/07

ş.+ sı 08b/01

şadef <Ar. Sedef.

ş. 20b/06

şaf <Ar. Sıra, dizi.

ş.+ ıla 26b/03

şafâ < Ar. Ferahlık, huzur.

▪ **şafâ vir-** : Huzur vermek. 02a/09

şâğ (I) Yaşamakta olan, diri.

ş. 15b/01, 18b/03, 32b/01

ş. (şâğ u selâmet) 16b/10, 18a/10

ş. (ol-) 31b/10

şâğ (II) Solun karşıtı, sağ taraf.

ş. 22b/11

ş.+ da 11a/10

ş. (şâğ u şol) 25a/01

ş.+ ina (şâğına ve şolina) 06a/03

şâhib <Ar. Malik, sahip.

ş.-i (şâhib-i kelâm) 35b/01

şâhib-kırân < Ar. şâhib + Far. kırân

Kuvvetli, başarılı hükümdar.

ş. 39a/01

2. Yiğit.

ş. 28a/11

ş.+ ı (ol-) 33b/02

ş.+ uñ 02b/03

şâhib-kırânlık < Ar. şâhib + Far. kırân +

T. lık Yiğitlik.

ş. 25a/11

şâhib-kuvvet < Ar. Güç sahibi, güçlü.

ş.+ (i-) 06a/08

ş. (ol-) 30a/03

şâhib-serîr < Ar. Taht sahibi.

→ sultân-ı ş.

şâhib-şecâ'at < Ar. Yiğit, cesaretli.

ş. 10a/09

ş. (i-) 04b/06

sâhîrân [Ar. sâhîr'in çoğul biçimi]

Büyücüler.

→ sultân-ı s. 35b/10, 36a/08,

40b/03

şahrâ < Ar. Çöl, kır.

ş. 37a/05

ş.+ da 23b/09

ş.+ ları 15a/08

ş.+ sında 05a/07, , 020b/10, 27a/03,

28b/10

ş.+ ya 31a/05

sâkî < Ar. İçki sunan, dağıtan.

s.+ ler 26a/09

- sākin** < Ar. Hareket etmeyen,
kimıldamayan.
s. (ol-) 39b/06
- şakla** - Korumak, muhafaza etmek.
ş.- duğına 29b/08
- şal** - 1. Bırakmak, terk etmek.
ş.- dılar 29b/07
2. Atmak.
ş.- sa 06a/09, 06b/01, 13b/11
3. Sallamak.
ş.- dı 17b/01
ş.- up 11b/03, 16a/05, 17a/06
4. Sürmek.
ş.- dı 17a/05
5. Göndermek.
ş.- up 18b/11, 30b/08
6. Sermek, yaymak.
ş.- up 26a/03
→ hirāsān ş.
- şalābet** < Ar. Kuvvet, sağlamlık.
ş. 10a/10, 23a/05
- şalavāt** < Ar. "Allahım, Hz. Muhammed'e
ve onun soyundan gelenlere salāt
eyle, onların şeref ve kadrini yücelt.
" anlamına gelen cümle.
▪ **şalavat vir-**: Sevap kazanmak için
veya Hz. Muhammed' in
rûhâniyetine sığınmak amacıyla
salavat okumak. 02b/08
- salţanat** < Ar. Sultanlık, padişahlık.
→ erkān-ı hûkm-i s.
- Sām** Özel ad.
s. 02b/07
- şan** - Zannetmek.
ş.- anlar 14b/02
ş.- ur 35a/08
- saña** zm. Sen zamirinin yönelme hâli,
sana.
s. 09b/10, 36a/09, 37b/05
- sancağ** Sancak.
s. 08b/08
s.+ lar 08a/10
- şancı** Vücutun herhangi bir yerine
saplanıp kalan keskin ağrı.
ş+ lar 37a/07
- şandal** < Ar. İpekli ve pamuklu bir tür
kumaş.
ş. 25a/02
- şanduk** [Ar. şandūk] Sandal.
ş.+ lar 25a/01
- sarāy** [Far. serāy] Saray.
s. 38a/02, 39a/07
s.+ a 37b/10, 38a/02, 39b/03
s.+ ı 37b/04
s.+ ında 32b/01
s.+ uñ 39b/01
- şarp** Güç, zor.
ş. 36b/08
- şaru** Sarı.
ş. 08b/09
- şav** - Uzaklaştırmak, bertaraf etmek.
ş.- dı 14a/03
ş.- up 14a/07, 16a/07
- şavul yort** ünl. Savulun, çekilin.
ş.+ ıla 24a/07
- sa'y** <Ar. Gayret, çaba.

- s. (it-) 35a/08
- sāz** < Far. Çalgı.
s. (sāz u söz) 26b/07
- sāzende** < Far. Çalgıcı.
s.+ ler 26b/02
s.+ lerine 27a/11
- sāzlu** < Far. sâz + T. lu Sazlı.
s. 26b/02
- sebeb** <Ar. Sebep, neden.
s. 01b/07
s.+ ile 03b/10, 34b/03
- sefer** <Ar. Yolculuk.
s.+ inden 26b/11
- seher** <Ar. Tan yerinin ağarmasından
biraz önceki zaman, seher vakti.
s.+ den 36b/10
- sekiz biñ** Sayı adı, sekiz bin.
s. 25b/11
- seksen** Sayı adı, seksen.
s. 08b/07, 12a/01
- seksen biñ** Sayı adı, seksen bin.
s. 08b/07, 09a/01, 10b/06
- selām** <Ar. Selam
▪ **selām it-** : Selam göndermek.
22a/06, 36a/09
▪ **selām vir-** : Selam vermek. 14b/05
- selāmet** <Ar. Esenlik.
s. 15b/01
→ sağ u s.
- selāṭīn** [Ar. sulṭān'ın çoğul biçimi]
Sultanlar
s. 26a/02, 26a/11, 26b/08, 27a/09
s.+ ler 33b/05
s.+ lere 32a/08
- selāṭīn-zāde** Ar. selāṭīn + Far. zāde
Sultanların evlatları.
→ server ü s.
- semek** <Ar. Balık.
s. 06a/11
- Semendūn/ Semendūn u Hezār** Özel ad.
s. 29b/09, 30a/07
- sen** zm. II. Teklik şahıs zamiri.
s. 02a/06, 15a/02, 15a/03, 15a/09,
20b/04, 22a/10, 27b/04, 34a/06,
35b/11, 37b/05, 37b/09, 38b/10,
40b/04
s.+ de 10a/10
s.+ den 35a/03, 35b/10
s.+ i 15a/02
s.+ üñ 02a/05, 15b/05, 18b/02,
18b/03, 20b/05, 21a/09, 22a/09,
34a/07, 34b/08, 36a/01, 36a/02,
36a/08, 36a/10
s.+ üñle 28a/04
- sepā** < Far. se + pā Üç ayaklı, sehpa.
s.+ lar 26a/06
- ser-bāz** < Far. ser + bāz Yiğit.
s. (ol-) 34a/02
s.-1 (ser-bāz-ı mekkār-ı cihān-
güzār) 23a/03
- ser-dār** < Far. ser + dār Kumandan.
s.+ lar 27b/08
- ser-dīh** Far. Reis, baş olan.
s.+ ler 26a/05
- ser-girān** < Far . ser + girān *mec.* Önde
gelen.
s.+ laruñ 12b/05

sergüzeşt < Far. ser + güzeşt Birinin

başından gelip geçen şey, macera.

s.+ in 27a/02, 28a/08

→ nākīlān-ı s.-i benī ādem

ser-leşker < Far. ser + leşker

Başkumandan.

s.+ i 10b/01

serā-perde < Far. serā + perde Saray

perdesi.

s.+ leri 23b/11

s.-i (serā-perde -i hākānī) 24a/02

serīr < Far. Taht.

s.+ ine 18a/05

serkeşlik < Far. ser + keş + T. lik Asilik.

s.+ den 27a/06

s. (it-) 15a/04

serv < Far. Servi ağacı.

s.-i (serv-i hīrāmān) 26a/07

server < Far. Baş, başkan.

s. 12a/10, 12b/05, 14b/01, 14b/09,

15a/06, 18b/08, 19b/05, 21a/01,

21a/02, 23a/01, 23a/06, 23a/10,

27b/09, 28a/04, 28a/09, 29b/06,

31a/07, 32a/08, 33b/05, 35a/03,

40b/02

s.+ dür 18b/02

s.+ e 22a/06

s.+ i 12b/05

s.+ ler 13a/06, 16a/08, 20a/05,

20a/09, 26b/08, 33a/05

s.+ lere 09b/03, 26a/11, 27a/09,

32a/08

s.+ leri 18a/07, 18a/09, 20a/02,

25a/10

s.+ lerile 18b/05

s.+ lerimüz 12b/01

s.+ lerle 26a/02

s.+ lerüñ 12a/06, 28a/02, 33b/10

s.+ üñ 31a/07

s. (server ü selātin-zāde) 28b/05

s.-i (server-i 'ayyārān) 34a/06

server-zāde < Far. server + zāde Baş,

başkan çocuğu.

s.+ ler 25b/07

s.+ leri 27b/10

sev - 1. Bağlılık duymak.

s.- en 22b/06

2. Muhabbet beslemek, gönül vermek.

s.- üp 28b/08

şevāb < Ar. Karşılık, mükafat.

ş.+ ina 25b/02

sevin - Sevinmek, mutlu olmak.

s.- dük 37a/10

sevinmek Sevinmek.

s.+ ile 19b/11

seyl-āb < Ar. seyl + Far. āb Sel suyu.

s.+ ı 33b/04

Seylān Yer adı.

S. 14a/07

seyr 1. Yürüme, yürüyüş.

s. (it-) 19a/02

2. Hareket, seyir.

s. (it-) 32a/01, 32a/02

3. Temaşa, bakış.

s. (it-) 26b/01

4. Yolculuk.

- s. (itmek) 20b/02
- seyrān** < Ar. Dolaşmak, gezmek.
s. iderken 31a/09
- seyyāre** < Ar. Yıldız, gezegen.
s. 25b/05
s.+ yi 26b/01
- şı -** Yenmek.
ş.- yup 30a/10
- şıçra -** Atılmak, sıçramak.
ş.- yup 19b/09
- şifat** <Ar. Biçim, görünüş.
ş.+ uñ 39a/08
- şığa -** Kıvırmak, sıvamak.
ş.- yup 26a/09
- şın -** Yenilmek.
ş.- a 12b/04
- sırr** < Ar. Gizli tutulan şey.
→ gencine-i s.
- sihr** < Ar. Büyü, sihir.
s.+ i 33a/03
s.+ ile 30b/10, 33a/02, 34b/02
s. (it-) 23a/11, 37a/02
▪ **sihrine düş-** : (Kendisine) büyü yapılmak. 34b/01
s.+ ine düşüp 30b/06
▪ **sihr okı-/ sihr oku-** : Büyü yapmak.
31a/06, 36b/11, 37a/09
- silāh** < Ar. Silah.
s.+ a 11b/02
- silk -** Ani bir hareketle sarılmak.
s.- ince 13b/09
- sīmā** < Far. Yüz, çehre.
→ hey'āt-ı s., şekl-i s.
- sīmīn** < Far. 1. Gümüşe benzer.
s. 26a/05, 26a/08
2. Gümüşten.
s.26a/06
- Sīmurğ** < Far. Anka kuşu.
s. 06b/01
- sīne** < Far. Göğüs, bağır.
s.+ ye 11a/09
- sipāh** < Far. Ordu.
→ mīr ü s.
- sipāhī** < Far. Asker.
s. 22b/07, 26a/01
- sipās** < Far. Şükretme.
→ bī-niyāz u lāyık u şükr ü s.
- siper** < Far. Kalkan.
s. 11a/09
- siyāh** < Far. Kara, siyah.
s. 25a/02, 37a/01
- siyāh-reng** < Far. Kara renkli.
s. 14b/03
- siyāset** < Ar. Ülke yönetimi.
s. 03a/08
- siz** zm. II. Çokluk şahıs zamiri.
s. 04a/03, 04a/06, 36a/05
s.+ i 36a/06
s.+ ler 36b/08
s.+ uñ 04a/06
- şoḥbet** < Ar. Konuşma, sohbet.
ş. (ol-) 26b/08, 27b/01
- şol** Sağın karşıtı, sol taraf.
ş.+ ina 06a/03
ş.+ ında 22b/11

	→ sağ-u- ş.		s. 26a/08
şoñra	e. 1. Sonra. ş. 03b/01, 03b/03, 40b/08 2. Daha sonra. ş. 06a/03, 14b/10, 30a/10, 37b/10, 38b/01	şu	Su. ş. 18a/01, 18a/02 → yüzi s.
şor -	Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek. ş.- up 23b/07, 26b/11, 31b/05	su'âl	< Ar. Soru. s. (eyle-) 28a/10 s. (it-) 06b/08, 31b/07
söyle -	Konuşmak. s.- rsin 21a/05	suç	Kabahat, hata. ş.+ uñ 15a/02
söyleş -	Karşılıklı konuşmak. s.- üp 19b/06	şulh	< Ar. Uzlaşma, barış. ş. olmamışdur 12a/09
söylet -	Söyletmek. s.- üp (söyledüp) 26b/04	sultân	< Ar. Hükümdar. s. 23b/11, 24b/05, 24b/09 s.+ dur 24b/10 s.+ ı 29b/09 s.+ inuñ 23a/07 s.-ı (sultân-ı şâhib-serîr) 22b/08 s.-ı (sultân-ı sâhirân) 35b/10, 36a/08, 40b/03 → nesl-i s.
söz	Kelam, söz. s. 02a/09, 02a/11, 02b/02, 03b/02, 19a/09 s.+ dür 12a/04 s.+ i 10b/03, 12a/03, 20b/11, 21a/07, 22b/05, 23b/04, 32a/05, 32a/09, 32b/10, 33b/01, 34a/05, 36a/11 s.+ ile 02a/11, 04a/11, 15a/06, 15a/07, 18b/01 s.+ ine 09b/05 s.+ leri 15a/05, 26b/05, 33a/05 s.+ uñ 02a/10, 02b/01, 28a/11 s.+ i (it-) 02a/10 ▪ söze gel- : Konuşmaya başlamak. 13a/02, 20a/11, 28a/10 → sâz-u- s.		
sözlü	Konuşan, söz söyleyen.	sultânî	< Ar. sultân + î Sultana, hükümdara ait. s. 08b/08
		sumat	Sofra altına serilen dört köşe bez, sofra bezi. s. 26a/03
		şun -	(Elini) uzatmak, uzanmak. ş.- up 06a/02, 13b/08, 14a/10, 15b/03, 17a/03, 19b/10, 20a/04, 25a/07, 35a/01
		şüret	<Ar. 1.Yüz, çehre. ş. 39b/08 ş.+ dür 39b/09

2. Biçim, görünüş. ş.+ i 34b/02 ş.+ ile 09a/11, 13b/02, 34b/06, 39b/11 ş.+ in 25a/05,	sürül - Sürülmek. → hüküm ve hükümet s.
3. Tarz, yol. ş.+ ile 40a/05 ş.+ in 38a/01	süvār < Far. Ata binen, binici. s. 18a/08 s. (ol-) 08b/09, 11a/09, 13a/08, 22b/10
şu şıgır Manda. ş.+ ı 06a/04	şād < Far. Sevinçli. ş. (ol-) 22b/05, 27b/07
şuvar - Sulamak. ş.- am 15a/08	şādī < Far. Sevinç, mutluluk. ş. (kıl-) 21b/03
süd Süt. s.+ ümüz 02a/04	şāh < Far. Hükümdar, padişah. ş. 07a/09, 08a/01, 11b/11, 12b/06, 13a/04, 13a/07, 13a/08, 14a/09, 14b/02, 15a/03, 16a/07, 16b/07, 17a/04, 18a/04, 18b/01, 18b/07, 20b/01, 20b/02, 25a/09, 26b/10, 27a/06, 27b/02, 27b/05, 27b/07, 28a/01, 28a/06, 28a/07, 29a/09, 32a/04, 32a/10, 32b/03, 32b/05, 32b/07, 32b/10, 33a/05, 33a/07, 33a/11, 33b/01, 33b/09, 34a/04, 34a/08, 34a/11, 34b/08, 34b/11, 35b/02, 36b/04, 40a/05 ş.+ a 03b/10, 10a/11, 11b/10, 15a/02, 22a/05, 22a/10, 22b/01, 27a/04, 36a/09, 36b/07, 38b/09 ş.+ dan 07b/06, 12a/02 ş.+ dur 36b/05 ş.+ ı 28b/07, 30b/09 ş.+ ıla 13a/04, 22b/07, 31b/03 ş.+ ı muz 20b/02 ş.+ ı muzun 22a/08 ş.+ ina 30b/04
Sührāb Özel ad. S. 13b/11	
sükkerin < Far. Şeker gibi tatlı. s. 26a/05	
süleymānī < Ar. Kemer tokası vb. yapmakta kullanılan değerli bir taş. s. 08a/10	
süñü Süngü. s. 09a/09, 09b/01, 11a/09, 17b/06 s.+ sin 09a/04	
sür - 1. (At, gemi vb.) yürütmek, sürmek. s.- di 11a/10, 14a/02 s.-dügine 11a/02 s.- diler 10a/03 s.- üp 14b/04, 17b/08, 19b/01 2. Devam ettirmek, yaşamak. s.- em 36a/02 → ardın s.	
sürür < Far. Mutluluk, sevinç. ▪ sürür bul- : Mutlu olmak. 21b/05	

ş.+ inñız 20a/10
ş.+ inuñ 28b/01, 30b/03
ş.+ ları 07a/04, 18a/11, 24b/11
ş.+ umuz 22a/05, 31a/09, 31b/02,
31b/05, 32a/07
ş.+ umuza 22a/09
ş.+ uñ 10b/01, 12a/06, 22b/02,
22b/04, 25b/02, 25b/09, 27a/05,
27b/04, 33b/04
ş. (ol-) 05a/05
ş.-ı 'ālem 32b/11
ş.-ı (şāh-ı cihān) 14a/11, 22b/03,
32a/08, 32b/01, 34a/11
ş.-ı (şāh-ı güzīn kı1-) 01b/08
ş.-ı (şāh-ı heft-kışver) 18b/02,
27b/04, 33b/06
ş.-ı (şāh-ı meşhūr) 01b/09
→ aşhāb-ı ş., bezm-i ş., tāk-ı ş.,

Şāh-ı Bürd bin Mihlāl Özel ad.
ş.+e 03b/07

Şāh -ı Çin Özel ad.
ş. 30b/07, 30b/11

şāh-zāde / şeh-zāde < Far. Şah oğlu, prens.
ş. 25b/06
ş.+ ler 04b/11, 24b/03, 27b/08

şāhān < Far. [Far. şāh'ın çoğul
biçimi] Şahlar.
ş.-ı (şāhān-ı 'ālem) 01b/04

şāhāne < Far. şāh + āne Hükümdara
yakışacak biçimde olan,
mükemmel.
ş. 08a/10

şāhī < Far. Bir cins değerli kumaş.

→ dībā-yı ş.
şāhīn < Far. Doğan, şahin.
ş. 19b/08
şahş < Ar. Kişi, kimse.
ş. 08b/09
ş.+ ı 14b/03
şakı - Şimşek ve yıldırım gibi çakmak,
parlamak.
ş.- dı 16a/04
şākird < Far. Talebe.
ş.+ idür 36b/03
şarāb < Ar. İçki, şarap.
ş. 27b/11, 28a/06
ş.+ ina 21b/02
ş.+ larıla 26a/10
şefā'at < Ar. Birinin suçunun
bağışlanması veya dileğinin yerine
getirilmesi için o kimseyle Tanrı
arasında peygamberin yaptığı
aracılık.
ş. (kı1-) 02a/03
Şehbāl / Şehbāl-i Perī / Şehbāl-i Perrī Özel
ad.
ş. 28b/07, 28b/11, 29a/04, 29a/06,
29a/07, 29a/11, 30a/05
ş.+ den 29a/08
ş.+ üñ 29a/11
ş.+yi 28b/11
şehr < Far. Kent, şehir.
ş.+ ine 35b/07
Şehr-i Heftgān Özel ad.
ş.+ a 35b/04
ş.+ dan 34b/07

- şekl** < Ar. Biçim, görünüş.
ş.+ inde 37a/02
ş.-i (şekl-i sīmā) 14b/06
- şenā‘at** < Ar. Kötülük, fenalık.
ş.+ i 12a/07
ş. (it-) 10a/10
- şerbet** < Ar. Şurup, ilaç.
ş.+ i 40b/05
ş.+ ler 39a/02
- Şerif** Özel ad.
ş. 33a/07, 33b/11
- şerm** < Far. Utanma.
▪ **şerm çek-** : Utanmak.
27a/07
- şeş-tā** < Far. şeş + tā Altı telli tambur.
ş. 26b/03
- şevk** < Ar. Neşe, haz.
ş.+ ıla 02a/11
ş. (ol-) 02b/01
→ ehl-i ş., zevk ü ş.
- şeytān** < Ar. Şeytan.
ş. 04a/02
ş.+ uñ 04a/01
ş.-ı (şeytān-ı recīm) 03b/05, 34b/03
- şibh** < Ar. Benzeme, benzeyiş.
ş.-i (şibh-i rü‘yet) 01b/04
- şiddet** < Ar. Sertlik, şiddet.
ş.-i (şiddet-i fūrkat) 21b/08
- şihāb** < Ar. Kıvılcım.
ş. 06b/01
- şikār** < Far. Av.
ş. 08a/07
ş.+ ın 20a/02
- **şikār it-** : Avlamak.
08a/06, 15a/01, 19a/04, 23b/03,
27b/06
- **şikāra getir-** : Avlamak. 34b/05
- şikāyet** < Ar. Yakınma, şikayet.
ş. (eyle-) 04a/01, 30b/08
ş. (it-) 07a/05, 21b/10
- şimden girü** Bundan sonra, bundan böyle.
ş. 04a/03
- şimdi** Şu anda, şimdi.
ş. 02b/02, 04a/06, 12b/02, 15a/01,
36b/02
- Şir-pence** Özel ad.
ş. 19a/07
ş.+ yi 19a/05, 22b/01, 35b/02
- Şir-pence-i ‘Aşım** Özel ad.
ş. + ı 18b/10
- şirīn** < Far. Güzel, hoş.
ş. 26a/08
- şirrīr** < Ar. Çok şer işleyen.
ş.+ e 35a/07
- Şit** < Hz. Şit.
Ş. 03a/10
- şive** < Far. Naz, eda.
→ nāz u ş.
- şöyle** 1. zf. Şöyle.
ş. 05a/11, 05b/08, 11a/01, 31a/07,
31b/05, 37a/01, 39b/11
2. sf. Şöyle.
13b/01
- şūhlık** < Far. şūḥ + T. lık Neşeli, şen olma durumu.
ş.+ lar 27a/11

şükr < Ar. Şükür.
ş.+ in 26a/04
ş. (eyle-) 16b/11
→ bî-niyâz u lâyiğ u ş. ü sipâs

şükrâne < Ar. Teşekkür alameti, iyilik
bilme nişanesi.
ş. 27a/08

Şütür-ser Özel ad.
ş.+ ler 36b/06

tâ < Far. e. ... dıĝı zaman
t. 21b/09
▪ **tâ kim** : e. ... dıĝı zaman
02b/02, 08a/01, 08b/04,
17a/01, 18b/11, 19a/06, 19b/01,
21b/03, 24a/10, 27b/11, 30a/03,
35a/10, 39a/04

tâ'at < Ar. Allah'ın emirlerini yerine
getirme, ibadet.
t.+ a 04a/07

tabanca [Far. tabânçe] *mec.* Tokat.
▪ **tabanca ye-** : Kendisine tokat
vurulmak. 07b/08

tâbi' < Ar. Uyan, itaat eden.
t.-i (tâbi' evlâd-ı aşhâb-ı resûl)
02a/01
t.+ lersiz 20a/10

tabl < Ar. Davul.
t. (tabl u 'alem) 27a/08

tâc < Ar. Taç.
t. 08b/10
t.-1 (tâc-ı şâh) 24b/09
t.+ ın 03a/03

tağ Dağ.
t. 08a/07, 09a/08, 13b/09, 17b/08,
19a/04, 37a/05
t.+ a 18b/11
t.+ dan 09a/03
t.+ larda 08a/05
t.+ ları 08a/04
t.+ larında 36b/06
t.+ laruñ 15a/08

tağassür < Ar. Özlem, hasret çekme.
t. (eyle-) 03a/05

Ṭahmurâd Özel ad.
t. 03b/04, 03b/06, 03b/07, 03b/10,
21a/06
t.+ a 05a/02, 05a/04
t.+ dur 04a/06
t.+ ı 05b/02
t.+ uñ 03b/05, 04a/08, 04a/11,
04b/02, 04b/05, 05a/01, 21a/09,
22b/04

Ṭahmûraş / Ṭahmûraş-ı Dîv-bend Özel ad.
t. 03b/01, 03b/04

tağsîn < Ar. Beğenme, takdir etme.
t. (eyle-) 13b/03, 16a/08, 40a/08
t. (it-) 08b/04, 23b/06
t. (ol-) 25b/03

taht < Far. Taht.
t. 24b/06, 38a/06, 38a/11
t.+ a 38b/03, 39b/07
t.+ ı 38a/08
t.-1 (taht-ı 'azîm) 25a/06
t.-1 (taht-ı zerrîn) 24b/08, 39b/04

- pāy-1 t.-1 cihān, pāy-1 t.a, pāy-1 t.da
- tā'ife / t̄ayife** < Ar. Bölük, cemaat.
t. 06b/07, 39a/07
- taḳ** - Takmak.
t.- up 06a/05
- tāḳ** < Ar. Kubbe.
t.+ a 15b/09
- tāḳat** < Ar. Kuvvet, güç.
▪ **tāḳat getir** : Dayanmak, direnmek. 12b/02
- takrīr** < Ar. Anlatma, beyan etme.
t. (it-) 23b/08, 26b/05
- Ṭamā'-ı Çin** Özel ad.
t.+den 30b/08
- tamām** < Ar. Tam olarak, eksiksiz.
t. 19b/03, 38b/06
t. (ol-) 20a/05, 29b/05
- ṭamar** Damar.
t.+ ları 15b/10
- Ṭamḡac** Özel ad.
t. 13a/01, 36b/06
- ṭaraf** < Ar. Yan, yön.
t. 24a/04
t.+ a 17b/06
t.+ dan 26a/04, 0040a/11
t.+ ında 22b/11,
2. Yer, bölge.
t.+ ıdur 32b/07
t.+ ında 33a/02
- tārīḥ** < Ar. Tarih.
t.+ de 03b/02, 29a/09, 29b/09
- ehl-i t.
- Ṭartūs** Özel ad.
t. 08b/03, 22a/02, 34a/08
- tārumār** < Far. Perişan, darmadağınık.
t. (kıl-) 06a/10
- taş** Taş.
t.+ dan 40a/10
t.+ ları 31b/01
t. (eyle-) 23a/11
t. (ol-) 28a/08, 31a/06, 31a/08
- ṭaya** - Bir kenara bırakmak.
t.- yup 12a/01
- ṭayan** - 1. Varmak, ulaşmak.
t.- miş 13a/10
2. Dayanmak, yaslanmak.
t.- up 09b/01, 17b/07, 20a/06
t.- up (ṭur-) 09a/04, 09a/09
- ta'yīn** < Ar. Belirleme.
t. (olun-) 03a/07
- tāzele** - < Far. tāze + T. le Yenisiyle değiştirmek.
t.- yüp 18b/09
- tāzī** < Far. Tazı.
t.+ yı 14b/04
- te'ālā** < Ar. Yüksek olsun!
→ inşā'allāh u t.
- teber** < Far. Balta.
t. 20a/06
- teberlü** < Far. teber + lü Baltalı.
t. 25b/11
- tecāvüz** < Ar. (Haddi) aşma.
t. (it-) 14b/10

tecessüs < Ar. Yoklama, araştırma.

t.+ e 19a/01

t. (it-) 34a/02

tecrîbe < Ar. Sınama, tecrübe.

t. idüp 40a/02

tedbîr < Ar. Çare.

t.+ de 34a/07

teklîf < Ar. Sunma, teklif.

t. (eyle-) 20a/04

teklîfât < Ar. [Ar. teklîf'in çoğul

biçimi] Teklifler.

t.-i (teklîfât-ı emr) 03a/07

tekrâr < Ar. Yeniden.

t. 20a/07, 40b/05

temâşâ < Far. Bakma, seyretme.

t. (eyle-) 08b/04, 11a/01

t. (it-) 09a/03

tenhâ < Far. Tek, yalnız.

t. 05b/07, 12a/01, 36a/04

▪ **tenhâ koy-** : Yalnız bırakmak.

28a/04

ter < Far. *mecc.* Güzel.

t. 16a/02

terâzû < Far. Denge.

t.+ sinden 15b/11

terbiyet < Ar. Görgü.

t. 26b/04

terkîb < Ar. Tabir, tamlama.

t. (it-) 26b/05

tertîb < Ar. Düzen, nizam.

t. 26b/04

t.+ i 09a/02

t.-i (tertîb-i insân) 08a/08

teshîr < Ar. Ele geçirme, zapt etme.

→ 'ilm-i t.

teslîm < Ar. 1. Bir şeyi yeni sahibine verme.

t. (eyle-) 27b/10

2. Verilmiş, feda edilmiş şey.

t. (ol-) 34b/11

tevârîh < Ar. [Ar. târîh'in çoğul biçimi] Tarih, geçmiş.

t.+ de 05a/11

→ râviyân-ı t.-i 'âlem

tevekkül < Ar. Herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakma.

t. (it-) 16b/02, 38b/07

tırâk < Ar. İki şeyin birbirine vurması ile çıkan ses, gürültü.

t.+ ı 15b/08

tîğ < Far. Kılıç.

t.+ ın 06b/01

toğ - Dünyaya gelmek.

t.- an 29b/07

2. (Güneş vb.) doğmak, ufuktan yükselmek.

t.- sa 31b/11

t.- up 32a/02

toğra - Parçalamak.

t.- yup 20a/03

toğun - / toğun - Değmek, isabet etmek.

t.- dı 10a/06, 15b/08

t.- sa 16a/06

t.- up 10a/02

tol - 1. Dolmak.

t.- dı 17b/04

2. Yayılmak.
t.- miş 08b/02
tolunmak Ayın dolunay durumuna gelmesi.
t.+ a (tolunmağa) 32a/05
toprak Toprak.
t.+ ina (toprağına) 20b/04
toyur - (Bir kimsenin karnını) doyurmak.
t.- sam 15a/09
Tūfān-ı Nūh Nuh peygamber zamanında dünyayı kaplayacak şekilde yağın çok şiddetli yağmur.
t.+ dan 03b/02
tur - Karşı koymak.
t.- a 09b/09
2. Beklemek, hareket etmemek.
t.- up 08b/04, 11a/01, 13b/06
t.- ur 31b/05
3. (Bir yerde) bulunmak.
t.- up 13a/11
t.- ur 09a/08, 24b/08, 31a/10
4. Herhangi bir hâlde bulunmak.
t.- up 23b/01
5. Ayağa kalkmak.
t.- up 08a/06, 18b/08
6.. Birlikte kullanıldığı zarf-fiil hâlindeki fiilin sürekli yapıldığını ifade eder.
t.- dı 09a/05
t.- dılar 19a/06
t.- ur 09a/09
→ ayağın t., ayak üzere t., dīvān t., karşı t., örüce t., revān t., yerine t.
Tūrān Turanlı.

t. 07b/06, 20b/01
turmak Durmak.
t.+ a (turmağa) 09b/07
tuş Yön, taraf.
▪ **tuş gel-** : Rastlamak. 16b/09
▪ **tuş ol-** : Rastlamak. 17a/08
tut - 1. Kavramak, tutmak.
t.- dı 17a/04
t.- up 06a/06, 11a/04, 13b/08, 14a/11, 19b/11,
3. Alıkoymak, zapt etmek.
t.- dı 30b/02
t.- up 07a/03
→ gönülün kavî t., yolın t.
tutam Avuç içi veya parmak uçlarıyla tutulabilen miktarda olan.
t. 40a/09
tutiş - Yanmak, alev almak.
t.- up 37a/06
tutul - Hazırlanmak.
t.- miş 24a/02
tuy - Duymak, işitmek.
t.- maya 37b/01
Türkistānī Türkistanlı.
t. 14a/07
tütün bkz. dütün
▪ **tütün çek-** : Duman içinde bırakmak. 40b/08
u < Far. *bağ*. Ve.
u. 02b/07
ucbe < Ar. Garip, tuhaf.
▪ **ucbe kal-** : Şaşırmak. 23b/05
uç Sebep, vesile.

- u.+ indan (ucından) 04a/03
- uç** - Uçmak.
u.- duğ 37a/03
- uğra** - 1. Gitmek, yol almak.
u.- dı 16b/07
2. Yanına gitmek.
u.- mışdı 19a/04
u.- ya 17b/07
- ‘uqkâb** [Ar. ‘uqâb] Kartal.
‘u. 37a/02
- ulal** - Büyüme, yetişme.
u.- up 30a/03
- ulu** 1. Yüce, azametli.
u. 12a/06
2. Yüce, yüksek
u. 24a/10, 38a/05
3. Büyük, iri.
u. 37a/03
u.+ sı 09b/01
4. İleri gelen, reis.
u.+ ları 12b/05
u.+ sı 33a/07
- um** - Ümit etmek.
u.- aruz 02a/06
- unut** - Unutmak.
u.- mayup 38b/10
- unutdur** - Unutturmak.
u.- dı 05b/02
- ur** - Vurmak, çarpmak.
u.- alum 27b/07
u.- dı 11b/05, 11b/08, 14a/03,
14a/06, 16a/02, 16a/05, 16b/03,
16b/06, 17a/01
- u.- duğın 11a/03
u.- mış 10b/11
u.- up 11a/02, 17a/09, 07b/09
u.-a (gel-) 12a/08
→ baş u., el u., mevc u., na‘ra u.,
yüz u.
- ‘uryân** < Ar. Çıplak.
‘u. (it-) 31a/05
- uşan** - Bıkmak.
u.- maz 15a/11
- üstâd** < Far. Hoca.
û. 05a/06
- uş** *ünl.* İşte.
u. 10b/01, 012a/01, 16a/08,
20b/03, 22a/04, 22b/04, 33a/06,
38b/02
- uşbu** İşaret sıfatı, bu.
u. 20b/10, 31a/07, 36a/02
- uşda** İşte.
u. 15b/11, 37a/11
- utan** - Utanmak.
u.- dı 27a/06
u.- up 27a/05
- uy** - Uymak.
u.- an 35a/07
- uyanuk** Uyumayan, uyanık.
u. (ol-) 35b/05
- uydur** - Tâbi kılmak, uydurmak.
u.- amadılar 06b/06
- uyu** - / **uyı** - Uyumak.
u.- dı 18a/04
u.- maz 38b/01

- u.- r 38b/01
- u.- rlar 35b/05, 35b/06
- u.- sa 38b/03
- ü** < Far. *bağ.* Ve.
ü. 06a/08
- üç** Sayı adı, üç.
ü. 04b/03, 08a/01, 21a/03, 27a/02,
35b/03, 36b/10, 38b/02
- üç yüz** Sayı adı, üç yüz.
ü. 05b/06, 25b/09
- ümîd** < Far. Ümit.
ü.+ ümüz 02a/07
▪ **ümîdlerin kes-** : Bir şeyin gerçekleşmesine olan inancın yitirilmesi. 16a/11
- Ümm-ül-Ḥayât** Özel ad.
ü. 29b/09, 30a/04
- ümmet** Bir peygambere tâbi olan topluluk.
ü.+ üñ 39a/08
- ür-** Üfürmek.
ü.- di 37b/02
- üre -** Doğup çoğalmak.
ü.- yüp 03a/06
- ürk -** 1. Korkuya kapılmak, ürkmek.
ü.- eridi 06b/02
2. Kaçmak, uzaklaşmak.
ü.- üp 10b/08
- üst** Üst, üzeri.
ü.+ inde 38a/06
ü.+ ine 07a/08, 16b/01
ü.+ üñe 07b/05
▪ **üstine düş-** : Bir kimseyle veya bir şeyle çok ilgilenmek. 31a/02
- üşen -** Korkmak.
- ü.- me 38a/09
- üzengi** Üzengi.
ü. 16a/04
- üzere** Üzerine, üzerinde.
ü. 08a/08, 09b/02, 12a/09, 26a/06,
26b/08, 36a/07, 39b/04
→ ayağ ü. gel-, ayak ü. gel-
- üzeri** Üst, üzeri.
ü.+ nde 12a/11, 17b/04, 17b/11,
19a/03, 23b/03, 24b/08, 30a/09
ü.+ nden 14a/06, 29b/10
ü.+ ne 08b/11, 10a/03, 10a/04,
10b/06, 10b/09, 11b/02, 14a/02,
16a/05, 17b/10, 19a/03, 19a/08,
19b/11, 25a/02, 30b/01, 31b/04,
38a/04, 38a/10, 38a/11, 40a/02
ü.+ ne 09b/09
▪ **üzere düş-** : Bir kimseyle veya bir şeyle çok ilgilenmek.
0021a/08, 21a/11
▪ **üzere gel-** : Saldırmak. 07b/11
▪ **üzere ol-** : Ciddi tutmak, ihmal etmemek. 04a/08
- üzzerleri** Üstleri.
ü.+ ne 31a/06, 40b/07, 40b/08
- üzzerü** Üst, üzeri.
ü.+ müze 36b/11
- vaḥşî** < Ar. Yabani, vahşi.
v. (ol-) 08a/05
- vāḳı'a** <Ar. [Ar. vāḳı' sözünün müennes biçimi.] Başa gelen iş.
v. 23a/08
- vakt** < Ar. Vakit, zaman.

v. 03a/01, 17b/09, 22a/02, 38a/09
v.+ de 24a/11
v.+ ile 23b/08
v. (ol-) 06a/05
vaqtā ki e. Ne vakit ki, dıǵı zaman.
v. 31b/11, 37b/08
vaqtā kim / vaqtı kim e. Ne vakit ki,
dıǵı zaman.
v. 17a/02, 32a/05
vaqtahā e. Ne vakit ki, dıǵı zaman.
v. 39a/01
var Mevcut.
v. 08a/11, 13b/01, 17b/07, 31b/06,
32b/02, 32b/11, 33b/06, 34a/01
v.+ dur 10a/10, 15a/01, 17a/10,
29a/03, 31b/07, 32b/08, 33a/03
v.+ ıdı 04b/03, 04b/05, 04b/08,
17b/05, 28b/01, 28b/07, 29a/10,
30b/05
v.+ ısa 24b/03, 27b/09, 30b/02,
32b/03, 36b/03
2. Olanca, bütün.
v.+ ın 02a/07
v.(it-) 01b/06
v. (ol-) 01b/10, 12b/06
var - Gitmek.
v. 21b/09, 35a/02, 37b/10, 40b/06
v.- a 14a/10
v.- alum 19a/08, 19a/10, 33b/08
v.- am 40a/05
v.- avuz 22a/09
v.- ayım 34b/09
v.- dı 16b/01

v.- duǵın 17b/09
v.- up 07a/11, 07b/04, 09b/01,
12b/08, 13a/04, 20a/06, 22a/11,
23b/02 , 25a/06, 30b/04, 31a/11,
33a/10, 34a/02, 35b/08, 40a/02
2. Ulaşmak.
v.- dı 32a/06
v.- ıcek 35b/06
v.- mışlar 07a/10
v.- up 07a/04, 30a/01, 30a/05,
35b/07
3. Evlenmek.
v.- mayup 28b/03
→ fikre v., karşı v., yakın v.
varılmaq Gidilmek.
v. 33a/12
varış Varma işi.
v. (ol-) 02a/02
varlık Mal, mülk.
v.+ ı 35a/10
varmaq Ulaşmak.
v. 37b/05
vaşf <Ar. Özellik nitelik.
v. (eyle-) 36b/04
v.-1 (vaşf-ı pāk) 01b/04
vaşl < Ar. Kavuşma.
v.+ ınuñ 22a/01
v.-1 (vaşl-ı yār ol-) 21b/10
vāy < Far. *ünl*. Eyvah, yazık.
v. 02a/04
ve < Ar. *bağ*. Ve.
v. 02b/10, 02b/11, 03a/01, 03a/07,
03a/08, 04a/07, 04a/10, 04b/07,
05b/02, 05b/03, 05b/07, 06a/03,

- 07b/06, 11a/08, 12a/03, 12a/04,
12a/07, 12a/09, 12b/05, 13a/06,
13a/07, 14b/07, 14b/09, 15a/03,
15a/07, 15a/08, 16b/06, 17b/01,
18b/10, 20a/08, 20a/10, 20b/01,
20b/07, 21a/01, 21a/09, 22b/10,
22b/11, 23a/01, 23a/05, 23b/01,
25a/01, 25a/11, 25b/01, 25b/10,
26a/02, 26a/11, 26b/03, 26b/04,
27a/08, 27a/09, 27a/10, 27b/08,
27b/10, 30b/03, 31b/08, 32a/02,
32a/03, 32a/04, 32a/06, 32a/08,
33b/05, 33b/09, 34b/08, 37a/06,
38b/01
- vech** < Ar. Üslup, tarz.
v.+ ile 03a/01, 29a/05
2. Sebep, vesile.
v.+ ile 04b/01, 25b/03
- vecūd** < Ar. Varlık.
→ zıkr-i ḥallāḳ-ı v.
- vedūd** < Ar. “Kullarını çok seven,
sevilmeye layık ve müstahak yalnız
kendisi olan” anlamlarında esmâ-i
hüsnâdan (Allah’ın en güzel
isimlerinden) dır.
→ ḥayy-ı v.
- veger ni bağ.** Yoksa, aksi hâlde.
v. 10b/02, 10b/04, 12b/06, 33a/12
- vehim-nāk** < Ar. vehm + Far. nāk
Kuruntulu.
v. (ol-) 16b/08
- vehm** < Ar. Endişe.
- **vehm it-** : Korkuya kapılmak.
11a/06, 16a/11
- velî** < Far. bağ. Fakat, lakin, bununla
beraber.
v. 08b/06, 11b/06, 13b/01, 14a/10,
15b/09, 16a/06, 20b/09, 28b/03,
35a/03, 37a/11, 39a/03, 39a/10
- ves-selām** < Ar. İşte o kadar, son söz
budur.
v. 02b/08
- vezîr** < Ar. Vezir.
v. 22b/08, 24b/06, 24b/11, 25b/08
v.+ lerûñ 33a/07
- vidâ‘** < Ar. Ayrılma, veda.
v. (it-) 38b/07
- vir -** 1. Vermek.
v.- di 38b/04
v.- üp 37b/07, 40b/05, 26b/01
2. Sahip olmasını sağlamak.
v.- di 02b/04, 15b/08, 16b/03
v.- dügi 28a/02, 28a/06
v.- en 01b/06
3. Kızı, kadını biriyle evlendirmek.
v.- medi 30b/03
v.- üp 11b/05, 22b/06, 27a/07,
27a/08, 27a/10
→ ḥaber v., selām v., cevâb v., el
v., ḳol v., gūşmâl v., şafâ v., şalavât
v.
- virici** Veren, verme özelliği olan,
v. 33b/09
- virnek** Vermek.
v. 26b/02

vaşlat/vuşlat < Ar. Kavuşma.
v. 21b/02, 21b/07, 21b/08, 21b/09,
22a/01

vuşül < Ar. Kavuşma, vuslat.
▪ **vuşül bul-** : Kavuşmak. 21b/06

vücüd < Ar. Beden, gövde.
v.+ inuñ 15b/09

yā (I) < Ar. *ünl.* Ey.
y. 02a/03, 29b/06, 31a/07, 31a/11

yā (II) < Far. *e.* Yahut, veya.
▪ **yā budur ki** : Ya, ya da. 34b/09

ya (III) *ünl.* Peki, ya.
y. 09b/03, 09b/04, 10b/05, 12a/05,
14b/11, 32b/05,

yād < Far. Hatırlama, anma.
y. (ol-) 02b/02

yāhūd < Far. *bağ.* Yahut, ya da.
y. 34b/10

yağ - Yakmak.
y.- ardı 06b/01
y.- up 17b/02

yağa Boyun, yaka.
y.+ sından 11a/04

yağın Uzak olmayan, yakın.
y. 20b/10, 37a/04
y.+ dan 18a/11, 28b/02
y. (ol-) 1b/11, 17a/03
▪ **yağın ir-** : Yaklaşmak.
17b/08, 19b/01, 24a/04, 37a/08,
▪ **yağın var-** : Yaklaşmak. 37b/08

yākūt Yakut.
y. 26b/01

yāl < Far. Boyun, gerdan.
▪ **yāl ü bāl** : Boy bos. 23a/05

yalñ Alev.
y.+ ı 37a/06

yalman Kılıç, hançer, mızrak gibi
savaş aletlerinin sivri uç kısmı.
y.+ ından 18a/02

yaluñuz Yalnız, tek başına.
y. 12a/04, 12b/03, 12b/07, 15a/02,
18a/08

yan 1. Taraf.
y.+ ına 04a/01
2. Yan taraf.
y.+ ına 20a/02, 39b/10
3. Huzur, kat.
y.+ ına 36b/11
4. Bir kimsenin yakınında bulunan
insan topluluğu.
y.+ ınca 04b/08
y.+ ında 07a/05, 22b/08, 32a/07
y.+ ından 04a/07
y.+ umuzda 40b/10
▪ **yanına kal-** : (Suçu) cezasız
kalmamak. 35a/09

yan - Yanmak.
y.- ar 11a/05, 37a/06

yaña *e.* Tarafa.
y. 13b/07, 16a/09, 19b/05, 34b/07,
37b/02

ya'ni < Ar. *bağ.* Yani.
y. 12b/11

yanķulan – Yankılanmak.
y.- up 10a/05

yapıl - İnşa edilmek, yapılmak.
y.- mış 40a/11

- yar** - İkiye ayırmak.
y.- up 13a/09
→ iki y.
- yār** < Far. Sevgili.
→ vaşl-ı y. ol-
- yara** - Yakışmak, layık olmak.
y.- r 15b/11
- yarak** Hazırlık, tedbir.
▪ **yarak gör-** : Hazırlık yapmak.
07a/06, 08a/01, 33a/06, 36b/10
▪ **yarak göril-** : Hazırlık yapılmak.
33b/08
▪ **yarak görül-** : Hazırlık yapılmak.
33b/10
- yārān** <Far. [Far. yār'ın çoğul biçimi] Dostlar.
y. 21b/05
- yaşaşık** Uygun, münasip.
y. 24b/10
- yardımcı** Yardımcı.
y.+ dur 35a/04
- yaş (I)** Yaş.
y.+ ina 05a/10
y.+ ında 04b/09
y.+ ında (i-) 04b/03, 27a/02
y.+ umda (i-) 21a/03
- yaş (II)** Gözyaşı.
y.+ ı 21b/01
→ gözler y.ın dök- 34b/03
- yat** - 1. Uyumak.
y.- alı 38b/02
y.- an 38a/09
y.- ur 38a/06, 38a/08, 39b/05
2. Uzanmak.
y.- an 40b/11
y.- mışdı 19a/03
y.- up 18a/04
y.- urken 19a/03
y.- urlar 40a/11
- yay** Yay.
y.+ ı 37b/07
y.+ ıla 37b/07
- yayan** Yürüyerek.
y. (ol-) 19b/02, 19b/04
- ye - / yi-** 1. (Yemek) yemek.
y.- diler 20a/05
y.- yüp 20a/03
2. Darbe almak
y.- memişdi 11b/06
→ darb y., tabanca y.
- yedek** Gereğinde kullanılmak için fazladan bulundurulan, ayrılmış olan.
y.+ den 11a/07
- yedi** Sayı adı, yedi.
y. 04b/09, 07a/03, 12a/08, 24b/04, 24b/10, 33a/01, 33a/09, 34b/02, 34b/06, 37a/04, 38b/05
- yedi biñ** Sayı adı, yedi bin.
y. 25b/06
- yedi biñ yedi yüz** Sayı adı, yedi bin yedi yüz
y. 25b/05
- yek-dest** < Far. yek + dest Tek elli.
y. 29b/10
- yemān** < Ar. Sağ taraf.
y.+ e 17b/01

- yen** - (Yemek) yenmek.
y.- di 18a/06, 26a/04
- yep** - Okşamak, sıvazlamak.
→ arķam y.
- yesār** < Ar. Sol taraf.
y.+ a 17b/01
- yetiřdūr** - Ulařtırmak.
→ elem y.
- yetmiş** Sayı adı, yetmiş.
y. 14a/08
- yetmiş iki** Sayı adı, yetmiş iki.
y. 39a/08
- yevm** < Ar. Gūn.
▪ **yevm-i mařer** : Mařer gūnū.
02a/01
- yıgıl** - Toplanma, bir araya gelme.
y.- dı 10a/07
- yık** - 1. Devirmek, dūřūrmeķ.
y.- dı 10b/07
y.- dı. 14a/08
2. Bozmak, geķersiz hāle getirmek.
y.- dı 14a/07
- yıl** Sene, yıl.
y. 05a/09, 05b/06, 06b/05, 07a/06,
12a/11, 23b/01, 34b/02, 34b/06,
35b/04, 36a/03
y.+ a 35b/03, 38b/01
y.+ da 35b/05, 38a/11
y.+ dur 31b/09
- yıldırım** 1. Yıldırım.
y.+ dur 16a/04
2. Yıldırım gibi, ķok hızlı bir
şekilde.
- y. 22b/02
- yıllık** Yıllık, yıl kadar.
y. 08a/01
- yigirmi altı biñ** Sayı adı, yirmi altı bin.
y. 25b/10
- yigirmi biñ** Sayı adı, yirmi bin.
y. 0024a/08
- yigirmi dōrt** Sayı adı, yirmi dōrt.
y. 08b/05, 23b/01, 23b/11, 31b/09
- yigit /yigid** Kahraman, yiğit.
y. 22b/03, 23a/07
y.+ dūr 29b/06
y.+ i 23a/11
y.+ ūñ 23b/05, 0028a/08
y. (ol-) 30a/03
- yimek** Aç, yemek.
y. 18a/06
- yine** Tekrar, yeniden.
y. 03b/03, 04b/05, 06a/05, 08b/10,
10b/05, 15a/07, 17a/01, 18a/04,
18a/10, 18b/08, 23a/09, 23b/06,
24b/02, 25a/02, 29a/09, 30a/11,
30b/05, 31a/08, 33b/11, 34a/05,
34b/03, 34b/05, 34b/09, 35b/09,
37a/05, 37a/09, 37a/10, 37b/11,
39a/09, 39a/10, 40a/01, 40a/04
- yir / yer** 1. Memleket, diyar.
y. 05b/09
y.+ de 08a/03
y.+ e 08a/04
y.+ ūñ 31b/07
y.+ i 33a/06
2. Bir şeyin veya bir kimsenin
kapladığı boşluk.

y.+ inden 05b/03, 06a/07, 08a/06,
13b/10, 19b/08
y.+ lerinden 18b/08
3. Makam.
y.+ine 05a/05, 20a/01
4. Toprak, yeryüzü.
y. 05b/11, 06a/10
y.+e 13b/11
5. Mahal, yer.
y.+de 04b/10, 13a/10, 23b/11,
24a/01, 0031a/10, 37a/04, 37b/11
y.+ den 13a/04, 25a/10
y.+e 19a/02, 31a/10, 37a/08
y.+ lerde 27a/04
y.+ine 37b/04
6. (Vücutta) bölge, kısım.
y.+ de 17b/05
▪ **yer yer** : Bölük bölük. 10a/02
▪ **yere çal-** : Yere atmak. 10a/01
▪ **yerine тұr-** : Yerini tutmak, yerine
geçmek. 14b/02
▪ **yerine götür-** : Eski durumuna
döndürmek. 06a/04
▪ **yir yir** : Bölük bölük. 12b/05,
26b/04
▪ **yire çal-** : Yere atmak. 14a/05
▪ **yiri gel-** : Sırası gelmek, zamanı
uygun olmak. 02b/06
yirlü yerine Kendine ait olan yere.
y. 20a/05
yirlü yirince Düzgün.
y. 20a/02
yiryüzi Yeryüzü.
y.+ nde 06b/02

yit - Ulaşmak.
y.- düm 40a/08
y.- erdi (yiderdi) 04b/08
yohsa bağ. Yoksa.
y. 02a/04, 34a/03
yok Olmayan, bulunmayan şey.
y. 09b/05, 25a/01, 40a/03
y.+ dan 01b/06
y.+ dur 19a/10, 33a/08, 34a/01,
34a/03, 36b/02
y.+ ıdı 20b/06
y. (i-) 40b/01
yol 1. Yol.
y. 09b/02
y.+ dan 09b/08
2. Uğur, maksat.
y.+ da 34b/10
y.+ında 32b/05
y.+ uña 18b/02, 33b/07
3. Güzergah.
y.+ ı 08a/02
y.+ ında 18a/07
y.+ umuz 20b/03
▪ **yolın bağla-** : Yol kesmek. 18a/09
▪ **yolın gözle-** : Bir kimsenin
gelmesini beklemek.
02b/05
▪ **yolın тұt-** : Yola çıkmak,
yönelmek. 17b/08
▪ **yolına malumı başumı ko-** : Bir
amaca, bir gayeye yönelmek,
bütün varlığıyla kendini vermek.
0032b/04, 34b/09
→ gözi y.da

yoldaş Arkadaş, dost.	y.+ ine 05a/11, 23a/03, 34a/06, 38a/06
y. (idin-) 05b/06	
y.+ um 35b/02	y.+ leri 32a/01
y.+ umı 38b/08	▪ yüz ur- : Saygıyla eğilmek, yüz 13a/08, 34a/11
y.+ umla 36a/04	▪ yüzi suyma : ... hatırı için, hatırına. 02a/07
yoşu - Yorulmak.	
y.- dı 17b/05	
yöre Çevre, civar.	yüz biñ Sayı adı, yüz bin.
y.+ sine 04a/06, 17b/07	y. 07a/07, 07b/02, 07b/05, 08b/05, 18a/09, 22b/07, 23b/10, 26a/01
yu - Temizlemek.	yüz seksen Sayı adı, yüz seksen.
y.- dı 18a/03	y. 29a/10, 29b/03
yurt Vatan.	yüz yigirmi dört Sayı adı, yüz yirmi dört
y.+ ıla (yurdıla) 33a/06	y. 39a/08
yürek Kalp, yürek.	zabt < Ar. Silah kuvveti ile bir yeri alma.
y.+ üm (yüregüm) 39a/02	z. (it-) 30b/02
yüri - / yürü- 1. Yürümek.	zaħım < Far. Yara.
y.- diler 19b/02, 24a/05, 24a/10, 26a/11	z.+ ı 17b/05
y.- mişlerdi 39a/10	z.+ ları 18a/03
y.- yüp 22b/10, 22b/11, 23a/01, 26a/02	zāhir < Ar. Görünen, belli.
2. Gezmek, dolaşmak.	z. (i-) 04b/05
y.- düm 34b/06	▪ zāhir ol- : Ortaya çıkmak. 03a/06, 26b/09
y.- r 39b/01	za'if < Ar. Gücsüz, aciz.
3. Hareket etmek.	z. (ol-) 21b/08
y.- di 14b/04, 17a/06, 17a/08, 25b/11	zakķım < Ar. Cehennemde bulunduğuna ve acı meyvesi cehenneme gideceklere yedirileceğine inanılan ağaç.
yürimek Yürümek.	z. 39b/11
y.+ den 15a/04	
yüz Çehre, yüz.	Zal Özel ad.
y. 26a/08	z. 02b/07
y.+ i 38a/06	
y.+ in 39b/09	

- zamān** < Ar. 1. Zaman.
z. 04b/02, 04b/09, 06b/04, 07a/01,
12b/01, 21b/06, 28b/06, 30b/01,
30b/07
z.+ a 0014b/08, 0020b/05, 20b/09
z.+ da 20b/11, 30b/05
z.+ dan 31b/09
z.+ dur 12b/01, 31b/09
z.+ ıla 28b/01
z.-1 (zamān-ı evvel) 12a/08
2. Devir.
z. 03b/11
z.+ ında 03a/09, 03b/05, 03b/06
z.+ uñ 29a/04, 33b/02
→ bir z.
- zār** < Far. İnceleyen.
z.+ ıdı 06a/11
- zarar** < Ar. Kötülük.
▪ **zarar it-** : Kötülük yapmak.
04b/01
- zārī** < Far. Feryat, ağlama.
z. 32a/03
z. (kıl-) 32a/04
- zāt** < Ar. Kendi.
▪ **zāt-ı pāk** : Allah'ın mübarek zatı.
01b/03
- zāyī** < Ar. Boşa giden, ziyan olmuş.
z. (it-) 34a/04
- zāyil** < Ar. Yok olan.
→ 'aklı z. ol-
- zeber** < Far. Üst.
→ zir ü z. eyle-
- zeber-dest** < Far. zeber + dest El üstünde
olan, galip.
z.+ isin 34a/07
- zebūn** < Far. Yenilmiş, yenik.
z. (it-) 04b/07, 28b/05
z. (eyle-) 30a/04
- zehī** < Far. *ünl.* Ne hoş, ne güzel.
z. 07b/10
- zehre** < Far. Öd.
▪ **zehresi çāk ol-** : Ödü patlamak,
çok korkmak. 23a/04, 32a/03
- zemīn** < Far. Yer, toprak.
→ rü-yı z.
- zencīr** < Far. Zincir.
z. 06a/05
z.+ lerūñ 06a/06
- zer** < Far. Altın.
z.-i (zer-i hāş eyle-) 21b/11
- zerre** < Ar. Çok küçük parça.
z.+ den 01b/05
- zerrīn** < Far. Altından yapılmış.
z. 25b/10, 26a/06, 26a/09
→ taht-ı z.
- zevk** < Ar. Hoşa giden hâl, haz.
z. (zevk ü şevk) 21b/04
▪ **zevk bul-** : Hoşlanmak. 21b/05
- zīkr** < Ar. Anma, zikir.
z.-i (zīkr-i hāllāk-ı vecūd) 01b/02
z. (it-) 02b/06
- zinde** < Far. Sağlam, güçlü.
z. 11a/08
- zīnet** < Ar. Süs.
z. 26b/02

- z.+ ine 08b/03
- zinhār / zīnhār** < Far. Mutlaka.
z. 21b/10, 35a/02
- zīr** < Far. Alt, aşağı.
z.+ inde 06a/11
z.-i (zīr-i pāy) 01b/09
▪ **zīr ü zeber eyle-** : Altüst,
darmadağın etmek. 11a/02
- zīrā** < Far. *bağ*. Çünkü, zira.
z. 04a/07, 04a/09, 07b/08, 16b/09,
22a/05, 25b/01, 32a/11, 33a/01,
33a/08
- zīre** Zira, çünkü.
z. 02b/01, 35a/06.
- zišt** < Far. Çirkin.
z. 39b/09
- ziyān** < Ar. Zarar, kayıp
▪ **ziyān eyle-** : Zarar vermek. 03b/06
▪ **ziyān it-** : Zarar vermek. 35a/07
▪ **ziyān ol-** : Boşa harcanmak.
02a/04
- ziyāret** < Ar. Ziyaret.
z. idüp 31b/01
- zuhūr** < Ar. Görünme, meydana gelme.
▪ **zuhūr a gel-** : Meydana gelmek.
03a/03
- zulm** < Ar. Haksızlık, zulüm.
z.+ ıla 29a/02
z. (zulm u 'itāb) 35a/10
z. (it-) 33b/02
z. (zulm ü fesād it-) 35a/08
- zūr** < Far. Güç, kuvvet.
z.+ ina 06a/11
- z.-1 (zūr-1 bāzū) 29a/04
- zūbāb** < Ar. Sinek.
z. 06b/01
- zühre** < Ar. Bir yıldız adı, çoban yıldızı.
z. 26b/02

KAYNAKLAR

Aksan, Doğan, *Her Yöniyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

Albayrak, Nurettin, *Ebû Müslim Destanı*, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 10, s. 195.

Atalay, Besim, *Abuşka Lugati veya Çağatay Sözlüğü*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1970.

Ayverdi, İlhan, Topaloğlu, Ahmet, *Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2007.
Ayverdi, İlhan, Topaloğlu, Ahmet (Redaksiyon-Etimoloji), *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2011.

Clauson, Gerard, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century*, Clarendon Press, Oxford 1972.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2008.

Dilçin, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

Duran, Suzan "Türkçede Cihet ve Mekan Gösteren Ek ve Sözcükler", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten*, 1956, s. 1-110.

Ercilasun, Ahmet Bican, *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul 1998.

Gülsevin, Gürer, *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

Günbattı, Hikmet, *Kahraman-name (İnceleme-Metin)*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1998.

Kanar, Mehmet, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2009.

Kanar, Mehmet, *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul 2018.

Kanar, Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2008.

Kavruk, Hasan, *Eski Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyeler*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1998.

Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri: Şekil Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

Kültüral, Zuhâl, *Hacı Mustafaoğlu'nun Mecmâü'l Envâr'ı Tenkitli Metin, İnceleme*, İstanbul, 2009.

Kültüral, Zuhâl - Beyreli, Latif, *Şerîfî Şehnâme Çevirisi, C. IV*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999.

Levend, Agâh Sırrı, "Divan Edebiyatında Hikâye", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, Ankara 1967, s. 71-117.

Levend, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984.

Mazıoğlu, Hasibe, *Eski Türk Edebiyatı Makaleleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 533-547.

Milli Eğitim Bakanlığı, İslam Ansiklopedisi, *Kahramân-nâme*, C.6, s.88.

Özön, Mustafa Nihat, *Türkçede Roman*, İletişim Yayınları, İstanbul 1985.

Özkan, Mustafa, "Tarihi Türkiye Türkçesi Metinlerinde İstek eki -a/-e'nin Kullanılışı Üzerine", *İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 30, 2003, s. 359-385.

Özkan, Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2009.

Steingess, F., *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2005.

Şahin, Hatice, *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Akçağ Yayınları, 2003.

Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2007.

Şükun, Ziya, *Farsça-Türkçe Lûgat, Gencîne-i Güftâr - Ferheng-i Ziyâ*, Milli Eğitim Basımevi İstanbul, 1984.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2012.

Tulum, Mertol, *17. Yüzyıl Türkçesi Söz Varlığı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.

Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları Ankara, 2005.

Yıldırım, Nimet, *İskendernâme, Firdevsî*, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul 2013.

Yümni, Mehmed Emin, *Tercüme-i Kahraman Katil*, hzl. İsmail Toprak, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2014.

4. TIPKIBASIM

هَذَا كِتَابُ قِصَّةِ قَهْرْمَانَ قَاتِلِ

قَوْلِ أَوَّلِ ذِكْرِ خَلْقِ وَجُودِ
بَادِ شَاهِ نَبِيِّ بَدَلِ حَيِّ وَدُودِ
ذَاتِ يَاكِي خَالِفِي جُنِّ وَنَاسِ
بِي نِيَا زُو لَابِقِ شُكْرٍ وَسِبَا سِ
وَصِفِ يَاكِي شِبْهِ رُؤُوسِ بَرِي
لُطِيفَةِ شَاهَانِ عَالَمِ مُشْتَرِي
زَرَّهْدَنِ عَالَمِ هُوَيْدَا اِبْلِينِ
أَمْرُ كُنْدَنِ كُونِ بِي دَا اِبْلِينِ
وَأَرَا يَدِنِ يُو قَدِنِ بُو مَلِكِ مَلِي
أَرْدَه اِنْسَانَه وِ بَرِنِ دَوْلِي
اِتْمَا كَه بُو جَمَلَه مَوْجُودِ رَبِّ
مُصْطَفَى دُرُ زَهْمَانَ بَلْ كِي سَبِّ
فَلِدِ خَلْقِ اِجْرَه اِنِي شَاهِ كَرِينِ
كَمِ اَوْلَا كُنْجِنَه سِرِّ اَمِينِ
شَاهِ مَشْهُورِي اُنْكَ اَفْلَا كُدُّ
زِيرِ بَابِي قُلَهْدِ اَفْلَا كُدُّ
اَوْلَدِي اُنْكَ عَمْرِي قَدْرِي لَهْ اَوْلَدِ
اَوْلِ كَشِي لَرِ كَمِ دِنْدِي جَارِيَارِ
اِنَّه اَصْحَابِنَه اَوْلَسُونِ بَقِينِ
رَحْمَه اَللهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِينِ

بِأَعْيُنِنَا رَسُولُ	يَوْمَ مَحْشَرَةٍ أُولُو الْأُولَى
مُصْطَفَى قَوْلِي لَهُ وَأَرِ شَرَّ أَوْلَاهُ	أُولُ قَوْلِهِ الْبُرِّ عِنَايَتِ بِأَشَاهُ
كَيْمِ قَلْبِهِ بِيَوْمِ شَفَاعَتِ مُصْطَفَا	يَا أَيُّهَا لُطْفُكَ آيَةُ رَهْمَتَا
وَإِنِّي أَكْرَأُ رَفْرَهَةً لُطْفُكَ كَرَامَا	يُخَسِّمُ جَمَلَهُ سُودُ مَرَاوِلِي زِيَانَا
دَائِمًا إِشْكُ عِنَايَتِ دُرْسُكَ	بِحَرْ لُطْفِكَ نَبِي نَهَائِتِ دُرْسُكَ
عَفْوَادِهِ سِنِّ جَمَلِهِ عَضِيَانِ سِنِّ	أَوْمَرُوزِ مَقْبُولِ آدِهِ سِنِّ جَانِ سِنِّ
مُصْطَفَى يَوْمِي صُوبِنَهُ قَلْبِ كَرَمَا	آيَةُ أُمِيدِ مَرَاوِرِنِ عَدَمَا

دِي بَاجَه دَايَسْتَانِ قَهْرْمَانِ قَاتِلِ

لَا جَرْمٌ وَيُرُورُ صَفَا جَارِدِ لَهُ	إِنْدَايِ سُوْرِكِهِ بِسْمِ اللَّهِ أَوْلَهُ
دِكْلِينِ الْوَرِضِيِّينَ مَا حَضَرَ	أُولُ سُوْرِكِ سُوْرِي دَرَجَانِ نَرِ
دِكْلِينِ شَوْقِ لَهُ مَعْمُورِ أَوْلَهُ	سُوْرِكِهِ جَانْدَنِ سُوْرِكِهِ كَلُورِ لَهُ

زیره سوزك اصل شوق اولور	اهل شوقه اولمز احریدل
سوزد مگدن شیدی بودر مرد	تاگم اولمز قهرماندن قصه یاد
اولدر ز صاحب قهرنگ اولی	هر کلندر دیدلر اکه بلی
ادھی اصلنده اولدر ابتدا	کیم جهانگیر لک که ویرد خندا
باقیلر انوک بولن کوزلدر	قهرمانک جیغرن از لدر
هریری آریگدن الدی حصه سن	پیری کلسه ذکر این و ز قصه سن
سام رستم زال هم افراسیاب	اندن اولدیلر قهر اهل نصاب
دیکله امید کل جهانگیردن کلام	ویر صلوات مضافی و السلام

کلام حکایت قهرمان قاتل

- رابوین تواریخ عالم و ناقلان سرگذشت بنی ادم
- احوال جرج کرد وندن و افعال دنیای دوندن

اول

اول وجهه نقل و بيان اول نوركم اول وقت كرم
 كينيت ادم برده عدمه مستوردی اقتضای
 اراده الله بر له ظهوره كلوب كرامت تا جن كیوب
 اجنبا خلمتن اكننه الذي علم اسماءه عالم اولدی
 اول دولت بولدیكم ملائكة كخسر ایلدی اول دولتله
 نسل انسان اور یوب جد آرکان ظاهر اولوب
 تکلیفات امر نھی امر و ما مور تعین اولدی برایت
 و سیاست بیدی حکم و حکومت سر لدی ادم نبی علیه السلام
 اول کند و زمانده او غلی کیومرته آرکان حکم دی قومانداه منی
 سلطنت کو ستر و ب شیت پیغامبری خلیفه نصب
 ایدب قایل قومنه غزایه کوندردی اول حاله عادت

پروقهنا

بی خوشه امضتی

قومانداه منی

الوفیسیودی قالیبی

موسیراندو

دهل ریغینو

اولوب كيومرثدن صكره اوغلي طهمورث بادشاه
 اولدي اول حالله سوز چوقدز تاربخند باري طوفان
 نوحدن صكره نسل كيومرث بن ادمدن بن بر بادشاه
 اولدي ادينه طهمورث ديوبند ديورگدي طهمراد دخی
 ديور طهمرادك زمانده ديور شيطان رجم اغواسله
 ادمه چوق زيان ايلديلر اول حال طهمراد بلوب زمانده
 بردين مهلال خليفه ادي طهمراد شاه بردين مهلاله
 كلوب ديورلك فسادن اكلدي بردين خليفه دخی
 ادريس پيغمبر عليه السلام علم غلندن علم شجر اكر نيش دي
 اول علم خليفه طهمراد شاه دخی اوگردب اول سبيله
 ديورله چوق اكر نيش در كر سكر اول زمان ديورلي

شيطانك

شَيْطَانُكَ يَا نَبِيَّ جَمْعَ اُولُو بَادِمَدَنٍ شِكَايَتِ اَبَدِي لَوْ
 شَيْطَانِ اَهْ اِيْدُو بْ اِيْدُو بْ اِيْدُو بْ اِيْدُو بْ اِيْدُو بْ اِيْدُو بْ اِيْدُو بْ
 اَوْلِ اَدَمِ اَوْ جِنْدَنِ بَا شَعْمَهْ نَهْ بَلَا كَلِشْدَرِ اَدِمِلَهْ سِرْ شِمْدَنِ
 كِرْ وَا شِكَا رَهْ جَنَكِ اِيْدُو بْ خَيْرِ اَدَمِ سِرْ كِرْ كِرْ اَوْلِ دُرْ كِهْ
 اِشِي نِهَانِي اِشَلِبِهْ سِرْ دِي اِيْدُو بْ كِرْ خَبِهْ اَدَهْ كِهْ اَبَلِسْ اِيْدُو
 شِمْدِي سِرْ كِ دَشْمَنَكِرْ طَهْمَرِ اَدَمِ سِرْ خُوْدِ بُوْرِسْ اَرْمِرْ
 زِيْرَا كِمِ طَاعَتَهْ وِعِبَادَتَهْ مَشْفُوْلِدُرْ دَا اِيْمِ يَانْدَنِ مَلَكِ
 اَكْسُوْكَ اَوْلَمْرَا مَنَا اَكْرَطَهْمَرِ اَدَمِ اَوْلِ زِيْرَهْ اَوْلِ زِيْرَكِرْ
 بَاشْدَكِهْ بَرِ خَيْرِ اَدَهْ سِرْ زِيْرَا كِمِ اَوْلِ پَادِ شَاهْدُدِ اِيْمِ
 عِيْشَهْ وَ نُوْشَهْ حُكْمِ حُكُوْمَتَهْ مَشْفُوْلِدُرْ دِي اَوْلِ
 سُوْرَلَهْ مَلَا عِيْنِ اِيْدُو بْ دَا اِيْمِ طَهْمَرِ اَدَمِ فُرْصَتِي

کوزد ز کریم بز وجهه ضرر ایدوب انتقام الاز

اهل تاریخ قولنجه مگر اول زمان طهرادک

بر اوغلی واردی اوخ یا شیده ایدی قهرمان دیرلردی

حسینه کوشه گرم اولوردی جنبشیدن اثرجه انکیرک

ظافر ایدی مگر طهرادکینه بر قرداشی واردی

ادنه کرشاسب دیرلردی اولدخی اولقد رصاحب

تجماعت ایدیکه جنبگله از دره لاری و اولرلری زبون

ایدوب یا نجه پدردی کرشاسبک بر اوغلی دخی واردی

ادنه قهطران دیرلردی اول زمان اولدخی بدی باشند

ایدی اکی قرداش اوغلی دایم بزیرده اولوردی مگر بزکون

دیولر فرست بولوب اول شهر دلا باغچه اوینارکن

طهراد
قهرمان

ایوب

ايرت طهرادك اوغلي كه قهرماندر قيدر اما قهرمان
 بيوك اولماغن آل ورمدي اول خير طهراده ارشي
 اوغليك اول حالنه غايت ملول اولوب نقدريم اسيوب
 جهد ايلدي الله كريموب اول حراريله طهراده دخی
 اجل اروب اولدي يرنه قرنداشي كوشاب شاه اولدي
اوستاد قولنجده بوجايند قهرماني كيم ديولر آلوب
 كيديلدي كورب كوه فافك اتكند هيهات صحراينه
 بسليدر اول فكرله كيم كند ورك اديوب انك ايله
 انساندن انتقام الاز تا كيم قهرمان اون اوج بيل ديولره
 اولوب آندن آلت باشنه كرت برهستلو بهلوان اولدكم
 فوز خوشدن كمنه بورنه بقمردی توارنجده شوبله

بیان اولنوز کیم قهرمان ایله بهلوان اولدیکم اشی
طهراد عموی کوشاسی اوتدردی جنکینه و ضربینه
لشکر و بهلوان دویمزدی قلعلر قیولرین چکوب یزین
آتردی ایله خونریز اولمش دیکیم جهان بهلوانلری
قهرمان کلدی دیکیم قان قشور لر دی هرگز کندویه
کیمسه بولداش ادریزدی هلاک ادردی اوج یوزیل
تنها عالم کشت ایدب آلدن دیو و پری آمان بولدی
شویلم کیم ربغ مسکون اچینده قهرمان آلدن قان و کلک
یرقاندی جهانده کیمسه آکا غریم اولمزدی کاه کاه
جوشه کلوت کند و کند و یله جنک ادردی بیک بطن
دمردن برعمود اندر بیره برکیدوب بشیور بطن

دَمَرْدَن بَر بَنَجَه دَخِي اِنْدُرَبِ اُول عَمُودَه بَر كَمِش
 اِدِي كَاهَا كَاه كَر مَيْتِلَه قُول صُونُوبِ اُول بَنَجَه
 صَاغِنَه وَصُونِه بُو رَزْدِي صُكْرَه قِرَقِ چِنْتِ صُو
 صِغَرِي قُو شَر لَرْدِي اُول بَنَجَه كُو جَلَه بَر يَه كُو رَزْدِي
 يِنَه وَفَتِ اُولُورْدِي قَهْرَمَانِ قِرَقِ زَنْجِي رَطُوبِ
 بِيُورْدِي اُول زَنْجِي لُوكِ هَوَرِي نِ بَر يَه لَوَانِ طُوبِ
 قُوْتِ اِدُبِ قَهْرَمَانِ يَرِنْدَن اِرَه مَر لَرْدِي **نَظْم**
 اَيْلَه صَا حِبِ قُو تِي قَهْرَمَانِ كِمِ اَلِنْدَن عَا جَرِي اِي شُر جَانِ
 قَهْرَادُ وِنِ صَالَسَه خَشِي لَه كَنْدُ مَا رَعْرِي قِي لُورْدِي قِي دِ بِنْدُ
 يَر اُولُورْدِي بَا ي رَحْشِدَن غَبَارُ كَر زِي قَا فِي قِي لُورْدِي تَار مَارُ
 زُورِنَه دُو يَمَزْدِي بَا زُورِي فَلَكَ زَارِي زِي رِي نَه كَا وِي لَه سَمَكِ

صَالِسَه تَبَعْنَ نَحْرِي يَا قُرَيْشِي نَهَابَ جَنَكِنَه سَمْرَعُ كَلْمَدِي زِيَابَ
بِر بوزينه ائسه خصيله ببرد نعره سندن اور كيردي كوكن رعد
اشبور سه كمسيري قهرمان اتفاني بويله ذراهل بيان
اهل كلام قولنجه باري اول زمانكم قهرمان ديور
قبوب اون اوج بينل كم بسلد لوتقدز كم جدو جهد
آيله ديور كند و لره اويد و رما ديور قهرمان دخی
كورديكم بودي و قوي بر مردار قوم طائفه در لكرای
كندونك خلا فينجه آخر او زحائندن سوال ايوب
كندوسي كيم اولوب بوندن بچون كلدون كن بلوب
ديولره خشم ايوب كندوي جبري ربع مسكونه الذي
اما قهرمان ربع مسكونه كليجك تموي دخی فوت

اولوب

اولوب اول زمان دشت ديارندن برپا شاه قوش
 ادي ادينه هوشنك در لردي آسنه هلهلان در
 انا هوشنك بدي اقديم فليله طوتوب جملسنك
 شاهلري قوتوب هنده كيشدي واروب راي هندي
 يانده خدمت ايليوب دايتم هوشنكدن شكايبت دبن
 ديارلرين ايلور بدي دخي ^{راي} بجه بيل براق كوروب
 فرق كزيوز بلك آراووز بلك نره بيل جمع ايدكم
 هوشنك او سينه كنه **ازين جانب** مگر هوشنك
 شاه دخي ايشديكم دوشنلري قوتوب هند ديارنه
 وار مشلر الوب راي هندوي كلك در لر مش
 هوشنك ايدرن خود آسردخي هندو سانه واروب

آي دَخِي فَتَحَ اَمَّاكَ مَرادَم ايدى بوقنى كىم بوقدر
بهانه اولدى ديوب همان اون يدي كره يوزيك
ارجمع ايدوب قصد ايدوب هنده كىدى مگر جاسوگر
واروب راي هنده هوشنك خبرين كوردى كىم اون
يدي كره يوزيك ارله او شراو ستوكه كلوزايران
وتوران بكلى كىم هوشنك شاهدين چوب راي هنده
كلشردى اول خبردن بغايت بخصورا ولوب خبران
قالد لر زيرا كىم هوشنك دن برنجيه كره طنجيه بشردى
اما زاي اول خبري ايشد جك الين الله اورب قهقهه باله
كولوب ايدر زهي اجلي كلىش هوشنك كىم بوقدرجه
جريله بنم كينك او زرينه كلوزد بوقرم اولدى **اين جان**

هوشنك

هوشنگ شاه دخی اوج یللق یراق کرب تا کیم عزم
هندوستان ایدی مکر یولی کلوب اول دیاره ایدی کیم
قهرمانی دیولر کوروب اول یرده قومیشلردی اول
یره قهرمان طاغیری دیرلردی مکر قهرمان دخی انسان
کوز مسکله وحشی اولوب کندوسی اول طاغیرده
کزوب شکار ادردی بر صباخ یرندن طوب کیدرکن
یوب شکار قوزکن کلوب بر طاع قله سینه ایدی
کوزدیکیم بر عجایب لشکر مزین ترتیب انسان اوزره
الای الای فوج فوج مورخ اوروب کوجب کلوز
الاید شاهانه سنجاقلر سلیمانلی علملر بر اچوب پرواز
ایدر علملردینده بهلوانلر واز کیم قدری علملره برابر

اُولَمِشِ اُولَ لَشَكْرِكُ صَدَايِ رُوِي زَمِيْنَه هَرَّاسَانِ
صَا لِمِشْرَا تْ فِئِلْ كَرَكْدَنْ اَوَا زِي دُنْيَا يَه طُو لِمِشْر
طَرطُونِ حَكِيْمِ قَوْلِيْنَجَه قَهْرْمَانِ اُولَ لَشَكْرِكُ زِيْنِيْتَه
تَحْسِيْنِ اِدْبِ بَرِ زَمَانِ طُو رُوْبِ تَمَاشَا اَيْلَدِي تَا كِيْمِ
اَوْنِ يَدِي كَرَه يُو زَبِيكْ اَرْدَخِي يَكْرِيْمِ دَرْتْ بِلُو كْ اَوْتْ
كَلُوْبِ كُوْ هِسْتَانِ دَر بِنْدِيْنَه كِرْدِي وِي اُولَ لَشَكْرِكُ
اَو كِيْنَجَه سَكْسَنْ بِيكْ كَرَكْدَنْ سُوَا زِ مُقَدَّمِ سَكْسَنْ
سَنَجَا قْ كُوْرَبِ بَرِ سُلْطَانِي عِلْمِ حَكِيْمِيْلَرِ عِلْمِ دِيْنِدَه
بَرِ نَخْصِ بَرِ صَارُو كَرَكْدَنْ سُوَا زِ اُولَمِشِ اَلْمِشْرِ اَوْجِ
اَرِشِ قَدِيْلَه مَرْدَانَه تَا جِ لِبَا سَلَرِ كِيُوْبِ اَو كِيْنَجَه يِنَه
بَرَكْدَنْ اُو زِيْرِنَه اُولَ يَهْلُوَانِكْ اَلَا يَ حَرْبِيْنِ بَرِ كِيْمِيْلَرِ

اول حاله

اُولَ حَالِ لَهِ سَكْسَن بِيك كَر كَدَن سَوَارِك اَو كِنْدُو شُو بِن
 جَكُو بَ كَلُو ز فَهَر مَان اُول تَر تِي بَ كُو رِي جَك لَشَكْرِي
 دَخِي اَو كَات تَمَاشَا اِي دَم دِيُو بَ طَاغَدَن اِنُو بَ
 دَر بِنْدَاغَزِنَه كَلُو بَ اَو دُو نَ كِي سَكُو سِن طِيُو بَ
 طُو رَدِي كَلَن لَشَكْرَه نَظَر اِي لَدِي كُو رَدِي كِم اَو كِي كَلَن
 لَشَكْرِك كُو كَلَلَرِي رَخْش رَخْشَان اَو يَنْدَب لَشَكْرِك
 اَو كِنَجَه كُو كِسِن كَرُو بَ كَلُو ز كُو رَدِي كَر كِم دَر بِنْدَا
 اَغَزِنَه بَرَا دَم طُو رَز فِرُق بَش اَرِش قَد جَكِش بِر طَاع
 كِي كَر كَدَن بِنُو بَ بَر دَر كِي سَكُو طِيُو بَ طُو رَز
 اُول فَهَر مَانِي كُو ز لِي لَه لَشَكْرَه خَصَانَه نَظَر اِي دَر
 اُول صُو رِي لَه فَهَر مَانِي كُو رِي جَك بَر بَرِنَه بَا فُو بَ بَر

بِرَاوُلُوسِي الرَّوَّارُوبِ سَكُوطِيوُبِ اَيِّدُرَايِي سِيكَانَه
كِمَسِينِ كِمِ بُو يُولِ اُو ذَرَه بُونِكِ كِي عَظَمَتُو لَشَكْرَه
بِه بُو قَدَرِ جِهَانِ دَسْتِ سَرُو زَلَه قَارِ شُو طُو رُو ب
بُو بِلَه كَسَا خَانَه حَرَكَتِ اَيْدُرَسِينِ قَانِي اَدِكِ بِه خَوْنِكِ
بُو قَمِي دِي قَهْرْمَانِ اُولِ حَرِيْفِكِ بُو سُو رِنَه اَيْلَه قَاتِيوُبِ
خِشْمَه كَلِدِ بِي كِمِ حَرِيْفِ اُولِ حَالِي نِي كُو رِحِكِ قَهْرْمَانِكِ
اَو كِنَه طُو رَمَفَه مَجَالِي قَالْمِيوُبِ دُو نَدِي قَهْرْمَانِ بَرَكَزِ
حَيْفِرِيْتِ اَيْدُرَايِي قَحْبَه زَنِ بِي رِيَه كِي دَرَسِينِ كِي مِيوُولَدِنِ
اَدَمِ اَيْرَمَفَه كَلْدِكِ بِي رِدَمِ طُو رَه اَدَمِ اُو زَرِنَه كَلْمِكِ
نَجْه اُولُو رَسَا كُو سَتَرِيْمِ دِيوُبِ اَيْرِنَجْه حَرِيْفِكِ اَيْتِيَايِ
قَالْمِيوُبِ دُو نَجْه قَهْرْمَانِ كُو رَلِيوَارِ دِي نَجْه بِيْلَه اِيوُبِ

اول حريف

اول گمريدن الوب بره ايله چالديكم خرد خام اولدي
 اول حالي كورجك لشكر خلقى بربرينه طوقنوب برتر
 قهرمانك اوزرينه سوزد لر قهرمان دخی كندونك
 اوزرينه دشمنك هجومن كورجك بر كز ايله نغم
 اوزديكم اوازندن كوه كوهِستان ينقولنوب
 اول لشكر برى برينه طوقندي لشكر ك او كى رديه
 بصه د ربنده يقلدي مگر قهرمانك بو ايشن چونكه
 كورديلر اول لشكرده ايش كورمش ار نلر كورجك
 برى الر و كلوب ايدزاي صاحب شجاعت بو قوت
 صلابت كه سنده وارد زلا يقميدركه بويله شجاعت
 ايدوب هوشنك كى شاهه بو قدر جها نكيز لر له بويله

ايدن سن خصوصاً كه اوش شاهك سر لشكري بهرام
جبلي كبي كسنه كلوب هاني اوز وكي بيل وگرنى
بلد رز ردي قهرمان اول سوزى اشدب آدرى
بي خبر ستم جنكومه اژدرها لركرك وگرنى بهرام كتم
اولوزيه هوشنك كتم اولوز ديوب نيه آله جنك
آلد يكم اول سگسن بيك كركدن سوارى بهرامك اوزنه
يقدي سكر دخي كلوز كن غوغا اشدوب نه حال دينجه
كوزديكم لشكر قومي كوزليو اوزكوب كلوب كندوك
اوزر نه دوكلدي هاني نه حال دينجه كوزديكم فرق
بش ارش قد لو بر كركدن سوارانك كبي عظيم لشكر
آله قليج اوزمش كبري برين بصوب بهرام قهرمان

كورك

كورجك بر زطور ووب جنكن تماشا ايندي شويكم
 سوزد وكنه اير زار د وكنه كرز او ر ووب ز ر ووب
 اينر قليج اورد و غن رخيله دورت باره اينر پنجين
 بقا سندن طوئوب برينه دخي ائوب ايسن بله هلاك
 اينر يزار اود بكي كروئوب اول لشكري اينله قرر كم
 كورن وهم اينر بهرام قهرمانك جنكن كورجك كم
 اولد و غن بلوئوب همان بيوردي يد كدن بزكوه
 آلروز وكوه ينكر بكي بر زينه كر كدن چكد لر آلان
 حربه مستفرن اولوئوب سوار اولدي سبر سينه سكو
 ساعده الذي كر كدن سوزدي قهرمان دخي اول كرتيله
 جنك اينر كرن كورديكم قرشودن برالتمش بش ارش

سینه

فَأَسْأَلُ مَرِيخَ فَلَاكَ هَيْسَلُورِ بِهَلْوَانِ بُولَادَدَن
سِلَاحَه عَرَقِ اُولُبِ بَرَكُرْزِ كِرَانِ بَاشِي اَوْزِرِنَه
صَلُوبِ كَلُوزِ قَهْرْمَانِ اُولِ حَالِلَه كَلْدُوكِنِ كُورِيَكِ
بَكَنْدِي اِرُوبِ بَهْرَامِ دَخِي قَهْرْمَانَه بِرْمُحَكَمْ خَصْمَانَه
كُرْزِ اَوْرَدِي كُورِي قَهْرْمَانِ كُورْزِينِ بَرِ اَبْرُورُوبِ
رَدِ اَبَلْدِي وِلِي بِرِضْرَبِ يَدِي كِمِ دَخِي كِمَسْنَدِنِ بِه مَشْدِي
بَهْرَامِ كَجَنِيَه اِبْرُوبِ قَهْرْمَانِ دَخِي بَهْرَامَه بِرِضْرَبِ
اَوْرَدِي كِمِ بَهْرَامِ دَخِي نَه حَالِ اِمَه رَدِ اَبَلْدِي اَمَّا
حَرِيْمِكِ كِمِ اَوْلُدُ وُغْنِ بِلْدِي اَوْلِ اِي كِي اَزْدَرَهَابُ
جَنَكِي اِدْرَكِنِ **اَزِين جَانِبِ** خَبْرَهُوشِكِ شَاهِ
اِرْدِي كِمِ اِي شَاهِ اِلرُودِ رِبْنَدِ اَنْغَرِنَدِ بَرِ كُرْگَدِنِ سَوَارِ

تنها کس

تَنهَا سَكْسَن بِيك جَبَلِي جَرِي سِن طَبِيُوبِ اَوْشِن بَهْرَامِ
 جَبَلِي اَيْلَه جَنك اِيَدَه يُوْر رَامَا اَكْر كِه شَاهِدَن هَمِيَتِ
 اَوْلِيَه نَه لَشْكِر دُو بَرُوْنَه بَهْرَامِ دِيْدَلَر اَوْل سُوْرِي
 هُوْشَنك اِشْدِيْب اِيْدُر هَاي نَه سُوْر دُرُوْبِيْجَه يَلُوْ كُرْ
 كُرْ كَرْن سُوَار دُرُوْبُوْ قَدَر لَشْكِر كِه بُوْجَه جِهَانِ
 دَسْت سَرُوْر لَر كِ اَو كِيْنَه كَلُوْبِ بَنَم كِي اَوْل شَاهَكِ
 خِيْمِيْنَدَن فُوْر قَمِيُوبِ بُوْشَاعِيْتِ اِيْدَه وَهَم جَبَلِي كَبِيْر
 لَشْكِرِيْ كِم زَمَانِيْ اَوْل دَن يَدِيْ اَقْلِمِ لَشْكِرِيْ نَه قَلِيْجِ اَوْرَه
 كَلِيْشْدُرُوْدَخِيْ اَنْلَر كِ قَلِيْجِيْ اَوْرَه صُلْحِ اَوْل مَا اِشْدُرْ
 خُصُوْصَا كِه اَر اَلْرِيْنَه بَهْرَامِ كِي سَرُوْرِيْلَه اَوْل اَقْرِنِ
 بِيْلِيْزَه نَه اِشْلَر اِشْدُر قَلْمَه جِهَانِ نَمَا اَوْرِيْنَه نَه

سَرَوَر لِرْمَز هَلَاكِ اَيْلَشِدُّر اَوَّل زَمَان بُو زَمَانْدَر كِه
دَخِي جَنَكِنَه كِمَسَه طَاقَت كَوُر مَدِي شِمْدِي نَه
رَسُو اَيْلَقِدُّر كِم بِلُو كَز بَر كِمَسَنَه اِنُو كَلَه جَنَك اِي دُو ب
لَشَكِرِي ن صِبَنَه بُو نِي غَافِل اَخْلَقُو اَو كَمَز كُو رَمَك كَرَك
دِي بِيَجَه بَر بَر سَرَوَر و سَر كَر اَنَلَرَك اَو لُو لَرِي اَلُو
كَلُو ب دِي دِلَر اِي شَاه بَر اَصْلِي دَخِي وَا زَا و لَا وَا كَرِي
بَر بِلُو كَز كِمَسَنَه نَك نِقْدَارِي اَو لَا كِم بُو نَك كِي لَشَكِرَك
اَو كِينَه كَلَه بِيُو ر دَسْتُو ر كَلَه وَا رُب كُو ر لَم اَكُر
عَن كَر و ش دِي بُو دَخِي اَو لُو ر سَه قَبِد بِنْدِلَه خِد مَنُو كَه
كُو ر لَم دِي بُو ب هُو م و هُجُو م كُو ر سَر د لِر مَكْر هُو شَك
بَا ي نَحْت جِهَان پَه لُو اِي بَعْنِي قَر خَان اِي نِ طَمغَا ج كِم

كُر شَان بِنْد

گر شایبدر طغاج دیمک کردد نیجه باد شاه دیمکد
 باری قهطران سوزه کلوب آیدرای جهانگیر هرنه
 در سکر اوگردن کلور قادر شیر اشکوز اولوز
 اما بز دخی جمله من شاهله بریردن واروب شاه
 نظریله اول کیشی کور لردیوب اول قهطران خشن
 آلیت حزنی و آسبایی حاضر ایدوب دوکلی سرور
 شاه اوکیند جبه و جوشن کیوب فیل و کرگدنلره
 پولاد کیورد لر جمله شاه اوکیند یوز اورب سوز
 اولد لر آندن لشکری باروب در بند اغرنه کلید لر
 کورد لر که جیل کبیر لشکری طینش اوزنه یرده قرن
 بش آرش قد لومز نخ فلک هیتلو بزرگسنه طوروب

بهر ايله جنك ايدز و لي شويله هيبتي واز گم فخمينه
جگر لرد و يئر اول صور نيله اير ووب بزرگم قهرمان
کور دگر کور ندر تحسين ايلدي قهرمان دخی بهراميله
جنك ايدز کن کور دیکم بيرا لای التونلو جوهری
جبو بولاد کیملو کر کدن سوار لر کلوب د ر بند
اچندن لشکری ایکی یار ووب کلوب لای ايله طور
گندودن یگانظر ایدوب اول حالی قهرمان کور جنک
غیر نيله بزرگ صوب بهرامک گم رین طونوب قوت
ایدوب بزرگه ايله اوز دیکم یئلیکنجه بهرام طاع پارسی
کی بزرگدن قیوب قولنه الدی بزرگ میدانی جولان
ایدوب بیره صالدي اول حالی کور یجک شهراب

از در سوار

آرد رسوار اول اون کی ابقلو جانوری بزرگ جیب
 قهرمانک اوزرینه سوزدی ابروب عظیمله بزرگ
 اوزدی قهرمان ردا ایلوب صودی انک دخی گمرب
 الوب فوت ایلدی قولنه الدی التندن اول جانور
 کچوب گندی انی دخی یره چالدی آندن بهمن فیل
 سوار ابروب فیل اوزرندن کورزاوردی انی دخی
 صوب یقیدی آندن سیلان ترکستانی نغر غری کشیدی
 ما حصل یش ادی بلو پهلوانی برز بر کلنی یقیدی
 هوشک شاه اول حالی کور بچک غضبه کلوب قصد
 اندیکم کندو واره وی قهران قول صونوب عنان
 طوب آیدرای شاه جهان بوکشدن ایکن غافل اولماش

گَرَكَ بُو كُون بُو سَرَوَرِي نَ مَحَكِ مَرَانِ اُولَدِي كُو رِي كِيم
كَنَدُو لَرِي نِ اَلتُون صَنَانَلَر بُو كُون بَقَرِي رِي نَه طُو ز مَدِي اِي نِيَا
اَوَّل بُو مَحْصِ بِن قَوْلِكَ كُو رِي نِ دِيُونِ اَوَّل سِيَاهِ رَنَكِ
طَارِي نِي سُو رُو ب مِي دَانَه بُو رُو دِي قَهْر مَانَه بَر اَبْر كَلُو ب
عَادَتَجَه سَلَام وِي رِي اُول دَخِي عَلِي كِ اَلدِي قَهْطَر اَز كُو رُو ب
بَكْمَزِي نَظَر اِي دُو ب قَهْر مَانَكِ شَكْلِ سِي مَانِي نِ بَه لُو اَن لَقْدَانِ
وِي اِي دِ شَاه لِقْدَانِ اَتْر كُو رُو دِي بِلْدِي كِي مِ خَالِي كِي سَنَه دَكْلَدَانِ
قَهْر مَانِ دَخِي اَوَّل ز مَانَه دَكْ كَسِي نِه مِي ل كَابَه اَتْمَشِي دِي
اَمَّا قَهْطَر اَن اِي نِي دِي اِي سَرُو رِي كِي مِي نِ وَاوَّل قَدَر نَجُو نِ
نَجَاوَز اِي دَر سِن كِي مِ صُكْرَه خَجِي ل اَوَّل اِي نِ بُو نَكِ كِي لَشْكُو رِي
بِه هُو شَنَكِ كِي اِي دِ شَاه دَانِ نَه خَبَر اِي دِي مِ دِي رِي نِ بُو لَشْكُو رَه

شُدِي

شیدی کیمسلر وارد زکیم کوه قاف دیولرین شیکار ایدر
 سن بزیلو کز نیلیم دیر سن کل سنی شاهه الیم صوچک
 بفیلدم شاه قدر قیمت بلوز باد شاهدر و هم سندخی
 باد شاهلر دیوان کور کل بو سرکشک ایدت بو رکن
 نیلیم دیر سن ددی **راوی قوتیجه** ایدر چونکه بو سوزلری
 قهرمان اشدت ایدر ای سرورین میدان کسه سوزله
 کلامینه کسه سوزیله کتیم و هم بولشکرله جنک ایدر
 مراد اولد زکیم بو صحرای لشر فایله صورم و بو طغلاک
 جانورلرین ادم اینله طبور رسم کرکدر کور سندخی
 نیله کلدک کوره کوردیدی قهطران کوردی بر خون ریز
 دزکیم قان دو کمدن او صحر اگر هوشک لشرندن

غیري لشکر اولسه آئندن بری دخی صاع و سلامت
قورتلدی همان قهطران ایدر بویه که گوشمال کرگذر
کوهی آنجق دیوب روان صونوب بر پولاد کرزکوه
پنجر چکوب قولنه آدی ایدر ای بیگانه حاضر
باش اولکم سنک عتک باشو که گور نیم دیوب خشمه
ایروب قضا ناگهان کی حواله ایدی قهرمان دخی
حرینک کلشندن کیم اولدوغن بلوت کند و نمودن بر اثر
ویردی ایردی کیم ضرب عموده طوقدی نمودک طریقی
طاقه اردی ولی قهرمان بر ضرب یدیکم وجودک اولان
طمر لری دبرندی جانو کوکلدن افریز ایدوب ایدر های
اوشده بو او نمنغه بر ردیوب ترزوسندن اول تدر اندیک

قوک

بکندی

بگندی اول ایدیکم بردخی ایروب قهطران انجی ضربی
 اوردی قهرمان اول غافل ایدی بوکرم تر خلاص ایدی
 قهطران ایکی ضربته ایلماد و عنده انجنوب خشمه کلدی
 قایدی کویاکم یلدریمدر شاقدی ایروب او تکبیله اورتی
 اوزر نه کلوب قول سالوب بر ضرب ایله اوردیم اگر کو
 البرزه طوقشه دویمیدی ولی قهرمان آتک لقبیله
 صوب برقلنه خطا کلدی هوشنک شاه اول ردی کویک
 تحین ایدی ایدزای سرور لر اوش قهطران دخی کندو
 غریب بولدی دینجه نوبت بویکا قهرمانه دکدی همان
 کرز کوه بیکر چکوب بر ایله هیت غروش کوسردیم
 کورنکرو هم ایدوب قهطران دن ایمن لرین کسیدیلر اول

جوش و خروشله کیم قهطرانک اوستینه واردی قهطران
دخی الله توکل ایدب قهرمان کوزینه کندو کوزین
برابر و پردی قهرمان ایدوب ایله ضرب اوردیم قهطرانک
کویا که باشنه قیامت قوبدی امانه حالسه منع ایلدی
اول ایکی بولاد کوزلر وک ایله علوی اولدیم قهطران
قهطران اودا اینجند قالدی بئر قهرمان ضرب اوردی قهطران
چو پ کلوب شاه الینک اوکنه اوغردی کویا کوزلر
ایشیدنک عقل کیدی کوزلر قهرماندن و قیناک اولدی بئر
زیرا کیم انک بی آره دخی طوش کلاما شلردی یاری قهطران
دخی اول اودا اینجند کیم صاغ و سلامت چندی کوزلر
شکر ایلدی قهرمان کوزدیم خضم قوی ایدوب بزم دخی

اوردی

اوردی یینه رد ایلدی تا کیم بر نوبت یینه قهطرانه کلوب
 اول کون اکیسی آختم ایرنجه جان جنکین ایندیله وقتتی کیم
 آختم بیتن اولدی ایروب قهرمان قول صونوب قهطرانک
 گمزن طوتدی همان هوشنک شاه اول حالی کورجک برگز
 حیرت ال قلیج قبضه سینه اوروب رخس صالدی آرتدی
 فریق بیک نامدان تلوان بیه صالوب یوردی قهرمان
 دخی کلنلری کورجک روان قهطران قولدن قویوب
 کلنلره قرشو یوردی اول بوال قاسمه کلوب طوش اولدی
 بر کوز اورب خرد خام ایلدی آندن سهلوی بئید ایروب
 هلاک ایلدی باری نجبه نامداز کیم ستر کیم وارد زهر قینی
 اوکنه کلورده هلاک ایدوب اول نی نهایته لشکرک

ایچنه کرووب بیینه و یساره اوکین آردنه صالحی اول
کیجه صباح اولنجیه مشعله لر یا قوب جنک ایدوب آله
کوزمدیلر صباحدن جنک کرم اولب آخشام اولنجیه
جنک ایلدی اوزرینده جبهه و جوشن ادم قایلده طولدی
برز بوشودی کندونک نیجه بزرده زخمی دخی واردی دخی
نورسیده کنج ایدی باری بر طرفنه کلوب بر زمان سکو
طیبوب کیمک نه جانی وار کیم پوره سنه اوغریه آخشام
دخی بنین ارمیشدی قهرمان کرگدن سوروب طاع بولن
طوبوب کیدی وقت دخی قرکو اولدی ندریه واردونین
کیمسه بلیبوب بر بیگار اوزرینه ایرب کرگدن دندی
عقلی کیدوب برز باندی عقلی کلوب کوزدیکم اوزرینده

جبهه جوشن

جِبَه وَجُوشَن اَدَم قَانِيَلَه قورميش روان طور رب صو
 بولوب خنجر يمانيدن اودا لوب اشغيناك ايچينه صوتي
 ايلدي دخي اولن زخيلري قاتن يودي خشك بند ايدوب
 ينه يايوب اويدي **ارين جانيب** هوشك شاه دخي
 دونب بارگاهنه كلوب سريرنه گيوب ديوان ورد
 يك كلوب بندي هوشك باش قالدرب ايدراي جهان
 خليفه سنك سرورلري بوهندوستان بولنده بزم باشمه
 عجب بلا كلديكم بويلو كز سوار كلوب اون بدي كتم
 بو زنيك ارونك يولن بغليوب بوخه سرورلري هلاك
 ايليوب ينه صاع سلامت چقوب خلاص اوله كيد بو طالي
 اراقدن يقيندن اشيدن جهان شاهلري نه ديه ددي اول

سوز له شاه آله ديجك قهطران ابن طفاح ايدي
ايشاه هنت كيشور بوشك بولكه كلن برهورد زكيم
اگر سنك لشكر كدن غمري لشكر اولدي بري دخي صاع
قورلمزدي هله بو قدر كيم اولدي بوني غافل كورمك
اولمزين قلوكد دستور كله برقاچ سرور ليله اول
دلاورك اردين سوريم اگر حق راست گنورسه آله
گنوريدم اوله شاه دولتيد ددي آندن شاه امريله
قهطران ايشار نيلاه قرن سرور بر لرندن طور وبينه
الاي اسباب تاز لهوب بر دنج انلره بيوب آندن
عبار لردن كردن كشان وشير پنجه عاصمي الوب و كلرينه
صاوب كيدي اول كيدوكي طاغنه عزم اندلر ناكم كلوب

برقله

بِرَقْلِيهِ اِيْرُوْب قَرَار اِيْلِد اِيْلِر عِيَار دَخِي دَا اِيْرَه بِرَجَشَه
 كِيْدِي عِيَار لَر دَخِي سِيْر اِيْم اَوَّل اِيْر اِيْر دَلَر كِي قَهْر مَان
 جَشْمَه نَك اَوْر زِيْنَه يَان شِيْدِي مَكْر قَهْر مَان يَمُوْر كُن اَوْر دَر
 بِر طَاع جَانُوْرِي اَوغْر شِيْدِي اِيْنِي شِيْكَار اِيْدُوْب قَرْنِي اِيْدِي
 كَبَاب اِيْدَر دِي كَر دَن كَشَان قَهْر مَان كُوْر مَجْك شِيْر نَجَه
 اَر نَلَرَه كُوْنْد رُوْب كَنْد و لَر كُوْر لِيُوْب طُوْر دِي لَر تَا كِيْم
 شِيْر نَجَه كَلُوْب اَر نَلَرَه بُوْل شُوْب خَبْر و رِيْدِي اَر نَلَر
 بِر بَرِيْنَه بَقُوْب اِيْنِيْدِي لَر بُوْحَرِيْنِك اَوْر دِيْنَه نَجَه و اَدَه لَمْ
 هَرِيْرِي بَر سُوْر دِيْدِي قَهْطَر اَنْ اِيْدُر اِيْدِي دِلَا و رَلَر بُوْك
 جَنْكَلَه جَارَه يُوْقْدُر كَلُوْك بُوْكَه دُوْشَانَه وَاْرَه لَمْ
 اَوَّلَا كِيْم بَر و مَر اِيْم اِيْلُوْر دِيُوْب اَوَّل اِيْتَا قِي قَبُوْل اِيْلِدِي لَر

جُمَلَسِي اَتَلَرِيْن سُوْرُب كِيْدِيْلَرِ تَا كِيْم بِيْتِيْن اِيْرِيْحَك فِرَقِي
دَحِي اَتَلَرِيْدَن اِيْوُب بِيَان اَوْلُب قَهْرْمَانَه قَارَشُو بُوْرْدِيْلَر
قَهْرْمَان دَحِي كَلْنَلَرِي كُوْرِيْحَك اِيْوُنظَر اِيْدُوْب نَام اَكْلِيْدِيْم
فِرَق كِيْمْسَه بِيَان اَوْلُب اَتَك مِيَانَلَرِيْدَن اَلْوُب اَدَب
بِرْلَه كِنْدُوْدَن يَكَا كَلُوْر لَرِيْلِيْدِيْم اَوْكَلَرِيْحَه كَلْن سَرُوْر
كِنْدُوْبِلَه دَر بِنْد اَغْرِيْدَه سُوْبِلَشُوْب جَنَك اِيْدَن حَرِيْفِيْدُر
قَهْرْمَانِيْم اَوْلَدَن دَحِي قَهْطَرَانَه مُجَبَّت اِيْدُوْب نَظَرِيْنَك
نَقْشِي قَالْمِيْشِي هَمَان كُوْرِيْحَه نِي اِخْتِيَار شَاهِيْن كِي بَرِيْدَن
ضِيْحَرِيْوُب قَرَشُو وَاْرْدِي اِيْرُوْب بَرِيْرِيْنَه عِيْرَت اِيْدُوْب
قَوْل صُوْتُوْب كُوْرِيْشِيْلَر اَنْدَن بَا قِيْلَرْلَه دَحِي مَرْحَبَا لَشُوْب
اَوْل سُوْبِيْكَلَه قَهْطَرَانَك اِيْن طُوْتُوْب اَلْوُب بِيْكَار اُوْرِيْدَه

كلوي

کلدی قهطران کند و پرینه کچوب او توب اولد باقی
 سرور لری پر لور نجه بز بر یاتنه او توب آندن شکار
 اوزینه کتورب کند و ایله طوغریوب اولد بر لغمیوب
 جمله سنه تکلیف ایلدی آنلردخی ادب برله صونوب
 بدیلر تام اولب د عاقلدیلر آندن سرور لری پرینه
 واروب عیار لر بر طینوب قرشوطور دیلر قهرمان
 تکرار عزت ایدوب بونلره آیدز مرجبا ای دلاور لک
 کوزین لری خوش کلدر کز کیملر سرونه دیاردن سیر بوله
 چوقلن لشکر بوقدر سرور لر کلوب قند کیدر سیر
 وهم مکه تابعلر سیر شاه کز کمدردی آندن قهطران
 دخی آید سوز کلوب آیدز ای پهلوان جمله مرزبان

وَتُورَانِ قَوْمِيُوزِ دَشْتِ هَلْهَلَانِ شَاهِ اَوْغَلِي هُوشِكِ
شَاهِ قَوْلِ لِرِيُوزِ بُوْدَمِ شَاهِ هَمْرَهِنْدُو سَتَانِ دِيَارِنِ سِيرِ
اَيْتِكِ اِيچُونِ اَرزُو اِيْدُو بَكِيْدَرِ كُنِ اَوْشِ نَحْمِدِ اللهُ بُوْمَرِ
بُوْدِيَارِهْ اِيْرُو بَسَنْ دِلَاوَرِكِ اِيغِي طَبْرَغِنَهْ اِيْرَشْدِكِ اَمَّا
اِيْ بَهْلَوَانِ بُوْدِيَارِ كَرْدَهْ بُوْزْمَانَهْ دَكِ سَنَكِ كِيْ كِسْتِكِ
نَا مَرِشَانِي بُوغِدِي بِاللهِ كَسْتَا خَلِقِ اَوْ لَسُوْنِ كِيْمَسِنِ نَهْ صَدَفِ
دُرِيْسِنِ وَنَهْ دِيَارِ كُوْهَرِيْسِنِ دِي قَهْرْمَانِ اِيْدَرِي بَهْلَوَانِ
رَا سْتِ دِيْرِيْسِنِ بِنِ بِنَهْ بُوْدِيَارِ دَنْ دَكُوْمَهْ كُوْخِي اَصْلَمِ اَدِي
زَادَهْ دُرُوْلِي بُوْزْمَانَهْ كَلْنَجَهْ دِيُو اِيچِنْدَهْ اَوْلْتِ كُوْهَقَانِ
اَتَكِنْدَهْ قَهْبَاتِ صَحْرَا سِنْدَهْ بُو بُوْدَمِ اَوْشِ بُوْدِيَارِهْ بِيْتِيْنِ
زَمَانَهْ كَلْدَمِ دِي قَهْطَرَانِ اَوْلِ سُوْرِي اِيْتِيْبِ اِيْدَرِ

ای سرور کیمتک نسلین و همد یار کوه قافه بخون
 دوشدک ددی قهرمان بزگراه ایدوب ایدرای سرور
 بن بنه اول دیاره دوشجک اوخ یاشده ایدم اما اولقد
 اشدیم که ائمه دیو لر غضب ایدب بنی پیشکر ددی قهرمان
 ایدرای پهلوان مجبدر کیم بنم جگر مدن سویلر سن انکی بوسن
 ددی ایدر بندو کوم بو قدر دوز کیم ائمه طهراد در لردی
 آندن عیبری حالین بلزم ددی قهرمان اول سوزی اشد
 بزگراه ایددی قهرمانک او زینه دوشوب ایدرای کوزم
 نوری قهرمان بیل واکاه اولغل کیم بن سنک انک طهرادک
 قنداشی کر شایب او غلیم ددی قهرمان دخی جان جگر لرن
 بولوب ایکی برادر زاده لر بر پرنک او زینه دوشب

اَكْسِيكَ دَخِي كُو ز لَرِي دَن حَسْرَتِ ياشِي دَوَانِ اَوْلَبُ
 بَرِي بِرِي نِيكَ وَصَلَتِ شَرَابِنَه مَسْتِ وَبِهوشِ اَوْلَدِي لَرِ اَوْلِ حَالِي
 كُو رَبِّ اَنْلَرِ عَيَارِ لَرْدِ عَالَرِ ايدُو بِنَا دِي قَلْدِي لَرِ تَا كِي مِ اَنْلَرِ كِ
 عَمَلَلَرِي كَلُو بِي بِرِي بِرِنَه مَائِلِ اَوْلَبُ اَوْلَدِ اَكْسِيكَ ذَوْقِ وَ
 شَوْقِي دَن جُمْلَه يَارَانِ ذَوْقِ سُرُو رِي بُولدِي لَرِ **نظم**

هر چي بولسه ايكي حسرت و صول	اول زمان دير لر اولور حاجت قبول
نوش ايدن فرقت بلا سيله الم	اولدي وصلت نعيميله مفتنم
شدي فرقتدن اولما ين ضعيف	اولمي وصلت هوا سينه حريف
اي كوكل چك وار فرقتدن عمي	تا نصيبك اوله وصلت عالمي
ايمه وصلتدن شكابت زينهار	قوتك اولور مائي وصل يار
نار فرقت اهلين البرزر خاص	غل و غشدن هاك اولور بولور خاص

بمقتد

لايق اولور

لایق اولور وصلینک آساینه حلقه اولور زینکی وصلت باینه
طریوس حکیم توینجه اول وقت کیم اول ایکی حسرت بر برینه
 بولسوب بیلشدی آندن قهطران آید زای جگرم پاروی محمدانیم
 او ش حال معلوم اولدی نوله ای پهلوان لطف ایروب قدم
 رنجه قلوب برنومله هوشنک شاهه بده کیده وزیر شاهز
 بری کوندربیک دیدیکیم اول سروره بدن سلام ایذب دعوت
 ایذوک اولاکیم لطف ایذب کله دیدی ای کوزم نوری قهرمان
 بودم شاهزک کوزی بولنه در لطف این سیریشده اولاوز
 شاهز سنک پهلوانله بده ورا و زیدی قهرمان دخی نوبی باینه
 قویب آیدرکی نولاسنکه بری انوک بی شاهه دعوت این سیر
 یزدخی واروب خدمت این لمر دیوب اول کبیجه صباح اونجه

كَلِمَاتٍ اِيْدُبْ صَبَاحَ قَهْطَرَانَ شَيْبِ بِيْحَهْ هُوَشَنَكْ شَاهَهْ
كُوْنْدَرُوْبْ اَوْلِ دَخِي يَلْدِيْمْ كِي اِيْرُبْ شَاهَكْ قَدَمِنْدَهْ
بَاشْ اَوْرُوْبْ اِيْدُرَايْ شَاهِ جِهَانَ اَوْلِ يَكِيْدْ قَهْرْمَانَكْ عَمُوِي
طَهْمَرَاْدَكْ اَوْغَلِي قَهْرْمَانِيْشْ اَوْشْ اَوْلِ شَاهَكْ خِدْمَتِيْ كَلِيُوْرْدْ
دِيْدِيْ اَوْلِ سُوْرِيْ هُوَشَنَكْ اِيْشِدُوْبْ شَادْ اَوْلِ بْ عِبَارَهْ مَالْ
وِيْرُوْبْ اِيْدُرِنِيْ سَوْنْ قَهْرْمَانِيْ قَارَشُوْ لَسُوْنْ دِيْوِيْ اَوْنِ يَدِيْ
كِرَهْ بُوْرِيْكَ سِيْبَاهِيْ جُمْلَهْ قَهْرْمَانَهْ قُرْشُوْ كِيْدُبْ شَاهَهْ دَرْتْ
بُوْرُوْرِيْ قَالُوْبْ سُلْطَانِيْ صَاحِبْ سِرِيْرْ قَالُوْبْ يَانِيْدَهْ دُوْرَانْ
اَوْنِ اِيْكِيْ يِيْكَ خَاصْ قَوْلْ قَالْدِيْ **از يَنْ جَانِبْ** قَهْرْمَانْ دَخِي
دَارَانْلَهْ سُوَارْ اَوْلِ اَوْكِنْدَهْ كَرْدَنْ كَشَانْ وَعَاصِيْمْ بُوْرِيُوْبْ
صَاغْ طَرَفِنْدَهْ قَهْطَرَانَ وَصُوْلِنْدَهْ بَهْرَامْ جِيْبِيْ بُوْرِيْبْ اَوْلِ قُوْرُقْ

قَهْطَرَانَكْ

سروردخی کمی اوکنجه وکی اردنجه بوریب کیدرکن
 بقوب قهرمان کردن کسانک هینات سمانده برحالت
 کوردیکم حریف سر باز مکار جهان کذا ر کیمسه دزیم بورینه
 بقنک زهر می چاک اولور آدن دوت بهرام جیلی بنظر
 ایدوب خوش قد و قامت یال وبال وهیبت و صلابت
 نه ایندن بیکسه دزد و بوت قهطرانه ایدرای عمو بوسروز
 کیمدز ایدر جگر کوشم بویکت جیلی کبیر سطانیک قری
 اوغلدن باشیدن برعجب واقعه کچمشدر کی حتی تعالی خفرتک
 لطف ایشوب اولش ایکن پنه درلدی قهرمان ایدر بالله
 اولدی ایدرای سرور بونک فیصه سی چوقدر انا مختصری
 بوکم بویکیدی معشوقیله بر جاد و سحر ایدر طاش ایلدی

يَكْرِمْ دُرَّتْ بِيْل دَخِي طُورُتْ لَيْلَا وَنَهَارًا بَهَارًا وَخَرَان
بَلْبُوتْ اِخْر بُو كَرْدَن كَشَان دِي دُكَلَرِي عَنَار وَارْتِ اُول
جَارُوي شِكَاار اِيْدُبْ كُتُورُوبْ بُونُكْرِكْ اَوْ زَرِيْدَه هَلَاكْ
اِيْدُبْ خَلَاصْ اِيْلَرِي دِيْدِي قَهْرْمَانْ اُول سُوْرِي اِشِيْدُبْ
اُول بِيكِيْدِكْ حَالِيْنَه مَجْبَه قَالُوبْ كَرْدَن كَشَانِكْ دِيْلُورْ كِيْنَه
كَحْسِيْن اِيْدُبْ كَرْدَن كَشَانِي يِنَه مَرْحَبَا لِيُوتْ جِيكَا يِنِكْ
اَصْلِيْن صُورُتْ اِيْدُرَايِي بَهْلُوَانْ فِصَه جُو قُدُرَانِ شَاَدَ اللهُ تَعَالَى
اَكْرَا جِلْدَن اَمَانْ اُولُورْسَه وَفِيْلَه خِيْد مِيْكَرَه تَقْرِير اِيْنه وَرْد
دِيُوتْ اُول حَالِيْلَه كَلُوبْ اِيْرُتْ كُور دِيْلَرِكُمْ بَر صَحْرَا دَه اُون
بَدِي كَرَه بُوْرِيْكْ اَرَكْ اُورْدُوْسي بَارُوْسي بِنَكَاَه قُورُوبْ
كَشَكْر اِيْچِيْن دِي كَرِيْم دُرْت بَر دَه سُلْطَان سَر اَبْرَدَه لَرِي جِيكَلِيْش

راست

رَأْسُ أُوْرْتَهْ بِرْدَه دُرْت بِيك دُرْت يُوْر قِرْلِ التُّوْنْدَنْ
 وِرْ كَلُوْبِر سِرْ اَبْرِدِه خَاقَانِي قِرْمِي اَطْلَسْدَنْ طُوْنَلِيْشْ اَنْك بِي
 اُوْر دُوْنِك اُوْكِيْنْدَنْ بِرْ عَجَبْ جَبِيْشْ مَرِيْنْ كَنْدُوْر كَرَه قَارْ شُو
 طُوْرْت اِيْكِي طَرْمَقُوْل وِرْمِيْشْ دَخِي يَتِيْن اِيْرِيْجَك اُوْل قَوْم
 قَهْرْمَانَه دُعَا لَر اِيْدُب اُوْكِيْنَجَه اَرْدِيْجَه بِلَه يُوْر دِلْ اُوْل
 كُوْر دِي دُرْت بِيك دُرْت يُوْر قِرْلِ التُّوْنَلُوْجُوْ كَانَلُوْجُوْ شُو
 قَهْرْمَانَه قَارْ شُو كَلُوْب اُوْكِيْنَجَه صَاوُل يُوْر لِيْلَه اَنْدَنْ عَا صِم يُوْر
 جِهَان دَسْت يِكْرِيْمِيْكَ جَا بِيْجَلْ التُّوْن زَنْك اَلْمَا سَلُوْ نَجَاق
 كَتُوْرْت كَلُوْب دُعَا لَر اِيْدُب كَرُوْن كَشَانَه بَاش اُوْرْت اِيْكِي
 اِيْكِي قُوْلِيْنْدَنْ قَهْرْمَان اُوْكِيْنَجَه يُوْر دِلْ نَا كِيْم اُوْل اُوْلُوْ بَارْ كَاهَك
 اُوْكِيْنَه اِيْرِيْجَك وَتَنْدَه اُوْل بَارْ كَاهَدَنْ اُوْل قَدْرَا كَابِر

اعیان چندی کیم بی حد جمله پیاده اولدی لر اول غزیه
قهرمانی قیو اوکنه کنورجه کرگدنلرندن اندیلرینه
اول چادر دن نقد زکی شاهزاده لر وارسه قارشو کلب
غزیه اوکنه دوشب الوب ایچر و کیرنجه اول بدی
سلطان دخی آیان او زره کلوب بربر برت جمله قهرمانه
کور شب الوب اول درت بو زوزیر قهرمانی تخت اوکنه
کنورب دوز دیلر قهرمان کور دیکیم فریق سکر ایلور بر
تخت زرین طور رجواهرله مزین او زرنه او تور آرش
قد لو بر سلطان او تور رباشینه تاج شاه بدنه کمر کبانی آینه
دیبا بی شاه کیوب انله باره شق سلطان دیکیم بدی اقلیم
شاهلری خدشینه لایق بانی تخت درت بو زوزیر او تور

صَاغُ وَصُولٍ أَوْ لِقْدَارِ التُّونِ وَكُشْرٍ صَدَقْلَرِ كَيْمِ نِهَائِي يُوُقْ
 يِنَهَ النَّشِ أَوْجِ صَدَلِ سِيَاهِ أَطْلَسَلَرِ أَوْ زِرِنَهَ أَوْ تَلُو قَهْرَمَانِ
 أَوْلِحَالِي كَوْرِيحِكِ بِلْدِي كَيْمِ دَرَبِنْدِ آغْرِنِنِ كَنْدُوسِيْلَهَ جَنَكِ
 اِيْدُبِ قَلْجِنْدِنِ كِيْدَنْلَرِ دَرِ أَوْلِحَالَهَ اِيْنَصَافِ اِيْدُوبِ كَنْدُوكِ
 خُونِ زِيْرِي كِنَهَ بِشْمَانَلِي صُوْرَتِي كُوْسْتَرْدِي اَنْدِنِ الرُّوْ
 وَارُوبِ بَايِ شَخْتَهَ بَاشِ اُوْرْدِي هُوْشَنَكِ دَخِي اَوْلِ تَحْتِ
 عَظِيْمِدِنِ قَهْرَمَانَهَ عَمْرِيْچُونِ اَشْفَهَ اِيْنُوبِ قَوْلِ صُوْنِبِ قَهْرَمَانِي
 بَغْرِنَهَ بَصُوْبِ اَلِنِ اَلُوْبِ بِيُوْرْدِي جِهَانِ بَهْلُوْ اَنْلِقِ كُوْسِيْنِكِ
 جُوْهَرِ اُوْرْتُوْسِيْنِ كِدْرَبِ دُوْنِبِ شَاهِ اَوْلِ جُمْلَهَ دِيُوَانِ
 خَلِيْقِنَهَ نَظَرِ اِيْدُبِ جُمْلِيْسِنَهَ بَرِيْرْدِنِ اِيْدُرَايِ جِهَانِ سَرُوْرِي
 جُمْلَهَ كُوْرَكِ اِيْتَا قِيْ وَاجَا زِيْنِيْلَهَ قَهْرَمَانِ صَاْحِبِ قِرَاْنَلِقِ

كورييسنه او تورسون زيركم هم بهلوان وهم نسل
سلطان ددي جمله ديدلرکم شاهك فكري صوابنه
هزار تحنين مبارك اولسون ديدلر اول وجهله قهرمان دخی
كلوب او تورب آندن اشغه قهطران او تورب متابله سینه
بهرام جيلي او تورب بوستان ددي بيك ددي يوز گردن گنان
بهلوان او تورب آندن بيك شهزاده آتی بيك آتی يوز
سرور زاده لر او تورب درت بيك درت يوز قورقو ساقلو
مبارز لر او تورب فوت يوز اهل حلكت ورينر او تورب
اوج يوز منجم او تورب شاهك قنایندن اون ايكي بيك
زرين كلاه قوللر اباغين طوروب يكرم آتی بيك جاوشو بون
خدمينه بوردي اون اوج بيك جلا دنگر بيك آلماس تبرلو

خون ريز

خُونِ رِيْئِيْكَ كَلْدِيْ اَوْ نَبْدِيْ كَرِهْ يُوْزِيْكَ سِيَّاحِيْ يُوَانَهْ
 طُوْرُوْبْ خُوَانِ سَا لَا رُوْجَا شِيْكَرُوْ كَرِيْ يُوْبْ سَلَا طِيْنِ وَسُوْرُوْرَهْ
 اُوْ كِنَهْ حَرِيْبِيْ شِيْكَرُوْ كَرِيْ صَلُوْبْ سَمَا طِيْ جَلْدِيْ لَرِ اَنْوَاعِ نِعْمَتَلُوْ
 كَلُوْبْ يَنْدِيْ شِكْرِيْ نِ دِيْدِيْ لَرِ اَسْبَابِ نِعْمَتِ كِيْدِيْ بَقَرَطِرْفَرِيْ
 اَوْلِ مَلِكِ اَدْبُوْ سَكْرِيْ نِ لَبُوْ سِيْمِيْنِ نَعْبَلُوْ سَرْدِيْ هَلَرِ اُوْرْتَا يَهْ
 كَرُوْبْ سِيْمِيْنِ زَرِيْنِ بَادِيَهْ لَرِيْ اَلْتُوْنِ وَ كَمِيْشِ سِيَّالَرِ اُوْرُوْ
 خِيْنِ اِيْدُوْبْ اَنْدَنِ سَرُوْ خِرَامَانِ بُوْ يَلُوْ فَرِيْشَنَهْ خُوْلُوْ اَبُوَا
 اَكْ كَلُوْ سِيْمِيْنِ يَلْ كَلُوْ كُوْنَشِ يُوْزِيْ شِيْرِيْنِ سُوْزِ لُوْ كُوْزَلِ كُوْزُوْ
 سَا فِيْلَرِ اُوْرْتِيَهْ كَرِيْبْ يَلْ كَلُوْ صَفِيُوْبْ جُوْهَرِيْ قَدْحَلِيْ زَرِيْنِ
 بَادِيْلَرْدَنِ لَعِيْنِ شَرَا يَلَرِ لَهْ بَرِ قَلُوْبْ دُرُوْ نَارُوْ شِيُوَهْ يُوْرِ لَهْ
 يُوْرْدِيْلَرِ سَلَا طِيْنِ وَسُوْرُوْرَهْ وَ مَبَارِزِ مِهْرَلَرِ اَلْدَنِ اَبَا قِ

تَصْب

وِیْرُوبِ یَا قُوْتُ سِبَا رُو سِرِ اَنْدَرْدِ یَلِرْ اَنْدَنْ بَرْمِ شَاه
رِیْبَتْ وِیْرُمَكْ اِیْچُون زُهْرَه سَا زَلُو نَبِیْلْ اَوَا زَلُو سَا زَنْدَه
صَفِیْلَه اَو تُوْرُبِ اَللَرِنْدَه چَنَك وَقَانُون وِشَشْتَا وِغِیْرِ یَلِرْ
اَلْوَبِ یَرِیْرِ کُو شَمَال وِیْرُبِ تَرِیْبِ وِشَرِیْبِ بَرِکَه سُو یَلِدُون
کِرِ لُوْرَا زَلِرِی بَا یَنْ سُو زَلِرِی اِیْ حَرْفِ تَرِکِیْبِ تَقْرِیْرِ اَنْدِرْ
لِیَا نِ غِیْبِدَنْ خَبِر وِیْرُوبِ جَان وِدِ لَرِی جُو شَه کَنُوْر دِیْلَر
بِرِ زَمَان سَار وُ سُو ز جُو شَه کَنُوْر دِیْلَر بِرِ زَمَان سَار وُ سُو
صَحْبَتْ اَو لُبْ اَنْدَنْ قَاعِدَه اَو زَرَه بَرِ زِدْخِی سَلَا طِیْنِ سَرُوْر
عَهْدُو اِیَا نِ ظَا هِرْ اَو لُبْ بَرِ بَرِیْنَه مِهْر وِ مَحْبَتْ عَرَضِ اَنْکَلْ چُون
فُرُو دَا شْتِ اِیْدُون اِیْمِیْنِ اَو لِدِرْ اَنْدَنْ هُو شَنَك شَاه
بَاشْ قَالِدِرْ بْ قَهْرْمَانِیْ اِکَلِیْنِ مَرَجِبَا لِبُوْبِ سَفَرِ نِدَنْ خَبِرْ صُوْرُوْبِ

لَطْفِلَه كَلِمَانَه چَكْدِي قَهْرَمَان دَخِي اَدَب اَرَكَانِلَه بِلدُو كِي
قَدَر سَر كَزَشْتِي بِيَان اَيْلدِي اَوْج يَاشِيْدَه اِيكِن دِيُو لَر كُوَه
قَاف اَتَكِيْدَه هِيَهَات صَحْرَاشِيْدَه بَسَلد كَلَرِيْن اِخِر كِنْدُو كِي
دِيُو لَر رُبْع مَسْكُوْنَه كَتُوْر دُب بُوِيَر كَرْدَه شَاهَه بُو لَشْدُو غِيْن
جَمَلَه بِيَان اَيْلدِي اَمَّا شَا مُك لَطْفِيْدَن اَوْتُوْب اِنْدُو كِي
سَر كَشَلِكِيْدَن بَغَايَت اَوْتِيْدِي شَاهَه دَخِي كِنْدُو يِلَه كَلِمَات اِيْدَر كِن
چَكْدُو كِي شَر مَدَن بَدَل قَهْرَمَانَه مِيْلَك وُدِيَار وُجَهه وُخْرِيَه
وَقَوْل وَوُو كَر خَدَم وَحَشَم طَبَل وِعَلَم وِيْرُب قَهْرَمَانَه شُكْرَانَه
جَمَلَه سَلَا طِيْن وَسَر وُزْر كَرَه وِيْمِيْر سِيَاهَه نَحْشِيْش اِيْدُوْب مَال
وُخْرِيَه وِيْرُب جَمَلَه سِيْن غِيْن اَيْلدِي اِنْدَن اَوَّل كَر مِيْتَلَه
سَا زِنْدَه لَر نَه دَر لُو شُو خَلِقَلَر كُو سَر وُوْب اَوَّل كُوْن قَهْرَمَان

گرمیتنه آبله صحت اولدیکیم دخی اولیش دکلدر آندن
شاه قهرمانه هندوستانه کتگی اگدی حکیم قولنجبه شاه آبله
دیجک قهرمان آباغ اوزره کلوب باش اوزب آدرای
شاه هنت کشور محمد الله که بودم سن شاهک خدمتینه
ایردک شاه دولتینه اگر امر اولوزسه درای محیط کبی کوه
فان اتکن بلکی جمله سن شکار ایدوب دیو اهرمنه فلیج
اوره لم هندوستان قنده دیوب دُعایندی شاه دخی شاد
اولت بیوزدی لشکرک ایچنده نقد ز شزاده لو سردارکو
وایسه کوزین قلوب جمله سن جمع ایدوب فرق بیک سرور
وسرور زاده لوی قهرمانه سلیم ایلدی لشکرده بریلوک
اولدی تا کیم اول حالله مجلس کمالینه ایدوب شراب بخار باشه

چندی

جَعْدِي آندَن شَاهِ اِشَارَتِلَه دَسُوْر اَوْلُب قَهْرْمَانِي شَاهِ
 وِرْدُوْكي بَارِكَاهَه كَتُوْر دَر سَرُوْر كُوكْ هَرَبِرِي بَاش اَوْلُب
 دُونْدِيلِر كِنْدِيلِر كَرْدَن كَشَان دَخِي كِتْمَك دِي بِجَك قَهْرْمَانِ آيْدُر
 اِي سَرُوْر لُطْفِ اِيْدُوْبِ بَرِي تَنَهَا قُوْبُوْب كِتْمَه سَوُوكْلَه بَرَز
 كَلِمَاتِ اِيْنَه لَمَر دِيُوْبِ اَوْلُب جَادِرَه كِرْدِي جُوْبِ اَوْتُوْر دِيلِر
 بِيُوْر دِي شَاهِ وِرْدُوْكي خَاص قَوْلُ الشَّرَابِ كَتُوْر بَرَز كِتْمِ
 كَلِمَاتِ اِنْدِيلِر قَهْرْمَانِ آيْدُر اِي شَاهِ دِي اِمْدِي لُطْفِ اِيْدُوْبِ
 بَرَه اَوْل طَاش اَوْلَانِ بِيَكِدُكْ سَرَكْدَشْتِنِ بِيَانِ اِيْلَه دِي آيْدَن
 كَرْدَن كَشَانِ بَاش اَوْلُرُوْبِ آيْدُر اِي سَرُوْر بُوْعَجِبِ قَضِيَه دَر كِي
 چُونِكِه سُوَالِ اَيْلُدُكْ دِكِلَه دِي بُوْبِ سُوْرَه كَلْدِي **اهل تايخ قونجه**
 كَرْدَن كَشَانِ آيْدُر اِي صَاحِبِ قِرَانِ سُوْرِكْ اَصْلِي اَوْلْدُن كِتْمِ

زَمَانِلَه جَبَلِ كَبِيرِ شَاهِنَك بِرِ مَحْبُوبَه قَرِي وَارْدِي اِدْنَه
 قَمَرُخ دِير لَرْدِي حَسِيلَه اَوْل قَدَز جَاوِي جِيْدِكِم اِرَقْدَن بِيْدَن
 ايشِدَن لَر عَائِشِ اَوْلْت اَنَا سِنْدَن دِير لَرْدِي وِي كِسِيَه وَرِيْب
 اَيْدَر دِي كِم هَر كِم بِي جَنِكَلَه اَلْوَرَسَه اِي قَبُول اَيْدَر مِ دِرْدِي
 هَر دِي بَارْدَن سَر وِر وِسَلَا طِيْن زَادَه لَرْدَن هَر كِم كَلُورَسَه زِيُون
 اَيْدَر دِي مَكْر اَوْل زَمَانِ كَلِسْتَانِ بَاغ اِر مَدِيدِ كَلِي دِي بَارَك
 بَر شَاهِي وَارْدِي اِدْنَه شَهَابِ بَرِي دِير لَرْدِي اَوْل دَخِي اَشِدُوْب
 قَمَرُخِي جَان وُكُو كَلْدَن سَوْب بَر مَج بَرِيلَر كُونْدَر مَش كَلُوب
 فَر صِيْلَه قَمَرُخِي قَبُوبِ اَلْوَب كِيْمَشَلَر دَر بَايِ مَحِيْطِ كَجْمِيْلَه
 كَجُوبِ هِيَهَات صَحْرَا سِنْدَم دِي بَارِي بَاغ اِر مَه اَيْلَدَر لَر مَكْر قَمَرُخ
 دَخِي شَهَابِ بَرِي كُو رِيْمَك عَائِشِ اَوْلُو رَا مَا كَنْدُو بِي جَبْرِيْلَه

كورد و بچون

گورد و کچون قهر ایدوب آیدر پری بی بنجون بوند
 گوردک بولله ظلمه گورد مگدن مرادک محبت ایسه بتم
 عهدم وارد رکم بکا قوتله جواب ویر میجک کسیه رام
 اولمز زور بارز و بولله جواب ویره دیدی شهبال دخی مانک
 دیری ایدی قمر رخله هر د زلو و جهله قوت دکوب
 غالب اولدی قمر رخ دخی قبول ایدی شهبال دخی قمر
 رخی عاد نلرخه نکاح ایدوب آدی قمر رخله شهبال پزیمان
 بله اولوب قمر رخ شهبال دن حامله اولدی مکر اول
 نارنجده بینه کوره قمر نام دیار که بینه قاف انگید ز پور شاه
 و ایدی ایدنه آکوال دیر لردی بوز سکسن ارش قدی و ایدی
 اول لعین شهبالک مگرد شمیدی ایشدی کم شهبال ادمیزاد

ديارندن بر قير قابوب كورب خاتون اديوب نكاح
 ايديش اول لعين فرصيله كلوب ربح قنوب كوه قمر الله
 يوز سگسن ارش قدلوعين دز كوز ركم قمر كندوبله
 مصاحبه قابل دكل قمر ربحي محكم حبس ايدر قمر ربح
 حاميدي عدت تمام اولوز برار كك عيال كوز ديكيم
 بوهرام جبلي ديدكلري يكندز اسرور اگوال لعين بيورز
 بو طوغان مقصوي ديوكورب دريبي ريكه روانه صالحه
 انده قابوب هلاك اولاد بو حن تعالى صغلا دوغنه كيه كم
 ايد مزنگر اول تاربخده ام الحيات سلطان سندن وهزار
 يك دست دريبي ريك روان اولوز ريدن چوب بو مقصوي
 كورب بيوزدي ايوب ديو قابديلر كوز دكر قابوب ديارنه

كيدوب

كِيدُوْبُ يُوْرُوْرُوْا رُوْبُ رُوْبُ مَسْكُوْنَدَنْ بَرِيْحُ مَرَضُوْدَا لِيْرُ
 قَا پُوْبُ كَتُوْرُوْرُوْا وَاوْلُ حَا لِيْلَهْ بَهْرَامُ دِيُوْبُ اذ فُوْدِيْلُرُ بَسَلُرُ كُرُ
 تَا كِيْمُ اَوْ لَا لُوْبُ يَكِيْدُ اَوْ لُوْرُقَدُوْقَا مَتَّ بَغْلُرُ صَا حِبُ فُوْتُ
 اَوْ لُوْبُ اَمُّ الْحَيَا تِ دِيُوْ كُوْرِيْنُ ضَرِيْلَهْ زَبُوْنُ اَبْدِيْ مَكْرُبُو
 حَا لِ تَهْيَا لِ پَرِيْ اَشِدُبُ بَرِيْحَهْ بَرِيْلُرُ كُوْنَدُرُ دِيَكِيْمُ وَا رُوْبُ
 اَوْ غَلَا نِيْ اَلُوْبُ كَلَلُرُ اَوْ لِحَا لِيْلَهْ كَلُوْبُ بَرِيْلُرُ بُوْلُ شُوْبُ اَلُوْبُ
 كِيْدِيْلُرُ بُوْنُكُ كِيْدُوْ كِيْنُ سَمْدُوْنُ اَشِدُوْبُ اَرْدِيْحَهْ دِيُوْ كُوْرُ
 كُوْنَدُرُ بَ مَكْرُبُرِيْلُرُ دِيْ حِيْنِ دَرِيَا سِيْنَهْ كُوْرُ كِيْنُ دِيُوْلُرُ كَلُوْبُ
 اِيْرُوْبُ بَرِيْلُرُ كَهْ دَرِيَا اَوْ زَرِيْنَهْ جَنَكُ اِيْدُرُ كُوْرُ بَهْرَامُ اَنْدَهْ بَرِيْ
 جَزِيْرِيَهْ دُوْ شَرُ بَرِيْلُرِيْ صِيُوْبُ ضِكْرَهْ فِصْدَا اِيْدُرُ كُوْرُ كِيْمُ بَهْرَامُ
 بِنَهْ اَلُوْبُ كِيْنَهْ كُوْرُ بَهْرَامُ دِيُوْ كُوْرَهْ اَلُ وِرِيْمِيُوْبُ اَوْ لِحَزِيْرَهْ دَهْ

قَالَوْبُ بُوْنِكْ اَوْزِرْنَهْ جُوْقْ زَمَانْ كَجُوْبْ بَهْرَامْ دَرِيَايِ
چِي دَرِ سُوْصَبَطْ اِيْدُوْبْ نَقْدَزْ جَرِيْرَهْ وَاْرِسَهْ طُوْشِيْ لَشْكِرْ
وَخَرِيْنَهْ اِيْدِيْ بُوْبْ چِيْنِ شَامِنِكْ قَرِيْنِ اِسْتَدِيْ اَوْلَدِيْ دَخِيْ وِيْرَمْدِيْ
وَاْرُوْبْ جَبْرِ لَهْ قَلِيْلَهْ اَلْدِيْ اَوْلَ حَالِ چِيْنِ شَامِنَهْ عَارْ كَلُوْبْ
بِيْنَهْ اَوْلَ زَمَانَهْ كُوْهْ اَشْدَهْ مَكْرِبَرِ جَارُوْ وَاْرِدِيْ اِدِيْنَهْ اَزْدَقْ
جَارُوْ دَرِ لَرْدِيْ تَهْلُوْانْ اَوْلَ جَارُوْ كْ نَجَهْ كَرَهْ بِنِ بِنْدَهْ دَخِيْ نَجْرَهْ
دُوْ سُوْبْ نَجَهْ زَمَانْ بِلَا چَكِيْشَهْ بَارِيْ جَارُوْ بِلَهْ شَاهِ چِيْنِ دُوْ سَتْ
دِرِ بِلُوْزْ طَمَاعِ چِيْنِ دَنْ كُوْهْ اَشْتَهْ اِيْطِيْ صَالُوْبْ شِكَايَتْ اِيْلَدِيْ
مَكْرَجَارُوْ وُلَعِيْنِ دَخِيْ چِيْنِ شَاهِيْ بُوْ قَدْرْ كَنْدُوِيَهْ اِعْتِيَاْرْ اِيْذُوْ كِنَهْ
كُرْمْ اَوْلُبْ اَنْدَنْ جَارُوْ لَشْكِرْ بِلَهْ جَوِيْرَهْ اَبَانَهْ كَلُوْبْ سَحْرِيْلَهْ
بَهْرَامْ دُوْ بُوْبْ اَلْوَبْ چِيْنَهْ كَلْدِيْ شَاهِ چِيْنِ اَوْلَ حَالِيْ كُوْرُبْ

جَارُوْبِه

جازویه خد منکر ایلدی بهرم ادرمک دلدی قریکم بهرام
 ایلدی بهرامه محبت ایلدی او شینه دوشب ادرمکه قومادی
 اول حالله قری دخی محکم قید بند چکدیلر جاز و ایدن بونلره
 برایش ایدم کم اولم انک قندم آیودرک اولسون دیون
 بو زدی ایکن دخی غریبان ایدوب بز صحرایه جعفر و ب جادو
 بونلرک او ذر لونه بز سحر او قدی اکی دخی طاش اولب
 شویله مستورا بر برینه قوشوقا لیدر یاسر و ز او ش بوسر و رک
 طاش اولدوغنک اصلی بودر امانینه خلاصنک اصلی
 بودر کم ای بهلوان شاهمزد لیدیکم چینی دخی فتح ایدم بران
 ایدرکن اولیره ایدیکم بو قایلر طور ز اول برده اول
 دیارده ات خسته لسه به گسنک حاجت اولسه وارون

أول طائفة زيارت ايدوب اعتقاد له حاجت دليوب
دعا ايد زردى مراد هرنيسه حاصل اولوردي مگر شاهز
هوشك قنده بو حال اكلوب كلوب شاهله اول ايكي
قالبك اوزرته ابروب ايزدوكي ايكي حجر برينه قشوق
شويله طور شاهز بونلرك حالرين صورت بليجك
اجيوب حيف ايلدي ايدر عجب بونلرك جاني وارمي اول
ديوسوال ايد كره اول برك خلفي اينديلر كه بله وارد
بر ايتك ندن معلوم وهم بونلرك بو حالي اولاي نقدر
زماندر اينديلر بكمردرت يلدز بر ايتك اول زماندر
بر بونلر صاغ اولدوغي ندن معلومدر اول قوم اينديلر
بوندر معلومدر كه وقتي كه صباح كون طوغنه بو قالبلرك

بونلري

بونلری کونشه دونب کونشجه سیر ایدر سه بونلردنخی بله
 سیر ایدر دو و زیدیلر و هم کون طوغوب باجی بونلردن ابله
 زاری و این کلور کم اشدنک زهر سی چاک اولور اناندن
 و حیواندن کم اشدر سه بله زاری قلو زیدیلر هوشنک شاه
 بسوزی اشدب اول اختام انم اولب وقتی کم کونش طوغوب
 و اردی کوزدک بو قایلردن اکلدو و این کلدی کم اشدنلر
 فان اغلدی شاهمر اول حالی کوریک کونش باینده اولان
 سرور کوه و سرور سلاطینلره ایدر ای شاه جهان خلیفک
 کزیده لری عجب بو ایکی بتلا کوه درمان اولمای اول سوزی
 اصحاب شاه اشدوب دیدلر کم ای شاه بونلره درمان اولن
 معلوم دکلدر زیر بونلری بو حاله کورن جازوبه کم ختم اولد

وهم قند اولب صاغمدرا اولد اخی بلنمرا شاه جهان سریند
نجه بونک کی درماشدرده دشمنش واری دخی
بودیدلر هوشنک شاه آیدر اگر بونلره برده زمان واریه
بن بونلرک بولنه مالی باشی قوم بونلره برده زمان اولدی
یه بونلرک بزردخی نجه اولور سوز اولور ددی شاه
اول همت ایدیک اول بیک خلقیدن بعضلر دیدلر کم ای
شاه کوه آتده کم در بای محیطک اوتنه طرفیدر آند بر جازو
وارد زارنه آذرق جازو در لر بونلرک باشنه بولادی
اول لعین کوردی دیوب اصلین بن پهلوانه دیدو کم کی
بیان ایلدیله هوشنک شاه اول سوزی اشدیک آدر عجب اول
جازوی بلور کسه واری اولایندلرای شاه عالم اول آذرق

یولنه

جازولک

جازونك هېچ كېسه فۇرسىن بولمز زېرا كېم بېدى دىر يانك اوت
 لوفىد كوه اتشه اولور تخريكه اودى كار ائد دىر يانك
 بنجه بونك كېي سحرى وار دىر كېمىن اغاخ كېمىن ات كېمىن ات
 كېمىن قوش ائشدر هېرىرى بونك كېي بىر دىر اېچىد قالىشدر
 دىر شاه بوسوز لوى ائشدىك دوت ائد زى سرو زى
 اوش بېدى بورديله جازون بىلدى دىك براق كورك هر چه
 باد اباد دىر وزىر لوك اولوى شريف حكيم ائد زى شاه
 بو بىر دىر مانسدر دىر دىر كېم چاره سى بو قىد زىرا كېم جازونك
 مناي بېدى دىر يادن اوت ائش اېچىد دىر هله دىر بايه ماللر
 دو كوت كىلر دوزىر لشكر كچورمك اولدىر اما وار ب
 اتشه بنجه كىر لوى شاه بونك دىر مانى اولد كىم همان
 اللهدن اولاد كىر بىر بوكه دوز لوب وار لىق فابىر ايلز

دىر

شاه اول سوزی اشدب ابدرای حکیم بر لعین کم جهان
بو قدر ظلم و حیف این بزدخی زمانک صاحب قرانی
اولاوز آکه بردد زمان اولمزسه بو غیرت بری هلاک
ایدردیوب غیرتله شاهک کوز لربنک سیلابی روان
اولدی اول همت سرور و سلاطینلر کوز بچک بزدیدیلرکم
ای شاه همت کیشور چونکه بو قدر اقدامک واز جانر
بولکه قرابان اولسون بونک کبی غماری اگبر قندم بولور
بیوزک براق کوز لسون ایمکان اولدقده بزو وارالم
باقی فرست و نصرت و برچی الله دیوب دعایندیلر شاه
دخی سرور لک اول همتلرین کوزت بوزدیکم براق
کوزولهینه شریف حکیم ابدز بونک کبی اینه بو اصل

فیدل

قَدِّكَ فَايِدَ سِي بُو قَدَّرْ جُونِكِه بُو قَدَّرْ اَقْدَامَ وَا زِ كَرِكِي
 اَوْلَدُ كِي بَرِ جِهَانِ دَسْتِ سَرَبَا زِ اَوْلَا وَا رُوْبِ جَا زُوِي تَحْسُنُ
 اِيْدُبُ فُرْصِيْلَه بَرَايِشِ بَاشَرَه نَحْسَه اَكِه لَشْكُرْ فَايِدَ سِي بُو قَدَّرْ
 هَمَانِ مَالِ خَرِيْنَه ضَايِعِ اِيْدُوْبِ اَدَمِ قِرْدَرِ مَقْدَرِ دِي شَاهِ
 اَوْلِ سُوْرِي اِشْدُبُ يِنَه مَلُوْلِ اَوْلَدِي دُوْبِ بَرَسْنَه نَكِ
 يُوْرِيْنَه بَا قُوْبِ اِيْدُ زَايِ سَرُوْرِ عِيَارَانِ سَدَخِي جِهَانِكِ
 بَرِ زَبْرِ دَسْتِيْنِ بُو تَدِ بِيْرِدَه سُنْكَ فِكْرِكِ نَدُ زِدِي
 طَرُوْسِ حَكِيْمِ قَوْلِيْنِه كَرْدَنِ كَشَانِ اِيْدُ زَايِ پَهْلَوَانِ شَاهِ
 اَيْلَه دِي جَاكِ بِنِ بِنْدَه يَه دَخِي غَيْرَتِ كَلُوْبِ كُو حَكْمِ اِيْدُ زَا كَرِ
 بُو جِهَه كِيْمَسَه عَا جِرِ اَوْلَدُو غِي مَضْلِحَتِي كِيْمِ حَا صِيْلِ اِيْدَمِ نَبَاهَا
 دِي يُوْبِ شَاهِ اُو كِيْنَدِ يُو زِ اُوْرُوْبِ اِيْدَمِ اِي شَاهِ جِهَانِ بِنِ

بند دخی بجه کتم اول جادونک سحر نه دشیم بر کتم
یدی بیل قولان صورتی ایدب سحر یله گزوب کوزلر
باشین دو کدم آخر شیطان رجیم سیله خلاص اولدمینه
بر دخی اول اینه آجوب جادویه خدیت ایدم فرست
بولوب انتقام الام دیوبنه بنی شکاره کوزوب فرغون
آبدی یدی بیل دخی فرغون صورتیله یوردیم آخر عطار
جادو دیر کر شهر خستکاندن بکا اولور اول نور تر دی
ای شاه بود فعه دخی سنک همشکله بویکی عاشقی و معشوقی
بولنه جان و باشدن کجوبینه واره نیم یه بودر که الله راست
کوزوب جمله انتقام جادو دن الام یا خود ببولم قرآن
اولب نسیم اولام دیوب د عایدب شاه دخی بن بند دن

اولهت کویجک قول صوب آرم پیدی ایدزای کردن
 کشان وازکم الله اصر لدم انما زنه از احتیاطله اول برتر
 دخی سدن خبر بینه بود بار دن گمیلوم وی ای سرور

کوهک قوی طویم بیخی خیر اولان حق باره مجید پیدی **نظم**

نیستی خیره ادرجک برکشی	اوگوانک لاجرم البده اشی
زیره خیرایشه معاوندرخدا	حق عنایت ایدجک اولمرفصا
نیستی خیره اولان لمر زبان	اولمدی افلاج شریره اوبان
سعی ایدن ظلم وفساد ایدن مدام	بنلکه صاشرکم المنز انقیام
ایدوکی قالور بکلی یائنه	گرم اولوبن فرصتی دورانه
ایله بلز ایدوکی ظلم وعباب	تاکم ایدزوار بغی قصرین خراب
نقدز اولورسه قیوم جهان	ایدوکن بولسردزای فلان

صاحب کلام قولنجه کردن گشای آید زای پهلو از جوتکه
شاه او کند بوقولی ایدب آندن بولدشم شیرینجه ببله
الدم که نه حال اولورسه بنم خبرم گنوره اوچ ببله قول
ایدوب کتدوک برییل کیدب شهر خنتکا نه کلدک اول
قوم بریرد زیلن آتی آئی او یوز لر آئی او بانق اولور
بز لر اول دیار وارحیک کوزدک بریلر او یوز لر اندر کوب
عطار جازونک شهر نه وارب اولدن انوکله ایشایدم
ایلوکن کوریش ایدم وارب قدمده باش اورب ان ایدم
عطار بنی کورب بلوب آذرهای مسکینینه نه کلدک
بن ایدم ای سلطان ساجران اول ایلوکی کیم سندن کوزدم
هیچ کسندن کوزدم ایله اولسه فکر ایدم که سن بکا بوقد

ایک

اَيْلِكَ اَيْدِي سِنِّ سَنِكَ خِدْمَتُكَ دَنِ اَبْرُو اَوْلَمُو مَرُو ت دَكَلِدُو
 اَوْش بُو فِكْرِي لَه كَلْدَم كَيْم بَاقِي عُمُرِي سَنِكَ خِدْمَتُكَ سَوْم
 دِيوَب اِي پَهْلَوَان بَرِي شِيَل دَخِي جَا دُونِكَ خِدْمَتِي اَيْلِدَم بَر كُون
 جَا دُو بِي بُو لَد اَشْمَلَه نَهَا كَتُو رُب اَيْدِي كَرِي كَرْدَن كَشَان
 سِيَز كِه بُو تَد رَخِي دَمَت اَيْدِي رِي بِلْدَر ك كَيْم بَدَن مَرَاد كُون
 نَدَر دِي ك كُو رِي م اَكْر اَلْدَن كَلُو رَسَه سِرِي مَرَادَه اِي كُو رِي م
 اَنْد اِچْدِي بَدَخِي جَا دُونِكَ اَو كِنْدَه بَاشَر اُو رُب اَبَا ق اُو زْدَه
 طُو رُب حَا لِي بَا ن اَيْلِدَم كَيْم اِي مَلْطَا ن سَا حِرَان سَنِكَ بَرَه
 اَيْنْدُو كَل لَطْفِي هُو شَن ك شَاهِدَه بَا ن اَيْلِدَم اَوْلَد اَخِي سَا كَا نَلَام
 اَيْدِي بَرِي سَنِكَ خِدْمَتُو كِه كُو نْدَر دِي كَيْم سَنِكَ اَو كِي كِه اَز رَق
 جَا دُو بَه بَر مَرَب اِي دُو زْد بُو دَعَا اَيْتُك عَطَار بُو سُو زِي

اَشِدِّ بِحُكْمِكَ بِرِزْمَانَ فِكْرَهُ وَارُوبَ اَيْدِي عَبَّارِ بِيُوكِ
دَعْوَا اَلْمَلِيحِ سِنِّ سَمْدِي جِهَانَدَهْ اَز رَقِ كِي جَادُو بُو قَدْرُ
نَقْدَرِ جَادُو وَوَارِسَهْ جُمَّلَهْ اَنْكَ شَا كِرْدِي دَر اَتَا هُو شَنَكِ
شَاهِ كِي مَدْرِي دَخِي هُو شَنَكِي وَصَفِ اَيْلُدُم اَيْدِي هَا بِلِي هُو شَنَكِي
بِلُدُم اَوْلِ دِي اَرِ دَشْدَن فُو بِنِ شَاهِدِرِي بِنِم فَرِنْد اَشْمُ خَرَمِ
جَادُو بِي طَمْعَا حِ طَا غَلِرِنْدَهْ شُرْسَر لَو اَلِنْدَن خَلَا صِ
اَيْتَمِشْدَر بِنِم دَخِي اَوْلِ شَاهَهْ بَر اَيْلُوكِ اَيْتَمَكِ مَر اَدُم اَيْدِي
اَنَا اَيْكِن صَرَبِ اَيْشَهْ قَصْدِ اَيْشِ سِر لَو دَخِي حَاضِرِ اَوْلُكِ
نِد لَم اَيْلُوكِ اَنْلِكَ كِر كَدَر دِي بُو ب اَوْلِ دَخِي بُو اَيْشِ اَيْبُونِ
فُو شَنُوبِ اَوْجِ كُونِ بَر اَقِ كُورُبِ دَر دَخِي كُونِ سَحْرَدَن
بِرِي يَانِهْ اَوْ قِيُوبِ اَوْ رُزْمَتِ سَحْرِ اَوْ قَدِي اَيْكِن دَخِي

اَيْكِي

ايكى سياه قوشلر اولدق شوبله كيم بريمزدن قوشوق
 اندن جادودخى كندويه سحر ايدوب عتاب شكينه
 بزاو لو قوشراولت بزنمله قناد اجوب اوچدق اول
 حالله بدى درباي كجوب كوه آشه كلدك بنين برده
 قوندق كوزدم ينه اول كوزدو كيمبي طاع صحر
 طوشوب يراز او ذبايكى ودون دنباي دونش اول
 او ذابچينه دز لو صدا و صحر كلوز كيم اشدك عقلى
 زاييل اولوراي پهوان اول يره يئيز ابريجك جادونك
 اثاريله قوندق جادو ينه بر سحر او قيوب بزمي آدم ايلدي
 بزدخى ينه آدم اولدو غممه سوندك عطار ايدراي عتار لر
 او شنه كوه آشه كلدك از رق بونك ايجينه دز و لي كى

اِحْيَا ط كَر كَدْر كِم بَرِي طَوْبِيَه دِيُوْب بَر دَا يِرَه جِرُنَب
بَرِي اِجِيْنَه قَوْبِي اَنْدَن بِيْكَ بَر اَفْسُوْن اوْ قُوْب اوْر دَم
اِنْجِيْدَن بَر مِيْل كو رُنْدِي بِيْكَ اِيْدَر اِي كَر دَن كَشَان جَانُوْبَانِي
بَا زَارِيْنَك بَرِيْنَه كَلْدَك اَز رُفَك سَر اِي اوْل مِيْل دِيْنَه دُر
بِم اَنْدَه وَا رَمَن اَلْوَمْدَن كَلَز اَكْرَسَن اَقْدَام اِيْدَر سَك سَكَا
بَر اَفْسُوْن اوْ كَر دِيْم كِم اِيْنِي اوْل بِلَز دِيُوْب اوْ كَر دِي اَنْدَن
اَلْوَمَه بَر اِيْلَه دَرْت اوْ قُوْب وِيْرَب اِيْدَر اَل بُو اُوْقِي يَا بِي
وَقْتِي كِم اوْدَه بِيْنِيْن وَا رَه سِيْن بُو اَفْسُوْنِي اوْ قِي دَخِي اوْ قَك
بَرِيْسِيْن اوْل اوْدَك اِيْجِيْنَه اَت سَدَخِي قُوْر قُوْب اَر دِيْجَه
وَا ز بَر زَمَان اِنْجِيْدَك كِيْتَدَك دَن صُكْرَه بَر سَر اِيَه اِيُوْب قَبُوْسِيْنَه
بَر عَجَب قُوْم كُوْر سِيْن اوْل بَر دَه بِيْنَه اَفْسُوْنِي اوْ قِي اوْ قَك

بَرِي

بَرِينِ دَخِي آتِ كَرِيحَه فَصَدَّ صُورِيْنِ كُو سَرَرِ لَرِ اَمَّا فُوْرِي
 نَسْنَه اِدَه مَرَلَرِ اَنَلُوْدَن دَخِي كَجُوْبِ كِيْمِ سَرَايَه اِيْرَه سِيْنِ سَرَايِ
 حَوَلُو سِيْدَه بَرِ عَجَبِ جُو فُلُوْجِ جَا نُوْرِ كُوْرَه سِيْنِ اَنَلُوْكَ دَخِي
 اُوْزِرِنَه اَفْسُوْنِ اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي
 اِيْجَرُو كَرُبْ بَرِ اُوْلُو كُوْتِي كَه اِيْرُوْبِ كُوْرَه سِيْنِ كِيْمِ اَلُوْتِي
 بَرِ نَحْتِ اُوْتِي سِيْدَه بَرِ كِيْمَه يَا نُوْرِي نُوْرِي قِيْلَانِ بُوْرِنَه بَكُوْر
 قُوْلُوْرِي اَرِ سَلَانِ بِيْجِيْنَه بَكُوْر مَرِيْنِي كِيْمِي قُوْرِنَه بَكُوْر اَبَلُوْرِي
 دَوَه اَبَلُوْرِنَه بَكُوْر زِيْرِ اَزْدَه اَوَّلِ نَحْتِي قُوْشِدْبِ يَا نُوْر
 اَوَّلِ وَقْتِ بِلَسِيْنِ كِيْمِ اَوَّلِ بِنَانِ اَزْدَقِ جَادُوْدُرِ هِيْجِ اُوْتِي
 اَفْسُوْنِي اُوْتِي اَوَّلِ اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي اُوْتِي
 دَخِي فُوْرِي نَحْتِ اُوْزِرِنَه جِيْنِي اَوَّلِ جَادُوْ بِلَه بَرِ كُوْرِي

کون او بوز کجه و کوند ز صکره بر بزدک هنج او یاز
اوش تابی داخی حسابدا اوج کوندرا او تو زیدی کون
دخی او بوسه کرک تخنه چموب آلرین بوسا جله بغله
دیوب ایکی بولک عورت ساجین ویردی دخی دیدیکم
دیدیکم بو آفسونی اونی دخی جازوی کتورب بونن کل
دیوبکا هر نسه که تمام بلدرب کوندردی بنداخی الله
توکل ایدوب او قلری اومه الوب بونلره و داع ایدوب
دیدنکه اگرین کلرسم لطف ایدت بو بولدا انمی رنج منکون
الت دیار چینه کوندره سینکم بتم صبرم شاهه ایلدم بی
خیر عادن او تمیوب فرشور و حمی عا ایلله سن
قرنداش خرت حقن حلال ایلله دیوب جان باش اله

آلوب کتم

آلوب کتدم ای صاحب قرآن اول حاله کیدر کن وقتها
 جاذونک آلدن اچدوکم شربتلا او کومه کلوب پورکم
 قوزخو جانم دترردی ولی غیره له آدیجون جان وانشدن
 کچوب کتدم تا کیم کلوب اشته ایزدم اول اوقک برینه
 آفسون او قیوب آتدم کرجه اودک علوی بنی فرزند
 آما اودا بچنه دوشد کلین بر خوشهوا کلوب بنی راحت
 آلدی آدن سرای او کینه کلوب بر عجب طایفه کوزدم
 یتیم اکی ملنک بوزیکرمد رت صنتک بیک بر امتک
 برینه بری بکرمزینه آفسونی اوقیوب اوقک بریندخی
 آتدم کرچیم قرشو پورمشلردی ولی اوق آتجورینه
 دوتب کتدیلا آدن کلوب اول میل دینه اول اوددن

سَرَايِكْ اِيچْنَه كِرُوبْ كُورْدُم بِي نِهَابِتْ جَانُور لِرُيُورُورُ
اَنَلَر دَخِي بَكَا قَر شُوكَلِيخَه اَفْسُون اُويْتُوب اُوي اَنَدُم اَنَلَر
دَخِي دَفْع اُولَدِي اَنَدَن سَرَايَه كِرُوبْ كُورْدُم بِي مَرَصَع
كُوشِك اوزَرَه بَر حَت زَرِين دَايِرَه سِنَم بَر اَزْدَر هَا خَلَقَه
اُولُش يَتُور اَزْدَر هَا بِنِي كُور بَجَكْ بَاش كُور دِي بِنَدَخِي اَفْسُونِي
اُويْتُوب اُولُكْ بَر بِن دَخِي بُو كَه اَنَدُم اُولدَاخِي سَاكِن اُولدِي
اَنَدَن جَان بَاش اَلَه اَلُوب نَخْتَه جِقْدُم كُورْدُم لَعِينِي عَطَار
دِيدُوكِي كِي قَبْلَان صُورْت اَر مَلَان دَسْت كِي قُورن دَوَه اَبَق
بِر زَشِت مَر دَا ر صُورْت دُر كِم بُو رِين كُور نَك عَقْلِي زَايِل اُولُور
نَفْسِنُك رَايَكَه سِي اِنْت اُولُوسِي كِي قُوتَار اَغْمَزِنُك بَر يَانَه
ذَقُوم اَفْسُون شُوبَلَه بِيَل **اِي بَهْلَوَان** اُول صُورْتَلَه لَعِينِي

كُور بِل

كوريجك باشمك ساچ اورجه طوردي ينه غيرت ايدوب
 بو افسوني اويتوب اورينه وارن برنجه كرم تجربه ايدن
 كوزدم هنج خبري بوق همان فرست غيبت بلوب قصد
 ايدم كه باشن گتم ينه بود عوايه كلدم كه اگر حق راست
 كورب بوني بوضور تله هوشك شاه اوكنه اوب وارم
 بر ايواد قورم ديوب همان اول ساچله ايني تخم قنارند
 بقلب افسوني دخي اويتوب كورب كيدم كلوب عطاره
 يدم عطار بني كورب تخمين ايلدي ارم يوپ بويتم
 اوپدي آندن جادونك برطوم ساچين كسوب اول اودك
 اچنه اتدي اودكلي محوا ولدي كوزدك قره طاشدن
 بيلش بر حصار نجه ايسه جادولر هر طرفند بوزلر

دَخِي آسِيرْلُوكْ دُر لُو جَانُور لُوكْ نِهَابِتِ بُو قُ اِيْدِي اِي
سَرُور بُونلَرِي كُورِي چَكْ بِنَم دَخِي چَكْدُ وُكُم دَرْدُ اُو كُومَه دُوشْتِ
عَطَّارَه اَيْدُم اِي سُلْطَانِ سَاحِرَانِ نِيچَه اُولِي رِيكُم بُو بِيچارَه لَرِي
قِيْدُ وِ بِنْدَدَنْ خَلَاصِ اِيْدِي دُكْ جَادُ وُ كُوتْ اِيْدُز سِنْدَاخِي
بُوشَرَبِي اِيچْمِيش سِن دِيُوتْ اَز رَقَه تَكْر اَز دَارُ وُ وِ رُوب
بِنْدِن بَر كِيْدِي دَخِي اِيْدُز وَا رَمِيْدِي اَز رُقْ سَاجِيكْ بَر
مِقْدَارِن بُونلُوكْ اُو زَر لَرِي نَه نَحُور اِيلَه بِنْدَخِي اَيْدُم كُورْدُم
اُول اَسِيرْلُوكْ اُو زَر لَرِي نَه بَر تُو تُون چَكُوتْ بَر زَمَانْدَنْ صُكْرَه
دُ تُون اچَلِي كُورْدُم جَمَلَه اَدَم اُولِي شَلْر اَنْلُور دَخِي بَقُوتْ
بِرْم يَانْمُرْدَه اَز رُقْ جَادُ وِي اَسِير كُورْب كُوتْ اِيَا نْمُرَه
دُ وُكُلِي لَر اَنْدَنْ اُول بَتَان جَادُ وُ لَرِي عَطَّار بِيُور دِي جَمَلَه سِن

هَلَاكْ اِيْدِي